

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Nordisk og lesevitenskap

Høstsemesteret, 2021

Åpen

Forfatter: Gaute Roaldsøy

Gaute Roaldsøy.....
(signatur forfatter)

Veileder: Bjørn Kvalsvik Nicolaysen

Tittel på masteroppgaven: Kommentarfeltet – noe annet enn medieskvalder. Et forsøk på å forstå og formidle.

Engelsk tittel: A comments section – different from media gossip. An attempt to understand and convey.

Emneord: Kommentarfelt, rykte, retorikk, talehandlinger, demokratisk betydning, Habermas teorier om kommunikative handlinger og offentlighet.

Antall sider: 101
+ vedlegg/annet: 139

Stavanger, 14.11.21
dato/år

SAMMENDRAG

Oppgaven er en undersøkelse av den utskjelte sjangeren kommentarfelt, med materiale fra vindkraftdebattene i Stavanger Aftenblad høsten 2020. Denne høsten var debatten på sitt mest intense fram mot regjeringens varslede endring av vindkraftpolitikken. Materialet består av 675 kommentarer i kommentarfeltene til ni artikler, reportasjer og debattinnlegg. Materialet blir bedømt ut fra en rekke saklighetskriterier, og ut fra betydningen og karakteren av talehandlinger. Materialet er saklig. Jeg har brukt retorikk og Jürgen Habermas kommunikative handlings- og offentlighetsteorier for å belyse hva som skjer i kommentarfeltene, og satt feltene inn i samfunnsmessig praksis for å finne relevante lese måter som viser at de er opplysende, kvalifiserende og demokratiserende.

TAKK

Jeg takker veileder Bjørn Kvalsvik Nicolaysen som har vist entusiasme for prosjektet, og oftest sett klarere enn meg hva jeg tenker. Jeg trodde jeg skulle klare meg med din faglighet, men jammen var det også godt med din vennlige og rause behandling når prosjektet så svart ut.

Jeg vil også takke hele fagmiljøet ved UiS for interessante og gode år, og for stort engasjement. Dere har skapt et godt lærested. Selv om dere er takket underveis, nevner jeg dere alle. Torgrim Gram Økland, Greta Brodahl, Ingrid Nielsen, Andreas Benedikt Jager, Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, Jan Kristian Hognestad, Agnes Wigestrands, Ståle Gundersen, Finn Tveito, Inge Særheim, Sidsel Merete Skjelten. Alle nevnt, ingen glemt.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
Hypotese: kommentarfeltene er opplysende, kvalifiserende og demokratibyggende.....	3
Emne: Verdien av bruk av hverdagspråk og -situasjoner som måter å virke i offentligheten på.....	5
Forskningsspørsmål.....	5
-Hva gjør et kommentarfelt? Hva hender i kommentarfeltet?	6
-Hva er kommentarfelt? Hva slags sammenheng hører det til i som gir det mening?	6
2. Analyse og drøfting av kommentarfeltsjangeren	8
Hovedgrepet i analysen	9
Begreper som rammer inn oppgaven	11
2.1 Hva skjer i kommentarfelt?	12
Vindkraftpolitikken.....	13
Vindkraft-debatten i Stavanger Aftenblad.....	13
Utvalget av artikler og kommentarfelt	14
Hva setter i gang kommentarfeltene?	15
Metodetanker og -problemer	19
Analysens gjenstand: Ytringen.....	21
Hovedkriteriet saklighet som bedømming av de tekstlige kvalitetene	22
Om tellemåten og registreringen av tekstlige funn	26
Allmenne retoriske forhold ved alle kommentarene	27
1. <i>Fordommene sjekkes</i>	27
Spørsmål 1. Holder kommentatorene seg til emne, tema og motiv i hovedinnlegget?	28
Spørsmål 2: Argumenterer kommentatorene for synspunktene sine, eller er de ubegrunnede?	30
Spørsmål 3: Tar kamplysten overhånd og gjør debatten usaklig?	32
Spørsmål 4: Skiller folk mellom private og offentlige ytringer i kommentarfeltet?	35
Spørsmål 5. Forekommer det «alternative fakta», falske opplysninger?.....	36
Oppsummering om fordommene fra spørsmålene 1-5.....	37
2 <i>Jeg ser etter samfunnsbyggende språkbruk</i>	39
Spørsmål 6. Oppgir skribentene kilder til påstandene?	39
Spørsmål 7: Skal kommentarene skape effekter mer enn forståelse?.....	40
Talehandlingsteori.....	42
Habermas – strategisk og kommunikativ.....	44
Delmål for de neste tre underspørsmålene: de kommunikative talehandlingene.	47
Spørsmål 8: Er kommentarene konstative – er sannhet et mål?	49
Spørsmål 9: Er kommentarene regulative – er sosial riktighet et mål?	52
Spørsmål 10: Er kommentarene ekspressive – er kjernen subjektiv?	54
Spørsmål 11. Hvordan er mengdeforholdet mellom strategiske og samlede kommunikative handlinger i kommentarfeltet?	56
Spørsmål 12. Viser tekstene tegn på tanker om rett og galt omkring prosessen ved argumentering i offentligheten?.....	57
3 <i>Jeg ser etter relevant innhold for offentlig samtale</i>	58
Spørsmål 13. Er kommentarfeltet opplysende både for pro- og kontra-argumenter?.....	58
Spørsmål 14. Er kommentarene preget av statusen til skriveren?	59
Spørsmål 15. Taler folk med egen stemme, eller er de ute i organisasjonsærend?	60
4. <i>Funksjoner og typer</i>	61
Spørsmål 16. Hva er funksjonen til de svake argumentene?	61
Spørsmål 17. Hva gjør typer av debattfeltskribenter?	61
<i>Konklusjon. Er kommentarfeltene saklige?</i>	63

2.2 Hva slags sammenheng gir mening til kommentarfelt?	64
2.2.1 <i>Hva vil det si at kommentarfeltet er opplysende?</i>	65
Habermas treverdensbegrep – og livsverden og system	66
2.2.2 <i>Hvordan kan vi se at kommentarfeltet er kvalifiserende?.....</i>	69
2.2.3 <i>Hvordan er kommentarfeltet demokratiserende? Momenter.....</i>	78
Hva gjør sosiale medier med demokratiet?	79
Hva med deltakelsen og deltakere gjør kommentarfeltet demokratisk?.....	81
Hva med prosessen, forløpet, gjør kommentarfeltet demokratisk?	83
Hva med resultatet gjør kommentarfeltet demokratisk?.....	84
Hva er samfunnets respons?.....	91
<i>Hypotesen stemmer ikke - tvil.....</i>	94
3. Konklusjon og sammenfatning	95
4. Referanseliste.....	97
5. Vedlegg	102
<i>Vedlegg 1: Kommentarfelt og hovedinnlegg til analyse.....</i>	<i>i</i>
<i>Vedlegg 2: NSD-vurdering.....</i>	<i>CXXXi</i>

Kommentarfeltet – noe annet enn medieskvalder. Et forsøk på å forstå og formidle.

Motto og murretanke:

«... at litteraturen – i siste instans språket – ikke er et objekt som vi skal studere generelt eller i dets enkeltfenomener, men et større subjekt enn oss selv, som i tid og rom styrer oss og vår språkbruk, og som vi på en ufri måte søker å skaffe oss innsikt i.» (Johannesen 1994, s 68).

1. Innledning

Demokrati og samfunnsstyre er, i tillegg til ressursfordeling og planlegging av felles framtid, også en kamp om hvem som skal få komme til orde og være med å bestemme, hvor, med hvilke metoder, midler og verdier. Denne kampen kan i beste fall sees på som en uavsluttbar forhandlingsprosess. Mer sannsynlig er det at kampen tar form av utestengelse ved diskreditering, og at kampen om hva som kan uttrykkes – og bli forstått – tar form av verbal slåssing, agitasjon, fiendskap og uforsonlighet. I denne oppgaven vil jeg undersøke et område der allmenn diskreditering er påfallende. Området er den offentlige bruken av hverdagspråket i kommentarfelt, og stedet jeg vil undersøke det er i vindkraftdebatten i Stavanger Aftenblad. Fra januar til september 2020 ble det skrevet godt over hundre artikler, reportasjer, innlegg, ledere og kronikker om vindkraft i avisen, og disse ble etterfulgt av over 2300 kommentarfeltinnlegg. Materialet jeg kommer til å undersøke er skapte fra midten av juni til tidlig i september 2020, og er da resultat av en debatt som har pågått en stund. Ordet «kommentarfelt» er sterkt ladd, og for noen konnoterer det hat, avsky, forakt, verbalt søppel, noe som ikke er stuerent. Deltakere, bidrag og språkbruk i en hel sjanger er da diskreditert. For andre folk konnoterer det demokrati, ytringsfrihet, mangel på tvang, frihet til å kalle en spade for en spade og ting ved sitt rette navn. Dette er to ytterpunkter som er lett gjenkjennelige i offentlig debatt. De forskjellige posisjonene er heller ikke nye. Jostein Gripsrud skriver i den store og omfattende studien av offentlighetens historie i Norge, *Allmenningen* (Gripsrud 2017, s. 37) at «Bekymringer over at antatt kunnskapsløse og følgelig uverdige samfunnsmedlemmer deltar i demokratiske prosesser (...) er en gjenganger i historien (...).» Redaktør fra både Politiken og Information i Danmark, Rune Lykkeberg, skriver i boken om politisk retorikk, *Debatkultur på nedtur?* (Kock, 2013, s. 59) at «dramatiske forfallsyn er svært at forsvare overfor både samtidige og historiske alternativer. Giv mig en tidsalder som I hellere ville have været demokrater i, og som ikke er lige for fem minutter siden.» Videre at «den nemmeste måde at identificere en overgang på er ved at

beskrive den som en undergang». Oppgaven min er tenkt som et bidrag til å forstå hvordan vi kan lese kommentarfelt og hverdagsargumentasjon, og for å forstå den demokratiske betydningen, og for å unngå automatikk i forfallstanker. Målet er ikke å gi noe gjennomsnittsbilde av kommentarfelt i sin alminnelighet, men å lese konkrete kommentarfelt for å finne kriterier og lesemåter som gir dem mening som demokratiske bidrag.

I filmen *12 Angry Men* fra 50-tallet (*12 edsvorne menn* i norsk filmatisering) møtes en jury etter endt sakføring i retten, for det som ser ut til å bli en formalitet – å enes om tiltaltes skyld. Et medlem av juryen synes for skams skyld at de skal diskutere litt, tatt i betraktning det alvorlige utfallet av enigheten. Så et mindre tvilspunkt blir forbeholdent uttrykt, og emosjoner setter diskusjonen i gang. Etter hvert diskuteres flere og flere deler av sakføringen, og mer tvil trekkes fram, før filmen ender med at alle kommer til at tiltalte er uskyldig. Det fine med filmen er at den ikke har noen spesielt tydelig protagonist med uvanlig sterk rettferdighetssans, eller noe spesielt skarpt sinn. Det er kollektive språk- og tankeprosesser som driver handlingen, der deltakerne oppdager at det som framstod som klart i taushet, er problematisk når det artikuleres. I filmen bruker de sine ruskete hverdags erfaringer og sitt hverdagspråk med ofte grove skjellsord og urimeligheter. Originaltittelens «angry» viser til at emosjonene som aktiviseres for og mot diskusjonspunktene driver tankene og viljen til å formulere seg. Den emosjonsfattige enigheten ga ingen diskusjon, ingen argumenter. Filmene viser for meg hvordan krangel, temperatur, ordfesting, tenking og samfunnsendringer henger sammen. Men det må en film til for å skape et like oppsiktsvekkende resultat.

Da jeg begynte å lese kommentarfelt syns jeg de var dårlige. Men blikket mitt endret seg for et par tiår siden da jeg ble var en debattant som svarte «Ikke skrik!» til en annen som skrev konsekvent i store bokstaver. Og versal-skrikingen sluttet – den forekommer praktisk talt ikke i kommentarfelt i nettaviser i dag. Oppdagelsen min var at kommentarfeltet ikke var én enkelt ting, det var en samtaleøkologi, et fellesskap med forskjellige interesser og mål, som beveger sine deltakere, som er gjensidig oppdragende, kultiverende, omsorgsfullt og intenst opptatt av det som er sant. Siden den gang har jeg fulgt varierende med i kommentarfelt til norske avisers nettutgaver, og økologi-tanken har festet seg. Det ser ut til at det er en dynamikk i dem som gjør kommentarfeltene til vesentlige demokratiske bidrag. Deltakerne i kommentarfeltene jeg har sett på passer dårlig i rollene som klisjeer av kommentarfeltskrivere. Stavanger Aftenblad har selv i en serie med videoer presentert et slikt

typegalleri av den rasende, livssynsberserkeren, satirikeren, pedanten, innvandringsmotstanderen, kverulanten osv. (Hoel 2018).

Men hva er egentlig kommentarfelt, hva slags praksis og handling og fenomen er det? Og hva er det som foregår der? Hvilke sammenhenger fungerer kommentarfeltene i som gjør dem meningsfulle? Hvordan kan vi forstå meningen, sjangeren, teksten i konteksten? Dette er for lite åpent undersøkt, og har åpenbart betydning for hvordan vi forstår dem, og deres demokratiske betydning.

Hypotese: kommentarfeltene er opplysende, kvalifiserende og demokratibyggende

Min hypotese er at hverdagspråket i kommentarfeltene er opplysende, demokratibyggende og kvalifiserende. Denne hypotesen er interessant fordi jeg har sett i materialet at kommentarfeltene ikke utgjør noen trussel mot offentligheten, men at de tvert i mot styrker den. Jeg vil fordømmene til livs, og finne et grunnlag i våre felles erfaringer som gjør at vi kan se hva kommentarfeltene gjør, og hva kommentarfelt er. Mer presist sagt, ønsker jeg å erstatte fordommer som diskvalifiserer kommentarfeltene som demokratiske bidrag, med kriterier som lar oss lese dem som fortsettelse av opplysningsidealer.

For å teste hypotesen vil jeg først se hvordan dette ser ut i noen konkrete offentlige hendelser, ved å analysere tekster fra Stavanger Aftenblad fra sensommeren 2020, skrevet om emnet vindkraft, der skribentene forsøker å påvirke den offentlige samtalen og beslutningene som kan følge av den. Jeg stiller spørsmålet: Hva skjer i kommentarfeltet? Oppfyller kommentarfeltene rimelige krav til å være saklige, demokratiske og opplysende? Deretter vil jeg plassere kommentarfeltene som en praksis, altså som tekster og ytringer som inngår i samfunnsmessige sammenhenger, og jeg stiller det åpne spørsmålet: Hva er kommentarfelt, hva slags sammenhenger virker de i som gir dem mening? Disse spørsmålene vil jeg forsøke å besvare ved å nytte forskjellige perspektiver fra fagtradisjoner som lesevitenskap og literacy, retorikk, talehandlings- og offentlighetsteori. Kommentarfelt har mening og betydning før det har blitt skrevet et ord der. Vi har hatt kommentarfelt i 20 år, og har forforståelser eller fordommer. Hendelser får mening og betydning når språk og handling sees i sammen i en praksis.

Kaffehusene og privatsalongene, som var forløpere for en medborgerlig demokratisk offentlighet, må stadig finnes opp på nytt, ettersom gamle samtaleformer tradisjoniseres, institusjonaliseres, og sjangrene blir til tvangstrøyer for nykommere. Da må samtalene få et nytt sted, en ny kultur, nye normer, nye deltakere, nye emner, og sjangrene må utvikles på nytt. Slik er det mulig å se kommentarfeltene. Samtalene oppstår igjen i elektronisk form, med et uavklart publikum, med deltakere uten kjent status, og med først uklare, så stadig klarere sjangerforventninger.

Det akademiske språket, og den akademiske tenkemåten, er ikke tilstrekkelig for å opplyse offentligheten. Hverdagens, og hverdagsspråkets verdier er en nødvendig ingrediens. Der det akademiske er differensiert, fragmentert, ofte fagtrofast, redd for å sprengre grenser, har ikke hverdagsspråket slike hemninger, og kan slik komme nærmere i kontakt med mer intuitive måter vi tross alt forstår ting på. Dette fenomenet er beskrevet og tolket av filosofen Jürgen Habermas (1996) i dualismen: system og livsverden. I én mulig kortform består dette i en kamp mellom det som best kan behandles systemisk med mål om å unngå strid mellom forskjellige fortolkningsnøkler, og livsverden som er naturlig kulturelt overlevert og språklig formidlet. En annen mulig kortform: System er det som behandles entydig, med instrumentelle formål, livsverden er det som bærer med seg, og nærer seg av motsetningene i språket.

Vindkraftdebattene er valgt som studieobjekt fordi de det siste året har vært det emnet som har engasjert til flest kommentarfeltbidrag, og fordi de faktisk påvirker politikken. De omfatter grunnleggende verdispørsmål. Debattene omfatter spørsmål om normer på mange måter. Bør vi spare strøm heller enn å produsere mer ny? Bør allmenne miljøhensyn trumfe lokale naturforhold? Skal staten eller kommunene bestemme? Bør kraftproduksjonen være styrt av allmenntytte eller profittbehov? Skal vindkraftverkene være i norsk eie?

Verdspørsmål er ikke bare en sak om synsing og smak og behag. Vi har en verdidømmekraft og -rasjonalitet (Habermas, 1996). Om verdispørsmål er det ingen klare svar, og de er slik prototypiske for retorisk språkbruk – de krever at noen anstrenger seg for å overbevise noen om mulige svar. På et eller annen grunnlag må jo et samfunn få tatt noen beslutninger på. Sannhetskriterier alene er utilstrekkelige. Retorikk som teori har et defensivt mål. Den danske retorikkforskeren Christian Kock har vært spesielt interessert i forholdet mellom retorikk og politikk, og skriver at

«En retorisk argumentationsteori kan ikke fortælle os kategorisk hvilke slags argumenter der gælder, og hvilke der ikke gør, men nok hvordan argumenter kan understøttes og kritiseres, styrkes og svækkes. Og den kan slet ikke fortælle os hvem der har rett i enhver given sag. Den må tværtimod lægge til grund at der er mange kilder til fornuftig uenighet, og den bliver derfor i bedste fald en lære om bortskaffelse av den *ufornuftige* uenighet, og en håndtering av den fornuftige.» (Kock 2013b, s. 142)

Målene mine med oppgaven er både offensive og defensive. Jeg ønsker å vise at kommentarfeltene er attraktive å lytte til, og samtidig gjøre det vanskeligere å kritisere dem på en fordømmende måte. Dette ønsker jeg å vise ved å finne måter å lese hva som står i kommentarfeltene på, og oppleve deres kvaliteter, slik at de blir sett som legitime og nyttige bidrag til den offentlige debatten, altså demokratiske tilskudd.

Dette gir følgende oppstilling av emnespørsmål og forskningsspørsmål i denne oppgaven:

Emne: Verdien av bruk av hverdagspråk og -situasjoner som måter å virke i offentligheten på.

Offentligheten består ikke bare av folk med fagkompetanse, folk med skolering i fagargumentasjon. Vindkraftdebatten omfatter forskjellige fagområder som økonomisk teori, natur- og miljø- og økologiske forhold, energiforsyningsspørsmål, stats- og lovskikk, markedsforhold osv. Disse kunnskapsområdene har sine representanter, og disse representantene er ikke enige seg i mellom. Men de formidler sine aktuelle premisser selv om de er uenige i vektingen mellom dem. For at en allmennhet skal kunne ta stilling komplekse saker, gjelder det at fagkunnskapen om de forskjellige områdene er mest mulig kjent, slik at den interesserte medborger kan ta stilling til helheten. Siden få eller ingen er kyndige på alle disse områdene, kan vi ikke stole på at vi tar stilling bygd på faggrunnlag alene. Det er en umulighet. Vi trenger hverdagspråkets allsidighet slik det kommer fram i konkret bruk i situasjoner som har mulighet for endring ved seg.

Forskningsspørsmål

Når vi som lesere av nettaviser ser overskrifter som «Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond?» og «Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet» og leser artikkelen eller innlegget med etterfølgende kommentarfelt for å oppleve hva tekstene vil fortelle, så deltar vi

i en hendelse. I en hendelse forholder vi oss til noe konkret og observerbart. Noen har skrevet noe, og vi ser hva de har skrevet, og det som er skrevet må vi tolke og gi mening. Hendelsene er unike fra gang til gang. Dette er bakgrunnen for mitt første forskningsspørsmål:

-Hva gjør et kommentarfelt? Hva hender i kommentarfeltet?

Mitt andre forskningsspørsmål handler om overordna mønstre og strukturer som ikke lar seg direkte observere på en like enkel måte. Det er systemer det kreves kulturell og sosial kompetanse for å forstå. Hva betyr kommentarfelt for utvikling av demokrati, offentlighet og individer. Det gir meg mitt spørsmål nummer to:

-Hva er kommentarfelt? Hva slags sammenheng hører det til i som gir det mening?

Vindkraftpolitikken i Norge har i løpet av kort tid gått fra å være et område for politisk konsensus, til et område der offentlig og åpen debatt har splittet både politiske parti og organisasjoner, med den konsekvens at stortingets og regjeringens enstemmige vindkraftpolitikk er endret. Folks engasjement mot vindkraft på land, blant annet i kommentarfelt, har altså hatt en direkte politisk virkning. Jeg har sett på deler av denne debatten i den perioden da debatten var mest aktiv og antakelig hadde størst formativ betydning for det politiske utfallet. Det er samtalens, diskusjonens og debattens språklige former som er mitt studieobjekt. Ikke enkeltskribenters meninger og spesielle uttrykksmåter. Det som gir samtaler, diskusjoner og debatter verdi er det som skjer i fellesskapet, der argumentasjoner og -former setter spor i deltakernes ytringer.

Kommentarfeltene består av ytringer som skal virke i offentlig meningsdannelse, og studiet av språket overbevisende sider er emnet for retorikk. Retorikk ser på ytringen som språkets minstenhet. Språkets mindre deler er uforståelige uten denne enheten (Bakhtin & Slaattelid, 1998) og (Vagle et al., 1993). Det er altså helheten, de retoriske gjerningene i ytringene jeg vil kategorisere, for så å bestemme kvaliteten til, i analysen av hva som skjer i kommentarfeltet. I tillegg vil jeg ta for meg og forsøke å avkle noen forstyrrende fordommer. Jeg vil også se på kriterier for kvalitet i offentlig samtale.

Kommentarfeltene foregår i en offentlighet, et abstrakt rom mellom offentlig myndighet og privatborgere, der folk som publikum og deltakere kan være med å forme grunnlaget for utøvelse av og tanker om politikk. På dette området har filosofien og sosiologen Jürgen

Habermas skrevet fram teori for offentlighetens virkemåter og funksjoner, og knyttet dette til retorisk-språklige grunninnsikter. Kommentarfeltene kommer ikke med bruksanvisning, de må tolkes. Èn nøkkel for å forstå en kommentar som en ytring er å se etter intensjoner. Intensjoner som psykologisk-individuelle fenomen kan ikke jeg studere. Men intensjoner som talehandlinger kan gjenkjennes og begrunnes. Vi kan gjenkjenne at en kommentar informerer, korrigerer, oppfordrer osv, og kan da forstå betingelsene som gjør denne «informasjonen» gyldig eller ugyldig. Å finne disse betingelsene er å forstå og tolke ytringen.

Jeg skrev at kommentarfeltene er for lite åpent undersøkt. Men et materiale har mange åpninger. Mitt forhold til åpenhet har vært å lese kommentarfeltene over lang tid, og gjøre notater om hva jeg oppfatter står på spill for deltakerne. Dette forsøkte jeg å gjøre uten å skjule til noen spesiell teori, men simpelthen ved å skrive ned beskrivende stikkord jeg tenkte at deltakerne i kommentarfeltet kunne kjenne seg igjen i. Mitt første kriterium var om deltakerne selv kunne tenkes å akseptere mine beskrivende ord. Jeg tok for meg hovedteksten i Aftenbladet og så på kommentarene med det åpne spørsmålet: Hva er det duet i teksten ønsker å oppnå med bidraget ditt? Ved å gjennomgå materialet på denne måten kom jeg fram til rekke av ord, stort sett verb, som de fleste hadde til felles at de var performative, så som å informere, sammenligne, påpeke, fortelle, hevde, dele opplevelse, minne på og lignende. Ved å se åpent på materialet så jeg altså tekstenes intensjoner som verb, handlinger og gjerninger. Et sentralt perspektiv for sosiologen og filosofen Habermas er at samfunnsmessige og sosiale bånd skapes og opprettholdes gjennom språket gjennom samtaler og diskusjoner i form av handlinger i språket. I mitt materiale har jeg altså funnet en rekke gjentakende språkhandlinger, og spørsmålet er hva slags gjenkjenningssystem som representerer dem best mulig som produsent og skaper av slike bånd. Jeg har valgt å bruke begrepet saklighet som prisme for analysen av ytringene. Saklighet er både et godt og mye brukt folkelig uttrykk, og samtidig i vitenskapers oppmerksomhet ved spørsmålet om hva som egentlig er saken, og hva som berører den.

Undersøkelsen min har en tredeling. Jeg har allerede orientert kort om materialet mitt, og begrunnet hvordan jeg deler det opp i analyserbare enheter. Nærmere orientering om teoretiske grunnantakelser kommer i analysen der behovet for forklaringer ber om det. Analysen min (del 2) vil starte med en presentasjon av lesevitenskapen, med et grunnleggende analytisk perspektiv som kløyver resten av analysen min i to hoveddeler. Disse delene skal forsøke å besvare mine to forskningsspørsmål, ved først å analysere materialet i

gjerningsaspektene (del 2.1.), deretter i kulturelle mønstre og sosial betydning (del 2.2). Til sist vil jeg trekke trådene sammen (del 3) og forsøke å besvare mitt emnespørsmål, og sjekke om jeg har klart å teste hypotesen min.

Oppgavens klare utgangspunkt har endret seg noe etterhvert som jeg har skrevet. Dette er merkbart og problematisk i den delen av oppgaven som lå mitt hjerte nærmest – å gjøre rede for den demokratiske verdien av kommentarfeltene. Dette er den sist skapte del av teksten, og den har voldt meg mye bry. I ettertid ser jeg at jeg burde vært hardere i definisjonene. Erkjennelsen av at begrepene demokrati, offentlighet og politikk er mangetydige på en grunnleggende måte kom sent til meg i prosessen.

2. Analyse og drøfting av kommentarfeltsjangeren

Hvordan forstå hva som skjer i feltet, hvordan kan vi gi eller bestemme en mening i det?
Hvordan foreta forenklinger og oppdelinger av materialet som gjør at det forteller noe?

Materialet mitt er utdrag av en pågående debatt om verdien av vindkraft på land. Denne debatten har innslag av andre debatter som den ikke kan skilles helt fra. Jeg tenker på offentlige diskusjoner om vern av natur, miljøvern, klimaendringer, naturressursspørsmål, framtidens utvikling, økonomi, demokrati med mer. Mitt materiale står med andre ord ikke på egne bein. Ethvert innlegg i debatten, enten det er redaksjonelt eller kommentar, bærer med seg det som har vært før. Når jeg likevel gjør et synkront kutt i historien er det for å se etter de kvalitetene vi opplever som lesere av teksten, og de kriteriene vi mer eller mindre bevisst venter av en offentlig diskusjon. En slik undersøkelse må utføres i språket i faktisk og konkret bruk, for det er i det konkrete at en leser og en skriver kan møtes i en potensiell og faktisk samtale om forhold i verden.

For å dele opp materialet mitt trenger jeg noen teorier som kan fungere som grunnantakelser, som så kan diskuteres og testes når de skal brukes på de faktiske tekstene i materialet. Når jeg skal besvare spørsmålene om hva som «skjer» i kommentarfeltet, og hva slags mening og betydning det har, berører det et kjernesporsmål i lesevitenskap: Hvordan skape mening med tekster?

Hovedgrepet i analysen

Samfunnet er fundamentalt skriftliggjort, og for å forstå det må vi forholde oss til skriften. Når vi forholder oss til folks oppfatninger, handlinger, meninger og hensikter, så forholder vi oss ikke til disse på noen direkte måte, men først og fremst som lesere, altså som mottakere av skriftlige ytringer. Hvis vi skal forstå hva bidraget fra kommentarfeltene er, må vi forstå tekstene, hva disse uttrykker, og å sette dem inn i en samfunnsmessig sammenheng. Når en hel sjanger som kommentarfeltene er diskreditert, er det en gjentakende sosial situasjon med dens deltakere og ytringsformer som diskrediteres.

Perspektivet i lesevitenskapen er at skriften og lesingen gjør noe med tenkingen vår, med identiteten og med samfunnet. Når kommentarfeltene snakkes ned gjør det noe med tankene: Vi får fordommer som gjør at vi ikke oppfatter hva som uttrykkes der. Eventuelt ser vi bare slike ting vi forventer å finne der. Videre påvirker det selvforståelsen til dem som finner kommentarfeltene viktige og relevante, og på samfunnsnivå mister vi verdifulle bidrag til offentlighetens opplysning.

Lesevitenskap er en del av forskningsfeltet literacy, som ser på lesing og skriving og tekstbruk med et perspektiv som er videre enn bare det å beherske det tekniske. David Barton gir i sin oversikt over fagområdet literacy (Barton, 2007) først området en metafor, økologi, for å forklare tenkemåten. Det vil si at en tekst først får sin mening når man ser teksten i relasjon til det miljøet den skapes i. Med et slikt bilde i hodet, er det lettere å opplyse kommentarfeltene. Fordommene, mottakelsen, historien, den sosiale statusen til skriverne av dem, og maktperspektivet spiller en avgjørende rolle for vår produksjon og lesing av dem. Dette er utenomtekstlige forhold, som sjelden skaper direkte avtrykk i tekstene. Videre kan et slikt økologibilde åpne opp for innsikter i hva slags språk og sjanger som brukes. Når vi ser på en komplett kommentar som «Trist, bare trist! Trodde miljøkriminalitet var forbudt.» (2.16), er det hva vi vil vurdere som en svak, uselvstendig tekst i akademisk forstand, men den har en annen funksjon hvis vi vurderer ytringen som en liten del av en lang, flytende samtale styrt etter forbilder fra muntlig praksis, der noen utsagn bare mater samtalemotivasjonen, og fungerer eksempelvis som samtalelim. Lesemåten er altså avgjørende for hvilken mening, og hva slags betydning lesere tillegger kommentarfeltene.

Når jeg skal forsøke å si noe om verdien og betydningen av kommentarfelt, så er det ikke bare ytringer i vindkraftdebatten som er avgjørende. Jeg må forsøke å få øye på hva slags sosiale og samfunnsmessige faktorer som setter sitt preg på kommentarfeltets ytringer, og på vår rolle som lesere som skal forstå og gi mening til det vi leser. Eller «... tilhøvet mellom teksten, lesepraksisen og kulturen.» (Nicolaysen & Aase, 2005, s. 16). Dette betyr at første deling av undersøkelsen er en oppdeling i hva som skjer språklig (hendelse), og hva som gir de språklige uttrykkene mening (praksis).

En hendelse i denne modellen er den konkrete situasjonen der en tekst skapes, brukes, leses, tolkes, altså de konkrete handlingene. En praksis i samme modellen er alle de samfunns- og språkstrukturene hendelsene får mening fra. Praksis er mønstre av handlinger.

Literacyteoretikeren og lingvisten David Barton skriver «There are common patterns in using reading and writing in a particular situation. People bring their cultural knowledge to an activity.» (Barton 2007, s 36). Denne todelingen skal dele min analyse i to deler, der jeg først skal se på uttrykkene og hvordan jeg tolker dem, og så si noe om betydningen til tekstene når deler av miljøet de skaper og skapes i tas med i bildet.

Min oppgave her er kritisk i den forstand at jeg ønsker å se hvilke kriterier vi bruker og bør bruke for å se om kommentarfeltene er demokratiske, kvalifiserende og opplysende bidrag til den offentlige samtalen. Literacy, lesevitenskap, tilgangskompetanse, skriftkunne har tre nivå. Først må vi kunne forstå tekster funksjonelt, å kunne forstå systemsiden ved tekster, som i tradisjonell leseopplæring. Videre handler det om å kunne bruke tekster for å kunne orientere seg i samfunnet og kulturen. Til sist handler det om å kunne vurdere tekster kritisk, vurderende, for å kunne delta og bidra i samtaler om verden rundt oss. Da må vi ha kjennskap til den kritiske siden, å kunne forstå hva slags kriterier som gjør våre bidrag relevante. Disse kriteriene handler om det utenomtekstlige, om å ha mulighet til å tilpasse seg de sosiale forventningene og forutsetningene som tekstene skal inngå i. Det som kan ropes ut i iver i en diskusjon mellom kompiser har andre virkninger når utsagnene skrives ned i en avis. Ytringer som hører hjemme i øyeblikket passer ikke i en lærebok. Men det kan også være gode grunner til å bryte konvensjoner.

Når perspektivet er så vidt, innebærer det å forholde seg aktivt til begreper som forståelse, fortolkning, skaping, kommunisering, offentlighet, dannelse med mer. Professor i lesevitenskap, Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, oversettelser literacy til «tilgangskompetanse»

([Nicolaysen & Aase, 2005, s. 22](#)): «Det er tale om ein kulturanalyse som tek alvorleg spørsmålet om korleis tekstar regulerer kvardagen vår.» Begrepet poengterer at det er en kompetanse, og ikke en naturlighet, det er altså noe som kan læres. Det samme gjør sosiolingvisten James Paul Gee ([Gee & Hayes, 2011, s. 16](#)). Han vurderer skrift som et leveringssystem for muntlig tale, og påpeker at den muntlige talen er noe vi sosialiseres, øves, instrueres og kultiveres inn i. Dette forstår jeg som en understrekning av det sosiales og kulturelles fundamentale betydning for forståelsen av skrift og lesing og analyse av denne. I boken *Social Linguistics and Literacies: Ideology in discourse* (Gee 2015, s. 45) omtaler Gee literacy som ikke en evne, men en dekkterm for en mengde sosiokulturelle praksiser, som er knyttet til sosialisering og innkulturering. I boken *Literacy i skolen* (Blikstad-Balas 2016, s) skriver hun at «I utvidet forstand dreier literacy seg om hvordan vi skaper mening med tekster.»

Disse vide forståelsene omfatter flere fagtradisjoner, som lingvistikk, hermeneutikk, retorikk, dannelsesfilosofi, sakprosa- og sjangerstudier, og samfunns, demokrati og offentlighetsteori, og viser lesevitenskapens tverrfaglige innstilling til å forstå hva som står på spill med skriftbruken.

Begreper som rammer inn oppgaven

I denne oppgaven skal jeg forsøke å se på hvordan ytringer brukes i en offentlig sammenheng i et demokratisk forsøk på å endre politikk. Offentlig, politisk og demokratisk er uproblematisk begreper på den måten at vi alle anerkjenner at det er begreper som kan brukes, og som gir mening. Men de har noe ved seg som gjør dem vanskelige å bruke. Problemet er at vi legger forskjellig verdi i begrepene. Forskjellige definisjoner av begrepene er i direkte motstrid til hverandre, og de inneholder normer vi ikke kan ta for gitt at brukere av samme begrep er enige om. Begrepene er i følge politikk- og sosialteoretikeren Walter Bryce Gallie «essentially contested concepts», eller grunnleggende diskuterbare begreper («Essentially contested concept», 2021). Det er begreper det ikke er mulig å gi noen endelig definisjon av, men der det likevel er mulig og fornuftig å diskutere begrunnelser for ett syn framfor et annet, og der en i stedet for en allment godtakbar definisjon heller vurderer hvordan begrepet brukes. Ved at begrepene likevel brukes, og strides om, opprettholder vi og gjensker forestillinger om demokrati, offentlighet og politikk. Begrepene er på denne måten grunnleggende viktige å diskutere. Dette betyr at når jeg vektlegger sider jeg oppfatter som

viktige med disse begrepene, så er ikke begrepene ment å være fulldekkende, men å vise hva jeg legger vekt på som demokratisk, offentlig og politisk.

Når det stadig er diskusjoner i avisoffentligheten om kommentarfeltene skal ha en plass der, viser det nettopp Gallies poeng. Det lar seg gjøre å finne demokrati-, politikk- og offentlighetsdefinisjoner for at kommentarfeltene er udemokratiske og ikke hører hjemme i offentligheten, og slike argument har i vår offentlighet blitt vektlagt på en måte som gjør at en rekke store nasjonale aviser har lagt ned kommentarfeltene sine.

Jeg forstår demokrati som et prinsipp som berører normene for hvordan vi lever sammen, og som innebærer at vi må snakke sammen for å finne fellesavgjørelser etter å ha lært av hverandre. I praksis ser jeg det som demokratisk at vi kan snakke med vår egen stemme i vårt naturlige språk, at flest mulig, lettest mulig får komme til orde som deltakere i et forsøk på å skape felles oppfatninger og normer. Demokrati forutsetter uenighet, og at folk er villige til å prøve ut sine påstander. Offentligheten er der vi samles til aktivt publikum og ved hjelp av språket lærer av hverandre for å få makt og innflytelse til våre synspunkt. Offentligheten er politikkenes kulturelle ramme, og er stedet der en offentlig mening skapes, som kan formidle synspunkt og opinion til det politiske systemet. Politikk er samspeillet mellom stat og samfunn, og også om å lede utviklingen i samfunnet. Den handler også om omfordeling av innflytelse og utvidelse av debatten ved hjelp av argumenter. Politikk er alltid avhengig av uenighet, ellers forvitrer den til ren makt. Argumenter er retorisk bruk av språket ved å overbevise gjennom å gi gode grunner for standpunkt. Samfunnet er folk som er samlet ved sosiale relasjoner med varighet og kontinuitet, med felles kultur og tradisjon, og det reproducerer seg selv. Samfunnet er et begrep som står i opposisjon til begrepet stat.

2.1 Hva skjer i kommentarfelt?

Kommentarfeltene skrives i en sammenheng. Jostein Gripsrud skriver i *Allmenningen: Historien om norsk offentlighet*: «Hva som kommuniseres, er viktig (...) men det som særlig kjennetegner en offentlighetshistorie, er *hvordan* det kommuniseres – altså de offentlige samtalenes former og vilkår.» (s. 43). Disse to spørsmålene skal være med å danne bakteppet for analysen min av kommentarfeltene. Og de kan ikke helt skilles fra hverandre.

Vindkraftpolitikken

Vindkraftpolitikken i Norge har på kort tid gått fra å være et område for politisk konsensus, der både utbyggingens omfang og tempo, støtteordninger og skatteforhold ble vedtatt uten politisk uenighet, til et område for politisk strid. Etter hvert som vindkraftverkene ble satt opp, ble det dannet opinion mot dem, og sterkest i områder som lå verkene nærmest. Der befolkningen i følge undersøkelser hadde vært svært positive til vindkraftutbygging, endret styrkeforholdet mellom positiv til, og negativ til vindkraft seg, og et mindretall som var negative krevde oppmerksomhet. Analysebyrået Opinion lagde i oktober 2020 en undersøkelse for Turistforeningen:

Undersøkelsen viser at andelen som sier seg svært eller ganske negative til utbygging av vindkraft på land har gått opp fra 25 prosent i april 2019 til 42 prosent i september i år, noe som utgjør en økning på 68 prosent. Andelen som er positive har gått ned fra 49 prosent til 35 prosent. (Opinion, 2020).

Det ble i 2019 dannet en organisasjon som forente vindkraftmotstanderne, Motvind, og styrken i denne, sammen med endret opinion bidro først til at konsesjonstildelingene sommeren 2020 ble satt i bero, og så til at vindkraftpolitikken høsten 2020 ble endret. Stortingsflertallet vil nå at kommunene skal ha mer makt over konsesjonsprosessen, ved at plan- og bygningsloven skal gjelde. Vindkraften skal ikke lenger subsidieres, ved at el-sertifikater og spesielle avskrivningsregler skal avvikles. Videre må regjeringen sørge for lokal økonomisk kompensasjon og et forutsigbart skattesystem, samt stille krav til konsesjonstakere om opprydning og økonomiske garantier for denne. Politiske partier og natur- og miljøbevegelsen er splittet etter ganske uoversiktlige, utradisjonelle politiske linjer i vindkraftsaken. Ved valget ett år senere, den 2. september 2021, spør Aftenbladet ([Vikingstad, 2021](#)) partienes ni toppkandidater for Rogaland: «Hvilke planer har du og ditt parti for ytterligere utbygging av vindkraft på land, utover det som allerede er vedtatt?». Svarenes kortform, presentert av Aftenbladet, fordeler seg på henholdsvis «ingen» (2), «mindre» (4) og «tja» (3). Ingen svarer et tydelig ja. Dette viser at partiene nå ikke ønsker å forbindes med vindkraft, og at politikere har endret posisjon etter skifte i opinionen.

Vindkraft-debatten i Stavanger Aftenblad

Stavanger Aftenblad har i den mest intense perioden i debatten, perioden januar til september 2020 hatt 136 reportasjer, analyser, kommentarer, kronikker og debatter som tematiserer vindkraft. Med unntak av en redaksjonell artikkel, har alle disse hatt kommentarfelt, og det er skrevet 2800 kommentarer i dem. Etter de politiske endringene høsten 2020 har vindkraftdebatten avtatt i kvantitet. Artikler som Stavanger Aftenblad etter denne endringen fremdeles merker med «vindkraft» har oftest vindkraft som et bimotoiv. Den generelle debatten er nå om energispørsmål, der vindkraft bare er mindre del av diskusjonen.

Utvalget av artikler og kommentarfelt

Av debattene har jeg valgt ut de ni med høyest antall kommentarer, i perioden fra juni til september 2020, som gir meg et materiale på kommentarfeltene til tre redaksjonelle artikler, hvorav ett intervju, tre debattinnlegg, og tre kommentarer fra avisens journalister.

Disse har totalt 675 kommentarer. Forut for den perioden jeg undersøker, har debatten vært svært aktiv i over et halvt år. Men det er i denne tidsperioden debatten virkelig tar av i kvantitet og intensitet. Etter denne perioden dabbet debatten av, både fra redaksjonen og i kommentarfeltene. For å kunne se hva kommentarfeltet bidrar med i samfunnsdebatten, ligger det nært å se hva som skjer når mange ser ut til å oppleve at det er et retorisk øyeblikk, en passende tid og et passende sted for å komme med sine bidrag for å påvirke publikum i offentligheten.

Utvalget av debattenemnet er gjort fordi det er en sak som grunnet opinionsendringer går fra å være nærmest en forvaltnings- og systemsak med politisk konsensus og lite offentlig debatt, til en høyt politisert sak, som splitter partier, miljøbevegelse og fagfolk, med høyt aktivitetsnivå i offentligheten. Valget av kommentarfelt i avis kontra kommentarfelt på f.eks. Facebook, er gjort fordi avisenes kommentarfelt er det nærmeste den tradisjonelle, opplyste dagsoffentligheten menigmann i dag kan komme, om han ikke selv skriver selvstendige innlegg, kronikker og kommentarer. I dag er det mange muligheter til å «syng ut sitt budskap» på nettet, men likevel velges avisenes kredibilitet og anerkjennelse for å drive offentlig samtale. Valget av de spesifikke kommentarfeltene skyldes at jeg ønsket et utvalg som skulle representere en bredde i verdispørsmål, slik som vindkraftdebatten gjør, og som de valgte kommentarfeltene representerer. Ved å velge de feltene med flest antall kommentarer, sikrer jeg at materialet mitt får nok omfang til at det kan vise seg representativt for hva som skjer i disse offentlige debattene.

Hva setter i gang kommentarfeltene?

Kommentarfeltenes nære kontekst er innleggene som trykkes i avisen, og publiseres på Aftenbladets nettutgave. Nå følger en kort skildring av tekstene. Alle teksten er i fulltekst i vedlegg 1: Innlegg og kommentarfelt til analyse.

Tekst 1

Den første teksten i mitt materiale, *Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond?* (Skretting 2020) fra 13. juni fikk 47 kommentarer. Teksten er en kommentar skrevet av en journalist i Stavanger Aftenblad, som tematiserer hva vi som et norsk fellesskap taper og gir bort til hvem, og av hvilken grunn. Kommentatoren byr leseren på en sanselig nærhetsopplevelse, ved at han ber om oppmerksomhet for det visuelle i landskapet, presentert i et sanseaktiviserende, litterært språk. Han orienterer om de politiske prosessene som har ført fram til dagens tilstand, om folkemeningen i endring, om utbyggingskonsekvensene, på opplevelser knyttet til vindturbiner, meningsmålinger, motkrefter, kraftbehov, eierskaps- og profittforhold. Kommentaren tematiserer at det er motsetningsforhold mellom oss og de andre, på menigmann og kapitalister, på samfunnet og den økonomiske eliten, på opplevelser og estetikk mot økonomisk forvaltning, på tradisjon, utvikling, framskritt, på fellesskap og kapitalisme.

Tekst 2

Reportasjen, *Sjå inngrepa i naturen på Vardafjell frå lufta*, (Flote & Aasland 2020) fra 12. juni fikk 61 kommentarer. Reportasjen har 10 bilder og luftvideo fra Vardafjell, der bildene tatt fra lufta gir oss oversikt over byggeplassene, og teksten tar oss helt ned til bakkenivå. Teksten tematiserer inngrepene i naturen, og at graden av dem må avsløres, fordi de er større enn vi hadde grunn til å tro. Teksten orienterer om naturødeleggelser ved veianlegg, konsesjonsforholdene, synligheten, estetikken, omfanget av vindkraftanleggene samt utbyggers syn. Teksten veksler mellom tørr rapportering, og avsnitt av nærhetsskapende, skjønnlitterær bruk av språket, som her: «Ruglete fjell. Innimellom stein er det grønt.» Lenger nede: Store grønne beiter, og nedanom der igjen ligg hus og fjøs.» Temaene i reportasjen er: avsløring: («sjå», «meir omfattande enn folk har trudd»), den lille mann mot systemet, naturen mot teknologien og makt mot avmakt.

Tekst 3

Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten (Aarre 2020) fra 14. juni fikk 61 kommentarer. Dette er et intervju med Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn. Intervjuet åpner med et sitat om at «polariseringen bekymrer» han. Videre med at han vil komme kritikere i møte med endring av konsesjonssystemet. Intervjuet forteller om hans kamp innad i partiet, og om ønsker for diskusjonskulturen i partiet. Disse tankene trekker han videre til hvordan vindmølledebatten er i samfunnet, og klager over ordbruken, samtidig som han anerkjenner behov for endringer i konsesjonsprosessene. Han tar også opp problemer med vedtaksprosessene, endringer i utbyggingsprosjektene, størrelse på anleggene, behovet for nyanserte holdninger og individuelle vurderinger, sammenligning med vannkraften, politiske lærdommer, klimapolitikk, internasjonale sammenhenger, innføring av elbiler, resultater, ønske om EU-medlemskap.

Siden dette er et intervju han gjør i en prosess for å bli valgt til leder av Venstre, er det naturlig at han vektlegger tillit. Han vil balansere, avpolarisere, individualvurdere, lytte, tilpasse, komme i møte, ved å balansere.

Tekst 4

Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet (Øvrebekk 2020) fra 25. juni fikk 48 kommentarer. Dette er en kommentar skrevet av en av Aftenbladets kommentatorer. Tittelen har en uuttalt tilleggsdel, som vi legger til som en del av entymemet, og er slik : «...men som ingen gjorde!» Teksten tar for seg hvem disse «ingen» er, og hva de ikke gjorde. Og disse «ingen» kaller heller ikke ting ved sitt rette navn. Kommentatoren informerer om antall konsesjoner og vindkraftverk, og hvordan vi «risikerer» å få flere. Hun nevner Venstre-politikere som skylder på Senterparti-politikere, selv om de selv har vært med på vedtakene. Og FrP som vil ta opp kampen mot en politikk de selv har stått for. Hun skriver også om prosessuelle forhold, endringer i planer, og spesielt et ønske om gjennomgang av konsesjonspolitikken fra SV som selv har vært med på å vedta politikken. Videre tar kommentaren opp utenlandsk eierskap, og profitten som havner i utlandet. Dette er nå blitt et område der regjeringen ønsker å styrke den «lokale og regionale forankringen». Kommentators mening er at innstrammingen i politikken kunne og burde ha skjedd tidligere. Politikere kunne ha endret dette, men først nå når reaksjonene kommer, snur «alle» seg etter vinden. Men alle partiene med regjeringsmakt siden 2011 kunne ha gjort noe for å forhindre fiaskoen – nå skylder de på andre. Temaene er at man ikke skal snu kappen etter vinden, og ikke kaste stein når man sitter i glasshus.

Tekst 5

Vindkraftpolitikk på avveie (Traa et al., 2020) fra 20. juli fikk 93 kommentarer. Teksten er en kommentar skrevet av medlemmer av Seniortanken, et «frittstående partipolitisk og næringsmessig uavhengig forum for samfunnsdebatt og analyse», i følge egne nettsider (Seniortanken, 2021). De viser til at regjeringen i stortingsmelding nr. 28 fremdeles støtter vindkraft, fordi denne er lønnsom, men at regjeringen på grunn av motstand mot vindkraft vil være mer restriktive med konsesjoner og utbygginger. Seniortanken bestrider lønnsomhetsanalysen, og grunngir sitt eget syn som er at vindkraften ikke er lønnsom sammenlignet med vannkraft. De betviler også om betingelsene for konsesjonene kommer til å bli oppfylt av konsesjonærene. Videre vurderer de at kraftbehovet er overoppfyllt for lang tid framover og at utbyggingen bør stoppes. Når det gjelder investeringer i vindkraft, skyldes de profittmulighetene, og disse kommer indirekte fra betaling fra strømkundene. Stortingsmeldingen gir videre et lite dekkende bilde av vindkraften. En ny stortingsmelding bør diskutere energireserven som ligger i sparing og effektivisering. Tema er rike mot fattige, at noe er skult.

Tekst 6

Landet som glemte sin energihistorie (Diesen & Sivertsen 2020) fra 4. august fikk 75 kommentarer. Teksten er et debattinnlegg skrevet av to representanter for hhv Energiveteranene og Motvind Norge. Motvind presenterer seg slik på sine nettsider: «MOTVIND Norge er en demokratisk medlemsorganisasjon som ble stiftet i 2019. Utspringet er motstanden mot de brutale utbyggingene av vindkraft landet rundt.» Energiveteranene presenterer seg slik: «... har denne partipolitisk uavhengige gruppen derfor arbeidet for å sikre et nasjonalt og offentlig eierskap til vannkraften. (...) Men Energiveteranene er også bekymret over mangelen på informert offentlig debatt om norsk kraftforsyning.»

Innlegget forteller om landskapsendringene fra vindkraftindustrien, og om hvor omfattende de er, og at de skjer i stort sett urørt terreng. Denne utbyggingen sammenlignes med de urørte ressursene som ligger latent i eldre vannkraftverk. Dette presenteres som en paradoksal situasjon, som forsterkes av at «Vindkraftindustrien har fått fri adgang til indrefiletene av norsk kystlynghei og fjellandskap.» De stiller spørsmålet «Hvordan kunne det skje?». Deretter sammenligner innlegget politisk-økonomiske forhold vedrørende vindkraften, og implikasjoner for konsesjonsprosessen og lovgrunnlaget. Dette førte til de ulempene vi har i dag, i arealdisponering, og brudd mellom myndigheter og lokalsamfunn ved tap av tillit. De

økonomiske ordningene for å finansiere vindkraften betales av norske strømbrukere og fordelene tas ut av «vindbaronene», som får «fritt leide». Forfatterne mener at dette er å glemme viktige lærdommer fra vår energihistorie, som har sikret norsk eierskap foran spekulanter. Det å gi bort naturen slik det blir gjort nå, hindrer effektivisering av vannkraften. Konklusjonen og oppfordringen er at hele energipolitikken må opp til ny vurdering. Emnene er at noen krafser til seg, og andre tar regningen, at politikere har dårlig dømmekraft, og at det er forskjell på folk og elite.

Tekst 7

Menn som skriver sin egen energihistorie ([Aasheim 2020](#)) fra 10. august fikk 140 kommentarer. Debattinnlegget er skrevet av en spesialrådgiver for NORWEA, «en interesse- og bransjeorganisasjon som jobber for å fremme norsk fornybar energiproduksjon» (NORWEA, 2021). Innlegget er et svar til forrige innlegg, som forfatter mener er forfeilet historieforståelse. Han bestrider faktapåstandene de presenterer når det gjelder arealbruken, og forteller at denne er mindre enn hyttebyggingen. Deretter retter han oppmerksomheten mot forfatterne av forrige innlegg, som selv var delaktige i utbyggingen av vannkraften, og som på sin tid også var kontroversielt. Han hevder at disse nå mistenkeliggjør sine etterfølgere i forvaltningen. Han sier videre at kraftutbygging er omstridt, og medfører konsekvenser. Men vindkraften er billig, og noe vi trenger for å tilpasse oss klimaet. Dessuten har vannkraften mottatt mer subsidier enn vindkraften. Denne historien kan ikke omskrives.

Kommentarfeltet som etterfølger dette debattinnlegget er det mest omfattende i mitt materiale. Debattinnlegget er også den eneste teksten blant mine ni tekster som argumenterer for vindkraft. Emnene er at realiteten er én og at man ikke kan «dikte» sin egen. Og at fremtiden står mot nostalgien.

Tekst 8

Utsikten fra Høg-Jæren gjør meg fortvilet ([Bjerga 2020](#)) fra 17. august fikk 71 kommentarer. Debattinnlegget er fra gruppeleder i Rogaland SV, og fokuserer på opplevelsen av å ha vindkraftanleggene nær seg, og på den store nedbyggingen av naturen. Hun visualiserer hva nedbyggingen betyr for mennesker og natur, og ber leseren tenke seg scenarier. Forskjellige områder med vindkraftutbygging nevnes og blir gjort nære. Hun fastslår vår avhengighet av økosystemene, og at disse ødelegges i jakten på grønn energi. Når folk protesterer, så blir de ikke hørt. Det er en motsetning mellom dagens konsesjonspolitik og demokrati. Følelsene

knyttet til disse er reelle og relevante. Disse blir ekstra sterke når «fakta ikke nytter». Hun konkluderer med at både fornuft og følelser tilsier at vi stopper utbyggingen av vindkraftverkene. Emnet er det lille naturelskende, opplevende og sansende menneske mot systemet, vindkraftindustrien.

Tekst 9

-Landskapet har blitt et sirkus av blinkende, røde lys (Minge & Flote 2020) fra 8. september fikk 79 kommentarer. Denne teksten er en reportasje, som inneholder fire landskapsbilder og tre bilder av en familie som er berørt av det visuelle ved et vindkraftanlegg. Landskapet presenteres som naturnært og sanselig, og familien som noen som oppfatter seg som «egentlig» heldige. Men nå har de fått et vindkraftanlegg i nærheten, og føler seg sjenert av lysene. Dette forringer livskvaliteten deres, og de har nå blitt motstandere av vindkraft. En representant for utbyggerne forteller at lysene er der som et krav fra Luftfartstilsynet, og intensiteten av lysene er avhengige av høyden på anlegget. En representant for Norsk institutt for naturforskning forteller om biologiske reaksjoner på kraftig lysforurensning. Ordføreren i Sandnes forteller om historiske sider ved vedtaket om utbyggingen, og at avgjørelsen ville vært annerledes i dag. Videre forteller reportasjen om utbyggings- og konsesjonsprosessen, og at Sandnes kommune mener at prosessen har vært for dårlig utført av Olje- og energidepartementet, noe som førte til saksbehandlingsfeil. Kommunen har nå gitt opp forsøkene på å omstøte prosessen, men har lært noe om kommende prosesser. Ekteparet som intervjues i reportasjen forteller om sitt nå nyanserte forhold til vindkraftutbygging, men legger mest vekt på å bevare naturverdier, og har derfor meldt seg inn i organisasjonen Motvind. Emnene er den lille mann mot systemet, uskyldstapet og at de involverte er beleiret.

Metodetanker og -problemer

Norsk senter for forskningsdata (NSD) har tillatt mitt undersøkelsesprosjekt (referanse 176120) mot at jeg ikke registrerer særlige kategorier av sensitive opplysninger, og at opplysningene anonymiseres før publisasjon. Det er et krav at oppgaven ikke inneholder hele, søkbare sitater. Oppgaven min bruker hele sitater, men disse er ikke søkbare. Jeg har ikke oversikt over teknologiske forhold, og har ikke fått svar fra Aftenbladet på hvordan dette teknisk blir gjort, men kommentarfelt er ikke søkbare, verken om en søker på personnavn, fraser eller hele ytringer. Jeg mener da at at oppgaven ikke inneholder «hele, søkbare sitater». Jeg har søkt også på andre nettavisers kommentarfelt, og funnet det samme. Innholdet er ikke

søkbart. Materialet er forberedt for analyse på følgende måte for å følge denne tillatelsen:

Kommentarfeltene og de redaksjonelle tekstene ble kopiert over i Word uten bilder.

Kommentarene er deretter anonymisert ved at jeg har fjernet navnene på dem som skriver, og navnene på hvem de svarer.

Kommentarene ser opprinnelig slik ut:

«Kari Normann»

svarte «Ola Nordmann» for to timer siden

Elektrifisering er å skifte ut alle fossil energibruk som ikke kan nøytraliseres via karbonfangst. Slik regjeringen og Stortinget går for.

Rapporter

2

[Svar](#)

Etter min forberedelse ser samme kommentaren slik ut:

9.75 svarer 9.74

Elektrifisering er å skifte ut alle fossil energibruk som ikke kan nøytraliseres via karbonfangst. Slik regjeringen og Stortinget går for.

2

[Svar](#)

Her har jeg fjernet navnene, og erstattet dem med fortløpende kommentarnummer, der første del av kommentarnummer (9.75) viser til debatten, andre del (9.75) til fortløpende kommentar i debatten. Det andre nummersettet (9.74) viser til hvilken kommentar det svares på. Hvis det bare oppgis ett nummer, (9.75), betyr det at kommentaren er et svar til hovedinnleder. Det finnes ingen forbindelse mellom nummerering og personnavn utenom dette. Når en kommentator henvender seg til en annen navngitt kommentator i teksten, markeres dette slik: [navn utelatt, GR]. Da er innsendere anonymisert. Ulempen er at en fjerner muligheten i kommentarfeltet til å følge en innsenders argumentasjon gjennom hele debatten. Vi kan heller ikke se hvor aktive noen deltakere er. Dette har jeg ikke tillatelse til å gjøre, og det er heller ikke veldig viktig for min undersøkelse. Men det endrer opplevelsen av enkeltkommentatorers frekvente deltakelse. Og det endrer noe av preget av flytende samtale mellom faktiske personer, der personlig tiltale kan ha en retorisk betydning. Jeg har også fjernet den automatiske tidsangivelsen som Stavanger Aftenblad sitt system legger opp til, der systemet hele tiden holder rede på om en kommentar var skrevet for minutter, timer, dager, måneder og år siden. Mitt materiale er skrevet sommeren 2020, og nøyere tidsangivelse enn det forteller oss ingenting i dag. Denne funksjonen er nyttig i diskusjonens gang, fordi den lettere lar kommentatoren se forbindelsen mellom bidragene. Jeg har også fjernet en «rapporter»-knapp, der en kan varsle redaksjonen om brudd på avisens retningslinjer. Jeg har beholdt tallet som

står under hver kommentar, og som viser antall anbefalinger fra lesere, fordi dette kan ha retorisk betydning. Den blå Svar-knappen har jeg beholdt for leselighetens skyld, da den tydeligere markerer hvor kommentarene skilles. Teksten i kommentarene er uforandret. Ved et par tilfeller der kommentarer har blitt brukt i sitater, har jeg satt inn punktum der det har manglet, for å vise at kommentaren er avsluttet, og ikke mangler noe i mitt sitat. Dette har ikke endret på betydning og mening. Når det forekommer personnavn i kommentarfeltet etter min anonymisering, så er det fordi jeg ikke anonymiserer hvem som har skrevet det opprinnelige hovedinnlegget som Aftenbladet har redigert. Noen ganger henvender kommentarfeltene seg direkte med navn til skriveren av hovedinnlegget. Men når deltakeren i kommentarfeltet er den samme som forfatteren av hovedinnlegget, anonymiseres hen på samme måte som andre deltakere.

Analysens gjenstand: Ytringen

Min analyse forsøker å se hva som står på spill for deltakerne - som handlinger. Jeg ser på hvert innlegg som en handling som skal gripe inn i, og korrigere, endre, utfylle andres handlinger. Da er hovedhandlingene som utføres i kommentarene de mest interessante. I tillegg til en hovedhandling blir det også gjort andre, mindre dominerende språkhandlinger. Jeg har forsøkt å overse disse i min hovedkategorisering, for å lettere kunne se ytringens hovedhandling. Det betyr at jeg ser på ytringene som språkets minsteenheter, og som bevisste handlinger. I boka *Spørsmålet om talegenrane* (Bakhtin & Slaattelid, 1998) undersøker Bakhtin språket i bruk i hverdagssammenhenger, og legger vekt på ytringen som språkets grunnenhet. En ytring er alltid rettet til noen, står alltid i relasjon til andre tekster og ytringer, slik som alle kommentarene er i kommentarfeltene, der det er et nødvendig krav å velge hvilken tekst en skal kommentere. Bakhtin ser på tekster som konkrete, historiske ytringer, og viser at vi kan studere de regelmessige formene som disse ytringene viser seg i. For å kunne analysere dem, må de forstås i sin helhet, og Bakhtin mener at vi forstår dem når vi vil svare på dem.

Hvert område for språkbruk skaper ganske stabile typer av ytringer, det Bakhtin kaller for talesjangrer. I kommentarfeltet kan vi se stabilitet i bruk av sakprosasjangeren, i blant annet lengde, og i presentasjonsteknikk. Å se på ytringen som språkets mest grunnleggende enhet gjør også Tore Janson i *Hvordan ble språkene til* (Janson, 2019). Han hevder at språket er oppstått av behovet for å ytre seg, og at å forstå ord og setninger ikke er tilstrekkelig for å forstå hva som sies. Fordi det er ytringens totale ramme som bestemmer betydningen av

ordene og setningene. Han skriver også at ytringer bygger på «et lite antall grunnleggende mønstre for å skape setninger med ulik grunnstruktur.» (s.46). «Det ser altså ut til å være slik at verdens språk gjennomgående skjelner mellom tre forskjellige hovedtyper av ytringer, som samsvarer direkte med tre forskjellige hovedtyper av handlinger, eller tale-handlinger, som filosofene uttrykker det.» (s.48).

Kjell Lars Berge, professor i tekstvitenskap, og opptatt av sakprosa og makt, diskuterer i artikkelen *Er språket egentlig retorisk?* (Berge 1998), forholdet mellom det retoriske og den moderne lingvistikken, at:

Følgelig er det slik at desto høyere vi beveger oss i de ulike språklige enhetene, dvs. desto mer vi fjerner oss fra det minste analytiske nivået, fonen, jo mer retorisk blir språket. Eller vi kan snu på utsagnet og hevde at dersom vi oppfatter "teksten" som den egentlig språk konstituerende enheten eller som den enheten som språket sosialt og psykologisk manifesteres i, vil språkets natur være retorisk. (s. 23)

Han skriver videre at «språkets natur som retorisk først kommer fram når en bruker "tekst" som utgangspunkt for studier av språk, og ser lavere kategorier som "syntaks" osv. i lyset av det tekstuelle nivået.» (s.24). Jeg forstår i det siste sitatet «tekst» som ytring, altså som en konstruert sammenheng med et kommunikativt formål. For å få grep om det retoriske må ytringene eller tekstene ses på på en helhetlig måte. For min forståelse av kommentarfeltet, betyr dette at folk griper språklig inn i en politisk situasjon bestående av andre språklige handlinger med ytringer. Disse avgrensner de selv med å avslutte ytringen. Slik er ikke ytringen identisk med setningen, men med den fullførte språkmeningen. Det er byttet og vekslingen mellom kommentarene som setter grensene for ytringen. I kommentarfeltsjangeren er det oftest slik at hver kommentar har ett tydelig ærend. Kommentar 1.7 er genretypisk slik: «Hyttene avgir ikke fullt av mikroplast som blir spredd rundt i naturen. Ei heller slenger de store isbiter i en vannvittig fart, slik at det er farlig å bevege seg i naturen på vinterstid i nærheten av vindmøller.». Den dominerende språkhandlingen er én, å informere om noe som skal oppleves som sant, eventuelt vise at noe annet er usant. Dersom en tekst har to eller flere uttrykte mål, vil jeg registrere alle.

Hovedkriteriet saklighet som bedømming av de tekstlige kvalitetene

Når vi skal sette oss inn i en sak, og diskutere noe, som vindkraft-saken, så forventer vi noe av tekstene som gjør at vi forstår noe vi ikke forstod tidligere, eller får vite noe vi ikke visste før, og som berører emnet vi ser på. Dette «noe» er saklighet. Saklighet kommer til å være mitt prisme for analyse av kommentarfeltene. Prisme er her en optisk metafor for noe som kan skille det som oppleves som helhet. Saklighet er et ord med et tankeinnhold som er komplekst og diffust. I hverdagsspråket viser det til forventninger i innhold og form, til hva som er passelig i konteksten, til prosessbevissthet, til etikk. Det viser også til forventninger om hva som berører, og som avgrenser en sak. Saklighet hører etymologisk sammen med «sak», og «å søke», et substantiv og et verb. Det er altså både noe som «er der», og noe vi «gjør». Å slå fast hva som er og tilhører «saken», er dypest sett et spørsmål om hvordan virkeligheten er, og er en filosofisk øvelse – men ikke bare dét. Vi har også en masse dagligforventninger til hva som er saklig, og som gjør at vi tror, lar oss bevege og overbevise uten et filosofisk svar.

Slike dagligforventninger oppfyller vi på forskjellige måter. Vi venter positivt at bidrag til samtaler skal være argumenter. Argumenter er strukturer som setter sammen oppfatninger av virkeligheten med kjente fenomener. Vi venter at det er en forståelig og begripelig tanketråd med emne og tema. Vi har også negative forventninger, at saklighet er fravær av usaklighet. Slik usaklighet kan være løgn, skjellsord, hersketeknikker, forvrengninger av motstanderes ytringer. Positivt forventer vi at bidrag er relevante og riktige for saken og at bidragene er vektige nok til å nevnes.

Retorikk er en lære om hva som skaper overbevisning, og med det hvordan vi oppfatter noe som saklig nok til at vi tror på det. En grunnerkjennelse i retorikk er at språket ikke kan gjøres til en nøytral herre for noen selvstendig sak. Språket er ikke transparent – vi kan ikke på noen selvfølgelig måte se «en sak» uten å ta høyde for hvordan språket må velge å vektlegge noen sider, og legge andre i skyggen. Mange fag og tradisjoner har ytt bidrag til presiseringer av retorikkens kjerneinnsikter siden læren ble formulert i antikken.

I *En del elementære logiske emner* skriver Arne Næss (Næss 1994, kap. 7) om krav til saklighet, at dersom saklighet skal kunne oppnås må det være fravær av usaklighet, og at usaklighet er lettere å formulere. Han omtaler seks punkter. De handler om å holde seg til emnet for samtalen, om å gjengi standpunkt på en nøytral måte, om å unngå flertydighet som forstyrrer hva man kan stå for, om å ikke tillegge motdebattanter standpunkt, om ikke å framstille fordreide bilder av virkeligheten, og til sist om å ikke påvirke debatter med

situasjonskrav som er emnet uvedkommende. De handler, med unntak av det første kravet, om å unngå noe. Kravet om å gjengi standpunkt på en nøytral måte er et ideal, men gir et inntrykk av at språket kan gjengi noe uten å fordreie på noen måte.

Borgerlig Offentlighet (Habermas, 2002) er en bok om offentlighetens betydning for samfunnets virkemåte, og legger en absolutt verdien på den offentlige samtalen, og på folks alminnelige bruk av språket i fellesskapet. Habermas viser hvordan staten, samfunnet, kulturen og identiteten vår er grunnleggende avhengige av hvordan vi handler med og i språket. Sterkere sagt – det er språkvanene våre som konstituerer fellesoppfatningene og -handlingene vi bygger samfunnet på. Habermas lister opp det offentlige resonnementet slik at de framstår som kriterier på saklighet. En diskusjon må være åpen for alle relevante argumenter uavhengig av statusen til den som fremmer dem. Den må sørge for å avklare saken fra flest mulig sider, den må avklare hva som er moralsk rett og i hvems interesse og se det partiske, den må veie for og mot med gode begrunnelser. Habermas' teori om kommunikativ handling (Habermas, 1996) gir språkhandlingene en helt avgjørende rolle i konstruksjonen av saklighet. Habermas bruker tre hovedgrupper av handlinger. Disse tre gruppene representerer tre mulige måter å forholde seg til verden på, den objektive, den sosiale og den subjektive. Disse tre gjenkjenner vi ved å spørre om de virker sanne, riktige eller troverdige.

I *Retorisk praksis* (Kock 2013b, kap. 11) kritiserer Christan Kock Habermas for å fremme et upraktisk ideal om et konsensusdemokrati, der det følger tvang med det beste argumentet. Kock mener at konsensus som realtilstand er umulig, fordi vi har forskjellige verdier, og derved vekter samme sak ulikt. I praksis er det ofte relevante argumenter både for og mot en sak. Dette viser seg også i tenkingen vår. Videre spør Kock etter hva som karakteriserer kvalitet i offentlig debatt, og ser etter positive normer. Disse finner han i en tradisjon som studerer informal logic, eller praktisk logikk, og som opererer med en tredimensjonal målestokk for argumenter. Kriteriene er riktig, relevant og viktig. Riktig er det vi tror på, som gir et rett bilde, og ikke utelater noe som forvirrer oss. Relevant er om helheten i argumentet, om forholdet mellom premisser og påstander. Argumenter er vektige dersom de er riktige og relevante, og tåler avveiningen som kommer fram etter å ha vurdert for og mot. Denne vektingen gjelder for samtalenivået, ikke bare argumentet. Vektingen og drøftingen er deliberasjonen.

Filosofen H. Paul Grice har også fremmet positive kriterier for språklig samhandling (Vagle mfl. 1993, s. 100 f.), og slik for å skape saklighet. Målet er å finne kriterier for hvordan kommunisere effektivt og enklest mulig. Hans kriterier er at vi bør være oppriktige og ærlige, avgrense informasjonen til det nødvendige, være relevante i betydningen «ha med saken å gjøre», og framsette ytringer på en språklig ryddig, oversiktlig og overbevisende måte.

I sum er saklighet er et godt fungerende hverdagsbegrep, med den teoretisk parallellen objektiv. Den teoretiske bruken av begrepet er for streng og konnoterer for mye til vitenskapsteoretisk tenking. Med saklighet i dagligtale mener vi både det å holde seg, og forholde seg til det vi snakker om, og det å gjøre noe mer enn bare å slynge ut ubegrunna påstander. Når dette er sagt, er det også en erfaring at aggresjon og skjellsord kan øke saklighetsnivået, ved at de gjør tydelig de emosjonelle motsetningene, opplevelsen av viktighet som følger av diskusjonsemnet. Georg Johannesen skriver at «Fiendtlighet er en stor ting, det får fram realitetene.» (Johannesen, 2006, s.14). Dette skjer i dagligtale, og det skjer i kommentarfeltene.

Disse forskjellige saklighetskriteriene fra forskjellige fagtradisjoner har alle forklaringskraft. Når jeg har valgt ut mine analytiske spørsmål, har jeg forsøkt å la dem dekke det meste av disse saklighetsperspektivene. Når jeg spør etter tema og motiv, så angår det Kocks og Grices relevansbegrep. Når jeg spør etter usaklighet, så angår det Næss' usaklighetsbegreper. Spørsmålet om det finnes argumenter, angår Habermas åpenhets- fornuftskriterium, Kocks relevanskriterium, og Grices klarhets- og tydelighetskriterium. Når jeg spør etter hva slags type talehandlinger som blir utført, berører det skillet mellom perlokusjonære og illokusjonære talehandlinger, og Habermas åpenhets- og etikkkrav, Næss og Grices klarhetskrav. Skillet mellom de illokusjonære talehandlingene i konstativer, regulativer og ekspressiver angår krav om relevans hos både Kock, Grice og Habermas.

Habermas liste over kriterier i *Borgerlig Offentlighet* er presise uten å være detalj- og setningsorienterte som Næss' i *En del elementære Logiske emner* eller for generelle som hos Grice og Kock. Dessuten oppleves den analytiske presisjonen over helheten mer uttalt hos Habermas. Det er lettere ut fra hans kriterier å danne analytiske spørsmål som ikke blir for abstrakte, eller for setningsorienterte, men der en holder ytringenes helhet i blikket.

Saklighet som begrep har en bakside. Det lar oss lett tro at vi forholder oss til referansen eller saksforholdet på en direkte og uformidlet måte. Ottar Grepstad gjengir i *Det litterære skattkammer. Sakprosaens teori og retorikk* (Grepstad 1997, s. 197) et lån fra Arild Linneberg, som påpeker at saklighetens toposer også «gir «usaklige» løfter om direkte gjenspeiling av saksforholdet.». Diskusjonen om hvilken hovedsjanger som best (re)presenterer en «sak» er et spørsmål som hører til på et mer overordnet språkfilosofisk nivå enn min undersøkelse.

Det åpne spørsmålet om hva som skjer i kommentarfeltene kan være vanskelig å besvare med objektive kriterier alene. Det skjer rett og slett for mye der – som i andre tekster. Så et utvalg av kriterier for analyse av dem må sortere bort noe, og sikte mot noe annet som er viktig.

Om tellemåten og registreringen av tekstlige funn

Materialet mitt består av 130 sider tekst i vanlig skriftstørrelse og enkel linjeavstand. Det inneholder ni hovedinnlegg med hvert sitt påfølgende kommentarfelt som inneholder totalt 675 kommentarer. Mine analytiske spørsmål er alle tolkningsspørsmål, og på den måten heftet med mulige tolkningsfeil. Jeg har stilt mine spørsmål til kommentarene flere ganger, inntil avvikene mellom mellom registreringene er på noen få prosent. Boka *Retorik og metode* (Bengtsson et al., 2020, s. 220-221), regner et sammenfall mellom to forskjellige kodere på over 75% som akseptabelt. Jeg har ikke brukt noen andre for å teste min koding av materialet, men har gjentatt kodingen med ukers mellomrom, og gitt meg når kodingen min avviker med noen få prosent. Det betyr ikke at jeg har oppnådd noen høyere presisjon enn *Retorik og Metode* angir, bare at min metode etter hvert ble rimelig konsistent for meg. Målet mitt er ikke å påstå noe på grunn av små marginer i tolkningene, men å se etter tydelige tendenser i materialet. At jeg velger å oppgi mine funn i faktiske tall og prosent er uttrykk for at det var dette jeg fant – ikke at tallenes størrelse er udiskutable eller presise. Tendensene i funnene mine er ikke mindre tydelige om jeg legger til en vesentlig høyere feiltolkningsandel.

Noen spørsmål er enten-eller-spørsmål, og vil følgelig gi absolutte tall. Spørsmålet om det finnes falske faktapåstander er et ja-nei-spørsmål, og vil kunne besvares med en viss prosentfaktor av helheten. Spørsmålene om hva slags talehandlinger som blir utført er mer komplisert fordi en ytring kan bestå av flere like dominerende talehandlinger, slik at det totale antallet av talehandlinger overstiger antallet ytringer. Dette ser jeg ikke som noen svakhet

med metoden. Tallene mine må ikke forstyrre tankene i retning av at jeg har utført en presis kvantitativ undersøkelse. Tallene skal bare synliggjøre tendenser som jeg skal diskutere.

Allmenne retoriske forhold ved alle kommentarene

Kommentarfeltene er en samling av retoriske ytringer i en politisk sammenheng. Alle bidragene er forsøk på å overbevise og overtale meddebattanter, hovedtekstforfattere og et allment publikum. Å overbevise driver vi med når vi ikke kan gjøre regning at bare ett utfall av en diskusjon er mulig. Overtalelse kan vi oppnå når bare ett utfall er mulig, fordi vi har felles premisser. Å argumentere for eller mot vindkraftverk er et spørsmål om overbevisning. Å argumentere for det faktiske eksportoverskuddet er et regnestykke, og et spørsmål om overtalelse.

Kommentarfeltene består av språkbruk som skal overbevise og overtale. For å teste min hypotese om at kommentarfeltene er opplysende, kvalifiserende og demokratiske vil jeg se om jeg kan finne retoriske forhold som å forholde seg tema og motiv og ikke avsporinger, å argumentere, og ikke framføre tomme påstander, om det er konflikttrekk og ufinheter som ødelegger sakligheten i samtalen, å skille mellom private og offentlige ytringer, å fremme det som er sant, og ikke drive med desinformasjon, å forholde seg til tekster utenfor den aktuelle debatten – kildebruk, å holde seg til det som kan forstås, ved åpenhet om hensikten med kommentaren, og der man unngår overdrevent effektmakeri. Å være tydelig ved: a) å framføre argumenter det er lett å vurdere sannheten til, b) å framføre argumenter det er lett å vurdere normene til, og c) å framføre troverdige argumenter som er knyttet til opplevelser og erfaringer. Videre om å åpent formulere krav til ordentlig oppførsel i diskusjonen, å la minst to interesser i saken få fremme sine synspunkt, og å stole på argumentets kraft, og ikke på posisjon, stand og stilling. At kommentarfeltene er uttrykk for retorisk-, eller overbevisningsvilje, gjør at vi kan spore overtalelses- og overbevisningsmidlene språklig. For å få et bilde av hva som skjer i kommentarfeltet, vil jeg nå stille en rekke analytiske spørsmål om hva slags språklige handlinger som blir uttrykt der.

1. Fordommene sjekkes

Når jeg skal vise at kommentarfeltene og språket der er demokratisk, opplysende og kvalifiserende, så vil jeg ta utgangspunkt i et forståelsens nullpunkt: den motsetningen som kommentarfeltene i dag som hovedsak forstås og dømmes etter, de vanlige fordommene. De

vanlige fordommene er at kommentarfeltene er en pøl av usaklighet ved at kommentarene ikke forholder seg til saken, at de bare slynger ut av seg tomme påstander, at skjellsord og urimeligheter florerer, og at deltakerne ikke forstår forskjell på privat og offentlig bruk av språket og bruker «alternative fakta». I disse fordommene ligger det kriterier som kan besvares konstativt: finnes de, eller finnes de ikke. Dette blir min første analyserekke i spørsmålene 1-5. Er det grunn til å hevde slike påstander om kommentarfeltet?

Spørsmål 1. Holder kommentatorene seg til emne, tema og motiv i hovedinnlegget?

Et emne er «de dominerende proposisjonene i en tekst, eller et avsnitt. Disse proposisjonene kan være overordnet en sekvens av andre proposisjoner og kalles da makroproposisjoner.»

(Vagle et al., 1993, s. 232). De dominerende proposisjonene eller påstandene i

kommentarfeltene om vindkraften er om riktigheten av at vi skal ha vindkraft.

Betegnelse og begrepene tema og motiv viser til to forskjellige nivå i det vi snakker om.

Motiv er igangsetteren, det som starter samtalebevegelsen. Det er ofte noe helt konkret. Tema er noe mer allment, det som er bakenfor. En diskusjon kan starte med motivet «vindmøller på Ullandhaug» og endre karakter til å handle om temaet «verdien av klimatiltak» .

For at vi skal kunne ha en samtale må det være noe felles vi er oppmerksom på. Stavanger Aftenblad har merket sitt redaksjonelle innhold med digitale merkelapper av typen «vindkraft», «Syria», «oljepolitikk» osv., slik at en kan følge et emne i en rad med forskjellige intervjuer, analyser, kommentarer, reportasjer osv. Det var ved hjelp av denne funksjonen jeg søkte opp mitt materiale. Aftenbladet har på denne måten avgrenset og tilgrenset vindkraftsaken på en måte som oppleves som saksopplysende og -skapende. De har merket flere av sine saker med «vindkraft» ennå dette ikke er motivet i det redaksjonelle materialet. Det er ofte nok at ordet er nevnt. Dette gjør saksforståelsen åpen.

Et av mine analyseobjekt som er merket på denne måten er et intervju med tittelen

Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten med Sveinung Rotevatn i valgkamp for verv i partiet Venstre (Aarre, 2020). I dette intervjuet kommenterer han

vindkraftutbygging. Ser en alene på motivet i intervjuet er det valgkamp i Venstre. Temaet

kan tenkes å være verdien av tvisyn som en kvalitet for en politiker. For å fremme sitt

kandidatur, diskuterer han i et mindre avsnitt blant annet vindkraft, og som minister for klima og miljøvern er dette politiske påstander som gjør at Aftenbladet merker teksten som

«vindkraft». For den som er interessert i vindkraft, vil tema og motiv være annerledes. Da vil

motivet være nettopp vindkraft og temaet være enten klimatiltak eller debattkultur. Aftenbladet merker dette intervjuet med «vindkraft», «Unge Venstre», «Sveinung Rotevatn» og «klimapolitikk». De gir dessuten intervjuet en tittel (Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten) som er lite dekkende for motivet og temaet i intervjuet, og legger slik vekt på en liten del av Rotevatn sine påstander. Slik skaper Aftenbladet en vindkraftsak av intervjuet. Saken i mine analyserte tekster må altså finnes i både emne, tema og motiv, og i bi-tema og bi-motiv. Mitt eksempel viser at det er upraktisk å skille bestemt mellom dem. Kommentatorene i det tilstøtende kommentarfeltet forholder seg til Aftenbladets merking, og ingen påstår at noen er usaklige fordi de ikke skiller mellom disse saklighetsnivåene.

I alle kommentarfeltene i mitt materiale opptar debatt om klima stor plass, selv om dette ikke er motivet for noen av innleder-tekstene. Vindkraft på land, vindmøller, vindkraftverk er motivet og har verdien av klimatiltak, økonomi og naturvern som vanlige tema. I en fri diskusjon er det ikke slik at noen har kontroll på motivet. Hva som holdes fram som «først» i en debatt vil alltid være flytende. Og det vil være en kamp mellom deltakere om diskusjonen skal handle om motivet som diskusjonen startet med, eller om det bakenforliggende temaet.

I et annet av mine analyseobjekt er det synligheten av lysene på vindkraftverkene som er motivet i reportasjen, *Landskapet er blitt et sirkus av blinkende, røde lys* (Minge & Flote, 2020)). Selv om dette motivet nevnes i kommentarene, fungerer det mest som igangsetter av en diskusjon av temaer som behovet for vindkraft, og verdien av miljøtiltak.

Jeg lar altså spørsmål 1 omfatte både emne, tema og motiv, fordi disse har et uklart skille i dagligtalen. De betyr alle: «det vi snakker om». Et innlegg om en side ved vindkraftproduksjon skaper et saklig kommentarfelt i denne forstand når det som diskuteres relateres til vindkraftproduksjon, selv om saken utvides i forhold til opprinnelig redaksjonell tekst. Saklighet her er å ville se saken i sin helhet, belyst ved alle detaljer. Utematisk og -motivisk i denne sammenheng ville være om noen utelukkende argumenterer for noe som de selv ikke knytter til saken. I flere av kommentarfeltene bruker innsendere analogier om hytteutbygging på fjellet. Dette blir gjort for å forstå vindkraftens virkninger på flere måter, både når det gjelder areal, utslipp, strømbruk og naturinngrep. Dette regner jeg som innenfor i motiv og tema.

Når vi diskuterer noe, og gjør forsøk på å fastslå hva noe saklig sett er, bruker vi noen typer hovedslutninger, slutningstoposer. Vi kan bruke synekdoke og si hva saken selv består av, vise den ved dens deler og slik definere den. Vi kan bruke metonymier og vise konsekvensene av den. Vi kan sammenligne den med metaforer, og vi kan vise hva motsetningen er, hva vindkraften ikke er. Slik er diskusjonen om hyttebygging på fjellet et forsøk på å bruke et fenomen vi har tradisjon for å forstå, fjellhytter, med vindkraftanlegg, som vi ikke har tradisjon for å forstå. Alle disse formene berører hva «saken egentlig er».

Utenfor emne, mål og motiv er denne komplette kommentaren: «Nå må du våkne opp» (3.36). Her er det ingen gjenkjennelig relevans til saken. Det er også noen kommentarer der jeg mistenker at det har falt ut noen ord via datatrøbbel eller lignende, slik at kommentaren framstår som uforståelig, som her: «De har en og sak. (2.20)». Uforståeligheten kommer av at det ikke er mulig å gjenkjenne talehandlingen. Så perifert fra saken at kommentaren ligger utenfor tema og motiv bedømmer jeg også den komplette kommentaren om at «De kan gå på tur i byen.» (2.56), som svar på 2.55 sin påstand om at vindkraftanleggene skaper fine turveier. Men slike tvilstilfelle utgjør få tilfeller, og vil ikke utgjøre noen interessant forskjell i oppsummeringen av funnene mine. De er ikke usaklige i negativ forstand av begrepet, men mangler heller positive kriterier på å være et bidrag til opplysning og saklighet.

Resultat 1:

1. Er kommentarene saklige motivisk og tematisk?	Ja i 98%. 663 av 675 kommentarer
--	----------------------------------

Kommentarfeltet er altså praktisk talt fullstendig saklig når det gjelder emne, motiv og tema som kriterium for saklighet.

Spørsmål 2: Argumenterer kommentatorene for synspunktene sine, eller er de ubegrunnede?

Kommentatorene vil overbevise og overtale om sine oppfatninger om virkeligheten som de ønsker tilslutning til. Dette gjør de også ved et annet aspekt ved sakligheten; å framføre argumenter, der de knytter sammen hva de mener med hvorfor det er slik. Jørgensen og Onsberg (2008) definerer retorisk argumentasjon «som kommunikasjon, där sändaren söker mottagarens anslutning till en grundad ståndpunkt.» (s. 14). Til dette spørsmålet trenger vi en modell for å rekonstruere og fastslå at noe er argumenter. Praktisk talt alle argumenter i

dagligtalen er entymemer. Entymemer er ufullstendige syllogismer. En syllogisme er en slutning med utvetydige og uttalte logiske premiss. I entymemene kan eksempler, vanlige overbevisninger og oppfatninger overta for syllogismens logiske premiss. Entymemer er retoriske slutninger som utelater ledd, enten premisser eller konklusjoner, fordi disse anses som åpenbare og selvsagte. For å rekonstruere et entymem vil jeg bruke system og terminologi fra boken *Praktisk argumentation: Grundbok i retorisk argumentation* (Jørgensen & Onsberg, 2008). Argumentmodellen viser at det alltid finnes minst tre element når noe er argumentativt. Det finnes en påstand, en grunn, og en garanti. Påstanden er konklusjonen i slutningen, ytringens mål, det personen vil ha tilslutning til. Grunnen er det som påstanden bygger på, og garantien er det som forbinder grunnen med påstanden – oftest allmenne, generelle standpunkt. I hverdagslig, praktisk argumentasjon finner en påstander av typen «Vindmøller er unødvendige, for vi har nok energi». Dette er et entymem, en ufullstendig slutning, med to synlige element, men likevel et argument. Det har en påstand, en grunn, og en ikke-uttalt garanti, en allmennsannhet, som kan rekonstrueres slik: «Det vi ikke har bruk for skal vi ikke ha./Det vi har nok av skal vi ikke skaffe mer av».

Kommentarer som faller utenfor denne begrunnelseskategorien er ikke nødvendigvis kommentarer som bidrar lite i debatten, men som simpelthen bare ikke lar argumentet være tydelig uttrykt. Som her, der argumentasjonen er implisitt i kilden:

«<https://www.nettavisen.no/nyheter/haplos-eu-ordning-lar-norske-stromselskaper-tjenemilliarder-pa-a-selge-god-samvittighet-til-tyskland/3423675912.html>. Slik fungerer det. Slutt med tullet.» (7.17). Kommentaren kan også være kort og være ubegrunnet fordi den bare svarer på en realopplysning, der resten av argumentasjonen ligger i den helt lokale konteksten i debattråden. Som her «Du har jo ikke forstått poenget til [navn utelatt, GR]» (9.13). Også i disse to: «Hva er «miljøfacisme»?» (1.12), og: «Vet ikke helt, men googlet ordet og fikk dette. <https://sv.m.wikipedia.org/wiki/Ekofascism> (1.13).

Ved dette analytiske spørsmålet ser jeg bare etter minimumsbetingelsen om kommentaren framfører minst ett argument. De fleste kommentarer er lengre tekster, og har flere argumenter knyttet sammen til resonnement, altså lengre sammenhengende argumenttrekker med felles tema eller motiv. Begge kommentarene under regnes da som argumenter etter dette kriteriet: «Stangeland jobber ikke på Vardafjell. Det er tidligere Rygg Maskin A/S som fikk kontrakten.» (1.23). Og:

Ja, hvorfor velger vi å ødelegge landet vårt på denne måten, når vi samtidig vet at vannkraftverkene kan oppjusteres/moderniseres og gi oss mer kraft enn vindturbiner?

Når vi vet at de globalt sett ikke har noen betydning i forhold til klimautfordringene. Når vi vet at de gjør ubotelig skade på naturen og arts mangfoldet. Når vi vet at de ødelegger viktige rekreasjonsområder for menneskene som bor i disse områdene. Når vi vet at turister som reiser langs kysten vår og ser turbinene, lurer på om vi er riktig vel bevarte i dette landet. (...)» (1.24)

Kommentarfeltet er et argumenterende sted. I *Argumentasjonens retorikk* definerer den svenske retorikkforfatteren Hellspong (2013, s. 19-20) argumentasjon som en dialog, der minst to parter møtes med sine synspunkt. Dette kan også være en indre overlegning. Dialogen er alltid om et spørsmål uten en selvsagt løsning å enes om, det handler alltid om noe usikkert. I dialogen viser det seg flere mulige svar på spørsmålet. Kjernen i argumentasjonen er å finne og gi støtte til et svar for å vise at det er rimelig. Argumentasjonen kan også møte innvendinger, og gradere sikkerheten til grunnen eller svaret. Til sist forsøker en argumentasjon å finne en løsning, en avgjørelse.

Resultat 2:

2. Er kommentaren saklig argumentatorisk?	Ja i 86%. 580 av 675 kommentarer
---	----------------------------------

Dette resultatet ugyldiggjør en alminnelig oppfatning om at kommentarfelt bare slynger ut av seg en masse ubegrunnede påstander.

Spørsmål 3: Tar kamplysten overhånd og gjør debatten usaklig?

Overdreven stridslyst er selve prototypen på usaklig diskusjonskunst. Stridslystens kjennetegn er ofte omtalt som tankefeil, hersketeknikker osv. Det er slike språklige fenomen vi må unngå for å kunne oppnå større grad av saklighet. Dette er en mindre gren av et kunnskapsområde innen retorikk som kalles eristikk og tar for seg språklige uttrykk der retthaveriet tar fullstendig overhånd, og mister forbindelser til saksorienteringen.

Lennart Hellspong (2013, s. 300) skriver i *Argumentationens retorik* at selv om vi ikke kan snakke nøytralt, er det likevel grunn til å holde saklighetskravet som viktig. Kravet har med rasjonalitet å gjøre, med fornuftsbruk og resonnering, og det kan motvirke «propagandistisk manipulation». Å være usaklig er i følge Hellspong å suggerere mer enn å resonnerere. «Då kan argument ersättas med miner, gester, språklig utsmykning og stemingsskapande

inramning.»), og «talets utanverk leder bort från deliberationens fokus på det rationellt prövbara.» (s. 301). Dette kaller han eristikk, og det som er felles for usaklige bidrag er «att man vill få rätt til varje pris. (s. 302). Arthur Schopenhauer, som er opphav til eristikken, siteres av Hellspong på at et kjennetegn ved eristikken er forsøk på å hisse motstanderen til sinne, for i sinne er han ute av stand til å gjøre riktige beslutninger og utnytte sine fordeler. Janne Lindqvist tar opp temaet i *Klassisk retorik för vår tid* (Lindqvist, 2016). Han skriver om feilslutninger, ugyldige slutninger, som ser ut til å være riktige men som ikke er det. Disse er villedende, og han minner om Aristoteles som kalte dem sofismer, og som ikke regnet dem til retorikkens område. Dette er en lignende forståelse som Hellspong har: å vinne for enhver pris.

Jeg kommer ikke til å telle tankefeil i logisk forstand, fordi mange av disse er retorisk virkningsfulle, og slett ikke alltid uønskede i bruk. Når for eksempel lederen for et utbyggingsselskap for vindkraft argumenterer for framtidig kraftbehov, så er ad hominem-argument ofte gyldige, fordi de knytter en person og hans eventuelt skjulte interesser til et mer generelt saksområde. Jeg kommer til å se etter skjellsord, grove urimeligheter, og disse kan forstås som senders urimelig negative innstilling til mottakeren, enten denne er leseren, eller en annen meddebattant. Kriteriet om kamplyst er vanskelig å avgrense. Uten kamplyst, ingen diskusjon og debatt. En velrettet verbal finte kan ofte føre til bedre argumentasjon, og klarere fronter i debatten. Men kamptrekk når en grense der motivet og temaet for samtalen mistes av syne, og de grove karakteristikkene mot sak eller person blir for framtreddende. Dette er vanskelig å avgjøre med tydelige språklige kriterier. I praksis blir vi lettere enige når vi står overfor konkrete utsagn. Jeg vil med dette forsøke å vise hvor jeg har vurdert at grensen går, med konkrete eksempler fra kommentarfeltene.

Det er bare ett klassisk banneord i tekstene. I 1.35 står det: «NVH (i artikkelen) ??? Står H'en for Herk eller Helvete». Kommentaren er vanskelig forståelig, og beror muligens på en feillesning av akronymet «NVE» som kommentatoren vil skape noen inferenser til. Kommentaren får ingen svar. Men det er et banneord, og både tema og motiv i debatten er i praksis borte. Resten av de karakteriserende ordene i kommentarfelttekstene består mye i svake ord som tøv, tull, tøys og lignende, og de knyttes til sak og ikke person. De opplyser ikke mye, og ødelegger heller ikke debattens gang, og regnes derfor ikke med som usakliggjørende. Som her i 5.90: «Å skyldte på storkapitalen for etablering av vindturbinene er bare tull og tøys. (...)». Slik bruk av karakteriserende ord er del av dagligtalen og er

ekspressiver som sier mer om avsenders holdning til saken enn som karakteristikkk av mottakers person eller mottakers sak.

Det er også et eksempel på en type kommentar som har vært mye parodiert i forskjellige sammenhenger:

Hvor er fossene i England, store elvestryk, det er ikke et land i Europa som kan sidestilles med Norge ang rein energi fra vannkraften så skal Erna kutte 50%, hva skal hun kutte i kufis? Hva med Elg, Hjort, Reinsdyr, Rådyr og annet storvilt som antallet over går alle husdyr i antall, skal disse også betale Co2 avgift. Alt en gedigen miljøbløff inkludert elektrifiseringen av våre oljeplattformer, vinninga går mer opp i spinninga og kostnadene er større enn gevinsten inkludert energitapet på veien er enormt. Ja en miljøbløff alt sammen. (2.31)

Her mangler uttrykkene for sammenheng, koherens, og uttrykkene for parodi og karikering er så mange at det er vanskelig å gjenkjenne hva slags språkhandling som egentlig blir begått. Tilbake står uttrykkene for kampvilje alene. I kommentar 2.33 druknes også et mulig argument i en kamytring: «Det er vel fjell på østlandet også, sett opp driten der 🤔🤔». Den neste kommentaren er et grensetilfelle, men jeg har kategorisert den som et eksempel på karakteristikkk: «Helt enig. Aftenbladet burde tatt bilder av nye hyttefelt i fjellet til sammenligning. Disse utgjør et vesentlig større inngrep i naturen, etter min mening. Motvind og turistforeningen er en stor vits!» (2.5). Den framfører et argument, med et ekspressiv som begrunnelse , og holder seg til saken, men det ser ut til at det er uttrykket for ubegrunnet diskreditering av organisasjonene som er motivet.

Nivået jeg har lagt meg på for å klassifisere noe som for kampdominert er etter min oppfatning svært strengt. Som i mitt siste eksempel overfor, kunne jeg med en annen grensesetting latt kommentaren passere som dominerende saklig.

Resultat 3:

3. Har kommentaren kamptrekk som gjør at sakligheten fortrenses?	Ja i 11%. 77 av 675
--	---------------------

Selv med min nøyeregnende kategorisering er kommentarfeltet lite dominert av kampinnlegg som forstyrrer og fjerner oppmerksomheten på vindkraftsaken.

Spørsmål 4: Skiller folk mellom private og offentlige ytringer i kommentarfeltet?

Habermas skriver i *Borgerlig Offentlighet* fram skillet mellom offentlig og privat. Med dette skillet deles vi som individer i to, i en privat individrolle, og som person, med en maske. I offentligheten tar vi på oss roller som viser standarden vi ønsker å framstå med som samfunnsmedlemmer. Det handler om, i et Kant-sitat:

Å ordne en mengde fornuftige vesener – som alle sammen forlanger almene lover for å kunne opprettholdes, men som hver er tilbøyelig til i hemmelighet å unndra seg selv fra disse lover, og å innrette deres forfatning slik at selv om de motstreber hverandre i sine private sinnelag, så holder disse sinnelag hverandre i sjakk slik at i disse fornuftige veseners offentlige atferd blir resultatet det samme som om de ikke hadde hatt slike onde sinnelag. (s.102)

Dette viser en splitt i oss som individer. Vi skiller selv mellom det vi tenker og plumper ut med til våre nærmeste, og hva vi velger å dele offentlig. Privat er det som er vårt lukkede, intime rom, offentlig er rollen vi åpent tar på oss.

Jeg kan ikke vite hva folk mener og ytrer privat, som de eventuelt ikke ytrer seg om i kommentarfeltet. Men som resultatene i forrige spørsmål viser, flommer ikke kommentarfeltet over av private usakligheter, skjellsord og nedsettinger. Rapporten «Offentlighetens grenser – status ytringsfrihet» (Enjolras et al., 2014, s. 40) viser resultatet av en spørreundersøkelse foretatt av Fritt Ord som har tatt for seg ytringsfrihetens vilkår i Norge, og forskjellene mellom private og offentlige ytringer. Den spør konkret, i tabell 2.1 om aksepten for ulike nedsettende ytringer på ulike arenaer. Mitt utdrag av tabellen som gjelder forholdet mellom kommentarfelt og privatytringer ser slik ut, og spørsmålet som stilles er «På hvilke arenaer mener du ulike typer nedsettende ytringer bør aksepteres?» (s.40):

<u>Sak/emne</u>	<u>religion</u>	<u>innvandrere</u>	<u>kristne</u>	<u>muslimer</u>	<u>homofile</u>	<u>politikere</u>
-----------------	-----------------	--------------------	----------------	-----------------	-----------------	-------------------

Aksept blant de nærmeste	45,8%	36,9%	40,4%	32,2%	22,8%	55,1%
I nett- avisenes kommentar- felt	16,3%	10,9%	15,9%	10,3%	7,3%	25,1%
Ingen av arenaene	46,1	55	52	60,6	70,9	31,3

Tabellen viser i andre kolonne til religion, altså sak. De andre fem kolonnene viser til personer. Vi ser i nederste rekke at aksepten for nedsettende ytringer hos 31-71% de spurte ikke har noen plass. 7-25% aksepterer dem i nettavisenes kommentarfelt og med den høyeste aksepten overfor politikere. Undersøkelsen viser et betydelig skille mellom høy aksept for hva vi kan si privat (22-55%), og lav aksept for hva som kan ytres offentlig i kommentarfelt. Når jeg regner ut snittforholdet mellom disse viser tallene at det er nesten to en halv til tre ganger større aksept for nedsettende ytringer privat (38%) enn i kommentarfeltene (14.3%). Dette forholdet er ganske likt både når det gjelder person- og saksnedsettinger. Med min grensesetting når det gjaldt kamputtrykkene i forrige spørsmål fikk jeg et lignende resultat (11%) for omtrent antallet kommentatorer som i praksis viser seg å akseptere slike nedsettinger, og da oftest om sak.

Jeg finner ellers ingen kommentarer som forteller om private og personlige forhold når det gjelder skriveren, motdebattanter og artikkel- og debattforfattere.

Resultat 4:

4. Forekommer det private ytringer?	Nei. Men ja som i spørsmål 3.
-------------------------------------	-------------------------------

Kommentarfeltet kan i følge dette skillet regnes som et sted der offentlige resonnementer gjelder, og privatytringer i liten grad gjør det.

Spørsmål 5. Forekommer det «alternative fakta», falske opplysninger?

Mange diskusjonsmomenter i kommentarfeltet har tall og beregningsmetoder. I diskusjon om hvor stort areal vindkraften legger beslag på, kan man regne på arealet av betong-sokler og

veianlegg, man kan trekke en ring rundt anleggets ytterkanter, man kan beregne synlighets- og hørbarhetsområdet, man kan beregne påvirkning på reinflokker. Ingen av disse metodene er falske på noen måte. Det finnes ingen standard for hvordan man beregner arealbruk for vindkraften som det er enighet om, derfor har alle beregningene noe riktig ved seg. Men hvis noen hadde påstått at det finnes titusener av vindmøller (det finnes 1164 i skrivende stund) så ville det vært en falsk opplysning. Det samme gjelder drøye overdrivelser som ikke på noen måte gjengir virkeligheten på noen rimelig måte, men som pretenderer å være forstått som sanne. Siden kommentarfeltet er så saksopplyst om ubestridelige fakta i debatten, har jeg stolt på at dersom debattmotstandere ikke påpeker faktafeil, så er de riktige – fordi de er felles kunnskapstoposer i debatten. Bare på ett sted er det en kommentator som bringer inn en påstand om falskhet: «Nei, politikerne må høre på faginstanser som kan bringe riktige fakta på bordet, ikke slik denne artikkelen fremstiller virkeligheten med falske sådanne.» (6.20). Kommentatoren får svar i neste innlegg: «Fortell hva som er riktig da, og dokumenter det!» (6.21). Neste person i debatten henger seg på med: «Ja , vi venter på et tilsvaret til [personnavn utelatt, G.R.]» (6.22). Dette viser at falske opplysninger ikke har noen plass i kommentarfeltet, og at noen reagerer når kommentatorer påstår at de forekommer. En kommentator skriver at:

... alt som skjer i Norge må avklares med EU også innen finans vedtak og alt ang korona tiltak i Norge, alt må avklares med EU som nå bestemmer 99,9% over Norge, ikke en dritt kan vi gjøre nå uten å få det avklart med EU.

Dette er ikke en påstandssetning om graden av hvor mye Norge bestemmer, men et ekspressiv om at skriveren syns EU bestemmer for mye, og et indirekte regulativ, en påstand om riktighet, om at vi ikke bør stille oss slik. Setningen og ytringen bestemmes ikke slik som falsk opplysning. Det er heller ingen i kommentarfeltet som motsier påstanden som feil, altså bedømmer den som et konstativ eller en ytring som skal vurderes som sann..

Resultat 5:

5. Har kommentaren falske opplysninger?	0%.0 av 675.
---	--------------

Oppsummering om fordommene fra spørsmålene 1-5

Tolkningene og tellingene mine viser at kommentarene holder seg til saken, de slynger ikke ut av seg tomme påstander. Skjellsord og urimeligheter flourer ikke, og det er lite språkbruk som skulle forblitt hjemme på kjøkkenet, og toleransen for ljug er lav.

Denne tendensen er det andre undersøkelser som bekrefter. Jon-Arne Bilben Haugseth (2015) har skrevet en masteroppgave *Trolling eller seriøs debatt*, der han foretar en innholdsanalyse av kommentarfelt, og spør deduktivt etter deres demokratiske verdi. Denne analysen gjør han ved bruk av «tre demokratiske ideal: deliberasjon, konkurranse og deltakelse». Idealene skal vise demokratiske funksjoner. Analysen viste at «selv om materialet inneholder eksempler hvor diskusjonen oppleves aggressiv og lite konstruktiv, så bidrar deltakerne hovedsakelig til saklige og konstruktive diskusjoner i kommentarfeltet.» (Haugseth, 2015, s. i). Enjolras (2015, s. 150) skriver om en undersøkelse fra 2008 av Skogerbø og Winsvold at

av 1000 innlegg i lokale og regionale aviser. Skogerbø og Winsvold fant lite av anarkiet, kaoset og ekstremismen som gjerne tilskrives nettdebattene. De fant at debatten stort sett fulgte konvensjonene for vanlig politisk debatt, argumentene var oftest understøttet av henvisninger til fakta, og personangrep var sjeldne.

I *Sosiale medier* (Aalen & Iversen, 2021) har forfatterne i et formidabelt arbeid gått gjennom forskning på sosiale medier. Aktuelt for min oppgave er at de viser til at problematisk informasjon, som er en samlebetegnelse for både feil- og desinformasjon, er lite utbredt (s.172). Dette er undersøkelser som viser samme tendens som mine funn, men fra andre fag og spørremåter.

En fordom om kommentarfeltene er at det er spesielle folk som skriver der, og at deres kjernesaker blander seg i alle diskusjoner. Et eksempel fra kommentarfeltene er fra innlederteksten *Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten* (Aarre 2020). I Aftenbladets tittel og ingress trekker journalisten eller redaksjonen en sammenligning av vindmølle- og innvandringsdebatten. Denne sammenligningen kommer ikke fram i intervjuet med Sveinung Rotevatn som direkte sitat. På grunn av dette trekker Aftenbladet «innvandring» inn i diskusjonen. Ordet brukes to ganger av redaksjonen, og til tross for lissepasningen til dem som ville ønske å avspore debatten, må vi helt til kommentar 42 før noen tar opp hansken med: «Han har jo rett i det. Innvandring og vindsvindel har jo til felles at tilhengerne er de som har inntekter av det.» (3.42). Hen får svar fra 3.43: «Jaså ?? Hvilke

tilhengere har inntekter av innvandring ?» Spørsmålet og og denne begynnende debattråden stopper med dette. Ti kommentarer senere i 3.52, tas parallellen opp igjen:

Ikke unaturlig at dette skjer, siden det ofte er de mest ekstreme innvandringsmotstanderne som også er de mest ekstreme vindmølle-motstanderne. De som ønsker at alt skulle vært som i gamle dager, og som er villig til å gå langt for å stoppe endringer.

3.53 svarer med: «Dette var harde ord - tror du virkelig at alle vindmølle-motstandere er innvandringsmotstandere?». Samme skribent utdyper i 3.57: «Dessverre, jo. Du setter likhetstegn mellom vindmølle-motstandere og innvandringsmotstandere. Dette er en meget dårlig stråmann.». Tråden avsluttes med at trådstarter (3.42) skriver: Nei, jeg sa at de mest ekstreme innvandringsmotstandere ofte var vindmølle-motstandere i tillegg, ikke at vindmølle-motstandere var innvandringsmotstandere, klimafornekttere (...). Hvordan burde jeg formulert det?».

Disse utdragene av debatten omfatter alle de gangene innvandring er nevnt. Dette viser at tross invitasjonen som lå i tittelen og ingressen, så mister ikke kommentarfeltet oppmerksomhet på vindkraftsaken, eller oppmerksomheten på diskusjonsmåten. Av 61 kommentarer i dette feltet er det altså bare fem kommentarer av fire personer som diskuterer relevansen til det som avisen har gjort til et hovedemne i tittel og ingress, der både tittel og ingress er lite dekkende for hva resten av artikkelen og intervju-sekvensene handler om. Dette viser at kommentarfeltet kvalifiserer til saklighet.

2 Jeg ser etter samfunnsbyggende språkbruk

I de følgende spørsmålene forlater jeg fordommene og forsøker å få øye på hva slags samfunnsbyggende og demokratistyrkende opplysninger som produseres ved hjelp av språket. Dette vil jeg gjøre ved å se videre på hvordan argumenter bygges ut med kildebruk, og videre på hvordan forskjellige språklige handlinger bidrar til en omfattende behandling av vindkraftsaken. Jeg spør også konkret etter språklige uttrykk for etikk i diskusjonen, og om diskusjonen klarer å dekke både for- og motargumenter.

Spørsmål 6. Oppgir skribentene kilder til påstandene?

Jeg undersøkte i spørsmål to formalstrukturen i ytringene – om de inneholdt argumenter i argumentasjonsteoretisk forstand. Da så jeg etter grunner for påstander. I dette spørsmålet om

kilder er det snakk om hvordan argumentene bygges ut. I boka *Praktisk argumentasjon* (Jørgensen & Onsberg, 2008, s. 33) presenteres en utvidet modell for argumentrekonstruksjon, der grunnene koples til påstander ved hjelp av garantier og deres understøtte. Den utvidede modellen legger til styrkemarkører og vilkårssetninger som sier noe om sikkerheten til, og hvilke ekstra holdepunkter skriveren har for sin påstand. Understøtten, styrkemarkørene og vilkår- eller gyldighetssetninger kan ofte uttrykkes med kilder. Kildebruk forsterker sakligheten ved at flere sider ved vindkraftdebatten kan opplyses, selv i det korte kommentarformatet, ved at argumentets deler blir gjort mer komplekse.

Her er spørsmålet om påstandene i kommentarene blir direkte knyttet til kunnskapsområder som leseren med letthet eller via linker i teksten kan finne fram til. I praksis handler dette oftest om hyperlenker i teksten, som merker seg ut med farge og understrekning som gjør dem tydelige. Kildebruken trenger ikke å være lenket, den kan også komme fram slik: «Selv de mest prominente skeptikerne som Lindzen og Curry medgir at økt CO₂ gir høyere temperatur i atmosfæren, men de er uenige med IPCC i hvor sterk CO₂s klimasensitivitet er.» (3.20). Dette er en kilde som via to navn og et nøkkelord lot seg finne på nettet.

Her har jeg ikke talt antallet kilder i hvert innlegg, bare om innlegget har kilde i det hele tatt. Det totale antallet av kilder er høyere, fordi mange kommentarer har flere kilder. Jeg har bare talt kilder som uttrykkes eksplisitt som kilder, ikke slikt som tekstene ellers legger fram som lett kontrollerbart. Det eksplisitte er uttrykk for at skriveren er observant på at påstandene i kommentarene kan trekkes i tvil, og vil kompensere for slik mulig tvil.

Resultat 6:

6. Oppgir kommentaren kilder?	Ja, i 16% av kommentarer. 106 av 675 kommentarer.
-------------------------------	---

Spørsmål 7: Skal kommentarene skape effekter mer enn forståelse?

Kommentarfeltene jeg undersøker er drevet av et ønske om endring av politikken. De er da grunnleggende orientert mot framtiden. I den retoriske tradisjonen skilles det tradisjonelt og skjematisk mellom tre hovedsjangre. Én sjanger er rettet mot å betrakte nåtiden, og skryte eller klage over denne. Én sjanger er knyttet til dommer over fortiden, der målet er å avgjøre

ved å anklage eller forsvare noe. Den siste sjangeren er å finne det ønskelige eller ikke-ønskelige for framtiden. Dette siste går for å være den politiske, eller deliberative sjangeren. Deliberasjon er å undersøke og drøfte alle sider i en sak åpent og kritisk, samt lytte til motparten, med tanke på framtidige avgjørelser. Ida Vikøren Andersen disputerte i fjor med avhandlingen *Instead of the deliberative debate* (Andersen, 2020), der hun har undersøkt debatter om flyktninge- og asylpolitikk på Facebook. Disse debattene finner hun lite preget av deliberasjon og meningsbryting. I stedet dominerer subjektive uttrykk, og debattene må da i følge henne tolkes ut fra uttrykksprinsipp heller enn som politisk debatt. «Andersens konklusjon er entydig: Sosiale medier fungerer svært dårlig som demokratibyggende arena», i følge intervju med avisa Klassekampen (Brække 2020). Hun ser en debatt med så mange og sterke subjektive uttrykk at muligheten for deliberasjon hindres «[] because “you can’t argue” with the personal experience». Tekstene blir da ikke argumenterende og underbyggende, heller ikke muliggjør de motargumenter, men blir steder for framvisning av meninger og egen moral. Dette fører ikke til diskusjon. Strategien om å bruke kommentarfeltet på Facebook til å fremme egen identitet og moralsk ståsted kaller hun uttrykksprinsippet – som står i opposisjon til deliberasjonsidealet. Debattene hun har analysert finner hun å være lite orienterte mot sak og dess mer preget av skjellsord og manglende lytting.

Hennes konklusjon om Facebook’s kommentarfelt, og min hypotese og Aftenbladets skilles kanskje av kvalitet. Jeg har ikke lest hennes analyserte kommentarfelt. Men som jeg ser det skilles de også av et fortolknings spørsmål. Hun ser en debatt med så mange og sterke subjektive uttrykk at muligheten for deliberasjon hindres. Forstått på denne måten er ikke tekstene lenger flyktning- og asylpolitiske, men tekster som framviser skribenten. Jeg antar at deliberasjonen i mine undersøkte felt er sterk og debatten ikke er dominert av subjektive uttrykk som kan eller bør psykologiseres. Denne mulige grunnleggende forskjellen mener jeg kan oppklares ved å se om det er grunn til å lese kommentarene som åpne og orientert mot forståelse og opplysning ved kritiserbare og relevante påstander, eller hovedsakelig som uttrykk for effektskaperi, der skribentene uttrykker et forhold, som kan og bør reduseres til et uttrykk for framvisning av skribentens moral og identitet. For å avklare dette nøkkelspørsmålet må vil jeg orientere om mitt perspektiv, fra retorikk via talehandlingsteori og til Habermas teori om kommunikative handlinger.

Kommentarfeltene er forsøk på å overbevise og overtale i en helt spesifikk situasjon. Retorikk som teori er kunnskapen om å kunne se de språklige faktorene som vi lar oss overbevise eller

overtale av. Retorikk var opprinnelig en lære om de overbevisende elementene i taler, og knyttet til talesituasjonene og påfølgende talehandlinger i den antikke greske kulturen. I dag har retorikk en mer omfattende betydning. Den er ikke lenger knyttet til talesituasjonene alene, men har blitt en teori for både muntlig og skriftlig språkbruk. Publikum som før kunne sees, kan ikke det i dag i de fleste språklige sammenhenger. De er et annet sted, og oftest også i en annen tid. I *Retorikens imperium* (Perelman, 2013) og i *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation* (Perelman & Olbrechts-Tyteca, 2006) trekker Perelman konsekvensene av at publikum er anonyme, og et annet sted, og frigjør taleren fra talesituasjonen, og i forlengelsen av dette tenker de at publikum er noe forestilt. Når jeg skriver at taleren er frigjort fra talesituasjonen, så må ikke dette forstås som om man er fristilt en sosial situasjon man deltar i, bare at den ikke er knyttet talerens direkte og dynamiske forhold til publikum. Så publikum er ikke lenger noe taleren må forholde seg til med stemme, gester og blikk, det må også konstrueres. Dette medfører en dobbelthet i tekster, som i kommentarfeltet. Noen kommentarer er rettet mot spesielle deltakere, og har preg av en intimitet som skyldes at deltakerne kjenner hverandre. Andre kommentarer er rettet mot en forestilt allmenhet av alminnelig fornuftige og rasjonelle lesere, der argumentenes styrke er avgjør alene uten deres mer personrettede effekter. Men målet for retorikken er fremdeles det samme, å finne de overbevisende og overtalende elementene i praktisk bruk av språket, altså det som skaper praktiske, funksjonelle og troverdige sannheter som vi orienterer oss med i hverdagen. Dette omfatter perspektivene vi skaper, organisering av sammenheng, handlinger vi gjør, kuløren vi bruker og konvensjonene vi knytter oss til.

Jeg skrev i innledningen at jeg begynte min førsteanalyse av materialet mitt med å forsøke å beskrive hva som stod på spill for deltakerne, på en måte jeg trodde skriverne av kommentarene kunne godta. Disse beskrivelsene var handlingsord, de fleste performative. Da var det naturlig å fortsette med talehandlingsklassifisering.

Talehandlingsteori

Talehandlingsteori kommer fra språkfilosofien og pragmatikken, og ser på språket som handlinger som griper inn i virkeligheten. Oppmerksomhet på at vi gjør noe med språket har vært en selvsagt del av retorikken fra antikken. Hovedsjangrene hadde sine faste talehandlinger, som å forsvare og angripe, til- og frarå, rose og rise. Men det var først på 1960-tallet talehandlingene ble skilt ut som et eget studieområde, med egen metode, som

talehandlingsteori (Austin, 2009). Pragmatikken har som retorikken språket i kontekstuell bruk som studieobjekt. Det er derfor naturlig å se og bruke talehandlingsteorien som en presisering og utdyping av fenomen som allerede er behandlet av, og følgelig er en del av det retoriske domenet - overbevisningen. Synet på språket som handling blir ekstra synlig dersom vi ser retorikken som hva som gjøres med språket for å overbevise, og å se gjerningene som aktive viljeshandlinger styrt av formål. Uten et aktivt talehandlingsbegrep, ingen retorikk. Jeg vektlegger dette poenget fordi det er sjeldent å lese at talehandlingsteorien knyttes til retorikken, og fordi de kompletterer hverandre så sømløst at de ikke kan tenkes uavhengig av hverandre, selv om talehandlingsteoriens utforming kommer fra en annen teoritradisjon. En som har gjort nettopp en slik kopling er pedagogen Narve Dolve i avhandlingen *Eleven sine talehandlingar og læraren sitt omdømme* (Dolve, 2019). Her har han studert hvordan unges retorikk og bruk av talehandlinger skaper omdømme hos lærere.

Talehandlingsteori og retorisk argumentasjonsteori knyttes sammen ved at talehandlingene brukes som grunner og hjemler for å støtte påstander. En tenkt påstand om at «vi må etablere mer vindkraft» kan begrunnes med den konstative språkhandlingen «vindkraft er lite forurensende», med den ekspressive talehandlingen «jeg tror at det er mer miljøvennlig» og med den regulative talehandlingen «vindkraft bør erstatte gasskraft».

Språket kan studeres som struktur og system, og som bruk. Synsretningen som studerte bruken av språket førte betydningsspørsmålet over fra hva slags mening språket har, og til hva folk mener å gjøre med det, hva de gjør, hvordan de handler og framtrer med det. På bakgrunn av dette skilte Austin mellom tre grunnleggende handlingstrekk ved språkbruk. For det første sier vi noe, vi skaper ytringer som skal referere til noe, og det gjør vi ved å sette fram setninger som har påstander som krever bekreftelse, som gjør at setningen oppleves som sannhetslignende (lokusjonær talehandling). For det andre viser vi krefter ved intensjoner og hensikter når vi framfører påstander. Disse viser vi på ganske standardiserte, konvensjonelle måter, men kan ikke være sannhetslignende. Intensjonene og hensiktene våre forandrer virkeligheten. De griper som handlinger inn og endrer våre sosiale realiteter (illokusjonær talehandling). For det tredje skaper vi effekter og resultater når vi påstår noe og fremmer våre intensjoner, og er det som taleren ønsker å oppnå. Vi vil bli trodd, vi vil overbevise, imponere osv. (perlokusjonær talehandling). En forutsetning for at noe skal være illokusjonært er at hensikten skal være synlig, altså lett tilgjengelig og forståelig. Hensikter kan fremmes gjennom typiske, gjenkjennelige gjerninger som påstander, spørsmål, krav, ønsker, løfter. En

ytring som «jeg kommer på tirdag» kan være et krav, et ønske og et løfte, der sammenhengen oftest vil bestemme hva slags handling det er. Når sammenhengen er klar for deltakerne i samtalen, er ytringene illokusjonære.

Et hovedskille mellom ytringer i talehandlingsteorien er om de er perlokusjonære (styrt av effektmotiv) eller illokusjonære (styrt av forståelsesmotiv). Disse skiller seg ved at ytringsmålet fullføres i de illokusjonære. Det tilsvarende gjelder ikke de perlokusjonære målene vi har. De er uoversiktelige, og målet er at de ikke skal være direkte gjenkjennelige. Folk tror oss ikke fordi vi hevder vi vil bli trodd. At folk tror oss på våre ord er et resultat, ikke en gjerning vi styrer helt. Vi klarer å gi mening til illokusjonære talehandlinger fordi vi vet hva som gjør handlingene sanne. Den danske vitenskapsteoretikeren og språkfilosofen Finn Collin sier at når man mener noe betyr det at man går god for visse sannhetsvilkår (Collin et al., 2000, s. 184). Men hvor kommer teorien fra som gjør at vi kan klassifisere talehandlinger etter sannhetsvilkår, spør Collin. Utrente folk kan jo ikke redegjøre for en slik teori. Videre spør han om vi har en generell teori som genererer slike sannhetsvilkår. Med oppdelingen av talehandlingene i typer, og underkategorier, så opplever vi jo at vi kan klassifisere dem naturlig. Dette er i følge Collin ikke mer mystisk enn at vi kan grammatiske mønstre.

Habermas – strategisk og kommunikativ

Hovedskillet mellom illokusjonære og perlokusjonære talehandlinger er analogt til Habermas skille mellom kommunikative og strategiske handlinger.

Birger Baklien ([Baklien 2002](#)) drøfter i en filosofisk avhandling om perlokusjonære handlinger er identiske med strategiske (s. 69), og om kommunikative og strategiske handlinger er tydelig og gjensidig utelukkende kategorier. «Habermas synes i sin teori fra 1981 å mene at kommunikativ og strategisk handling er distinkte, gjensidig utelukkende og uttømmende kategorier.», (s. 75). Baklien skriver at kategoriene ikke er uttømmende, fordi «vi også har identifisert noen perlokusjonære handlinger som ikke er strategiske.» (s. 74). Konklusjonen hans er at «det ikke er korrekt med en todeling» fordi vi «også må operere med en blandingsform» s. 78). Denne blandingsformen tok Habermas senere opp i todelingen sin, ved å innføre et skille mellom sterke og svake kommunikative handlinger.

Når jeg likevel gjør denne todelingen i det analytiske spørsmålet, er det fordi den viser idealtyper som lett kan gjenkjennes, og fordi det gir en grovsortering av om intensjonene er tydelige, og om graden av åpenhet i tekstene. Jeg mener da at en strategisk handling er perlokusjonær ved at intensjonene er svært uklare, og at det er vanskelig eller umulig å avgjøre hva som gjør ytringene gyldige. I de kommunikative handlingene er det omvendt, intensjonene er klare, og det er lett å avgjøre hva som gjør dem gyldige. Videre i denne oppgaven bruker jeg Habermas' terminologi på dette området. Med dette skillet mellom handlingstypene ønsker jeg først å spørre om handlingene i kommentarfeltene er strategiske, for senere å vurdere hva de ikke-strategiske handlingene består i.

Habermas lar språkhandlingsteorien være sitt hovedfundament i en teori om at demokratiet er avhengig kommunikative handlinger (Habermas, 1996). I den teorien gjør han gjør et hovedskille av at sosiale, språklige handlinger enten er kommunikative eller strategiske. For at en samtale skal være nyttig må vi forstå noe. Ellers deltar vi bare i et spill som gjør at vi er objekter for samtalepartners effektmakeri. Handlinger generelt kan i følge Habermas forstås ut fra to sett av kriterier. Om de er henholdsvis sosiale og ikke-sosiale i sin handlingssituasjon, og om de er resultat- eller forståelsesorienterte. Habermas kaller handlinger kommunikative dersom de er forståelsesorienterte og gjelder det sosiale. Dette fordi de er handlinger som er språklig overførte mellom mennesker som ønsker gjensidig å forstå noe. Opposisjonen til dette kaller han strategiske handlinger eller instrumentelle handlinger. De instrumentelle er uinteressante her, fordi de er handlinger som ikke berører mennesker. De strategiske er der vi behandler andre folk som midler for å nå egne mål, og utnytter dem kommunikativt. Jeg bruker denne oppdelingen i min analyse for å skille mellom det som er demokrati- og offentlighetsbyggende, de kommunikative handlingene, og de strategiske som er parasittære på disse (Habermas, 1996, s 132).

Dette spørsmålet skal forsøke å avklare om det er grunn til å se debatten som politisk. Om handlingene er kommunikative, og ikke strategiske, er denne analysedelens hovedpunkt. Avgjørende spørsmål til tekstene blir da: Forstår jeg hva de vil? Er tekstene åpne på hva de ønsker å oppnå? Er det lett å stille spørsmål til hva som gjør dem gyldige? Er det lett å kritisere dem? Foregår det for mye der, som ikke kan vurderes som gyldig? Om svaret på disse spørsmålene er nei, så er kommentarene strategiske. Dette skillet er viktig fordi hypotesen min om at kommentarfeltet er demokratisk, er sterkt avhengig av denne analysedelen.

Jeg har ikke lett etter strategiske trekk i hver enkelt kommentar, da alle kommentarer ville skåret på dette kriteriet. De fleste måter å bruke språket på innebærer lag av strategiske talehandlinger og effektskaping, ved perspektivering, disponering og bruk av stilmidler. Å tolke alt dette som utelukkende strategisk ville vært det samme som å avvikle vår praktiske, retoriske bruk av språket. Jeg har bare sortert ut kommentarer der det strategiske dominerer kommentaren, og der det forståelsesbaserte er vanskelig å få øye på. Forekomster av slike kommunikative- eller strategiske handlinger forteller noe om hvor enkel teksten er å tolke, og om saklighetsnivået. Det bidrar lite til saken når leseren ikke kan forstå gyldighetsbetingelsene. Slik som her:

«Så når miljøfacismen og disse kunstig (politisk) festtale «miljømålene» og såkalte «bærekraft» målene som «eliten» snakker så varmt om - og som har fått naive grønnvaskede kommunister med på gudedyrkende fanatisme - Ja, da reagerer man ??? Merkelig dette. Man bruker grønnvasking for alt det er verdt, for å påtvinge hardt arbeidende skattebetalere den ene grønne avgifter etter den andre - men ingen skal verken se eller høre noe av resultatet.» (fra 1.11).

Her brukes anførselstegn, der effekten er at det blir heftet tvil, dobbelthet eller mistanke ved enkelte begreper, som vi ut fra teksten ikke kan vite hvordan skriveren forholder seg til. Han bruker ordet «miljøfacismen» i re-presenterende form, selv om ordet ikke har forekommet i diskusjonen tidligere, noe som får leseren til å føle seg dum. Frasen «(...) naive grønnvaskede kommunister med på gudedyrkende fanatisme (...)», lar oss ikke forstå noe som kan kritiseres, men ser ut til å sidestille en rekke fenomener som vi ved assosiasjon er forventet å mislike. Som kontrast til en slik strategisk handling kan vi sette en typisk kommunikativ handling:

Radioaktiv stråling er absolutt farlig - mens vindturbiner resirkuleres 96%. Mht glassfiber komponentene er de ikke farlige men de varer lenge, og man må følge etter Tyskland og påby restbruk. Roth er et tysk firma som fører an i bruken av glassfiberkomponenter fra vindturbiner. Sementindustrien er en viktig avtaker. Etter hvert blir bladene mer tilpasset gjenbruk. Dette er en industri i stor utvikling. Teknologien er i støpeskjeen. IEA oppgir at havvind alene kan dekke verdens strømbehov 18 ganger, så dine påstander om manglende potensiale er ikke holdbare. (4.34)

Her er det lett å se at innlegget vil hjelpe leser til forståelse, ved hjelp tydelige forslag som det er lett å kritisere. Det samme gjelder denne kommentaren: «Myndighetene kan stille krav til om at utbyggerne skal betale inn til et fond for tilbakeføring av områdene som ødelegges. Dette bør bli så dyrt at utbyggingen stopper opp.» (4.47).

Resultat 7:

7. Er kommentaren perlokusjonær?	Ja i 17%. 120 av 675.
----------------------------------	-----------------------

Jeg spurte om det er grunn til å se debatten som deliberativ. Det ville den ikke vært om alle innleggene var strategiske. Men bare en mindre del er av slik, og resten er kommunikative. Den observasjonen svarer på kjernes spørsmålet som skiller tolkningen av Vikøren Andersens kommentarfelt på Facebook fra min tolkning av Aftenbladets. Mine analyserte kommentarer kan ikke bedømmes slik Vikøren Andersen bedømmer sine.

Strategiske ytringer faller ofte sammen med de eristiske, men de er ikke like. Begge kan i overdreven form fortrenge muligheten til å forstå. Kommentarer kan være strategiske uten å være for preget av kamptrekk som fortrenger sakligheten og omvendt. I 7.64 står det: «Norwea er kjøpt og betalt for å tilpasse fakta til egne påstander eller eget verdensbilde som han selv kaller det. Andreas Thon Aasheim [hovedartikkelforfatter, GR] er en profesjonell løgner og jeg ser frem til at han med flere blir avslørt.» Denne kommentaren er etter mitt syn eristisk ved at den har en fornærmende karakteristikk uten begrunnelse, men er ikke strategisk, fordi, som svaret under viser, det er lett å stille spørsmål til de mulige begrunnelsene. Svaret i 7.65 fra hovedartikkelforfatter starter med en ironiskapende strategisk handling, men er ikke dominerende eristisk: «Takk for hyggelige ord. Jeg jobber for en interesseorganisasjon, og har aldri forsøkt å skjule hvem jeg jobber for. Jeg legger også ved kilder på det jeg skriver her. Så imøteser jeg gjerne konkrete tilbakemeldinger på hva som måtte være feil?» I rene eristiske innlegg er intensjonene oftest tydelige, de ønsker å svekke eller ødelegge motstand og motstander, og talehandlingen er gjenkjennelig. De strategiske preges mer av at de er vanskelige å motsi, fordi påstandene er vanskelige å få øye på.

Delmål for de neste tre underspørsmålene: de kommunikative talehandlingene.

Nå skal jeg se på hva slags underformer det er av kommunikative handlinger, som altså dominerer i kommentarfeltet. Habermas grupperer dem ut fra hverdagspråket i tre grupper. I boka *Kommunikativ handling, moral og rett* (Habermas, 1999) bruker oversetterne uttrykkene konstativ, regulativ og ekspressiv om talehandlingsgruppene hos Habermas. De samme betegnelsene bruker oversetteren av *Kommunikativt handlande: Texter om språk, rationalitet och samhälle* (Habermas, 1996). Disse gruppene finnes ved å spørre om det som sies er sant, om det er riktig handling, eller om det er autentisk og framstår som ærlig. Denne terminologien kommer jeg til å bruke. En fordel med kløyvingen av det kommunikative handlingsbegrepet er at det gjør kategoriene lette å finne.

Det kommunikative handlingsbegrepet forsøker å gripe hva vi gjør med språket når vi kommuniserer. Utgangspunktet er hva folk gjør med hverandre når de diskuterer og forsøker å enes i en handlingssituasjon. Som de gjør i kommentarfeltene om vindkraften. Da må de forstå og tolke verden, og forsøke å komme til definisjoner. Og dette må de gjøre i form av ytringer som lar seg forstå, altså kritiseres. Kritikken kommer fra dagligspråkets bruk av kravene sannhet, riktighet og oppriktighet.

I boka *Språkfilosofi* (Kjøll, 2013, s. 52) diskuteres meningen med talehandlingene. Mening som ikke gir seg selv, som i naturlige tegn, avhenger av tolkningen av avsenders intensjon. Intensjoner «handler om at en person (en avsender) har et ønske om å ytre et budskap, og at dette må gjenkjennes av den som hører ytringen (mottakeren) for at kommunikasjonen kan lykkes.». «... meningen til en ytring (...) er avhengig av nettopp avsenderens intensjon, og at dette må skilles fra ytringens bokstavelige mening». Min vurdering av talehandlingene er velvillig overfor kommentarfelt-skriverne. Jeg tror at de ønsker å levere fra seg et bidrag til å flytte opinionen i vindkraftdebatten. Når en person skriver «Også Frankrike kommer til å redusere andelen atomkraft til fordel for vind og sol. Nybygg av atomkraft blir for dyrt» . (8.61), så tror jeg at intensjonen er å opplyse debatten. Her spekulerer jeg ikke i et mulig skille mellom avsenders skjulte intensjon, og intensjonen som uttrykkes i språkhandlingen. Intensjonen framstår som tydelig nok.

Når jeg klassifiserer materialet mitt på denne måten, tar jeg ikke hensyn til alle mulige faktorer. En kommentar som denne: «Det er stor forskjell, Norge er vel det eneste landet med strøm kun fra vannkraft. Vi hadde allerede fornybar kraft.» (2.24), regner jeg som konstativ, selv om intensjonen psykologisk sett kan ha vært å sette en meddebattant i sjakk matt i en

strategisk, effektproduserende handling. En slik vurdering ville blitt for spekulativ. Bidraget i 2.24 opplyser debatten med opplysninger som kan vurderes som sanne/usanne for den som er interessert i diskusjonen. Jeg tar heller ikke hensyn til inferenser eller slutninger vi lett kan gjøre om at skribenten kan tenkes å mene at vi derfor ikke må skaffe oss vindkraft, og at påstanden da ville blitt til et regulativ.

Talehandlingsklassene hos Habermas danner tre forskjellige diskusjoner og samtaler. Den første (konstativ) er diskusjoner om hva som faktisk er tilfelle, den andre (regulativ) er diskusjoner om hva det er riktig at vi bør gjøre med det, og den siste (ekspressiv) er diskusjoner om våre personlige erfaringer og opplevelser. Habermas omtaler disse som «starkt idealiserande, isolerande och elementära talhandlingar» (Habermas, 1996, s. 135). Ved å skille mellom, og telle disse talehandlingene, er det mulig å få et inntrykk av om kommentarfeltene dekker både personlige opplevelser, normer som skal gjelde, og våre objektive saksforhold. Når vindkraftsaken diskuteres i kommentarfeltet forventer vi at diskusjonen omfatter folks oppriktige forhold til og opplevelser av vindkraften, strømpriser, miljøbekymringer osv. Slike påstander settes fram som ekspressiver i førsteperson. Videre at det blir diskutert ved hjelp av konstativer hva som er gyldige og relevante fakta, og at det diskuteres med regulativer hva vi skal gjøre med det. Dersom en av disse delene skulle mangle, eller bli overdrevet i en bred diskusjon av vindkraftpolitikken, ville vi oppleve at diskusjonen halter ved at deler av virkeligheten rundt vindkraftdiskusjonen blir ubelyst eller overbelyst. Ekspressivene utgjør oftest motivasjonen for at folk vil delta i debatten, regulativene forteller hva slags løsninger de ser på problemene. Konstativene om hva som kan regnes som faktum i diskusjonen. Oftest er det tydelig at kommentatorene har én sak de vil ytre, og at denne faller inn under en av klassene. Men det forekommer lengre innlegg som kan ha resonnement av lengde, og der kommentaren har både markante konstativer, regulativer og ekspressiver.

Spørsmål 8: Er kommentarene konstative – er sannhet et mål?

Konstativer er uttrykk for hva folk oppfatter som kjensgjerninger i en sak. Sakligheten er avhengig av dette, fordi konstativene viser fram tolkninger av fakta. De bedømmes som sanne eller usanne. Spørsmålet er ikke om påstandene i ytringene er sanne i faktisk forstand. Om besparelsen ved ENØK-tiltak fører til besparelser på et gitt antall MW, kan ikke bedømmes av

meg. Det jeg kan finne er påstandenes sannhetsintensjoner og -betingelser. Spørsmålet er et forsøk på å se hva slags del av virkeligheten som kommentaren skal være et bidrag til å forstå.

Konstative talehandlinger gir to typer samtaler (Habermas, 1996, s 217). Dersom det er ren nysgjerrighet over hvordan verden henger sammen, og deltakere samtaler om, eller diskuterer dette, skapes en teoretisk diskusjon med beskrivelser der målet er å avdekke hva som er fakta eller det sanne. Dersom målet er å avgjøre det mest formålsrasjonelle valget, dannes en pragmatisk eller praktisk orientert samtale som orienteres rundt teknologier eller strategier der målet er å finne det nyttige eller hensiktsmessige. Denne siste typen samtale skaper det Habermas kaller en svak kommunikativ handling, som representerer grensetilfellet mellom strategisk og kommunikativ handling. I min analyse regner jeg også dem som kommunikative, fordi de åpner og orienterer samtalen og har sterke gyldighetsføringer, og slik bidrar til saklighet.

Dersom samtalene utelukkende var dominert av konstativer, ville vi få ensporede samtaler der den som kunne og visste mest, kunne dominere diskusjonen, og der de andre bare måtte tilpasse seg. Samtaler der virkeligheten taler så tydelig gjennom fakta, at våre opplevelser av den, og våre ønsker for den framstår som irrelevante.

Kommentaren *Vindkraftpolitikk på avveie*, innledertekst nr. 5, fra medlemmer av Seniortanken den 20. juli (Traa, Kjell et al., 2020), fremmer et syn på vindkraftpolitikken i en tekst dominert av konstativer. De argumenterer for pragmatisk forståelse av debatten, og forsøker å vise rasjonelle valg basert på det nyttige og hensiktsmessige. De ytrer seg ikke mot vindkraft ut fra opplevelser eller ønsker for framtida, men bare ut fra hva som lønner seg. Normgrunlaget er blir ikke diskutert, og blir heller ikke gjort tydelig. Et slikt syn på hva en debatt skal inneholde får verbal støtte fra deltakere i kommentarfeltet som uttrykker at diskusjonene skal være faktabaserte på denne måten, og at annet er usaklig.

Kommentar 5.15 skriver:

Tyskland har nettopp besluttet grønn hydrogen som deres løsning fremover, og satser på storstilt utbygging det neste tiåret og videre. Det betyr storstilt utvidelse av offshore vindkraft. De installerte 1100 MW offshore i 2019, mens «kun» 900 MW på land. Grønn hydrogen lages altså med fornybar energi, til forskjell fra tradisjonell hydrogen fra naturgass.

5.15 får svar fra 5.17: «Saklig som alltid, fakta, ikke bare tro og følelser. Meget bra.»

Ut fra de totale registreringene av kommunikative handlinger i kommentarfeltet i denne debatten (nr. 5) så er det ikke noe påfallende med typen av talehandlinger som svarer på dette hovedinnlegget. Det er noe forhøyet forekomst av konstativer (49% mot 40% for hele materialet) og noe lavere for ekspressiver (22% mot 28% for hele materialet). Disse avvikene er for små til at jeg tør utlede noe fra dem. Selv om debatten med hovedinnlegget legges an smalt, svarer kommentarfeltet med en bredde i debatten som også handler om verdier og opplevelser. Men debatten starter med en lang hovedsakelig strategisk og teoretisk debatt, som består av konstativer, (tråd 5.1-5.20) om hva som lønner seg mest, og om mulig innføring av kjernekraft. Først i kommentar 5.21 stilles det spørsmål til verdiene til Seniortanken: «For ‘Seniortanken’ kan det ligge et argument de ikke nevner. Hvis Norge i fremtiden eksporterer mye grønn strøm, da kan det gå ut over eksporten av ‘rein’ norsk gass.». Dette er en dreining av debatten fra en konstativ-dominert debatt, til en åpen verdidebatt.

Konstativene kan ellers i de undersøkte feltene komme til uttrykk slik: Kommentar 7.95 spør med et regulativ: «Kan ikke du utdype hvem som har ansvaret (les må ta regningen) for tilbakeføring av landskap? (...)». 7.96 svarer på spørsmålet ved å sitere flere punkter fra «energilovforskriftens § 3-5». 7.97 har også tatt utfordringen, og gjenforteller det samme med «Fra år 12 må eier av vindparken sette av midler på egen konto for tilbakeføring av området når konsesjonen er over etter 25 år. Myndighetene fører tilsyn med vindkraftselskaper at midler settes av.». Her er lesere og debattanter ikke i noen tvil om hvordan vi bedømmer og reagerer på konstativene – de gjør krav på å være sanne. Denne debattundertråden om formelt ansvar avsluttes med disse innleggene. Men debattråden om hva som skjer etter konsesjonsperioden er over, fortsetter. For selv om lovgrunnlaget og -intensjonen ser ut til å være fastslått i diskusjonen, så gjenstår flere debattpunkt. 7.98 skriver, med kilde: «Nei, myndighetene har innrømmet at de ikke har ført tilsyn med dette. I USA slår selskapene uansett seg selv konkurs og vindmøllene blir stående. https://www.nrk.no/trondelag/vindkraftselskap-gjor-store-inngrep-i-naturen_-men-har-ingen-plan-for-a-rydde-opp-1.14774291». Her vises en rekke konstativer som alle kan bekreftes som sanne/usanne. Og saken problematiseres videre med flere konstativer i samme debattråd: « (...) Da vil en slik turbin produsere strøm til en verdi av 1,5 millioner kroner i året, i 13 år. Det er 19,5 millioner kroner. Samtidig er kostnaden ved å fjerne turbinen, inkludert veier, nett, etc

ihht kravene i konsesjon og energilovforskrift estimert til 1 million kroner. (...)» (7.101).

Kommentar 7.102 svarer:

"1 million kroner i opprydningskostnader" - jeg forstår at begrepet "opprinnelig tilstand" IKKE er med i planen. Du kommer ikke langt med en million idag. Da har vi altså per definisjon blitt lurt, fordi en skikkelig opprydning koster nok langt mer enn det. (...).

Denne kommentaren er både konstativ og regulativ. Den sier noe alle vet og vurderer som sant, og sier noe om hva vi bør stole på og vurdere som riktig.

Resultat 8:

8. Er handlingen konstativ	Ja, 60%. 405 av 675 kommentarer.
----------------------------	----------------------------------

Over halvparten av kommentarene har som mål å beskrive den objektive virkeligheten og diskutere de mest effektive og formålsrasjonelle tekniske løsningene. Selv om innlederteksten er dominert av konstater, blir ikke kommentarfeltet det. Kommentarfeltet produserer en bredere debatt enn hovedinnlegget legger opp til.

Spørsmål 9: Er kommentarene regulative – er sosial rettferdighet et mål?

Regulativer er uttrykk for at folk forteller om fellesverdier vi bør holde oss til.

Saklighetsnivået holdes oppe når slike verdier blir synliggjort og diskutert. Regulativer brukes for å finne løsninger på verdikonflikter. Å finne moralsk-praktiske løsninger og normer som kan fremme ordninger i samfunnet vi ser på som rettferdige og legitime. Å finne eller påvirke en mulig autentisk fellesvilje.

Her ser jeg etter om kommentarene i mitt materiale er preget av påstander om at vi bør gjøre noe. Kriteriet vi bedømmer regulativene etter er om de oppleves som riktige. Ofte kommer disse fram med uttrykte modalverb, som her: «Man bør satse på å utvikle (...) thoriumreaktorer. Så bør man ikke ødelegge jordas natur og naturmangfold med vindkraftverk i mellomtiden.» (7.89).

Kommentar 7.88 skriver: «Du får stemme på partiene som ikke vil ha vindkraft (Rødt og FRP). Spør gjerne samtidig hvordan de erstatte olje og gassintektene og sikre framtidens

pensjoner og velferd.» Her er et råd eller krav om å tenke med konsekvens for å oppnå en normativt riktig konklusjon. Kommentar 8.45 vurderer også normer ved å kontrastere dem i en analogi:

Hmmmm, vi kjøper veldig gjerne våre tyske biler produsert med tysk kullkraft, men å sende ren kraft til Europa, det er vi imot ?

Hele Europa er i samme båt, og målet er å fjerne kullkraft. Norge skal solidarisk bidra her. Da er videre utbygging av vannkraft og vindkraft nødvendig.

Kommentaren og innlederteksten *Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond?* (Skretting 2020) tematiserer et regulativ. Er det riktig at utlendinger og fond eier norsk natur? I kommentarfeltet følges denne opp med innlegg der urettferdighet og forskjellsbehandling mellom store aktører og privatfolk tematiseres. Først ved hjelp en analogi om husbygging (1.1), deretter i en analogi om utenlandsk eierskap generelt (1.2).

Ved bruk av regulativer bygger kommentarfeltet opp tanker om rett og moral i helt konkrete sammenhenger. Som her, der skriver påpeker en uønsket moralsk dobbelstandard: «Du tror vel ikke at pensjonsfondet vårt er investert utelukkende i Norsk industri gjør du? Før vi kaster for mye stein på disse utenlandske kapitalistene kan det være lurt å feie for vår egen dør.» (1.15). Det samme gjør flere andre innlegg: «Dobbelmoral. Hvor er våre 10 tusen milliarder investert? I virksomheter i hele verden.» (1.39), og i 1.43: «Det klages på franske eiere, er det mulig at franskmennene også klager på vårt pensjonsfond som eiere av virksomhet i Frankrike?». De får svar fra en som skriver at den regulative problemstillingen i tittelen til hovedinnlegget er normativt riktig, og ikke utgjør noe motsetningsproblem: «Ikke problem generelt med utenlandsk eierskap eller med norsk i utlandet.» (1.44).

Heller ikke denne regulativ-dominerte innlederteksten gir sterke føringer for hvordan diskusjonen i kommentarfeltet blir. Fordelingen av de forskjellige talehandlingsgruppene avviker ikke på noen interessant måte fra den normale fordelingen i materialet. Totalt for materialet gjelder at det er to grupper av regulativer som dominerer. Det er anbefalinger for og mot vindkraft. Disse gruppene henger sammen med typen av konstateringer som gir dem argumentatorisk støtte. Et typisk innlegg som fremmer vindkraft, diskuterer ikke detaljer i klimamodellene.

Resultat 9:

9. Er handlingen regulativ?	Ja, 47%. 316 av 675 kommentarer.
-----------------------------	----------------------------------

Skribentene bruker altså dominerende regulativer i nesten halvparten av kommentarene. Det viser at diskusjoner om fellesregler som skal virke handlingsfremmende har stor plass i materialet. Formålet med vindkraftdebatten er jo å vinne tilslutning til hva vi som samfunn skal gjøre med vindkraften og energipolitikken.

Spørsmål 10: Er kommentarene ekspressive – er kjernen subjektiv?

Ekspresjoner er uttrykk for hvordan folk opplever sider av tilværelsen. For at vi skal ha en opplyst og saklig debatt, er vi avhengige at folk ikke hevder ting som at «man mener», men at vi får autentiske uttrykk for at det er et «jeg» som faktisk mener og opplever noe. Og framviser en personlig innstilling som vi kan tro på. Ekspresjonen kommer fram som den subjektive siden ved saken, der folk gir uttrykk for hva saken betyr for dem på en personlig måte, via opplevelser, tanker, holdninger, ønsker osv. Kriteriet vi gjenkjenner slike ekspresjoner på, er om vi opplever dem som sannferdige og ekte uttrykk.

I innledertekst 8, *Utsikten fra Høg-Jæren gjør meg fortvilet* (Bjerga 2020), tematiserer det ekspressive. Teksten fokuserer på opplevelser, sansing og følelser når det gjelder vindkraftutbyggingene. Teksten inviterer slik til å diskutere opplevelser og personlige uttrykk. Heller ikke her har responsen noen direkte sammenheng med forfatterens bruk av talehandlinger. Fordelingen av talehandlinger i kommentarfeltene er i den normale fordelingen. Selv om invitasjonen er en diskusjon av opplevelser og inntrykk, så diskuteres hele bredden av vindkraftdiskursen.

Ekspresjonene i innlederteksten, som er sansenære og personlige, får i første kommentar i feltet et ekspressivt svar: «Takk Heidi Bjerga fordi du setter ord på hvordan det kjennes - når en går på tur i store deler av Rogaland/vestlandet.» (8.1)

Innlegget får også svar i en lengre kommentar dominert av ekspressiver:

Jeg synes det er trist at du ikke liker vindkraft som er bygget på land. Personlig synes jeg faktisk at disse vindturbinene er vakre å se på og jeg drar gjerne ens ærend til områder med vindturbiner for å se på disse - for meg - vakre teknologipålene. Men -

jeg kan forstå at det er andre meninger og jeg synes at det absolutt bør tas hensyn til at vi har forskjellige meninger. Jeg antar at jeg kjenner litt på følelsene dine når jeg kjører forbi for eksempel Gravarstølen og ser de enorme inngrep på naturen som vannkraft medfører med nedtappede vann som etterlater forferdelig stygge sår i naturen over enorme områder - og det er naturligvis i tillegg til demningene som er bygget som massive nærmest uendelige vegger midt i fjellheimen hvorhen du går. Men jeg tenker at selv om vannkraft betyr formidable inngrep i naturen og det ser katastrofalt stygt ut i noen vassdrag - så er det et nødvendig onde for å oppnå andre goder - og vi har nå blitt vant til det. For meg er vindkraft vakker og mye penere enn noen demninger eller nedtappede vann noensinne har vært, og derfor blir jeg bare trist når det er så sterke meninger mot disse flotte vindturbinene. (...) (8.59)

Denne kommentaren gir et autentisk og saklig bidrag til debatten, ved at den viser fram et subjekt, og dets opplevelser på en forståelig måte som er lite vanskelig å tolke. Her er ingen person gjemt. Heller ikke anser skriveren sine opplevelser for å være avgjørende argument alene. Kommentaren er også et eksempel på diskurstypen som oppstår av ekspressiver i følge Habermas: den praktiske og etisk-eksistensielle. I denne diskurstypen inngår det å finne ut hva som er godt og autentisk ved hjelp av at personer dramatiserer seg selv, og slik bruker seg selv som eksempel. I innlederteksten til denne debatten klager forfatteren over opplevelsen av vindkraften. Med det lange kommentar-sitatet dannes en subjekt-terapeutisk diskurs, der skriveren forsøker å skape perspektiver på subjektive opplevelser, ikke ved å avvise dem, men ved å kontrastere og sammenligne dem.

Dersom det ekspressive er det eneste som uttrykkes er det vanskelig å se kommentaren som deliberativ, altså vurderende og vektende, og vi vil komme opp i den tolknings situasjonen som Vikøren Andersen kom i i sin analyse av Facebook-kommentarene. At kommentarene gjøres uangripelige med «dette er min mening», eller «slik opplever jeg det». Men en slik dominans av ekspressiver er det ikke i mitt materiale, og jeg finner heller ingen kommentarer i feltene som klager på eller frustreres av uangripeligheten fra ekspressiver.

Narve Dolve skriver at: «På generelt grunnlag nyttar personar oftare meningar enn sanningar som belegg og heimel gjennom ytringane sine, fordi dei ikkje har tilgang til sjølve kjensgjerningane som det blir referert til.» (Dolve, 2019, s 127). Dette ser vi kanskje eksempel på her: «At klimahysterikerne faktisk også , i ramme alvor , mener at det MÅ bli

slutt med utvinning av fossilt innen 2050 er jo rett og slett dumt og tåpelig etter min mening.» (8.10). Da har ekspressivene en mindre opplysende funksjon enn de har i mitt lange sitat ovenfor i 8.59. Men dette er en uvanlig argumentasjonsteknikk i mitt materiale, jeg finner få og svake slike eksempler. Ekspresjonene kan også vise seg som sinne, temperament og kranglevilje med formuleringer som «Er det ikke en vondt å erkjennelse at du har blitt lurt?» (8.36), og «For noe vrøvl.» (8.66). Eller som ubetinget ros som her: «Tuuusen takk, Heidi!» (8.42)

Debatter med utelukkende ekspressiver ville legge den objektive verden i skyggen, og ikke gjøre tydelig hvilke normer og vi var forventet å forholde oss til. Uten ekspressivene kunne vi lure på om det egentlig var noen personer som på troverdig vis brydde seg om saken i det hele tatt.

Resultat 10:

10. Er handlingen ekspressiv?	Ja, 42%. 285 av 675 kommentarer.
-------------------------------	----------------------------------

I noe mindre enn halvparten av kommentarene er ytringene sterkt ekspressive. Ekspressivene står ikke på noen måte i veien for en fornuftig debatt. De truer ikke, men beriker sakligheten.

Spørsmål 11. Hvordan er mengdeforholdet mellom strategiske og samlede kommunikative handlinger i kommentarfeltet?

Antallet strategiske handlinger i kommentarfeltet gjentar resultatet for spørsmål 7. De kommunikative forekommer over åtte ganger oftere enn de strategiske.

Resultat 11:

11. Relativt forhold mellom strategiske og kommunikative handlinger:	Strategiske: 17%. 120 i 675 kommentarer. Kommunikative: 148%. 1006 i 675 kommentarer.
--	--

Dette forholdet viser at den åpne kommunikasjonen dominerer foran den mindre åpne. Det viser også at det er en forskjell på Andersens undersøkte av Facebook-debatter, og mine undersøkte kommentarfelt.

Spørsmål 12. Viser tekstene tegn på tanker om rett og galt omkring prosessen ved argumentering i offentligheten?

Dette spørsmålet berører etikken, nærmere diskursetikken til Habermas. Diskursetikk er oppmerksomhet på, og krav vi har til prosedyren når vi diskuterer. Målet er å sikre at normene og målene for diskusjonen er gyldige. Mulige sannheter vi kan forholde oss til, og handle på bakgrunn av i samfunnet, må komme fra åpen diskusjon. I følge denne tankegangen har vi ikke noen på forhånd gitte etiske standarder som kan avgjøre hva vi bør gjøre med hverandre i samfunnet, men at slike normer er noe vi kommer fram til i diskusjoner.

Spørsmålet her blir da: Uttrykker kommentarene direkte krav til meddebattanter om etikk og prosess i diskusjonens hete? Vi kan være språklig ansvarlige kombattanter uten å uttrykke vår standard for andre, men om denne kunnskapen kommer til uttrykk så betyr det at også forutsetningene for å komme til forståelse, enighet eller opplysning om vindkraftsaken diskuteres. Oftest handler slike normative krav om at folk oppfordres til å oppgi kilder til grunnene sine. Som her: «Du har gjerne noe dokumentasjon på din påstand om lagring av vindkraft ? Bare for ordens skyld.» (8.52). Og som i denne som etterlyser grunner:

Hadde det ikke vært mer konstruktivt om du leste hele innlegget, og eventuelt påpekte hva du mener er feil? Har vi havnet der at man avfeier alle argumenter som ikke passer med "ditt syn" som "sludder og grønnmaling", helt uten argumenter? Helt uten videre?»

Hvorfor det, egentlig? (7.112)

Dernest handler normative krav om korrekt gjengivelse av motstanderes standpunkt, om å ikke produsere stråmenn. Som her, der kommentatoren siterer forrige innlegg: «"CO2 samler seg ikke som en sky i atmosfæren". INGEN har noensinne sagt at det er slik det fungerer.» (8.32). Etter et innlegg av en representant for NORWEA, bransjeorganisasjonen for utbyggere av vindkraft, blir det kommentert slik: «Det du skriver bør merkes som "kommersiell innhold".» (7.122). I dette tilfellet ser jeg prosessbevisstheten i at kommentatoren ser at NORWEA-representanten ikke representerer seg selv, og sine oppfatninger, men fører en instrumentell sak, og at kommentatoren er ute etter å avklare partsinteressen i argumentasjonen. Etiske tanker kan også vise seg i diskusjon om debatten er redelig

organisert fra Aftenbladet sin side, og om den slik er reelt åpen: «Ser ut til at kommentarer som er mer positive og ikke negative blir slettet?» (1.33).

Når noen kommentatorer kommer med sammenligninger som oppleves som søkte, påpeker andre etikken: «Det du driver med her er kun lavmåls "whataboutisme".» (2.6). Dette blir gjort for å avvise en avledning fra saken.

Resultat 12:

12. Er kommentaren tydelig på krav til etikk og prosess i diskusjonen?	11%. 72 av 675 kommentarer
--	----------------------------

Tatt i betraktning at kommentarfeltene allerede er saklige, så er dette tallet høyt. At etikken holdes eksplisitt fram i en ti-del av kommentarene tross det allerede høye saklighetsnivået, vurderer jeg som en aktiv og pågående etisk bevissthet i diskusjonen.

3 Jeg ser etter relevant innhold for offentlig samtale

Spørsmål 13. Er kommentarfeltet opplysende både for pro- og kontra-argumenter?

Her undersøker jeg om minst to sider av diskusjonen rundt vindkraftdebatten kommer til uttrykk. For at noe skal være en opplysende diskusjon, må saken kunne avklares fra alle sider. Et minimum er at to sider representeres. I dette spørsmålet skilte jeg svarene i tre kategorier. Først i utvetydig uttrykte motstanderargument, deretter i ditto forkjemperargument. Da gjenstod det en svært stor gruppe med argumentasjoner som jeg riktignok kunne gjette meg til om skulle støtte eller svekke sider i kampen. Men argumentene tok ikke eksplisitt stilling, og opplysningene de tilførte debatten var av en slik karakter at de var like relevante (om ikke like ønskede) for begge sider. Dette er nesten på grensen til en upragmatisk tolkning av dem, fordi jeg står i fare for å skille setningsmening fra ytringsmening. Jeg tror at praktisk talt alle kommentatorene i feltet deltar fordi de nettopp tar stilling, og oftest til klare for- og motposisjoner. En kommentar som kommer utenfor pro- og kontragruppene er eksempelvis denne: «Merk at det legges betydelige summer igjen i form av eiendomsskatt og årlig leie til grunneiere. Over 20 MNOK i året For et 200MW anlegg kommer godt med i bygdenorge.» (4.3), og denne: «Det er fremdeles mye potensiale for ny pumpekraftverk i Europa og verden. Antagelig mer enn nok til å støtte et elnett med høy andel av vind og solkraft.» (5.6).

Det er en mulig tredje gruppe mellom de to hovedsidene i diskusjonen som på denne måten kan representeres – de som ser fordeler og ulemper, og vil vurdere hvert vindkraftprosjekt for seg. Dessuten forstyrrer ikke mine tolkninger av denne gruppen det faktum at minst to sider faktisk er representert i debatten. Jeg registrerte dem som nøytrale dersom verken forkjempere eller motstandere bestred informasjonen de kom med. En slik kommentar kan se slik ut:

Vindkraft har vært avhengige av subsidier. Men kostnadene har falt veldig siste tiåret slik at Ny vindkraft kan nå bygges uten subsidier der vindforholdene er gode, slik de er mange steder på Vestlandet.

Uansett i 2021 blir subsidier faset ut. Da regner en med også at eksisterende elsertifikater faller i pris til nær null. (5.40)

Den tredje gruppen kan også være talsmenn for at vindkraften er et sidespor, der vi heller burde satset på energiøkonomisering eller kjernekraft.

Resultat 13:

13. Hvordan fordeler kommentarene seg i for, mot og gyldig for-og-mot?	For: 5%. 36 av 675 Mot: 24%. 159 av 675
Er begge sider av debatten representert?	Gyldig for-mot: 69%. 464 av 675

Dette resultatet viser at flere sider av debatten kommer til uttrykk. Kommentarfeltet er ikke noe ekkokammer, der meninger settes fram og reproduseres på en ensidig måte. At motstandersiden i vindkraftdebatten dominerer over forkjempersiden er ikke påfallende, siden det er motstandersiden som er i opposisjon, og følgelig bærer mest av bevisbyrden. Men den store gruppen av argumenter som er gyldige for-og-mot viser også at orienteringen mot saksopplysninger er sterkere enn uttrykkene for tydelig for-mot-posisjonering.

Spørsmål 14. Er kommentarene preget av statusen til skriveren?

For å kunne ha en åpen diskusjon der argumentenes styrke skal få størst mulig vekt, er det en fordel om utenom-argumentatoriske forhold holdes utenfor. Bare to av kommentatorene oppgir at de har utdannelse, stillinger eller posisjoner som gjør at leseren gis grunn til å tro dem på deres ord. En representant for en interesseorganisasjon i vindkraftpolitikken, som jeg har anonymisert her siden han er deltaker i kommentarfeltet, skriver i debatt 7:

Jeg har aldri hevdet å være objektiv, jeg er tvert i mot rimelig åpen om hvem jeg jobber for.

Samtidig er jeg, og jeg beklager dersom dette fremstår som klysete, en av landets fremste eksperter på vindkraft. Jeg håper ikke du antyder at jeg i kraft av min rolle ikke skal få delta i debatten?

Denne kommentaren avleder personlig motstand i 7.121 og 7.122, og ser slik ut til å svekke hans etos. Det er ellers ikke noen uttrykk for at noen ledes til å tro ham fordi han har posisjon, stilling og kompetanse.

En annen kommentator skriver «[Navn utelatt, GR) - jeg har jobbet 34 år i [navn på oljeselskap utelatt, GR] innen leting. Der har jeg vurdert et hav av 'kreative' prospekt som olje-mygg har boret tørt på skattebetalernes regning. (...)» (5.35). Denne opplysningen styrker det retoriske, ved at den øker tilliten til skriveren, fordi han har kunnskap som framstår som autentisk.

Når resten av deltakerne i kommentarfeltet ikke oppgir slike forhold, så må vi som lesere eller meddebattanter vurdere argumentets styrke. I Habermas sin forstand styrker det argumentets kraft når statusen til deltakerne er nøytralisert.

Spørsmål 15. Taler folk med egen stemme, eller er de ute i organisasjonsærend?

Propaganderes det for forskjellige synspunkt der målet er tilslutning til organisasjon og der folk skriver med påholden penn? Dette er et spørsmål der autentisiteten står på spill, og er beslektet med forrige spørsmål. Hvis kommentarfeltet framstår som «kuppet» av organisasjoner og deres representanter, så vil den åpne kommunikative handlingen kunne bli erstattet av opplevelsen av forhåndsprogrammert, instrumentell språkhandling.

Organisasjonen Motvind, som ble opprettet i 2019 som resultat av motstanden mot vindkraftutbyggingene, nevnes 25 ganger i mitt materiale. Seks ganger i de redaksjonelle bidragene, og resten i kommentarfeltene, i 13 innlegg. Av disse 13 oppfordres det til medlemskap i fire, og i de andre er det hovedsakelig negativ innstilling til organisasjonen. Turistforeningen nevnes fire ganger i kommentarfeltet og ikke på noen fordelaktig måte. Naturvernforbundet nevnes ikke. Det nystiftede partiet INP (Industri- og Næringspartiet) nevnes to ganger, og bare én gang på en propagandistisk eller påvirkende måte: «På tide å få fornuften tilbake i politikken. Derfor bygges det nå opp et nytt parti i sentrum av norsk politikk. Et industri og næringsparti med stor fokus på virkelig naturvern. INP.» (6.17)

Kommentarfeltet er altså ikke noen kanal der det fremmes instrumentelle partsinteresser som går på bekostning av den kommunikative åpenheten.

4. Funksjoner og typer

Spørsmål 16. Hva er funksjonen til de svake argumentene?

Svake eller nesten tomme argumenter fyller en viktig rolle. Svake og tomme argumenter mangler begrunnelser, og har ofte høyt trykk på det ekspressive. Funksjonen er at de aktiviserer meddebattanter til å gjenskape argumenter som er grunnleggende for samfunns- og statsbygning: «Ser ikke hvorfor Regjeringen skal kunne påføre Norge dette i det hele tatt.» (3.48). Svaret kommer i 3.51: « (...) det er ikke regjeringen som «påfører Norge dette»! Det er kommunestyret og Stortinget som har godkjent konsesjonene! Det finnes ikke eksempler på at Stortinget har overkjørt lokale vedtak i konsesjonstildelingen.» Uten svak argumentasjon ville ikke slike kunnskapsområder ha blitt formulert. Skriveren av 6.28 spør: «Vel , hva om det blir noe varmere da ? . Hva er problemet ?.» Neste kommentar svarer som om det er et åpent spørsmål med:

Problemet er om det blir stadig varmere slik som i tidlig Pleocene med 3 grader høyere temperatur. Da vil ismeltingen virkelig skyte fart og vi kan få store flyktningebølger fra klimautsatte områder. Typer ekstremvær vil øke når havet blir varmere. mer nedbør og sannsynlig større orkanbelter. Temperaturen i havet mater mye av disse fenomenene. (6.29)

De svake argumentene er altså viktige igangsettere.

Spørsmål 17. Hva gjør typer av debattfeltskribenter?

Kommentarfeltene har sitt typegalleri med framtrede retoriske strategier. Typene er knyttet til et fåtall personer, og av personvern hensyn (krav fra Norsk senter for forskningsdata) kategoriserer jeg dem ikke med eksempel fra sitater, som kan spores tilbake til dem. Ni typer ser jeg som vanlige i mitt materiale.

«Klimaskeptikeren» er framtrede i alle debattene. Hen er mot vindkraft fordi hen ser på klimatiltak som noe unødvendig, fordi kunnskapsgrunnlaget i klimavitenskapen i beste fall er

upålitelig og i verste fall helt feil. Dette gjør at hen ønsker å legge vindkraftdiskusjonen død ved å angripe det hen oppfatter som selve hovedgrunnen for vindkraftutbyggingen, klimaendringer. Hvis ikke slike endringer er til stede, eller ikke er menneskeskapt, faller hele diskusjonen, og behovet for vindkraft. Klimaskeptikeren trenger da ikke å velge mellom forskjellige prioriteringer mellom forskjellige andre verdivurderinger. Den retoriske strategien for denne typen er da å angripe den nederste grunnen i hovedargumentet. Denne strategien fører ofte til lange teoretiske diskurser som kommentarfeltet ikke klarer å avgjøre, og diskusjonen mister kraft, tross sterke bidrag underveis.

«Kjernekraftforkjemperen» mener at vindkraften er et misforstått sidespor. Hen er faktaorientert og kunnskapsrik, og legger fram modeller og teorier og regnestykker som viser at kjernekraften er overlegen vindkraften i effektivitet. Hen aksepterer klimaendringer, men ønsker at debatten skal handle om kjernekraft, og ikke vindkraft som svar. Hen veksler mellom å promotere kjernekraft, og argumentere mot vindkraftens effektivitet. Den retoriske strategien her er å angripe nytteargumenter. Denne typen bestrider ikke kunnskapsgrunnlaget i argumentet, men kost-nytte-argumentene for vindkraften sammenlignet med en alternativ energiform.

«Høyre-venstre-kjemperen» ser alle argumenter i perspektivet til en modell om at politikken har én klar høyre og venstreside. Målet med å delta i debatten ser ut til å være å plassere ansvaret for politikken hen ikke ønsker, til den høyre-venstre-siden hen selv ikke hører hjemme i. Den retoriske strategien er å fremme en polarisert og karikert dikotomi, som gjør at skriverens syn klart hører hjemme på den rette siden av todelingen.

«Avsløreren» er hen som forteller om den skjulte kunnskapen som «vi ikke blir fortalt». Hen er dypt skeptisk til journalister og fagfolk. Rollen som avslører hører sammen med sterke emosjoner, og store, alvorlige sammenhenger som bare antydes. Enhver debatt, eller tekst i avisen, eller innlegg fra meddebattanter legger noe i skyggen, og dette skyggeområdet vil hen opplyse ut fra tanken om at det intensjonelt formørket. Den retoriske strategien her er mistankens hermeneutikk, der det bak den lett tolkbare overflaten alltid ligger relle og skjulte krefter.

«Kombattantene» kjenner hverandre fra tidligere kommentarfelt. De kjenner hverandres politiske preferanser og debattskikk. Når en av dem skriver noe, så dukker den andre opp med det samme for å motsi. De kan holde lange debattråder gående med kildebruk og definisjoner. Det retoriske målet ser ut til å være å overvinne den andre, men med kunnskapen som våpen. «Forsvareren» forsøker å framheve hva hovedinnlegget har fortalt, og også å fortelle om den ofte gode bakgrunnen for at politikken er som den er. Hen korrigerer tendensiøse gjengivelser

og er interessert i gode argumenter fra begge sider i debatten. Den retoriske strategien er her å lese innlegg i debatten sympatisk, og å framstille saken på en balansert måte.

«Ingeniøren» fyller på med kunnskap om tekniske forhold, praktiske utfordringer og virker lite interessert i verdispørsmålene. For hen er vindkraftsaken en utfordring for fagfolk som kan noe om å hindre fugledød, avskalling av maling, resirkulering og energiutnyttelse, hen er altså teknisk løsningsorientert. Overbevisningsstrategien er her å vise fagkompetanse gjennom drøftelsesoperasjoner.

«Oppvigleren» kommer med fornærmende og insinuerende kommentarer til partier, grupper, overbevisninger osv. Hen forsøker å bidra til polarisering, men uten saksargumenter, og lykkes ikke. Bidragene får lite respons. Vi kan se på dette som en fornærmelsesretorikk, der målet er å vinne ved å hisse opp motstander til dumskap.

«Støtteren» gir uttrykk for overstrømmende tilfredshet med hovedinnlegget. De bruker ofte fornavn på skribenten, og takker og bruker smileys i teksten. Det kan virke som om de syns debattklimaet er hardt, og vil kompensere dette med ubetinget ros, og slik prege debatten på en positiv og varm måte uten selv å argumentere. Dette er en type epideiktisk retorikk, der formålet er å vinne tilslutning til en saksposisjon ved hjelp av ros.

På sitt vis bidrar alle disse typene til saklighet. De fremmer diskusjon om grunnene i argumenter. De viser alternativer, de forsøker å kople debatten til politisk oppdeling i stortinget, de forsøker å belyse helheter i deldiskusjoner, de viser med argumenter og kampvilje hvor langt uenigheten går, de avvikler polarisering og gir tekniske kunnskapsgrunnlag. Oppvigleren forsøker å klargjøre frontene, og møtes med saklige spørsmål og støtteren bekrefter allmenne verdidommer.

Konklusjon. Er kommentarfeltene saklige?

Habermas bruker i *Borgerlig Offentlighet* følgende ni hovedpunkt for å skildre betingelsene for skaping og gjenskaping av offentlige resonnement (Habermas, 2002). Disse forstår jeg som saklighetskriterier, og jeg vil bruke dem som test for materialet. Habermas selv bruker bare i få tilfeller begrepet saklighet. På side 51 skriver han om at «Den offentlige mening skal svare til «sakens natur».», og på side 61 om hvordan offentlig mening skapes, og om behovet for «vel definerte saksforhold». Oppsummert mener Habermas at argumentets kraft må telle (1), og at det må åpenhet til for at alle gyldige argument skal kunne framføres (2). Disse

betingelsene mener jeg er del-oppfylt ved at diskusjonen er drevet av en rekke felles fakta. Om ikke akkurat folk «gir seg», så forsvinner dårligere argumentasjon stille ut dørene. Om punkt 2 kan jeg ikke forstå hva slags relevant argument som ikke skulle kunne framføres. Habermas kriterium 3 er at saken skal kunne avklares i sin bredde. Det kriteriet får et delsvare i 2, ved at alle argument kan framføres, og i tillegg til det viser tellingene mine over forekomsten av for-, mot-, og nøytral-argumenter at minst to sider er representert. Den høye forekomsten av regulativer, normpåstander, viser kriterium nummer 4, at moralske avklaringer skal kunne skje. Kriterium 5 er at debatten skal kunne avklare partsinteresser. Dette blir gjort i stort monn når motivene for vindkraften diskuteres, enten det gjelder motivene til kapitalister, politikere, vindkrattbyggere, krafteksportører, klimaforkjempere osv. Habermas kriterium nummer 6 er om at det skal være både pro- og kontraargumenter med begrunnelser. Dette ser jeg som besvart ved kriterium nummer 3 om avklaring fra alle sider. Nummer 7 er et krav om statusfrihet. Argumentene skal hvile på argumentets styrke, og ikke på den argumenterendes status. Med unntak av to personer med kommersiell og faglig status opptrer kommentarfelt deltakerne som privatfolk, statusen er fraværende, og argumentenes kraft er det avgjørende. Habermas mener at det bør være taler og tilhørersveksling (8). Det er det kommentarfeltet er. Deltakerne er først tilhørere til eller lesere av hovedinnlegget, som de så taler til. Og de taler og lytter til hverandre. Punkt 7 og 8 svarer på kriterium 9: diskusjonen skal bestå av innlegg fra privatfolk til et publikum. Hvis disse ni punktene med saklighetsbetingelser er tilstede har vi å gjøre med et offentlig resonnement. Habermas sine kriterier fra Borgerlig Offentlighet er oppfylt. Kommentarfeltet er, som jeg har vist, et kommuniserende og argumenterende sted, som påstår, finner belegg, viser uenighet, kommer med relevante argument belyser saken fra flere sider, diskuterer hva som er riktig, avklarer partsinteresser. Det vil si at kommentarfeltet er et fellesskapsprosjekt som skaper offentlige resonnement. Resonnementene fra kommentarfeltene er ofte av en type som ellers ses lite i offentligheten, og som må gjenskapes hver gang det kommer påstander som virker «enkle» i seg selv.

2.2 Hva slags sammenheng gir mening til kommentarfelt?

Til nå har jeg vist hva slags språklige hendelser som skjer i kommentarfeltet i den helt nære diskusjonssammenheng. Nå vil jeg sette tekstene inn i en større sammenheng, og se på mønstre som hendelsene får mening fra. Mønstre er det som kommentarfeltet er med på å

forme, og som selv former kommentarfeltet. Hypotesen min er at kommentarfeltene er opplysende, kvalifiserende og demokratiserende. Jeg har vist i tekstanalysen min at feltet er saklig. Men i hva slags praksis inngår en slik saklighet? Kommentarfeltene er saklige ytringer i en offentlighet som via demokratiske metoder forsøker å endre politikken, og som skaper resultater uavhengig av om de lykkes i å endre politikken helt konkret. Jeg vil stille følgende tre spørsmål for å opplyse strukturer og mønstre. Hva vil det si at kommentarfeltet er opplysende, hva gjør kommentarfeltet kvalifiserende, og hva gjør kommentarfeltet til et sted for demokratisering?

2.2.1 Hva vil det si at kommentarfeltet er opplysende?

Kommentarfeltets arbeid, som mitt, er begge forsøk på å opplyse en offentlighet. Det er fordi opplysningstidens prosjekt på ingen måte er et tilbakelagt prosjekt. Vi må ha fornuft, optimisme, rasjonalitet og vitenskapsutvikling, som kan fungere kritisk i en offentlighet. Habermas mener også at opplysningsidealene ikke bare er løse idealer, eller et ideologisk slør, men at de ennå har stort potensiale til å forme samfunnet. Habermas siterer i *Borgerlig Offentlighet* (s. 98) opplysningsfilosofen Immanuel Kant på at opplysning er befrielse fra selvforskyldt umyndighet, og at «Med hensyn til opplysningen synes derfor det å tenke selv å falle sammen med det å tenke høyt, akkurat som bruk av fornuften faller sammen med dens offentlige bruk (...)». I dette opplysningsbegrepet trekkes altså en sammenheng mellom fornuft og offentlig bruk av fornuft gjennom formuleringer. At noe er opplysende vil si at det blir gjort tydelig, eksempelvis gjennom å forklares, å informeres, gjøres mer kunnskapsrikt og mindre fordomsfullt. Jeg har i analysens første hoveddel vist at kommentarfeltet er saklig. Det gir relevante førstehånds opplysninger om opplevelsene av vindkraftverkene, om vurderingene av at de er der, og om hvordan de faktiske forholdene blir formidlet. Jeg har vist at kommentarfeltet danner lokale diskurser, eller diskusjonstråder, der enkeltfenomen innenfor disse områdene diskuteres nøyere.

Da jeg bestemte meg for materiale til denne oppgaven, var det en god mulighet til å sjekke kvaliteten på det som kommuniseres i kommentarfeltet. Jeg kunne ikke noe spesielt om vindkraftpolitikk, og satte meg inn i temaet ved å orientere meg i de analyserte kommentarfeltene. Jeg sorterte påstander i forskjellige diskurser, så på bredden av vindkraftsaken – de tilsluttende emnene som energipolitikk, natur- og miljøvern, klimapolitikk. Jeg fikk oversikt over relevante kilder og nettsteder, teoretikere, historie. Til

slutt satt jeg tilbake med et tankekart over emnet. Dette kartet sjekket jeg så videre ved å gå etter opplysningene hos organisasjonene som er aktive i politikk-feltet, og hos statsinstitusjonene som er involvert. Kommentarfeltet var bredt og dekkende orientert, og jeg fant ingen opplysninger som kan betegnes som «falske». Jeg fant heller ikke at deler av debatten ikke ble kommunisert. I noen kommentarfelt er opplysningene og informasjonen så omfattende og kompetent, at bidragene der kan ses på som borgerjournalistikk. Borgerjournalistikk er «når publikum selv bidrar til nyhetsbildet gjennom å innhente, rapportere, analysere og kringkaste nyheter og informasjon. Kalles også folkejournalistikk, dugnadsjournalistikk og grasrotjournalistikk.» (Kjensli, 2009). Et eksempel her er et massivt opplysningsarbeid som blir gjort av en person som orienterer om kjernekraft som et alternativ til vindkraften. Her forbyr tillatelsen fra NDS at jeg knytter sammen innleggene, men denne personen har over 50 innlegg i de analyserte kommentarfeltene, og driver noe av en borgerkampanje og -journalistikk for å opplyse saken.

Habermas forklarer i *Borgerlig Offentlighet* at det har vært et forfall i offentligheten fra de gamle opplysningsidealene om åpen samtale med tanke på felles beste. Forfallet har i følge ham tre komponenter, hvorav to som berører opplysningen direkte. Først stiller deltakere i offentligheten med bundne mandat, som i partidiskusjoner, og framvisningsdebatter som i valgkamper. Da gjelder ikke argumentets styrke. Dessuten ser han at kommersialiseringen av media fører til at kunnskap prioriteres lavere enn underholdning. Kommentarfeltene jeg har undersøkt er opptatt av politikk og politisk endring. Deltakerne der stiller ikke med bundne mandat – samtalen er ikke representativ eller framvisende, men en ekte samtale i form av en søken etter de sterkeste argumentene. De er heller ikke avtrykk eller svar på underholdningskomponenten i media, men av den opplysende samtalen. I kommentarfeltene står åpenbart kunnskapsformidling over entertainment. Det vises ved at jeg klarte å orientere meg om vindkraftpolitikken ved å lese kommentarfeltene. Det vises også ved at kommentarfeltene faktisk blir skrevet. Folk har ikke blitt passivisert til en masse som lar seg underholde, men er aktive tilskuere og deltakere. Konsum har ikke trumfet kulturresonnering. Kommentarfeltene har en kunnskapsproduserende og -gjenskapende funksjon.

Habermas treverdensbegrep – og livsverden og system

Etter Habermas teori om kommunikative handlinger valgte jeg å bruke hans systematisering av talehandlingene. For å forstå denne oppdelingen vil jeg forklare bakgrunnen.

Habermas argumenterer for at vi har to hovedtyper rasjonalitet eller fornuft. Disse er de samme som jeg har vist i talehandlingsanalysen over, den strategiske og den kommunikative. Den strategiske fornuften skaper formålsrasjonelle systemer. Men denne fornuftstypen kan ikke svare på om noe er meningsfullt eller normativt riktig. Det kan bare den kommunikative.

Habermas skriver at et kjennetegn ved det moderne samfunnet er at områder som markedøkonomi og politisk-administrativ forvaltning har begrenset begrunnelsestvang, et av gyldighetskravene for at noe skal være forståelsesorientert. Med andre ord begrunnes ikke disse områdene godt ved at de belyser verdier og mening. Målet deres er å sørge for materiell reproduksjon gjennom å tenke profitt- og nyttemaksimering – å sørge for handlingenes konsekvenser. Denne tenkemåten kaller Habermas for systemverden. Vindkraftpolitikken, som den var til endringene høsten 2020, var skapt på en slik systemtenking. Den var i det vesentlige unndratt annen begrunnelsestvang enn den som fulgte økonomien. Den har vært grunnlagt på økonomiske beregninger som viser kraftproduksjon og eksportmuligheter, og måter å realisere slike på innenfor lovgrunnlag og statsskikk. Men etterhvert kan slike systemer utvikle seg til å fungere helt på egne betingelser, uavhengig av det samfunnet som skapte systemet. Da er ikke lenger systemene bare funksjonelle styringsmiddel. Mediet er da ikke lenger samtalen og den gjensidige forståelsen, men pengene.

Habermas påpeker at samfunnet som helhet ikke kan forstås som bare system, fordi det da vil løse seg opp. For å ta vare på den stadige gjenskapingen av våre felles symboler må vi også opptre forståelsesorientert. I kontrast til den formålsorienterte systemtenkingen setter Habermas livsverdensperspektivet, som er «å kunne se sosiale uttrykk og sammenhenger med aktørenes egne begreper og perspektiver.», i følge Habermas-fortolkningsverket *Kommunikativ Handling og deliberativt demokrati* (Eriksen & Weigård, 1999, s 120). Livsverden skapes gjennom samtalen ved hjelp av den bakgrunnskunnskapen og -horisonten vi har felles, og som er formulert i dagligspråket.

For å forstå livsverdensperspektivet må vi se dets tre språklige funksjoner. De skaper gjensidig forståelse, samhandling og de sosialiserer. Disse funksjonene gjenskaper livsverdens tre strukturer gjennom henholdsvis det kulturelle, det samfunnsmessige og det personlige. De språklige funksjonene i livsverden gjenkjennes via språkhandlingene. De skaper tre diskurser, samtale typer (Habermas, 1999). Teoretisk diskurs dannes ved bruk av konstative

talehandlinger, og er om det sanne, det som kan objektiveres, om kjensgjerninger. Det handler om erfaringsbasert og empirisk kunnskap og bruken av den, og besvarer spørsmålet om hvordan ser den objektive verden ut. Den praktiske diskursen dannes ved bruk av regulativer, og forsøker å finne det normativt riktige, og stiller spørsmålet om ytringer eller handlinger passer med vanlige normer. Den dramaturgiske diskursen dannes av ekspressiver, og tar for seg troverdige uttrykk for partiske ønsker og følelser. Vi kan da bevege oss i retning et felles, delt kunnskapsgrunnlag, ved at vi vedlikeholder og fornyer kunnskapen, i retning samfunnsordninger vi oppfatter som riktige, fordi vi skaffer oss felles samfunnshandlinger og utvikler solidaritet, og i retning personlig selvstendighet ved at identiteter får formes.

Denne teorien forklarer flere fenomen ved kommentarfeltene: Først viser den hva som skjer i kommentarfelt når vindkraften diskuteres. Vi får vedlikeholdt og fornyet kunnskapen om eksempelvis energipolitikk, naturfag, statsskikk, beregningsmetoder og lignende. Som jeg har vist er kommentarfeltet raskt ute for å fylle kunnskapshull. Og resultatet er at det er overraskende stor enighet om sentrale fakta. Det dannes flere ganger tråder med rene teoretiske diskurser, samtaler og drøftinger. Eksempelvis om betydningen av karbondioksid i atmosfæren. Videre diskuteres det om hva slags verdier som skal ligge til grunn for om vi skal ha vindkraft eller ikke. Skal miljø trumfe natur, hvem skal eie vindkraftrettigheter, og hvor stor vekt skal vi legge på det visuelle i terrenget? Dette er diskusjoner som gjenskaper verdiene som legitimerer samfunnets praktiske verdigrunnlag. Til sist fører diskusjonene om følelser og opplevelser knyttet til vindkraftanleggene til at deltakere i kommentarfelt får trent sin personlige eller individuelle dømmekraft ved at personlige opplevelser møtes med motopplevelser, og at det slik blir åpent for diskusjon om hvilken vekt vi skal legge på dem. Slike diskurser eller samtaler i kommentarfeltet skjer uten en fastlagt plan, og kan ses på som en naturlignende, samtaleprosess drevet av forståelse.

Habermas peker på at dersom slike naturlignende prosesser forstyrres, enten ved at de ikke oppstår, eller ved at de fornektes, så oppstår det sykkelighetslignende tilstander. Dersom den kulturelle reproduksjonen svikter, så får vi meningstap, dersom det sosiale og samfunnsmessige forstyrres får vi lovløshet, og dersom det personlig-sosialiserende forstyrres får vi psykiske lidelser. Den tidligere dominerende systemtenkingen i vindkraftpolitikken har ført til en mangeltilstand, et meningstap, der vindkraftpolitikken framstår uten mening. Kommentar 4.43 skriver: «Vanvittige «grønne» tiltak settes i gang uten mål og mening.» Som jeg forstår det, så uttrykker skriveren manglende kjennskap til mulige begrunnelser som

eventuelt gir mål og mening til tiltakene. Det ser ikke ut til at skriveren først og fremst er uenig i dem, men at hen ikke er klar over at de finnes. Da har det i Habermas forstand oppstått en krise i form av et meningstap i den kulturelle reproduksjonen, og i danningen av gyldighetskrav i samfunnet. For å motvirke slike resultater har steder som kommentarfeltene en viktig rolle å fylle.

Kommentarfeltene bidrar med livsverdensperspektiv på et område som inntil høsten 2020 var dominert og skapt av systemtenking. Kommentarfeltet har altså økt behovet for begrunnelser utover det at vindkraften skal være lønnsom og produsenteffektiv. Da er de opplysende for samfunnet. Og dette beskriver en prosess som er motsatt av hva Habermas frykter. Han forteller at systemverden brer seg utover livsverden, og påtvinger eller koloniserer denne med opplysning og ytringer som ikke medfører forståelse, men bare formålsrasjonalitet. Dette kaller han kolonisering av livsverden, og foregår blant annet ved avpolitisering. Avpolitisering skjer når politikken skapes uten offentlig debatt. Habermas mener at dette kan avverges med politisk handling fra borgerne selv, slik som det skjer i kommentarfeltet. I vindkraftdiskusjonen i kommentarfeltene ser jeg et eksempel på en motsatt prosess, der livsverden klarer å avkolonisere et område som har vært dominert av systemtenking. Kommentarfeltet er da opplysende ved at det «invaderer» et område for formålsrasjonalitet og manglende begrunnelsestvang, og bidrar til å gjøre de samfunnsmessige sidene forståelige.

For deler av samfunnslivet har vi, i følge Habermas behov for forståelsesbasert kommunikasjon, for andre deler holder det at systemene fungerer på en fremmedgjort eller instrumentell måte. I min undesøkelse av kommentarfelt og vindkraftpolitikk, ser det ut til at livsverdensperspektivet slett ikke er nådeløst underlagt en strategisk rasjonalitet alene. Parallelt med systemenes effektivisering, styrkes også den kommunikative fornuften.

2.2.2 Hvordan kan vi se at kommentarfeltet er kvalifiserende?

En bieffekt av at folk deltar i kommentarfeltene for å påvirke vindkraftpolitikken er at de kvalifiserer seg og sine lesere. Vi kan da se kommentarfeltene som et opplæringssted, der opplæringen og kvalifiseringen foregår parallelt med den politiske praksisen.

At noe er kvalifiserende vil si at det blir gjort kapabelt til noe, skikket, at det tilfredsstillende krav, at det tilfører egenskaper og ferdigheter slik at noe kan oppnås. Kommentarfeltene er

retoriske skriftstykker som er skrevet i en konkret historisk situasjon som deltakerne forsøker å påvirke. For at kommentarfeltet skal kunne overbevise og overtale noen, må det ha noen egenskaper som bidrar til dette. Kvalifisering gjennom skrift kan skje ved utvikling av personlig tenking, ved utvikling av en identitet som skriftlig deltaker, og ved at det dannes kollektive skikker og vaner for hva slags uttrykk som gir ønska resultat i offentligheten. Deltakerne kvalifiseres ved å venne seg til eller lære at det er sammenhenger mellom tekstene de skriver, måten disse tekstene blir lest på i den kulturen de skal virke i.

Sosiolingvisten og literacy-teoretikeren James Paul Gee (Gee, 2015) viser et hovedskille i måter vi bruker språk på (kap. 14). Vi har et språk vi har tilegnet oss tidlig i livet, som danner vår primære identitet. Dette språket oppleves som naturlig, vi tar det for gitt, det lar oss forstå hvordan de som er som oss tenker. Dette språket er tilegnet. Vi har tatt det til oss ubevisst, via prøving og feiling i naturlige situasjoner. Mot dette språket setter Gee sekundær språkbruk. Det er de språk vi lærer når vi sosialiseres inn i grupper og inntar andre roller enn det som har vært naturlig for oss. Sekundærspråk skaper det som er meningsfullt for gruppen eller rollen vi sosialiseres inn i. Dette hovedskillet forteller noe om tekstene og formene i kommentarfeltene. Folk som deltar i kommentarfeltene er diskusjonslystne, og det er rimelig å anta at diskusjonslysten ikke har oppstått i og med kommentarfeltene, men i muntlig, primær og naturlig sammenheng. Språkbruken i denne sammenhengen lar seg noen ganger uproblematisk overføre til skriftlig sekundær form, andre ganger ikke. Kommentarer som dem under, preges av en muntlig, primær språkbruk.

1.16: «Utlendingane skal skumma fløten av vår flotte natur.... treng me absolutt de kronene nå ???? Det er ei flau sak for våre etterkommere.....skam dokke, overbetalte politikere.... som tillater at dette skjer.... 🤔.» 2.7: «En dam ser en ikke på 20 mils omkrets men det kan en nesten se disse fra langt til havs og fra hele Jæren til Karmsund og Boken i nord.» 2.36: «Sånn e d når folk ikke følger me.. og stemmer som sauer... dessverre.»

Slike kommentarer viser helt vanlige ytringer som faller i dagligsamtaler. De bruker dagligspråklig syntaks, og også dominerende dialektform. Syntaksen er springende, med ufullførte setninger, innskudd og tydelige ekspresjoner. Dette er langt fra hvordan vi vanligvis møter offentlig debatt i skriftlig form. Det er ingenting prinsipielt eller praktisk i veien med å føre politiske debatter i muntliglike språkformer i primærspråk. Men kommentarfeltet består også i en mengde kommentarer i sekundærspråk. 3.12:

Naturlig oppvarming fører til økt CO₂-nivå i atmosfæren fordi havet vil avgi CO₂ når det blir varmere. Økt atmosfærisk CO₂ vil i neste omgang øke temperaturen - dette fortsetter til man har balanse mellom inn- og utstråling av varme til og fra atmosfæren. Poenget er at menneskeskapt CO₂-utslipp i stor skala er historisk noe helt nytt. Det fører til økt CO₂-nivå uten den forutgående oppvarmingen av havet, og det skaper oppvarming av atmosfæren i neste omgang. Havet vil også bli noe varmere. En bi-effekt av dette er at havets evne til å holde på CO₂ blir redusert.

Dette er tillært sekundærpråk. Her ser vi ordinære argumenter som danner resonnementer. Men grensene for primær- og sekundærpråk er ikke faste. De må forhandles og kjempes for i samfunnet. I kommentarfeltet kan en se kvalifisering som en kamp mellom primær- og sekundærpråkbruk. Kampen består både i at språkene kvalifiseres til å gjøre det de kan best, og at grensen mellom dem forhandles. Anders Johansen skildrer i Komme til orde (Johansen, 2019) i et kapittel om saklighet, den moderne representasjonskulturen, som vi kan forstå som den politiske og offentlige vanlige sekundærpråkbruken. Denne krever blant annet at vokabularet av personlige uttrykk må begrenses, og at vi må framsette uttrykk på en forsiktig antydende måte. Blomstrende språk, voldsomhet og lignende gjør at troverdigheten svekkes. Om disse kravene brytes, så går det på sakligheten løs. Men dette er bare en konvensjon, et sett med saklighetsvaner i en gitt historisk epoke. I det muntlige språket er personlige uttrykk framsatt på en frisk og tydelig måte med voldsomhet vanlig.

Det som står på spill her er to forskjellige retorikktyper. Forventingene fra tradisjonelle avislesere går i retning av en drøftelsesretorikk, som er balansert, sindig, konsensusorientert og med avdempa kontraster og begrensninger på metaforbruken. Dette er den opplærte sekundærpråkbruken. Kommentarfeltet presenterer en mer kamorientert retorikk, med hyppige konfrontasjoner, tydelige motsetningspar og metaforfryd. Ingen av disse retorikktypene har per se noen forrang. De er bare konvensjoner på hvert sitt område, og er verken mer eller mindre saklige i seg selv.

Og det har følgelig betydning for hvordan vi forstår kommentarfeltene. Forstår vi dem som uttrykk for primær- eller sekundærpråkbruk? Dersom det er innlysende for oss at et kommentarfelt skal være en forlengelse av avisspråkets sekundærpråkbruk skal vi ikke lete lenger før vi finner brudd med sjangeren. Mitt syn er at kommentarfeltene er preget av begge typene. Det er innslag av det moderne representasjonskravet Anders Johansen skriver om, og

det er innslag av muntlig primærpråkbruk. Folk synger både med eget nebb, og det brukes og utvikles skriftlige sekundærformer.

Det er også kvalifiserende å lære å ytre seg i det hele tatt. Vi må bli klar over våre intensjoner for å kunne uttrykke oss. Som jeg har vist er talehandlingene i feltene i all hovedsak tydelige. Dette tyder på at folk har vært konsekvente i sin tankegang med hva de har ønsket å gjøre. Det er også en treningssak å stole på argumentasjon – å finne de rette eller gode grunnene for sine holdninger og påstander. Så også med saklighet. Saklighet er en utviklingssak. Det kreves lange diskusjoner for å bli enige om «hva vi snakker om». Sakligheten må stadig kvalifiseres. For å komme til saklighet må vi lære oss å tolerere andres synspunkt, og tåle å stå i striden og usikkerheten.

Vi må også kvalifisere oss til å se hva slags retorikktyper som passer til hvilke anledninger. Noen går til kommentarfeltet for å vinne debatten med avgjørende enkeltargument, og skyr få midler for å vinne med sofistikk eller eristikk. De kan ha en fornærmende retorisk strategi, der målet ser ut til å være å fornærme motstander til å hisse seg opp, og slik tape debatten. Noen tror de kan vinne fram med retorikk som en teknologi, og blir forbauset når argumentene ikke virker. Prototypisk ser de argumentering som et kausalitetsforhold, der bestemte argumenter bare «må» virke på en spesiell måte. Når denne strategien ikke virker så bruker de fraser på formelen «jeg har jo nettopp sagt at». En stor gruppe deltakere bruker en retorikk som er mer stoisk, der de tilpasser seg debattnivået med kløkt, tålmodighet og bruker en didaktisk og stoisk strategi overfor sine meddebattanter. De lar seg ikke hisse opp, og tar ansvar for sine følelser, som jeg har vist med teksteksempel der en provokatør forsøker seg med «miljøfascisme» og blitt møtt med undersøkelse, opplæring og ingen opphisselse.

Når diskusjonen pågår kvalifiseres folk også gjennom at de må ta aktivt stilling til hva de tror de vet, det som er tilegnet fra et uvisst sted, og hva de har lært og som de kan gjøre rede for. Dette viser seg godt når skribentene blir avkrevd eller oppfordret til å gi grunner for påstandene sine. Å behandle informasjon er heller ingen selvsagt sak. Information literacy, eller informasjonsforståelse er et eget studieområde, og er evnen til å finne, vurdere og bruke effektivt den informasjonen vi trenger. Det er fem ledd i en slik prosess. Det handler om å identifisere primær- og sekundærkilder, forskningsfunn og tolkninger av disse, om å kunne søke på nettet og bruke arkiver, og å kunne vurdere disse kritisk, samt å kunne sitere dem og

finne eventuelle hull og feil. Til sist å kunne forstå alt som omgir informasjonen, skape forståelige referanser og implikasjoner for ytringsfriheten (Seminole State Library, 2014).

Det er vanskelig å finne tydelige bekreftelser i tekst for at noen faktisk lærer noe av kommentarfeltene, men det finnes indikasjoner. Det første som slår meg når jeg leser kommentarfeltene i vindkraftdebatten er at grunnlagene for fakta er lite disputert. Deltakerne er forbausende enige om allmenne kjensgjerninger i saksområdet. De forholder seg til en rekke ubestridte faktum, som potensialet for energiproduksjon i vindkraftverkene, arealbruken og dens forskjellige beregningsmetoder, kostnadsforskjeller mellom hav- og landvind, krav til konsesjoner, skatte- og avgiftsforhold, eierskapsstrukturer, beregningsmetoder for framtidig kraftbehov, potensialet for effektivisering av vindkraft, forholdet mellom eksport- og import av kraft med mer. Undersøkelsen min viste at såkalte alternative fakta ikke finnes. Men at slike kjensgjerninger ikke bestrides, gjør ikke at debatten med dermed ender i enighet. Retorikkens statuslære ser nøyere på hva som skjer når vi diskuterer kjensgjerninger. Først må vi avklare om noe faktisk er på en spesiell måte. Dernest må vi velge å kalle det for noe. Så må vi bestemme kvalitetene, egenskapene eller verdiene til kjensgjerningene, og til slutt hva vi skal gjøre med dem. Disse siste tre punktene driver diskusjonen videre.

Læringen gjelder spørsmål som kommentarfeltet mener bør presiseres. I et innlegg (1.11) bruker skribenten ordet «miljøfascismen», hvorpå neste kommentar (1.12) spør «Hva er «miljøfacisme»? Neste deltaker (1.13) tar opp spørsmålet og har undersøkt og funnet oppslag i Wikipedia på «ekofascism» brukt på svensk, der tre mulige bruksområder kommer fram. Dette er et eksempel på klassisk spørsmål og svar-læring. I en diskusjonstråd som gjelder CO2s betydning for varmeopptak i atmosfæren, blir vitenskapelige krav og tenkemåter gjort eksplisitt. I 3.9 påpeker kommentatoren forskjellen mellom ubegrunnede påstander og vitenskapelig sakshåndtering, og viser til at om en har påstander som avviker fra vitenskapelig behandling, så har en selv bevisbyrden. Kommentar 3.10 er et motsvar til 3.9 og viser til alternative kilder og konklusjoner, og argumenterer for at CO2-hypotesen kan ha alternative vitenskapelige forklaringer, og at «miljøene som er forblindet på CO2» er vitenskapelig enøyde. Om dette er objektivt riktig eller galt svekker ikke at dette er gjensidig oppdragelse i vitenskapelig tenking, med tese, antitese, kildebruk og oppmerksomhet på feilkilder og kognitive feilslutninger. Kommentar 3.10 starter også med at «CO2 opptar og umiddelbart avgir varmestråling, riktig.» Dette er en god vitenskapelig skikk i en debatt – å bekrefte punktet hvor enigheten og uenigheten finnes. Dette gjør diskusjonen mindre ideologisk, og

mer teoretisk. Disputten fortsettes i 3.15 med påpeking av at en påstand er uttrykk for ønsketenking. Ønsketenking er en type tankefeil, eller fordom, og er en repetisjon av tanker fra Francis Bacons idol- eller fordomslære. I 3.16 blir debatten kildelagt med konkret link til en kilde som berører akkurat hva som diskuteres. Dette følges opp av 3.18 med: «isolerer deg til årsaksforhold som er ganske uvesentlig», noe jeg oppfatter en diskusjon om kausal- eller korrelasjonsforhold. Kommentar 3.35 har et ønske om «du skulle lagt med statistikk som underbygger dine påstander på disse to feltene». Her er det altså oppmerksomhet på oppbygging av argumenter, med eksplisitt vekt på grunnene.

Kommentar 3.48 «Ser ikke hvorfor Regjeringen skal kunne påføre Norge dette i det hele tatt. Det bør kun være ett rettsoppgjør a la Nurenbergprosessen...» følges opp av 3,51 med «Dere er så jævlig drøye!!!» før samme kommentar orienterer om at «det er ikke regjeringen som «påfører Norge dette»! Det er kommunestyret og Stortinget som har godkjent konsesjonene!» Dette er en påpeking av statsvitenskapelige kunnskapsområder. Samme kommentator påpeker også etiske kriterier for debatten med følgende ekspressiv: «å sende ansvarlige politikerne til døden?! 🚫». Kommentar 3.53 viser også til etikk: «Dette var harde ord ...». 3.57 skriver: «Du setter likhetstegn mellom vindmøllestandere og innvandringsmotstandere. Dette er en meget dårlig stråmann. Muligens du ikke mente det slik, men da var det dårlig formulert.» Her demonstreres kjennskap til argumentasjonsfeller, og oppmerksomhet på at språket ikke er gjennomslutlig, men kan føre til feil tolkninger av hva folk mener. Det viser også at strid og uenighet fører til retorisk bevissthet. I kommentar 6.20 er det en som skriver: «Nei, politikerne må høre på faginstanser som kan bringe riktige fakta på bordet, ikke slik denne artikkelen fremstiller virkeligheten med falske sådanne.». Skribenten får direkte oppfordringer i de to neste innleggene om å fortelle «hva som er riktig da, og dokumenter det!» (6.21), og «Ja , vi venter på et tilsvarende ...» (6.22). Denne innledningen til å oppgi grunner for påstander blir til en debattråd om å gi begrunnelser. I kommentar 6.24 spør skribenten at «Tiden begynner vel etterhvert å nærme det punktet i Norge at det blir et krav til politikere at de offentliggjør sine klimamodeller.» Neste kommentar (6.25) forteller at «Norske politikere har ikke klimamodeller, slikt overlates til vitenskapelige institutt.». Dialogen fortsetter mellom disse to med påpekingen (6.26): «Men ansvar for utøvende politikk har de uten tvil så vidt demokratiet i Norge fungerer.» Samme skribent avslutter sin kommentar med «det er det som jeg har problem med å forstå - enn så lenge.» Her uttrykkes viljen til å lære av argumentasjon rett fram. Her i denne tråden er altså begrunnelsestvangen diskutert og formulert. Når en person i kommentarfeltet blir utsatt for kravet om begrunnelser, så er dette likevel en unntakssituasjon. Som jeg har vist, så er 580 av 675 innlegg klart begrunnede. Resten av disse

er oftest kommentarer der grunner er irrelevante. Kravet om grunner rettes også mot forfatterne av hovedinnlegget, forfattet sammen av representanter for organisasjonene Motvind og Energiveteranene, som skriver:

De kan ta seg til rette og velge areal på øverste hylle gjennom hemmelige avtaler med lokale grunneiere. Naturinngrepene koster dem ingenting. De blir attpåtil belønnet med subsidier gjennom strømregningen. Skatteinntektene forsvinner til utlandet fordi de rigger seg slik at de betaler minst mulig skatt. (debatt 6)

Kommentar 6.44 skriver «rart da at han kommer med såpass mange grunnløse påstander i artikkelen. Som eksempelvis denne myten om at skatten blir unnlurt, eller at grunneiere inngår hemmelige avtaler som om det er et korrupt system når kontrakter inngås mellom parter.». Her ser vi hvordan forskjellige retoriske perspektiver gjør at det blir krav om forskjellige begrunnelser. Det som framstår som mistenkelig i et demokratisk perspektiv, blir sett på som rasjonell atferd i et forretningsperspektiv.

Kommentarfeltet bruker flere ganger ordet stråmann i diskusjonen for å gjøre oppmerksom på fenomenet med å tillegge en motstander et tenkt standpunkt. Stråmannsargumentasjon er hva vi kan kalle en klassisk tankefeil, og et nettsøk på dette ordet fører til en rekke andre usaklighetskriterier. I en disputt i 5.9 og 5.10 påpeker kommentatorene dette til hverandre. Å påpeke stråmannsargumentasjon forstår jeg som en oppfordring til å lese og skrive nøyere. Stråmanns-argumentet er ikke et argument for å diskreditere noen i diskusjonen, men for å skjerpe samtalen.

I debatt 7 er det forsøk på diskreditering av representanten for Norwea, organisasjonen til fremme for fornybar energi. Kommentar 7.76 hevder at han «Stoler ikke et sekund på vindkraftindustrien og tar ikke dette debattinnlegg som noe annet en ren propaganda!». Skribenten får svar fra Norwea-representanten (7.77) som spør: «Er det ikke litt rart å avfeie alt bare fordi du har et negativt syn på vindkraft (antar jeg)? Krever ikke den opplyste samtalen, og ikke minst demokratiet vårt, at deltakerne leser seg opp, ettergår påstander, sjekker fakta?». I 7.78 begrunner skribenten av 7.76 sitt syn, og kommer med etiske grunner i et lengre resonnement.

Det jeg har vist her er at læringen og kvalifiseringen er omfattende, og både basal og avansert. Læringen handler om alminnelig etisk folkeskikk, og vitenskapelig differensiering.

I sum så resultatene av slike diskusjoner tilgang til kulturen. Det åpner seg opp, og artikuleres kunnskapsområder, og det er mulig å lære å vekte informasjoner og kunnskaper. Resultatene gjør det også er mulig å utvikle kritisk kompetanse i vindkraftdebatten. Dette er å utvikle rasjonalitet.

Habermas åpne grunnspørsmål er om hva som bygger sosialt liv. I tråd med allmenne antakelser i samfunnsvitenskap mener han at samfunnet skapes av handlinger, og at disse handlingene er sosialt skapte. Videre bygger han på at handlingene må forstås ut fra meningen de er utført med fra skaper- eller deltakerperspektivet. Dette er en fortolkende oppgave. Meningene er knyttet til fornuftsbruk. Men hva slags fornuft, og hva er fornuft?

Det er mange fordommer knyttet til å være fornuftig og rasjonell. En sterk fordom fra nyere historie er at rasjonaliteten bare er knyttet til den effektskapende naturvitenskapelige rasjonaliteten, der en person forsøker å påvirke et objekt med formål om å manipulere det. Eller bare for å forstå objektet. Men vi forholder oss ikke til hverandre i hverdagen (bare) med en slik type fornuft. Når vi forteller noen noe, snakker sammen, står vi som person til person, og behandler ikke hverandre med manipulerende formål. Formålet kan være å dele felles opplevelser, skaffe felles forståelser av noe, dele indre opplevelser eller lignende. Dette er også fornuftig, rasjonelt. Forklaringen av rasjonalitet for Habermas er det som kan begrunnes og som gir felles forståelse, som oppleves gyldig og produserer kunnskap vi oppfatter som relevant. Rasjonaliteten lar oss forklare og forstå ved å forenkle og ordne, og har å gjøre med vårt forhold til verden og handlingene vi utfører.

Rasjonaliteten eller fornuften er ikke én. Habermas viser i Kommunikativ handling at rasjonalitets- og fornuftsbegrepet er mer mangfoldig enn vi vanligvis tenker. Vi kan være rasjonelle og gjensidig forstå hverandre når vi argumenterer for objektive forhold, når vi snakker om hva vi bør gjøre, og når vi deler våre opplevelser. Følelser bærer også med seg mening, og den offentlige samtalen er avhengig av disse for at vi skal forstå hva som motiverer folk til deltakelse. I slik forstand er kommentarfeltet rasjonelt.

Fra analysen min av talehandlingsgruppene så vi at alle tre handlingstypene er godt representert i kommentarfeltet, og at de stort sett er lette å få øye på. Dette betyr at det blir produsert en masse ytringer med gjentakende argumenter som gjør at fyllden i erfaringene våre

med en allsidig virkelighet får tilskudd. I regulativene blir deltakernes verdigrunnlag og normer stadig gjentatt og fornyet. I ekspressivene får vi inntrykk av hvordan folk som berøres av vindkraften opplever den, og hvordan folk opplever klimaproblemer og -bekymringer. I konstativene er det en stadig diskusjon om hvordan vi ser fakta og sammenhenger mellom dem. Summen av alle disse diskusjonene gjør at vi får argumenter og resonnementer vi kan tro på. Det er dette som er rasjonalitet og fornuft. Vi blir i stand til å argumentere for noe på en troverdig måte. Selve diskusjonen i kommentarfeltene er rasjonelt kvalifiserende.

Vi gjør tre ting når vi bruker språket offentlig. Vi avkoder og produserer tekster på et tekstlingvistisk nivå, lærer oss å se helheten i tekstkonstruksjoner, finne hvor uttrykkene for forbehold og lignende er. Vi bruker denne tekst- og språkkompetansen til å forstå hva slags mening det er i tekster, og når vi kjenner mange slike tekstmeninger, så blir vi kompetente til å bidra selv. Studieområdet literacy undersøker hva som skjer i disse prosessene, og skaper tre hovedretninger. En som studerer lesing som teknisk kompetanse, en som ser på lesing som en måte å skaffe seg tilgang til hva som skjer i kulturen, og en siste som vektlegger lesing som en kritisk, vurderende kompetanse. Som ikke bare vil avlese kulturen, men som også er i stand til å se hva slags betingelser som former kulturen, og hvordan disse eventuelt kan endres. Det er spesielt den andre og tredje retningen som er interessant for meg. For det første er kommentarfeltene knyttet til en tradisjonell regionsavis, som har en redaksjonell tradisjon for å presentere et helhetlig syn og overblikk over samfunnet. I denne avisen får leseren tilgang til saker som beskriver «hva som skjer i kulturen». I tilfellet vindkraften har jeg vist at Stavanger Aftenblad har dekket saken flere ganger ukentlig, og med flere forskjellige perspektiver, både det personlig opplevende, det verdimesige og det faktuelle. Det er altså mulig for den interesserte leser å opparbeide seg et syn på vindkraften ut fra disse vinklingene. Kommentarfeltene, som Stavanger Aftenblad har uvanlig mange av daglig, representerer en «kritisk, vurderende kompetanse». Det å kunne forstå hva som skjer, og respondere på dette med aktivitet og kritisk sans er å skaffe seg en kulturell tilgangskompetanse.

Kommentarfeltet er en opplæringsinstitusjon. Folk kommer dit med innsikt, mening og oppfatninger, med mer eller mindre erfaring – men for å møte andres oppfatninger i en ordkamp. Å danne seg er å gjøre oss selv og våre evner bedre skikket til å oppfylle idealer. Dersom slike idealer er politiske, eller sosialt motiverte – som de som framkommer i kommentarfeltene – trenger de steder å tenkes ut, testes. Å bli aktiv borger i samfunnet er noe som må læres, enten det er om å tilegne seg andres ytringer, eller å kunne ytre seg selv.

Retorisk medborgerskap er om å skaffe seg en evne til å uttrykke seg slik at man blir hørt, og på den måten kunne bli verbalt aktiv i samfunnet. Det handler om å lære å vurdere informasjonen vi tar i mot, informasjonen vi krever og gir fra oss. Når vi deltar i debatter i samfunnet er det urimelig å vente rette svar. Mulige sannheter ligger i diskusjonen og debatten, og flere parter i disse kan ha relevante argumenter. Den offentlige dømmekraften vi treffer i samfunnet er ikke en fast størrelse, men en praktisk, flytende størrelse.

Jeg mener med dette å ha sannsynliggjort at kommentarfeltet kvalifiserer sine deltakere og sine lesere.

2.2.3 Hvordan er kommentarfeltet demokratiserende? Momenter.

Dette underkapitlet av oppgaven har jeg ikke lyktes å strukturere. I det følgende er teksten springende og overlappende. Mine funn er alvorlige og viktige, men vil ikke la seg innordne i en god disposisjon. Jeg vil derfor presentere momentene mine som spredte funn og dessverre uten en slik konsistens jeg ennå mener det er grunn til å vise.

Kommentarfeltet opplyser samfunnet, og kvalifiserer sine deltakere. Dette er i seg selv demokratiserende faktorer. Det er sammenheng mellom politikk, demokratisering og offentligheten. Skjematisk kan vi se denne som en prosess der folks politiske engasjement og meninger føres fram som ytringer i offentligheten, der uttrykkene og meningene diskuteres, slik at de kan gjøres politisk relevante, og påvirke offentlig politikk.

Om demokratibegrepet

Er kommentarfeltene demokratiske eller demokratiserende? Hvordan kan vi se eller forstå om det er slik? Begrepet demokrati kommer fra folkestyre, og brukes ofte om flertallsstyre. Men det sier ikke mye. For hvem er «folk», hva er en majoritet av dem, hvorfor og hvordan skal majoriteten bestemme? Begrepet er også et honnørord for «det vi liker». Kriteriene for å bestemme om noe er demokratisk jeg vil bruke her er om kommentarfeltene er et sted der flere får komme til orde i offentligheten enn det som er vanlig, og om det er grunn til å tro at det er andre folk enn vanlig som får være med å dominere hva folkestyret skal avgjøre. Boka *Liker – liker ikke* formulerer det slik: «Demokratisering betyr en omfordeling av politisk innflytelse og en utvidelse av den offentlige debatten.» (Enjolras, 2013, s 30). Demokratiet er også i følge Habermas avhengig av at flest mulig bruker språket på en kommunikativ måte. Sammenfattet: Hvis kommentarfeltet lar flere få komme til orde i diskusjonen, og disse er andre personer enn den vanlige meningseliten, og dette fører til endring i innflytelse og en

bred debatt som er innrettet på forståelse, så ser jeg kommentarfeltet som demokratisk og demokratiserende.

Om offentlighetsbegrepet

Demokratiseringen må skje et sted, i en felles og åpen allmenning. Dette fellesstedet er offentligheten, og det er egenskapene til offentligheten som er med og avgjør om den er demokratisk. Offentligheten er politikkenes ramme, den er et sted for åpen tenking, og kan omskape en konsumerende gruppe av folk fra en passiv masse til et aktivt publikum. I offentligheten diskuterer og krangler vi om avgjørelser som ikke er individuelle valg som kan gjøres i et marked, men som må behandles som fellessaker. Vi kan ikke bekjempe eller fremme vindkraftverk ved å velge strømleverandør, vi må endre konsesjonsregler, støtteordninger, lovgrunnlag osv. Meningsdannelser om slike ting skjer i offentligheten, ved hjelp av hva vi klarer å gjøre forståelig i hverdagslig bruk av språket. Offentligheten skal formidle mellom samfunnet og staten. For at den skal virke demokratiserende må den være jevnbyrdig ved at det er argumentenes styrke som skal være avgjørende. Den må kunne problematisere saker til alle som er interesserte, og alle må kunne delta. Uten kritisk diskusjon vil offentligheten forfalle.

Om politikkbegrepet

Målet for deltakerne i kommentarfeltet er politisk endring. Politikk er å lede samspillet mellom stat og samfunn. Det skjer ved at de uformelle stedene der politiske meninger skapes, som i kommentarfeltene, lykkes i å påvirke besluttende eller lovgivende forsamlingene. Denne påvirkningen skjer gjennom offentlig resonnering rettet mot å komme til enighet – gjennom offentlig mening. Politikk skjer når vi er uenige og kommer med forslag til løsninger. Politikk viser alltid til argumenter og prinsipper. Dersom åpen argumentasjon og prinsippdiskusjoner settes til side, forfaller politikken til ren maktutøvelse. En politisk praksis er da for alle som kan ytre seg, og påstå noe.

Hva gjør sosiale medier med demokratiet?

Boka *Liker – liker ikke: Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet* (Enjolras, 2013) tar for seg spørsmålene om hvordan sosiale medier endrer på demokratisk deltakelse og samfunnsengasjement, om dette former om offentligheten og i så fall hvordan. Svarene henter de fra brukerdata. Boka er et sosiologisk og statsvitenskapelig prosjekt. Boka definerer sosiale

medier som «et samlebegrep for plattformer på Internett som åpner opp for sosial integrasjon, og som gjør det mulig for brukerne selv å skape og dele innhold i form av tekst, bilder, video eller lenker til andre nettsteder.» (s. 11). Kommentarfelt er sosiale medier i denne definisjonen. «Sosiale medier er et nytt fenomen. De er tett koplet til framveksten av web 2.0. – den interaktive weben – som ble utviklet på 2000-tallet.» (s. 12). Forfatterne fastslår at det er lav terskel for å delta på sosiale medier, og sammen med tilgangen til ubegrenset informasjon som kan kontrolleres, kan det tyde på at «digitale medier både demokratiserer tilgangen til informasjon og gjøre den offentlige debatten bredere og mer informert.» (s. 111). Boka konkluderer med at «Utviklingen fram til i dag kan tolkes som en gradvis prosess hvor offentligheten har blitt utvidet og demokratisert.» (s. 200). Dette begrunnes blant annet med at sosiale medier kan skape samarbeidsdemokrati og kollektiv organisering, at flere måter å kommunisere på blir gjort politisk relevante, at den offentlige diskursen er mye bedre enn sitt rykte, og at bredere grupper enn tidligere får uttrykke seg.

I *Allmenningen: Historien om norsk offentlighet* (Gripsrud, 2017, kap. 10) summeres det opp hvordan sosiale medier har endret offentligheten. Endringene berører forholdet mellom sendere og mottakere. Tidligere har terskelen vært høy for å kunne delta i tradisjonelle media, men dette er lett i dag, både i form av egenpublisering og i form av kommentarer. Endringene berører også skillet mellom det private og det offentlige ved at grensene blir uklare. Sosiale medier generelt har også gjort det uklart hva slags lovgivning og normer som gjelder for ytringer. Til sist har sosiale medier endret forholdet mellom journalistiske medier og den verden de tidligere rapporterte om og fra. Folk er ikke like avhengige av journalistene for å få oppmerksomhet når man kan publisere selv. Boka har et optimistisk perspektiv, og ser den demokratiske gevinsten i at flere har mulighet til å ytre seg i flere typer fora, og med ubegrenset informasjon (s. 28).

Det er begrensninger i Stavanger Aftenblads opplegg for kommentarfelt. Det er et format for de korte kommentarer. En skriver (6.23) klager over at: «Du krever utgreiing og dokumentasjon om et omfattende emne i Kommentarfelt med ordbegrensning.» Annet sted skrives det «Nei, du kan nok ikke kreve å få opplæring i et kommentarfelt (...)» (8.34). Skriveren får svar i 8.35 med «Siden du klager på liten plass i kommentarfeltet til å drive opplæring (...) Ser da frem med forventning og glede til at du får belyst (...) saken som du mener du forstår så inderlig vel - i f.eks. en kronikk i denne avisen.» Selv om det er teknisk mulig å skrive lenger kommentarer enn de fleste gjør, er opplegget til Aftenbladet slik at

lange kommentarer blir forkortet, ved at de bare er automatisk synlige et stykke på vei, slik at resten må «lukkes opp» med en knapp der det står «les mer». Dette fungerer som et insitament til å stoppe å skrive. Noen debattanter gjør det slik at de heller enn å bli lukket inne bak denne «les mer»-knappen, velger å avslutte kommentaren for så å skrive et svar til seg selv, der de fortsetter der de slapp.

Nå vil jeg forsøke å vise hva slags faktorer som spiller en rolle for kommentarfeltet som demokratisk faktor. Jeg vil se etter om det er grunn til å tro at deltakelsen i kommentarfeltene er annerledes enn i den tradisjonelle offentligheten. Deretter vil jeg se på sider ved den offentlige prosessen og resultater kommentarfeltet bidrar med. Til slutt vil jeg se på samfunnets reaksjon.

Hva med deltakelsen og deltakere gjør kommentarfeltet demokratisk?

Jeg har diskutert den kvalifiserende bruken av dagligspråk i kommentarfeltene. At vi i Norge ikke har et standardisert talespråk er en demokratiserende faktor, ved at folk kan snakke i offentligheten med sin egen naturlige stemme. Ingen ekskluderes på grunn av sin dialekt. At vi kan ha offentlige samtaler, der folk som er preget av sitt primærspråk kan delta, ser jeg på som forlengelsen av denne tanken. Det å kunne uttrykke seg på en måte som oppleves naturlig og personnært gir økte muligheter for autentiske uttrykk i første person. Som jeg viste i spørsmålet om privat og offentlig bruk av språket, ser det ikke ut til at primærspråket forstyrrer skillet mellom privat og offentlig på noen påfallende dårlig måte. Privattankene og privatgrensene er annerledes enn de som ytres offentlig. Habermas ser bruken av dagligspråket som en primær språkbruk som fag- og spesialistspråk næres av. Det er det sosiale dagligspråket som er det ytterste metaspråket. Jeg har vist at kommentarfeltet dekker livsverdensperspektivet i diskusjonene rundt vindkraftpolitikken. Livsverdensperspektivet framføres i hverdagspråket, og er sosialt innretta. Dette fører videre til skriften. Det er et viktig skille mellom artikkelskriving og kommentarfeltskriving. Artikler krever koherens, enhet i slutninger og stil. De følger en tankemodell, et mønster, tankene blir fullført i en samlet formell slutning, og de er monologiske. Kommentarfeltene sett som fellestekster er mangfoldige, har åpne motsetninger, idemyldring, uttesting av ideer, og viser i retning av en muntlig, verbal samtalestandard. Tankeprosessen er hele tiden synlig – og dialogisk. Den verbale standarden oppstår ved at kommentarfeltene som fellestekst blir skrevet i sanntid. Det kan dukke opp titalls innlegg i timen, og debatten og fellesteksten er ofte ferdig i løpet av en

dag. Sanntidsfaktoren gjør at skribentene ikke trenger å re-presentere saken og posisjonene – de gir seg selv i sammenhengen. Samtaleformatet gjør også at hver deltaker ikke trenger å fremme både pro- og kontraargumenter. Motargumentene blir ivaretatt gjennom meddebattanter. Oftest begynner samtaler med at én person inntar et standpunkt som er i opposisjon til et annet innlegg. Dette er samme samtaleform som i muntlig samtale, og er et nytt fenomen i skriftlig praksis, og muliggjort gjennom internettet.

I boka *Skriftkultur* (Grepstad, 2018), ser Ottar Grepstad på hvordan skrift brukes, og hva den gjør med lesere og samfunn. I boka kommer han i flere anledninger innom forholdet mellom skriften og bruken av dagligspråk. Der siterer han historikeren Kåre Lunden, som i sammenheng med historiefaget uttaler (s. 188): «Ei stund meinte mange at det var avgrensa kva daglegspråket var brukande til, og at alle fag ideelt sett burde utvikle eit fagspråk slik vi har i matematikk.» «Det er daglegspråket som er det beste.» I en diskusjon om politisk retorikk skriver Grepstad at: «For veljarane er det eit gode at avstanden mellom kvardagstale og politisk rådslaging minkar.» (Grepstad, 2018, s. 333). Den danske teologen og forfatteren Jan Lindhardt var opptatt av forholdet mellom språk, tenking og politikk. I *Retorikk* (Lindhardt, 1989, s. 9) skriver han om innsikter som har preget språkfilosofien siste hundre år. En av dem er innsikten i at dagligspråket er fundamentalt. Alle andre språk forklares innen rammen av dette. Det er i følge ham ikke noe redskap, men et livsrom. Disse sitatene forteller alle om den grunnleggende viktigheten av den offentlige bruken av dagligspråket. Kommentarfeltene preges mye av dagligspråklige formuleringer. Dette kan se fremmed ut i skrift, men er demokratisk ved at det både senker terskelen for deltakelse, at deltakere presenterer tankene nærmere slik de opplever at de tenkes, og at dagligspråket er grunnleggende for all annen språkbruk. Denne dagligspråklige lavterskelen gjør at andre og nye stemmer kommer til orde. I kommentarfeltene kan vi se flere tekster fra folk som åpenbart er uvant med samfunnsdebatt i skriftlig form. Som her i 1.14: «Ingen konsikvens. Staten dette(satan)». Det er grunn til å tro at dette er nye deltakere i offentligheten, som kommer fra, med et uttrykk fra Anders Johansen, de «tauses leir». Deltakerne er heller ikke kjente navn fra «skravleklassen», fra politikk, organisasjonsliv, media eller andre fagfolk. Vi kan da anta at deltakelsen får en annen fordeling enn i tradisjonelle medier. En stor demokratisk verdi ved kommentarfeltene er at de frambringer en mengde meninger uttrykt i førsteperson. De uttrykker seg som hovedsak ikke som representanter for et abstrakt «man», men som «jeg». Vi får da kontakt med deres erfaringer på en mer direkte måte enn før.

Å skrive er å tenke. Retorikkprofessor Georg Johannesen skriver i boka *Moralske tekster* (Johannesen, 1994) om prosessen å forstå og utforske et emne. Han skriver at det å bruke ord og å skrive, er å snakke med seg selv, og det å vise fram teksten er å samtale med andre. Lignende tanker uttrykker Anders Johansen:

Det er ikke slik at jeg først har utforsket et materiale og deretter gått i gang med å meddele hva jeg har funnet ut. Snarere er det ved å skrive meg gjennom materialet, og skrive det inn i min uferdige tekst, at jeg har utforsket det» (Johansen 2019, s 26)

Det som Johannesen og Johansen presenterer som arbeidsmetoder er en god skildring av hva som foregår i kommentarfeltet. Tenkingen, opplevelsen, de mulige konklusjonene og resultatene er noe som kommer etterhvert som samtalen skrider og skrives fram.

Hva med prosessen, forløpet, gjør kommentarfeltet demokratisk?

Nye deltakere med nye stemmer i en historisk ny situasjon med sosiale medier, gir nye uttrykksformer. Hvordan kommentarfeltsjangeren vil se ut etterhvert er ikke klart. Det som skrives i kommentarfelt er historisk sett tekster i nye sjangere. Dette har betydning for hvordan vi leser dem. I avhandlingen *Instead of the deliberate debate* omtaler Andersen dette feltet som

the development of a new rhetorical culture. The cultivation of this rhetorical culture is, I argue, still on-going, apparent both in the concerns frequently raised about the contents and rhetorical styles that prevail in the new debate arena, and in the still on-going negotiation of conventions and expectations that guide actors' practices in these debates. (Andersen, 2020, s. 4)

Det vi kan si er at samtalen som direkte dialog i sanntid er framtreddende. Og at et sentralt kriterium hos Habermas, om tilhører- og talerveksling oppfylles. Samtale er en overordnet term for både diskusjon, debatt og krangel, men der det sentrale nettopp er kjapp taler- og tilhørerveksling. Samtaler og underformene handler om framvisning av uenighet og polarisering, og muliggjør politisk tenking. Kommunikativ eller forståelsesbasert tenking og språkbruk har jeg redegjort for. Det dominerer kommentarfeltet. Prosessen aktualiserer

diskusjoner om demokrati, offentlighet og politikk generelt, og bidrar til å aktualisere disse begrepene.

Hva med resultatet gjør kommentarfeltet demokratisk?

Kommentarfeltet skaper offentlighet

Demokratiet er avhengig av en offentlighet. Habermas-fortolkningsverket formulerer det slik: «Folkestyrets grunnlag lokaliseres i de institusjoner og fora i det sivile samfunn hvor like borgere kan diskutere politiske anliggender fritt.» (Eriksen & Weigård, 1999). En offentlighet er i følge Habermas (Habermas, 2002) et sted, en allmenning, der privatfolk samles til publikum for å diskutere forhold i samfunnet som er av felles interesse. I offentligheten veksler de på å snakke og lytte, og argumentene står så sterkt på egen kraft, at statusen til deltakerne er uinteressant. Argumenteringen handler om å avklare saker, drive kritikk i form av vurdering for å skaffe endringer i samfunnet. En offentlighet skal eller kan forsyne institusjonalisert politikk med oppfatninger og synspunkter som kan omsettes til statlig praksis. For at et samfunn skal få rekonstruert, fornyet, forfrisket, gjentatt sitt verdi- og kunnskapsgrunnlag og sosiale forbindelser må det være diskusjon. Diskusjon oppstår ved at noen er uenige med andre i ett eller annet. Så våre felles grunnlag for å holde sammen bygger helt fundamentalt på uttrykk for uenighet. For det er ikke bare beslutninger som står på spill:

«Offentligheten er det sosiale rommet som blir skapt av kommunikativt handlende aktører som er bærere av meninger og interesser. (Den) karakteriseres ikke av en samhandling innrettet på å frambringe kontante resultater, men er et forum hvor det som skjer bestemmes av det som kan gjøres allment forståelig – interessant, troverdig, relevant og akseptabelt – gjennom bruk av dagligspråket» (Eriksen og Weigård 1999, s. 146).

Kommentarfeltet skaper offentlig deliberasjon

Her settes meningsskapings- og forståelsesprosessen i sentrum for oppmerksomheten. Og dette skjer gjennom samtalen. En deliberativ demokratimodell, i betydningen samtalende og diskuterende, behandler borgere likt når politikk blir legitimert gjennom åpne grunner som alle kan anerkjenne. Deliberasjon som prinsipp er det mest grunnleggende kjennetegnet ved demokratiet. Avstemminger kommer i annen rekke. Før avstemminger må det diskuteres. Argumentasjonen er også viktig i ettertid, for å rettferdiggjøre, og å gjenskape

argumentasjonen som lå til grunn for beslutningene. Enighet er ikke noe som finnes, det er noe som stadig skapes. For at slike gjenskapende diskusjoner skal kunne foregå, må det være et område fritt for makt, der meningsdannelse kan skje – offentligheten. Makten hører til i det formelle politiske systemet, er de konkrete handlingene skal fremmes, og beslutninger tas.

Kommentarfeltet skaper en ikke-representativ offentlighet

En bekymring for Habermas er muligheten og tendensen til reføydalisering, til at offentligheten bare blir en kulisse, og at alle avgjørelser har blitt til et annet sted enn i offentlig, åpen debatt. I denne sammenheng nevner han ulempene med mellom annet partivesenet, der folk stiller til debatt med bundet mandat. I kommentarfeltet er det få og ingen spor til at mandatene er bundne. Folk uttaler seg praktisk talt alltid som privatpersoner, og det er argumentenes styrke som teller. Den borgerlige offentlighetens idealer opprettholdes i kommentarfeltet. Folk vil ha alvor, fakta, harde resonnementer, de savner motstand fra de offentlige personene de «argumenterer mot», de uttrykker forakt for MSM, (mainstream media eller underholdningspressen). De står i ubehaget og striden, de bruker fritiden på å danne seg. De avkler privilegerte privatinteresser til deltakere i den offentlige kulturen. Deltakere vil ikke lenger være tilskuere.

Kommentarfeltet endrer forholdet mellom publikum og masse og offentlig mening

Habermas forklarer begrepet «offentlig mening» i *Borgerlig Offentlighet* ved meningers offentlighetsgrad. (s. 234). Han skiller slik mellom publikum og masse ved at massen er passiv i offentligheten, og publikum er aktivt. I massen er det færre som uttrykker seg enn som mottar, og deltakerne i massen er en abstrakt samling av individer som bare mottar inntrykk fra massemedia. Kommunikasjonen er der organisert slik at det er vanskelig for individet å svare tilbake umiddelbart på noen effektiv måte. Og framføringen av meninger er da kontrollert av de som kontrollerer media. Ergo får massen ingen autonomi, den lar seg prege av institusjoner. Omvendt er det for publikum i en offentlighet. Der er det like mange som kan motta som å uttrykke meninger. Offentligheten er organisert med mulighet for umiddelbar og virkningsfulle muligheter for å svare tilbake på meninger. Det er muligheter for å finne måter å skape effektive handlinger mot dominerende system og autoriteter. Autoritative institusjoner trenger seg heller ikke inn i offentlighetens og publikums område, som da beholder autonomi. Skillet Habermas lager, har paralleller til situasjonen etter innføringen av internettet, og framveksten av kommentarfeltene. Å sitte i stua og forbanne Dagsrevyen eller avisene som medlem av en taus masse er i dag et valg. I kommentarfeltene

er det en umiddelbar mulighet til å forsøke å reise en offentlig mening mot autoriteter. I tilfellet med vindkraften lyktes det, også når autoritative institusjoner forsøkte å prege offentligheten med sitt syn. Dette er politisering.

Kommentarfeltet politiserer

Politisering i denne sammenheng er å endre hva offentligheten er opptatt av. Kommentarfeltet bidro til å la Aftenbladets være fylt av av kritiske kommentarer til vindkraftpolitikken. Jeg ser det som utvilsomt at dette bidro til den massive dekingen til Aftenbladet av vindkraftpolitikken, og at dette bidro til å endre opinionen. Avislesende, passive konsumenter gikk i denne saken over fra å være en taus masse, til å bli et aktivt og deltakende publikum. Og ved det klarte de å gjøre en markedssak om til et område for demokratiet. Og demokratiets utøvende institusjon, regjeringen, endret sin politikk. Slik kan samfunnet demokratiseres og drive maktforflytning.

Kommentarfeltet skaper flere politisk relevante offentlig ytringsformer i samfunnet

Kommentarfeltene utvider demokratiet ved å la andre sjangre bli en del av den offentlige samtalen. Det gjelder fellesskapstekster og ikke-lineære tekster.

-Fellesskapstekster

Innledertekstene til kommentarfeltene i denne undersøkelsen har én forfatter, eller et journalistpar. Tekstene er planlagt og disponert etter én enhetlig tanke. Tekstene i kommentarfeltet skapes fort, uten noen plan for mer enn den enkelte ytring. Ingen har makt over utfallet, diskusjonen og krangelen tar veier som ingen hadde forutsatt. Tekstene er umulige å ensrette, konsentrere og samle. Dette har kommentarfelttekstene til felles med en muntlig samtale og diskusjon. Deltakerne kontrollerer sitt eget lille bidrag, og det er det. Dette betyr at ting kan gjentas, av flere, og flere steder i diskusjonen. Narve Dolve (Dolve, 2019) finner opp uttrykket «talehandlingskrins». Det viser til et fellesskap som gjør noe sammen og med det hører sammen i en produksjonsarena. Deltakerne etablerer vaner og rutiner som regulerer muntlig språkbruk når de deler informasjon (s. 3). Med dette begrepet kan vi se en gruppe folk som holder entusiastisk sammen i et uenighetsfellesskap. Som en leser humoristisk skriver om fellesskapet i kommentarfeltet under en sak om ny redaktør i Aftenbladet den 29.09.21: «Da kan vi begynne å grave i Sortlands grumsete fortid for å

bestemme hvilke elementer vi skal bruke for bygge opp et forutinntatt syn på hennes gjerning, Velkommen!»

-Ikke-lineære tekster

Espen Aarseth skriver i artikkelen *Nye medier, gamle teorier* om «Informasjonsteknologiens utfordring til litteratur- og medieforskning». (Aarseth, 1994). Her vurderer han hvordan ny teknologi spiller inn på tekstutforming. Opprinnelig har tekster vært lineære, med begynnelse, midt og slutt. Kommentarfeltene passer ikke inn i denne modellen. Sett som én tekst, kollektivproduktet, så er det en forgrenet tekst, som oppleves diskontinuerlig om den leses rett ned. Ofte må en lete og tenke litt for å se hvilke innlegg som svarer på hvilke, og i hvilken samtaletråd. En må også gjøre aktive skritt for å «lukke opp» tekster som ligger bak knapper med «se flere kommentarer». En må holde rede på hvilken samtaletråd som er på gang, og også kunne se og forstå når en er tilbake til kommentarer til hovedinnlegg. Dette gjør teksten mer uberegnelig, og overlater mye mer ansvar for meningsskapingen til leseren. Dette kaller Aarseth ergodisk litteratur, og er tekster som krever at leseren må arbeide fram en egen lese måte gjennom dem. En slik måte å grave fram en tekst på kan gi forskjellige resultater alt etter leseren og leterens behov. Da jeg brukte kommentarfeltet for å oppspore diskusjonspunktene i vindkraftdebatten leste jeg på en annen måte enn den som eksempelvis leter etter argumenter mot FN's klimamodeller, eller den som vil lese argumentene for kjernekraft. For uvante lesere, eller for dem som er vant til å forholde seg til monologiske, avsenderorienterte tekster kan dette se ut som en kakofoni.

Kommentarfelt og makt

Før vindkraftdebatten ble aktiv var ikke vindkraftspørsmål en del av det offentlige ordskiftet. Dette området ble ikke en del av offentligheten fordi regjering, storting og konsesjonsmyndigheter trengte innspill, men fordi folk opplevde utbyggingen på nært hold, og tok til orde, blant andre steder i kommentarfelt. Så folks formidling av opplevelser og tanker, folks kunnskaper og normer førte et saksområde fram til argumentering. Denne prosessen forklares slik av retorikklæreren Christian Kock: «Vi menige borgere kan godt. Når virkelig indflydelse stilles til rådighed, løfter offentligheden sig.» (Kock, 2013, s 18).

Den viktigste praksisen som kommentarfeltet må ses i lys av er den den vindkraftpolitiske. Jeg har gjort rede for endringer i vindkraftpolitikken, og vist ved tekstanalyse hvordan vindkraftdebatten framstår som hendelse. Jeg har i analysen vist at de fleste uttrykkene i kommentarfeltet argumenterer for endring av vindkraftpolitikken, i retning mindre vindkraft. Kommentarfeltet er slik drevet av et ønske om endring. Diskusjonen er ikke oppstått i en likevekttilstand av enighet, men av en uliketilstand av uenighet. Men å se den direkte politisk-avgjørende makten til kommentarfeltet er vanskelig. Organisasjonen Motvind ble skapt i 2019 som resultat av motstanden mot vindkraftutbyggingene. Motvind beskriver det slik:

Etter hvert som flere vindkraftprosjekt ble realisert, har stadig flere opplevd dette regimet som et overgrep på natur, miljø og lokalsamfunn, og brudd på folks rettsoppfatning. Naturtap og stedstap er blitt nye ord i det norske språk. Media viste liten interesse. Fra spredte røster, ble protester og kritikk stadig mer høylydt fra 2018. Etter flere store aksjoner, folkemøter og seminarer, dokumentasjon og debatt i media, ble 2019 et vendepunkt. Fra 2019 har de store riksdekkende organisasjonene innen natur og friluftsliv arbeidet sammen, og Motvind Norge ble etablert som riksdekkende organisasjon. (Motvind, 2021, <https://motvind.org/om/>)

De beskriver altså opprettelsen av organisasjonen og politisk samarbeid mellom organisasjoner, som noe som ikke oppstod ovenfra, eller fra media, men fra «spredte røster», som utviklet seg til organiserte aktiviteter og «debatt i media». Dette viser ikke på noen direkte måte om kommentarfeltene på noen spesiell måte har direkte avgjørende innflytelse på utformingen av statens politikk og forvaltning, men at de absolutt har bidratt til danningen av politisk organisasjon. Kommentarfeltet viser også noen få tilfeller av propagandering til fordel for Motvind. Det er spredte utsagn i offentligheten om potensiell makt og innflytelse fra kommentarfeltene. Sjefsredaktør i avisa Vårt Land hevdet (Bore, 2021) at: «Vi i pressen har lyttet for mye til kommentarfeltet og for lite til folket.» Dette utsagnet er ett av få som anerkjenner at kommentarfelt faktisk blir lyttet til på noen måte, selv om Bore også understreker med et additivt «og» noe som framstår som et adversativt «men». Men at han understreker «kommentarfelt» og «folket» i samme påstand, antyder i det minste at han ser en forbindelse i det hele tatt. Det nærmeste vi ellers i vårt samfunn kommer til å lytte til «folket» i bestemt form entall er å lytte til valgresultatet. Det er ikke noen grunn til å påstå at kommentarfeltene representerer noen andre enn deltakerne der, men de er uansett folk. Å begrunne via observerbare, sannsynlige kjensgjerninger at kommentarfeltene utgjør noen

avgjørende makt er vanskelig. Anders Totland ga våren 2021 ut boka *Vindmøllekampen: Historia om eit folkeopprør* (Totland, 2021) der kapittel 14, *Ei ny vindretning*, tar for seg om motstanden virker. Han spør og svarer: «Er det berre støy, eller har den aukande motstanden mot vindkraft i norsk natur faktisk ført til resultat? Mykje tyder på det siste, sjølv om ikkje alt er like tydeleg» (s. 260). Deretter nevner han endringene til regjeringen: frister som ikke blir utsatt, krympende tall på konsesjoner. «For vindkraftmotstanden var det ein siger.» (s. 261). «Etter kvart som nei-stemmene fekk meir plass i den norske offentlegheita, kom oftare utspel fra sentrale politikarar og styresmakter som skulle dempe uroa». (s. 262). Spørsmålet om kommentarfelt og makt har neppe noe entydig svar, men det virker sannsynliggjort at det er en sammenheng.

Om kommentarfeltet har direkte makt eller ikke, sier noe om hvordan vi leser det. Dersom kommentarfeltet leses som et avmektig proteststed vil vi legge merke til alle løskanonene, som fyrer løs mot alt og alle uten fokus. Dersom kommentarfeltet har makt vil vi være oppmerksom på talehandlingene og på begrunnelsene for å endre politikk.

Å finne steder der kommentarfelt siteres er vanskelig. Til tross for at en redaktør som Bore hevder at det lyttes for mye til dem, så finner jeg ikke skriftlige uttrykk for det. Med så mye tekst som er produsert i kommentarfeltene, er det påfallende om de ikke skulle siteres som eksempler på retorisk slagkraft noe sted i offentligheten. Heller ikke kan jeg se at kommentarfeltene blir møtt med positive beskrivelser. De omtales praktisk talt konsekvent på en fordomsfull måte.

Kommentarfelt og politikk

Kommentarfeltene er en del av politikkenes område, som organisasjoner, media og partier er det. De er en del av dette området, fordi de er et sted der politikk verbaliseres, forsvares, angripes, og undersøkes – åpnet og lett tilgjengelig, og slik er med på å påvirke politikken de er et svar på. Habermas-studien *Kommunikativ handling og deliberativt demokrati* fortolker politikk slik:

«Politikk i de moderne massedemokratiene blir forstått omtrent synonymt med den byråkratiske forvaltningen av samfunnet, og retten er i denne sammenheng et instrument for den tvangsmessige realiseringen av maktbaserte vedtak. Riktignok foregår det også noen

meningsdannende prosesser i den politiske offentligheten, men de resulterer typisk kun i masselojalitet og akklamasjon rundt de løsninger som det politiske maktapparatet tilbyr. Folkestyret har med andre ord trange kår ifølge denne modellen (...).» (Eriksen & Weigård, 1999, s. 145)

Politikk i denne forstand preger ikke resultatene av bl.a. kommentarfeltets engasjement i vindkraftdiskusjonen. Det som har foregått i kommentarfeltene, som vist i min analyse av for- og motargumenter, er «meningsskapende prosesser i den politiske offentligheten», som ikke «resulterer typisk kun i masselojalitet og akklamasjon rundt de løsninger som det politiske maktapparatet tilbyr.»

Oxford Concise Dictionary of Politics (McLean & McMillan, 2009, s. 418-419) bruker begrepet politikk om praksisen fra kunsten eller vitenskapen om å lede og administrere stater eller andre politiske enheter. Den politiske praksisen gjelder for den som kan kommunisere symbolsk og slik skape påstander, påkalle prinsipper, argumentere og være uenig. Politikk skjer når folk er uenige om fordelingen av goder, fordeler, statuser, og har måter å løse disse uenighetene på. Politikk gjelder ikke når makta rår i kraft av makt, bare når den henviser til argumenter og prinsipper. Politikk er også fraværende når det er en komplett enighet om retter og plikter i samfunnet.

Denne beskrivelsen er relevant for forståelsen av kommentarfeltet, fordi den omfatter målet om å lede utformingen av hvordan staten opptrer og handler, og fordi den legger så avgjørende vekt på de kommunikative sidene hvordan slik utforming skjer at den påstår at politikk er fraværende hvis diskusjonen er fraværende. Den vektlegger også en relasjon mellom statsstyring og den som kan argumentere for sin uenighet, noe jeg forstår som en forbindelse mellom samfunnet og staten. Denne forbindelsen er offentligheten.

Kommentarfeltet er, som jeg har vist, et kommuniserende og argumenterende sted, som påstår, finner belegg, viser uenighet og mulige løsninger. I tilfellet vindkraftpolitikken var situasjonen før 2019 nærmest ikke-politisk etter bestemmelsen over. Da var det konsensus på Stortinget om vindkraftpolitikk, selv om det var diskusjon om klimapolitikk. I følge denne tenkemåten ble altså statens vindkraftplaner politisert ved at debatten om den oppstod. Denne debatten tok form av reportasjer, analyser, innlegg – og ikke minst kommentarfelt. Når denne debatten nådde de profesjonelle politiske miljøene, endret disse miljøene sine posisjoner og

argumentasjoner. Som jeg har fortalt, så oppstod det politiske skiller etter nye linjer. Det viktige her er at debatten kom fra sivilsamfunnet og til staten.

Liberalismens mål var å la markedet være selvstyrende. Markedet gjaldt for vareproduksjon og -distribusjon, og metoden var formålsrasjonell. Nyliberalismens prosjekt er å la markedet overta oppgaver som er og har vært forstått som fellesoppgaver for et samfunn. Slike oppgaver er utdanning, helsevesen, domsmyndighet osv. Det er én vesentlig forskjell mellom markedet og fellesoppgavene og det er behovet for, og kravet om offentlighet og argumentasjon. Det som markedet organiserer etter sin modell er med noen unntak, unndratt fra en naturlig begrunnelsestvang. Når noen skal bygge noe, er dette en sak for økonomien, og formelle, offentlige beslutningsinstanser. Dette var saken for vindkraftutbyggingen. Staten, ved regjeringen og stortinget vedtok vindkraftutbygging etter markedsmodell. Dersom noen ville bygge ut, dersom noen ville kjøpe produktet, dersom bøndene ville leie ut områder, dersom noen ville finansiere det, og det var oppfylt konsesjonspliktige minimumsforhold – så var det rimelig fritt fram. Men med den faktiske utbyggingen av vindkraftverkene, så begynte motstandere å skape offentlig opinion mot dem. Inntil videre er som sagt vindkraftpolitikken satt i bero. Hvorfor? Fordi mange flere har deltatt i det offentlige ordskiftet, og slik gjort en markeds sak om til en offentlig sak, der politikere, utbyggere, markedsaktører har blitt tvunget til å argumentere for fellesskapssidene ved vindkraften – en vanskelig oppgave.

Argumentasjon på forskjellige nivå i kommentarfeltene, objektivt, sosialt og subjektivt, har bidratt og bidrar til å holde vindkraft-saken som en sak som angår offentligheten og fellesskapet, og ikke bare markedet alene. Dette blir da et eksempel på at system ikke alltid står over livsverdensperspektivet, som Habermas beskriver det, og det viser den demokratiske betydningen av offentlig deltakelse og argumentasjon – uavhengig av om man må være for eller mot vindkraft på land. Selve det offentlige ordskiftet eller krangelen og agitasjonen gjør saken til en samfunns- og ikke en markeds sak.

Hva er samfunnets respons?

Ryktet til kommentarfeltene virker grunnløst og ekskluderende for de feltene jeg har undersøkt. Offentligheten har alltid vært ekskluderende på noen måter, enten det gjelder kvinner, eiendomsløse eller nå kommentarfelt. Ekskludering kan gjøres på minst to måter, enten ved diskreditering og utskjelling eller ved å bli oversett. Hans Ebbing skriver i en

bokanmeldelse av *Komme til orde. Politisk kommunikasjon 1814-1913* av Anders Johansen (Ebbing, 2020, Agora 3-4, 2020) at

Motstykket til anerkjennelse er å bli oversett, oppfattet som umyndig og stum. En person som blir åpenlyst foraktet eller hatet, blir ikke oversett, en tvert om bekreftet, om enn på en negativ måte. Vedkommende blir da i det minste tatt på alvor – anerkjent *som* motstander og dermed som deltaker i samme «spill».

Jeg er usikker på hva som er mest dominerende av disse to strategiene. Kommentarfelt blir både åpenlyst foraktet, nesten alltid i generelle vendinger, og det blir oversett ved at det eksempelvis aldri siteres.

Er det grunn til denne generelle nedsnakkingen av kommentarfeltene? Boka *Liker – Liker ikke* undersøker grunnlaget for fordommene mot debatter på nettet. Den viser at «Nettdebattantene framstår *generelt* som forholdsvis lite ekstreme i sine holdninger.». Videre også at: «Debatten [om sosiale medier og ny debatt] har i stor grad vært preget av at man har gjepet fatt i et fåtall ekstreme caser og derfra generalisert til hele nettoffentligheten.» (s. 151) På spørsmålet om vi kan frikjenne nettdebatten nå (s. 151) svarer boken blant annet at kritikken kan være overdrevet, og at de mørkeste perspektivene er «utvilsomt noe overspent». Vi er også vant til «å forholde oss til en elitepreget politisk debatt.» (s. 151).

Et søk databasen Retriever, som driver mediearkivet Atekst, og har «millioner av artikler, innlegg og kommentarer fra redaksjonelle medier» (Retriever, 2021), viser det jeg i innledningen har kalt konnotasjonene til hat, avsky, forakt, verbalt søppel, noe som ikke er stuerent. Av de ferskeste treffene den 4. oktober 2021 finner jeg fraser og formuleringer som «kommentarfelt preget av hets», «kommentarfelt (...) under ekstraordinær overvåkning», «har måttet stenge sine kommentarfelt», «hva Ola Nordmann har å melde i et vilkårlig kommentarfelt.», «på diverse fora og kommentarfelt (...) er det for det meste en negativ tone», «ser fram til dager uten hissige kommentarfelt», «pressens ansvar for å holde øye med kommentarfelt», «mye hysteri i kommentarfelt». Dette trenger jeg ikke dokumentere nøyere, slike formuleringer antar jeg at er allment kjent. Statusen til kommentarfeltene er altså lav. Det følger en slags sosial belastning med å engasjere seg der. Slike fordommer er det også i kommentarfeltene selv. Kommentar 3.38 skriver at: «Ett enkelt googlesøk vil bevise at jeg uttaler meg korrekt, om man utelukkende baserer sin virkelighetsoppfatning på

kommentarfeltet vil man som oftest ende opp med feilinformasjon, (...). I 3.33 skrives det: «Det er nok kommentarfeltene du tenker på; befolkningen ellers tror på menneskeskapte klimaforandringer og er for vindmøller.». Ryktet om hva kommentarfeltene er preger altså enkelte deltakere der også. Metastudien *Sosiale medier* (Aalen & Iversen, 2021) viser at problematisk informasjon er lite utbredt i Norge (s. 172) og at sosiale medier preges av rasjonelle argumenter. Undersøkelsen om sosial medier av Enjolras (2013) konkluderer også med at sosiale medier er mye bedre enn sitt rykte. Av hovedfunnene skriver de at det er «få tegn som tyder på at deltakerne opplever diskusjonsformen som sårende eller støtende.» (s. 199), og at debattlandskapet ikke er veldig polarisert, og heller ikke ligner ekkokamre. Ryktet stemmer altså som hovedsak ikke, men det preger bildet i offentlige, dagligdagse utsagn, også blant deltakerne.

Når eit språk blir teke i bruk på eit nytt område, vil der som regel vere motstand. Alt før det var skrive eit einaste dikt på nynorsk, kunngjorde smaksdomarane i 1850-åra at det var sjølvmotseiande og meiningslaust å tru at kunst kunne skapast på allmugens språk. (Grepstad 2018, s. 81).

Det fenomenet Grepstad her skildrer tror jeg gjelder generelt. Når nye mennesker for offentligheten kommer til orde med nye ytringsformer, så slår det inn fordommer som ikke produseres av erfaringen, men av fordommene.

Jeg har i perioden jeg har arbeidet med denne oppgaven lett for å finne et rimelig kontrollerbart eksempel på hvordan et rykte om kommentarfeltene oppstår. Det er vanskelig å finne, fordi det ikke er mulig å lese absolutt alt om en sak på nettet, det vil alltid være steder jeg ikke får sjekket. Men det dukket opp en debatt som lå an til å bli både lokal og kortvarig, og jeg leste og hørte alt som ble uttalt om denne saken lokalt, og i de mest vanlige riksmidia.

24. oktober 2020 skrev fakultetsdirektør ved UiS, Karoline Holmboe Høibo, et debattinnlegg i Stavanger Aftenblad ([Høibo 2021](#)) der hun vurderte kjønnspolitiske sider ved et omslagsbilde av Hadia Tajik, på en bok av Tajik selv. Dette førte til en debatt som strakk seg over fire dager i Stavanger Aftenblad med sju debattinnlegg, og 243 kommentarer i kommentarfeltene. Debattinnleggene kom fra en partikollega av Tajik, Tajik selv, en lege som er spesialist på kvinnesykdommer og deltaker i Tajiks bok, av Holmboe Høibo som forsvarte for sin opprinnelige artikkel, UiS-rector Klaus Mohn, og en som signerer som privatperson. Debattinnleggene er argumenterende og er enige, delvis uenige og helt uenige i Holmboe Høibos debattinnlegg. Men de er alle meningsbrytende, argumenttestende og saklige. Men

Holmboe Høibo sier selv at hun «er overrasket over temperaturen og tonen i debatten som fulgte kronikken». Universitetsrektoren sier at «forfatteren har i sanning fått kjenne korleis det er å stå i debatt-stormen». Dette kan ikke henvises til debattinnleggene som Aftenbladet har trykket på redaksjonell plass, men framstår som anonymiseringer og usynliggjøringer og vanlige måter å omtale kommentarfeltene på. En akademiker som skriver et debattinnlegg kan ikke vente at saken ikke skal debatteres. Det er en selvmotsigelse. Og innsikten om at motargumentene kan være gode, ved at andre har andre perspektiv på saken, er en del av dannelsen for alle som debatterer. Så «temperaturen og tonen i debatten», og «debattstormen» må vise til kommentarfeltene. Kommentarfeltene i denne fire dager lange debatten avviser at bildet signaliserer noe viktig, og viser til politikk, og innholdet i boka. For å avvise bruker de ironi, de vender bildekritikken mot et bilde av Holmboe Høibo selv, og viser med det at de syns at hennes kritikk er tom. Kommentarfeltet har ingen temperatur og tone og storm som er ubehagelig, det har motargumenter. Ingen trusler, ingen banneord, ingen utskjelling, ikke noen som forteller at de vet hvor hun bor eller lignende. Men likevel hefter det noe stormaktig ved «debatten», som vi forstå må hører til kommentarfeltet.

Hypotesen stemmer ikke - tvil

Jeg har møtt materialet mitt med ekte nysgjerrighet, og har ikke hatt noen forutinntatte meninger om vindkraftpolitikken som har gjort at jeg har favorisert noen typer ytringer foran andre. Jeg har ønsket å undersøke et område der jeg har mener å ha sett at kommentarfeltene fungerer godt i samfunnet, og fungerer maktforskyvende. Dette vekket min nysgjerrighet på hva som foregår der. Dette tror jeg har vært en styrke for tolkningen. Svakheten med min tolkningsmetode er at jeg usikker på at andre ville fått et ganske likt resultat. Jeg har vært i det ufaglærte arbeidslivet der diskusjonskulturen hovedsakelig er muntlig, og opplever at en dose språklig aggresjon og polarisering er en del av en dagligtalen. Derfor legger jeg ikke avgjørende vekt på slike. De ødelegger eller svekker ikke tanken – tvert om. Det avgjørende og kritiske punktet i min analyse er min tolkning av at ytringene i kommentarfeltene er av en kommunikativ og forståelsesbasert type. Hvis dette er feil, så faller min hovedkonklusjon.

Det er forhold ved kommentarfeltenes måte å diskutere på jeg gjerne skulle opplyst. Det gjelder at samtalene i feltene sjelden løfter seg til diskurser som på noe mer omfattende måte drøfter prinsipielle fenomen. For eksempel om hva eierskapsstrukturen betyr hvor villige folk er til å vindkraftanlegg i landet. Noe med sjangeren gjør at det blir stilt få åpent undersøkende

spørsmål, som jeg antar flere i kommentarfeltet kunne svart på. Det ser ut som om det er et diskusjonsideal om at kritikk er det samme som åpen motstand. Til tider kan mistankens hermeneutikk drives til noe nær det absurde.

3. Konklusjon og sammenfatning

Jeg har lenge reagert på at kommentarfeltene har en retorikktype som nesten uten unntak beskrives med nedsettende uttrykk. Kan det virkelig være slik at dagligspråket ikke egner seg til offentlig samtale og politisk diskurs? Jeg mener nå å ha besvart at det ikke er slik.

Kommentarfeltene er saklige, de opplyser og kvalifiserer sine lesere og skrivere, og slik hverdagsspråk i politisk bruk er fundamentalt viktig for bygging og vedlikehold av demokratiet. Men for at vi skal kunne forstå bidragene på denne måten, må vi forstå forholdet mellom ytringene og den sosiale sammenhengen de inngår i.

Det ser ut til at en stor del av kommentarene preges av muntlige tenkemåter. Dette kan være en indikasjon på at det er nye mennesker som kommer til offentligheten med sine erfaringer. Det at flere deltar i den offentlige debatten, og at det er andre folk med andre oppfatninger enn den tradisjonelle medieeliten, er et demokratisk fortrinn. Denne endringen i offentligheten skaper andre typer tekster enn vi er vant til. Tekstene er kollektivt produserte samtaleprodukter, og de krever en annen og mer aktiv lese måte enn tradisjonelt lineære tekster, der leserens avkoding av tekstene spiller en større betydning for meningsskapingen i tekstene.

Kommentarfeltene er ikke virkningsløse slag av ord i lufta. En konsekvens av debatten om vindkraften, slik jeg har utlagt den, har bidratt til endring i vindkraftpolitikken. Dette har kommet fram som en konsekvens av at livsverdensperspektivet har klart å dominere systemtankegangen i den offisielle politikken, og er åpenbart demokratisk.

Tittelen på min oppgave påstår at kommentarfeltet er noe annet enn medieskvalder. Dette uttrykket har jeg fra Jon Hellesnes i en artikkel om det offentlige resonnementet i Klassekampen (Hellesnes, 2007). Han forklarer skvalderet med blant annet at ytringsretten i mediekonsernene gir blaffen i folkeskikken, og forurenser det offentlige rommet med sløvt entertainment. Mot dette perspektivet synes jeg det er rimelig å sette kommentarfeltene som jeg har lest dem. De er opptatte av kollektive beslutninger som de belyser med normer, opplysninger og kjensgjerninger, og gir i forsvinnende liten grad blaffen i folkeskikken. I

vindkraftsaken er det absolutt snakk om framtidige politiske beslutninger, og ikke dum forlystelse og forflating. Kommentarfeltene er først og fremst politisk alvor.

Lesemåten avgjør hvilken betydning vi tillegger kommentarfeltene. Vi kan ikke forstå dem om vi ser fellesteksten som monologisk og avsenderstyrt, ei heller som en ferdig utviklet sjanger. Kommentarfeltene uttrykker ikke bare et skolsk sekundærspåk. De gir mening om vi forstår dem som ekte dialog som skjer i øyeblikket, som kollektivets felles visdom i stadig reproduksjon. Som en forfriskende og uferdig sjanger i bevegelse, med med høye krav til saklighet.

4. Referanseliste

- Andersen, I. V. (2020). *Instead of the deliberative debate: How the principle of expression plays out in the news-generated Facebook discussion*. [University of Bergen]. <https://bora.uib.no/bora-xmloi/handle/1956/24058>
- Austin, J. L. (2009). *How to do things with words: The William James lectures delivered at Harvard University in 1955* (2. ed., [repr.]). Harvard Univ. Press.
- Bakhtin, M., & Slaattelid, R. T. (1998). *Spørsmålet om talegenrane*. Ariadne.
- Baklien, Birger. (2002). *Jürgen Habermas' kommunikative rasjonalitetsteori og handlingsteori: En teori-intern drøfting og kritikk* [Hovedoppgave, Universitetet i Oslo]. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/24921/BaklienBirger.pdf?sequence=1>
- Barton, D. (2007). *Literacy: An introduction to the ecology of written language* (2nd ed). Blackwell Pub.
- Bengtsson, Mette, Berg, Kristine Marie, & Iversen, Stefan. (2020). *Retorik og metode*. Samfundslitteratur.
- Berge, Kjell Lars. (1998). *Er språket egentlig retorisk?* ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/242300420_ER_SPRAKET_EGENTLIG_RETORISK
- Bjerga, Heidi. (2020, august 17). Utsikten fra Høg-Jæren gjør meg forvilet. *Stavanger Aftenblad*. <https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/K3OE6E/utsikten-fra-hoeg-jaeren-gjoer-meg-fortvilet>
- Blikstad-Balas, M. (2016). *Literacy i skolen*. Universitetsforl.
- Bore, B. K. (2021, februar 13). «Vi i pressen har lyttet for mye til kommentarfeltet og for lite til folket». *Vårt land*. <https://www.vl.no/meninger/kommentar/2021/02/13/for-mye-kontraer-tran/>
- Brække, Jonas. (2020, august 27). Alle taler, ingen lytter. *Klassekampen*, 28–29.

- Collin, F., Guldmann, F., & Häggqvist, S. (2000). *Språkfilosofi: En introduktion*. Nya Doxa.
- Diesen, Erling & Sivertsen, Sverre. (2020, august 4). Landet som glemte sin energihistorie. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/vQ4ypj/landet-som-glemte-sin-energihistorie>
- Dolve, N. (2019). *Eleven sine talehandlingar og læraren sitt omdømme*. Universitetet i Stavanger.
- Enjolras, B. (2013). *Liker - liker ikke: Sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Cappelen Damm akademisk.
- Enjolras, Bernard, Rasmussen, Terje, & Steen-Johnsen, Kari. (2014). *Status for ytringsfriheten i Norge*.
<http://ytringsfrihet.no/publikasjon/rapport-status-for-ytringsfriheten-i-norge-hovedrapport-fra-prosjektet-2014>
- Eriksen, E. O., & Weigård, J. (1999). *Kommunikativ handling og deliberativt demokrati: Jürgen Habermas' teori om politikk og samfunn*. Fagbokforlaget.
- Essentially contested concept. (2021). I *Wikipedia*.
https://en.wikipedia.org/wiki/Essentially_contested_concept
- Flote, Birgitte & Aasland, Jarle. (2020, juni 12). Sjå inngrepa i naturen på Vardafjell frå lufta. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/8mnpzW/sjaa-inngrepa-i-naturen-paa-wardafjell-fraa-lufta>
- Gee, J. P. (2015). *Social linguistics and literacies: Ideology in discourses* (Fifth edition). Routledge, Taylor & Francis Group.
- Gee, J. P., & Hayes, E. (2011). *Language and learning in the digital age* (1st ed). Routledge.
- Grepstad, O. (1997). *Det litterære skattkammer: Sakprosaens teori og retorikk*. Norske samlaget.
- Grepstad, O. (2018). *Skriftkultur: Tidssignal frå det 21. Hundreåret*. Samlaget.
- Gripsrud, J. (Red.). (2017). *Allmenningen: Historien om norsk offentlighet*. Universitetsforlaget.

- Habermas, J. (1996). *Kommunikativt handlande. Texter om språk, rationalitet och samhälle* (Molander, Anders, Red.). Daidalos.
- Habermas, J. (1999). *Kommunikasjon, handling, moral og rett*. Tano Aschehoug.
- Habermas, J. (2002). *Borgerlig offentlighet, dens fremvekst og forfall henimot en teori om det borgerlige samfunn*. Gyldendal.
- Haugseth, Jon-Arne Bilben. (2015). *Trolling eller seriøs debatt: En innholdsanalyse av nettavisenes kommentarfelt med blick på deres demokratiske verdi* [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2379911/KOM500%20-%20Jon-Arne%20Bilben%20Haugseth.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hellspong, L. (2013). *Argumentationens retorik*. Studentlitteratur.
- Hoel, Vegar. (2018, oktober 28). *Kommentarfeltet med Vegar Hoel: Nå diskuterer de el-biler, grillforbud, Preikestolen i Sandnes og Viking* [Karikatur]. Stavanger Aftenblad. <https://www.aftenbladet.no/kultur/i/vm2pa4/kommentarfeltet-med-vegar-hoel-naa-diskuterer-de-el-biler-grillforbud>
- Høibo, Karoline Holmboe. (2021, oktober 24). *Hadia Tajik øydelegg for seg sjølv med dette bokomslaget*. Stavanger Aftenblad. <https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/9OvjP5/hadia-tajik-oydelegg-for-seg-sjoelv-med-dette-bokomslaget>
- Janson, T. (2019). *Hvordan språkene ble til*. Pax forl.
- Johannesen, G. (1994). *Moralske tekster: Essays og innlegg 1978-1994*. Cappelen.
- Johannesen, G. (2006). *Sitater fra femti års muntlig praksis* (Ø. Rimbereid & A. Åslund, Red.). Spartacus.
- Johansen, A. (2019). *Komme til orde: Politisk kommunikasjon 1814-1913*. Universitetsforlaget.
- Jon Hellesnes. (2007, september 10). *Det offentlege resonnementet. Klassekampen*.
- Jørgensen, C., & Onsberg, M. (2008). *Praktisk argumentasjon: Grundbok i retorisk argumentasjon*. Retorikforlaget.

- Kjensli, Bjørnar. (2009, april 18). -Gamle nettmedier fortsatt best. *Forskning.no*. <https://forskning.no/medievitenskap/gamle-nettmedier-fortsatt-best/926860>
- Kjøll, G. (2013). *Språkfilosofi*. Fagbokforlaget.
- Kock, C. (Red.). (2013a). *Debatkultur på nedtur?: Den politiske debat under lup*. Samfundslitteratur.
- Kock, C. (2013b). *Retorisk praksis*. Retorikforlaget.
- Lindhardt, J. (1989). *Tale og skrift: To kulturer*. Munksgaard.
- Lindqvist, J. (2016). *Klassisk retorik för vår tid*. Studentlitteratur.
- Minge, A. & Flote, B. (2020, september 8). -Landskapet er blitt et sirkus av blinkende, røde lys. *Stavanger Aftenblad*. <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/JoPd7b/landskapet-er-blitt-et-sirkus-av-blinkende-roede-lys>
- Nicolaysen, B. K., & Aase, L. (Red.). (2005). *Kulturmøte i tekstar: Litteraturredidaktiske perspektiv*. Samlaget.
- NORWEA. (2021). NORWEA. NORWEA. <https://norwea.no>
- Næss, A. (1994). *En del elementære logiske emner* (11. utg). Universitetsforl.
- Opinion. (2020). *Nordmenns holdninger til vindkraft*. Opinion. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/turistforeningen/files/df70923b81e278227037a6ee620e64fc0a972a49.pdf>
- Perelman, C. (2013). *Retorikens imperium*. Retorikförlaget.
- Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (2006). *The new rhetoric: A treatise on argumentation* (Reprinted). Univ. of Notre Dame Press.
- Retriever. (2021). *Mediearkivet Atekst*. Retriever. <https://www.retrievergroup.com/no/product-mediearkivet-atekst>
- Seminole State Library. (2014). *5 Components of Information Literacy*. <https://www.youtube.com/watch?v=1ronp6lue9w&t=76s>
- Seniortanken. (2021). *Seniortanken*. <https://www.seniortanken.com>
- Skretting, Tommas Torgersen. (2020, juni 13). Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond? *Stavanger Aftenblad*.

- <https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/3Jvpeq/hvor-for-skal-vi-gi-vardafjell-til-et-fransk-pensjonsfond>
- Totland, A. (2021). *Vindmøllekampen: Historia om eit folkeopprør*. Samlaget.
- Traa, Kjell, Sætre, Ivar, Sande, Torvald, Sunde, Hjalmar Inge, & Berge, Gunnar. (2020, juli 20). Vindkraftpolitikk på avveie. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/Adj8n5/vindkraftpolitikk-paa-avveie>
- Vagle, W., Sandvik, M., & Svennevig, J. (1993). *Tekst og kontekst: En innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk* (5. oppl). Landslaget for norskundervisning [u.a.].
- Vikingstad, Tor-Arne. (2021, september 2). Hvor mye skal vi bygge ut vindkraft på land? *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/47Eg7R/hvor-mye-skal-vi-bygge-ut-vindkraft-paa-land>
- Øvrebekk, Hilde. (2020, juni 25). Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/na8w1m/vindkraft-fiaskoen-alle-kunne-ha-stoppet>
- Aalen, I., & Iversen, M. H. (2021). *Sosiale medier* (2. utgave). Fagbokforlaget.
- Aarre, Einar. (2020, juni 14). Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/innenriks/i/QoGExq/vindmoelledebatten-like-hard-som-innvandringsdebatten>
- Aarseth, E. (1994). Nye medier, gamle teorier. I *Skjermtekster. Skriftkulturen og den elektroniske informasjonsteknologien*.
- Aasheim, Andreas Thon. (2020, august 10). Menn som skriver sin egen energihistorie. *Stavanger Aftenblad*.
<https://www.aftenbladet.no/meninger/debatt/i/50PXnW/menn-som-skriver-sin-egen-energi-historie>

5. Vedlegg

Vedlegg 1: Kommentarfelt og hovedinnlegg til analyse

Innholdsfortegnelse

1. Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond? (13.06, komm., 47 komment.).....	i
2. Sjå inngrepa i naturen på Vardafjell frå lufta (12.06, red, 61 komment.).....	xi
3. Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten (14.06, red., 61 komment.)	xxi
4. Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet (25.06, komm., 48 komm)	xxxiv
5. Vindkraftpolitikk på avveie (20.07, komm., 93 komm.).....	xliv
6. Landet som glemte sin energihistorie (04.08, deb., 75 komm.).....	lxiii
7. Menn som skriver sin egen energihistorie (10.08, deb. 140 komm.)	lxxvii
8. Utsikten fra Høg-Jæren gjør meg fortvilet, (17.08 deb, 71 komment.)	cii
9. – Landskapet er blitt et sirkus av blinkende, røde lys (08.09, red, 79 kommentarer)	cxvi

1. Hvorfor skal vi gi Vardafjell til et fransk pensjonsfond? (13.06, komm., 47 komment.)

KOMMENTAR: Snart blir Sandnes sin praktfulle naturlige silhuett mot øst ødelagt av fransk-eide vindmøller. Den som setter seg inn i saken vil særlig sitte igjen med ett ord: Hvorfor?

Av Tommas Torgersen Skretting
Publisert: 13. juni

Når man kommer kjørende inn mot Bryne fra Sandnes er det to fenomener man visuelt sett må ta stilling til. Det første er høyhuset og hva man synes om et slikt bygg i et område som er berømt for sitt veldrevne, flate landskap. Det andre er vindmøllene som er plassert ved inngangen til «eit armt, graatt land med lynngrune bakkar og bleike myrar, yvi-saatt med kampestein, trelaust og berrt». Høg-Jæren. Mens Garborgs fenomenale naturprosa er bevart for ettertiden i museer og biblioteker, er landskapet han beskriver utsatt for det som på fagspråket heter «visuelle virkninger».

Nå er det Sandnes sin tur til å bryte de naturlige linjene i landskapet sitt. Etter at Motvind tapte i retten, der den midlertidige forføyningen ikke ble tatt til følge, kunne utbyggeren denne uken fortsette ferdigstillingen av vindmølleparken. Det var ingenting galt med saksbehandlingen, fastslo Jæren tingrett, til tross for en rekke påstander om dette fra

Motvind. At vindmøllene vokste fra en totalhøyde på 126.5 meter til 150 meter fra den opprinnelige konsesjonssøknaden til detaljene ble lagt fram, er innenfor det man må regne med. Naturvernere og naboer har vært bekymret for kongeørn og hubro, men selv om «endringene ikke var uten betydning for naturmangfoldet», fant ikke retten «at endringene hadde *vesentlige* virkninger», slik også NVE har konkludert. «Det er ikke sannsynliggjort at vindkraftkonsesjonen og tilhørende vedtak har en slik negativ påvirkning på natur, dyr og folkehelse at Grunnlovens § 112 er overtrådt», heter det i kjennelsen.

Dermed kunne de enorme delene kjøres opp på [de brede veiene som er anlagt på kryss og tvers](#) mellom kystheilyng og myrull, steingarder og beitende sau i utmarka rundt det populære turmålet Sulken. Alt går fort framover. Om en uke, maks to er de sju vindmøllene etter alle solemerker oppe.

Grovt sagt kan man sikkert dele befolkningen i to etter hvordan man reagerer på synet av disse mekaniske innretningene. De som vet at det heter vindturbiner og ikke vindmøller, og mener de på en eller annen måte representerer framskritt, at de demonstrerer jærbuens evne til å fornye seg i takt med endrede betingelser. Og sånne som meg, som kjenner et lite stikk hver gang vi ser dem.

Motvind Norge har vært svært aktive i sin kamp mot vindmøller, men selv om man kanskje kan få inntrykk av noe annet, er [de fleste nordmenn faktisk for vindkraft](#), både for vindmøller på land og til havs. Er det greit å ta urørt norsk natur for å bygge ut vindkraft med vindturbiner eller vindmøller? I en undersøkelse svarte 40 blankt nei til dette, mens 50 prosent mente det var greit. Men går man litt ned i tallene, ser man at halvparten av disse igjen, altså 25 prosent av de spurte, svarte «ja, men bare så lenge vindturbinene ikke er synlige fra turterreng eller boligstrøk».

Her er vi nok ved en slags kjerne. Motstanderne blir flere. Vindkraft høres bra ut og mange kan gå med på at dette bør være en del av et nødvendig grønt skifte. Men når de først står der, reiser seg mot deg med rotorbladens svisjende såkalte sveipesoner, med den lavfrekvente støyen som kan bli plagsom for naboer, da er de nesten skremmende.

Proessen i Sandnes avspeiler denne utviklingen. I den første høringsuttalelsen fra 2013 var kommunen positiv til konsesjonen og pekte på at fornybar energiproduksjon var nødvendig for at Norge skulle nå klimamålene fram mot 2020. Når vi nå er kommet til 2020, er den samme kommunen blitt en sterk motstander og har nå inne en klage på den valgte turbintypen i Olje- og energidepartementet. Ordføreren mener de bygger noe annet enn det de først ble forespeilt, og beklager seg over at de ikke fanget godt nok opp den siste høringsrunden politisk. – Det er ingen absolutter i politikken. Det som er rett en dag, trenger ikke være det den neste. Dette var en feil vurdering av oss, sier Stanley Wirak.

Det andre grunnleggende problemet til vindkraft-utbyggerne i Norge er at folk ikke opplever at det er noe stort behov for vindkraft. Dersom du studerer de siste 25 årene har

det riktignok forekommet perioder med underskuddsproduksjon, men som Jæren tingrett anfører har landet vårt rikelig med energi. De siste årene er det ferdigstilt mange nye vindkraftanlegg, og kraftkilden er nå vår nest viktigste med 4 prosent av totalen.

Vannkraft står for 94 prosent.

Vardafjell-saken setter alt på spissen. De sju vindmøllene blir plassert på heia mellom Soredalen og Noredalen, like utenfor byen. De skal stå i et populært turområde. På den måten treffer prosjektet den fantastiske norske allemannsretten midt i fleisen og vekker til live noen urinstinkter. Noen naboer er sterkt imot av nevnte grunner, andre ser en mulighet til å få et kjærkomment fast tilskudd fra virksomheten slik at de kan sikre gårdsdriften - uten at noen kan klandre dem. Slike saker kan skape misunnelse og splittelse.

Øvrige inntekter går til Mirova: En av verdens 15 største fondsforvaltere. Da de franske kapitalistene i superklassen kjøpte prosjektet fra svenske Nordisk Vindkraft i februar 2019 - selskapet som skal drifte Vardafjell - var de glade for å ha gjort sin første handel i Norge. «Vi er overbevist om at vi sammen skal utvikle og bygge et kvalitetsprosjekt i en del av landet der behovet for elektrisitet er særskilt høyt», het det i en pressemelding.

Selv om det skulle komme noen omkamper på dette, er slaget mest sannsynlig tapt. Da politikerne i Sandnes oppdaget at Vardafjell var et prosjekt som ville bli vanskelig å legitimere og ville snu kappen *mot* vinden, da var det for seint.

Jeg skal spare dere for hvem eier luftens renhet og glitteret på vannet her. Men neste gang jeg går tur i dette området, eller neste gang jeg kaster et blick østover fra stuevinduet mitt, kommer jeg nok ikke til å tenke at det er jeg.

Det er noen andre.

Publisert:

Publisert: 13. juni 2020 07:15

Oppdatert: 26. juni 2020 19:54

1.1

Hvis jeg skal bygge hus, kan jeg da søke og får godkjent feks et hus på 200 m² med mønehøyde på 10 meter, deretter vente i 10 år, så starte å bygge?

Huset ble bittelitt større, det ble 240 m² og mønehøyde ble litt høyere, den ble 12 meter i stedet for 10 meter.

Alle vet at dette hadde fått myndighetene til å klikke, riving hadde vært eneste løsning, hvorfor er det helt i orden når det er snakk om å anlegge industriområde til fjells?

For det er industriområder det er snakk om, det er ikke noen parker de bygger!

Meld deg inn i Motvind i dag, før en vet ordet av det er det DITT nærområde som bygges ut.

For Tina Bru toer sine hender, hun tror bare det blir færre utbygginger når støtteordninger forsvinner, hun har åpenbart ingen planer om å ta noen som helst aktive grep!

115

[Svar](#)

1.2 svarer 1.1

Mange bedrifter i Norge eies av utenlandske investorer allerede, så dette er trenden. Å drive privat innsamling til Motvind 200 kr pr år er jo ikke akkurat en investering i lønnsomhet. Motstanden er allerede så stor, at det kan være at nye vindmølle parker allerede er stoppet opp. Vardafjell og Haram Vindkraftverk blir kan hende siste slike anlegg som etableres på noen år og da er det vel ikke noe poeng å betale 200 kr i medlemskap for Motvind, og sitte å blåse seg opp. Får håpe bøndene får nytte av veiene og inntekten for disse vindmøllene, når først skaden har skjedd.

8

[Svar](#)

1.3 svarer 1.2

Hvilken bok du skriver om aner ikke jeg, og jeg har heller ikke skrevet at jeg har søkt om å bygge et hus. Det var et lite ord på tre bokstaver innimellom der: hvis.

Grunnen til at dette kan stoppes er nettopp pga naturvernere og slike initiativ som Motvind. Hvis alle gjør som deg og gir balla får vindkraftmafiaen ture frem som de ønsker.

17

[Svar](#)

1.4 svarer 1.3

Hvis Motvind og turistforeningen er så imot naturinngrep i fjellet, hvor var dere når det ble bygget utallige hyttefelt i fjellheimen? Disse fremstår som vesentlig større inngrep i naturen, etter min mening.

7

[Svar](#)

1.5 svarer 1.4

Det er vel så enkelt at disse som protesterer er som andre folk. De tenker først på seg selv og sine interesser. Når de har fått kjørevei like fram til hyttedøren, i det som før var urørt natur, skal alle andre innrette seg etter dissers ønsker.

Ellers er det passe ignorant når artikkelforfatteren påstår at Vardafjell er gitt til fransk pensjonsfond. Aksjene i selskapet som drifter vindmøllene, ikke selve fjellet, er solgt til markedspris. Det trenger ikke bli noen særlig avkastning på det kjøpet, men antagelig bedre enn å ha pengene i banken til negativ rente.

4

[Svar](#)

1.6 svarer 1.4

Du får ta en tur til specsavers om du synes hyttefelt er like ruvende og ødelegger like mye som vindturbiner.

22

[Svar](#)

1.7 svarer 1.4

Hyttene avgir ikke fullt av mikroplast som blir spredd rundt i naturen.

Ei heller slenger de store isbiter i en vannvittig fart, slik at det er farlig å bevege seg i naturen på vinterstid i nærheten av vindmøller.

4

[Svar](#)

1.8 svarer 1.3

Det er som du har på deg solbriller og ikke forstår en dritt at dette er rått parti fra Erna & Co, hun klarte å snu alt som heter bygningsloven for vindindustri områder, nå kan de nærmest drite i kommunene og lokaldemokratiet og hensyn til naturen.

Bare en Hubro hekker i et område så stopper det bygging av en veitrasse, men her null hensyn, null tanke på fauna og dyrelivet oh hensyn til de som bor her det er borte. Dette er langt fra det kommunen ga tillatelse til, så [navn utelatt, GR] hvor ser du Parken i dette, dette er store industriområder i Norsk natur.

Ordet Park har det fått for å lure folket at dette er miljø og forskjønne dritten de bygger, slike anlegg har ikke noe med ordet PARK å gjøre, det er ødeleggende industri anlegg. Vi kunne jo prøvd å fått bygget en annen industri her, vi hadde fått blankt avslag også fra miljødirektoratet og andre instanser selv om det ikke hadde vist igjen.

6

Svar

1.9 svarer 1.4

Jeg for min del synes Sirdal er ødelagt mtp den massive utbyggingen, men jeg så det ikke som min oppgave å stå på barrikadene mot noe som kommunen og befolkningen i Sirdal ønsket. Samme i Suldal.

Kampen mot industriområder i fjellheimen er en helt annen sak, der jobber Motvind sammen med de som blir skadelidende av utbyggingen.

Hvis du hadde fulgt med i media de siste tiårene så hadde du fått med deg at den første vindturbinen i distriktet til slutt måtte stenge ned.

Hvis du hadde vært på Lindesnes og gått langs hovedveien så hadde du opplevd støyen fra turbinene der også.

En kan på ingen måte sammenligne hyttefelt med støyende industriområder, selv om også hytteutbygging har sine ulemper.

4

Svar

1.10 svarer 1.4

Det er heller ikke fare ved å gå tur ved hytter. Går vi tur under vindmøller i kaldere vær risiker vi at møllebladene kaster isklumper.

3

Svar

1.11

Så når miljøfacismen og disse kunstig (politisk) festtale «miljømålene» og såkalte «bærekraft» målene som «eliten» snakker så varmt om - og som har fått naive grønnvaskede kommunister med på gudedyrkende fanatisme - Ja, da reagerer man ??? Merkelig dette. Man bruker grønnvasking for alt det er verdt, for å påtvinge hardt arbeidende skattebetalere den ene grønne avgifter etter den andre - men ingen skal verken se eller høre noe av resultatet. Det som dette anlegget glemmer å si, er at DU kjære leser, i de siste 10 årene har betalt 100% av det denne utbyggingen koster, i «miljøavgifter» og skatt på DIN strømmregning. Og utenlandske kapitalister gnir seg i hendene. Nå må snart Ola Dunk våkne.

74

Svar

1.12 svarer 1.11

Hva er «miljøfacisme»?

11

Svar

1.13 svarer 1.12

Vet ikke helt, men googlet ordet og fikk dette.

<https://sv.m.wikipedia.org/wiki/Ekofascism>

2

Svar

1.14 svarer 1.11

Ingen konsikvens.
Staten dette(satan)

1

[Svar](#)

1.15 svarer 1.11

for tre måneder siden

Du tror vel ikke at pensjonfondet vårt er investert utelukkende i Norsk industri gjør du? Før vi kaster for mye stein på disse utenlandske kapitalistene kan det være lurt å feie for vår egen dør.

For øvrig er jeg litt usikker på hvem denne "eliten" er. Dersom du mener oss som ønsker at menneskeheten skal kunne fortsette å leve og bo på planeten her, så må jeg ærlig talt si at det ikke passer å kalle oss for elite. Jeg antar at du også liker rent vann i springen og frisk luft du kan puste. For oss her i nord er jo dette helt vanlig, men for de aller fleste i verden er jo det ikke en selvfølge. Snarere tvert i mot. Da tenker jeg at det er vår fordømte plikt å bidra med for eksempel fornybar energi. Dersom det kan erstatte et kullkraftverk en plass i verden er jo det et kjempepluss.

Det er ikke sånn at all forurensningen som skapes en annen plass i verden ikke kommer til Norge.....

10

[Svar](#)

1.16

Utlendingane skal skumma fløten av vår flotte natur....

treng me absolutt de kronene nå ???? Det er ei flau sak for våre etterkommere.....skam dokke, overbetalte politikere.... som tillater at dette skjer... ☹️

47

[Svar](#)

1.17

for tre måneder siden

Vindkraft er symbol politikk har overhode ikke noe med klima og gjøre Norge trenger ikke disse vindmøllene i fjellheimen.

41

[Svar](#)

1.18. svarer 1.17

Ja, vi kan jo risikere at norsk naturkraft blir brukt til bitcoin mining...

2

[Svar](#)

1.19

Dessverre enda et eksempel på at politikerne ikke forstår det de vedtar.

Det aller meste av vindkraft vil forsvinne dersom de pålegges

- å betale reelle kostnader for balansering av ujevn kraft
- full nettagift for levering av produsert kraft til brukerne
- alle kostnader med nødvendig oppgradering av nettet
- samme skatteregler som vannkraft

Alle direkte subsidier bør i tillegg fjernes.

Det fins dessuten langt bedre alternativ til vindkraft, dersom det er behov for kraften

40

[Svar](#)

1.20

for tre måneder siden

Spørsmålet kan snus på hodet. Hvorfor har utenlandske investorer lavere avkastningskrav enn norske. I en småmargin industri som salg av elektrisitet kan det jo ha med at de ikke betaler formuesskatt? Kanskje de er mer positive til utviklingen av strømprisen nå som så mye skal elektrifiseres.

I og for seg irrelevant hvem som eier. Det er en blindvei.

Det er norske myndigheter som har gitt konsesjon. Lokale politikere var ivrig. De trodde jo det var stor stemning for det grønne skiftet. Lot de seg seg lure av den ensrettede pressen? Lot de seg påvirke av hysteriske 14 år gamle jenter som tror kloden knapt vil overleve 10 år til.

33

[Svar](#)

1.21 svarer 1.20

NB: Dette skjedde før ei 14 år gammel jente tok til ordet med sitt budskap. Men at de lot seg lure er sikkert og visst.

4

[Svar](#)

1.22

Der er veier ned fra fjellene våre dersom Erna Solberg og Tina Bru virkelig ønsker å løse problemet. Bokstavelig talt veier ned fra fjellene våre. Ta noen titalls-millioner og betal ut TS'en. Betal ut TS STANGELAND. Få entreprenøren ned, enten det er fra Haramsøya eller Vardafjell. Ta noen milliarder og betal ut Mirova, Zephyr og de andre. Milliardene sitter løst nå i Koronatiden. Og om fjellene ikke har betydning, tenk på neste valg. Dere vil ha en sjanse, riktignok en ørliten sjanse, for gjenvalg. Angela Merkel vil bli sur. Men hun er på vei ut. Merkel stiller ikke til gjenvalg.

26

[Svar](#)

1.23 svarer 1.22

Stangeland jobber ikke på Vardafjell. Det er tidligere Rygg Maskin A/S som fikk kontrakten. (solgt til ett firma på jæren)

2

[Svar](#)

1.24

Ja, hvorfor velger vi å ødelegge landet vårt på denne måten, når vi samtidig vet at vannkraftverkene kan oppjusteres/moderniseres og gi oss mer kraft enn vindturbiner? Når vi vet at de globalt sett ikke har noen betydning i forhold til klimautfordringene. Når vi vet at de gjør ubotelig skade på naturen og arts mangfoldet. Når vi vet at de ødelegger viktige rekreasjonsområder for menneskene som bor i disse områdene. Når vi vet at turister som reiser langs kysten vår og ser turbinene, lurer på om vi er riktig vel bevarte i dette landet. Hvorfor.....?

21

[Svar](#)

1.25

Demokratiet står for fall.

Politikere har igjen vist mangel på dømmekraft og ansvar for fremtidige generasjoner.

Si JA til digital folkeavstemning i alle saker som avviker fra partiprogram.

21

[Svar](#)

1.26

Ser på de bildene som sier "uvedkommende ingen adgang," og "forsiktig elektrisk stängsel", og tenker.... hvor ble det av turstien de skulle sikre gjennom området?

21

Svar

1.27 svarer 1.26

Den er godt merket. Ihvertfall sist jeg var der for noen uker siden.

1

Svar

1.28

<https://www.nationen.no/nyhet/kraftig-okning-i-vindkraftmotstanden/>

Oppdaterte tall: 68 prosent av de spurte var negative til utbygging av vindkraft som fører til betydelige inngrep i naturen, og 74 prosent var negative til utbygging som forstyrrer dyrelivet.

Faktisk.no sine tall er gamle.

19

Svar

1.29

Politikere som har tillatt dette overgrepet på naturen, vil bli fordømt i generasjoner framover.

18

Svar

1.30

«Nå har vi alle blitt urfolk», leste eg i ein artikkel for ikkje lenge sidan. Det er ein sørgleg og presis beskrivelse. Nå får me sjølv, folk i Sandnes, folk langs heile vestlandet, Trøndelag og Nordnorge kjenne på uretten og kampen som urfolk i land som Brasil og Indonesia har måtta gjennomgå. Me har måtta oppgi leveområdene våras og naturen vår til utanlandske kapitalistiske krefter. I andre land der dette skjer er korrupsjon eit stort problem. Men i Norge, korleis kan dette skje i Norge... kan det snakkast om ein «systemkorrupsjon», «faktakorrupsjon»... rigging/fixing av systemer og regelverk for å kunne legge til rette for naturøydeleggingar? Eg meiner at vindkraftutbyggingane er eit slikt kynisk korrupsjonsspill. Kor fekk NVE og Ola Borten Moe talet 5 TWh frå i 2011? At vannkrafta i Norge maksimalt kan oppgraderast med 5TWh (som er grunnlaget for heile grønne sertifikat-politikken). Skal me bygge ned meir natur med datasentre? Vær obs på at det garantert er system-fiksing og triksing med tall for å lure lokale politikarar her óg. Kapitalen kjem til å gå ut av landet!

14

Svar

1.31

Miljøkriminalitet er nå legalisert. Fiktive «klimatiltak» som vindmøller, overstyrer miljøhensyn. To representanter fra henholdsvis SV og Høyre gikk ut i pressen, de var enige og mente staten bør overstyre folkemeningen og lokaldemokratiet i klimaets navn. Folk med en skjult agenda blir valgt inn i politikken og misbruker sine verv.

Les partiprogrammene nøye og vær skeptisk til vage uklare formuleringer. Politikere og partier som vil overstyre folket må ut av politikken i 2021.

13

Svar

1.32

Vardafjell - en del av politikkenes NULL filosofi.

Norge står nå midt oppe i konsekvensene av det såkalte grønne skiftet. Grunnlaget er en klimamodell under FN -IPCC som Norge har tatt til sitt hjerte - og der vi skal vise resten av verden veien videre.

Og det uten at «vanlige mennesker « her på berget har sett snurten av denne modellen ? Det er på høy tid at vi regjeringen med Venstre på laget åpner skapet som inneholder klima-modellen slik at den får møte lyset. Foreløpig er det umoralsk for folk å tvile og stille spørsmål til denne saken. De som gjør det blir stemplet. Like ille er det at norske journalister mangler evne, vilje og mot til å snuse frem fakta i saken. Naturfaget og kunnskapen om klodens plass i verdensrommet er forlatt - foreløpig må vi underkastes det moderne Orakelet i Delfi.

11

Svar

1.33

for tre måneder siden (redigert)

Ser ut til at kommentarer som er mer positive og ikke negative blir slettet?

Jeg skrev tidligere i dag at videoen viste en skånsom veibygging hvor den legges rundt fjellknauser og videre at disse veiene skal rehabiliteres etter at vindturbinene er på plass.

Videre at veitraseene gir adkomst flere, bl.a. syklistene i området.

Jeg kunne i videoen heller ikke se naboer i nærheten og som da kan ha berettiget rett til å klage på støyforurensing.

10

Svar

1.34 svarer 1.33

Kvifor snakkar folk om vegane og at det skal plantast grønne vekster i fyllingane? Det er totalt irrelevant. Eit vindkraftanlegg består først og fremst av høge turbinar, støy og infralyd, og er roterande objekter mot himmelen/horisonten. Desse turbinane skal stå ytterst på platåa med stor avstand mellom seg. Det er ikkje gjort noko forsøk på å samle turbinane lenger inne i området for å få mindre støy og synlighet.

12

Svar

1.35

NVH (i artikkelen) ???

Står H'en for Herk eller Helvete

9

Svar

1.36

Nå må klimaentusiastene stå opp. De ønsker jo ett grønt skifte. Vindturbiner er en del av denne miksen.

Det er bare å holde kjeft å la det stå til. Dere har valgt at vi skal oppnå klimamålene i Parisavtalen. "Alle" ønsker ett grønt skifte, men når de selv får det midt i fleisen blir det protester.

Forøvrig kan landene som har sluttet seg til Parisavtalen, selv definere hvilket årstall de vil bruke som utgangspunkt for å redusere utslippene.

Norges utslipp på 365 dager, er det samme som Kina slipper ut på 4 dager. Noe å tenke på i denne klimafanatiske hverdagen vi lever i.

7

Svar

1.37

Våre politikere har et stort problem, de aner ikke hvordan man snur i gamle vedtak.

Dette burde være veldig enkelt. 12 år gamle vedtak kan være fullstendig meningsløse når det går så lenge.

Det bør innføres best før dato på slike vedtak slik at de må tas opp til ny vurdering når det går mer enn f.eks. 3 år fra vedtak til full oppstart av prosjektet.

6

[Svar](#)

1.38. svarer 1.37

Åpenbart mange her som synes det er greit at prosjektene blir 10-20% større enn det som i sin tid ble godkjent. Jeg lurer på om de samme folka hadde sagt det samme om det var naboen som la på mønehøyde 20% ved rehabilitering av huset!

6

[Svar](#)

1.39

Dobbelmoral. Hvor er våre 10 tusen milliarder investert? I virksomheter i hele verden.

4

[Svar](#)

1.40

«Det var de som ødela landet» Jeg er så voksen at jeg har levd med anekdoten at « det var de som bygget landet» jeg er for ung til å ha opplevd krigen, men vi forstod at det var folkene etter krigen som bygget det opp igjen. Nå er det en ny tid, vi har en ny og ung generasjon som vi voksne i dag og de som kommer etter dagens unge, om ca 40-50 år, vil si «de som ødela landet»

3

[Svar](#)

1.41

Må jo ha dem til å forsyne strøm til elbilmenigheten sine biler.

De tror jo det er det eneste alternativet som kan redde verden når det gjelder kjøretøy. Iflg dem er det, det absolutt eneste alternativ.

For all del ikke prøv med annet alternativ overfor dem, for det er mye verre enn som å banne i kirken.

Da sprer de eder og galle overfor dem som har en annen mening

3

[Svar](#)

1.42 svarer 1.41

Hvis du hadde kjørt elbil i stedet for diesebil så hadde du bidratt til redusert elkraft som går til elektrifisering av sokkelen.

Hadde en kuttet strømtilførsel til alle hyttene når de stod tomme hadde det vært mer elkraft nok til elbiler både i Norge og Danmark.

Jeg lurer på hva det er med elbilene som plager deg slik, kan du fortelle oss elbilister det?

Hvor befinner denne elbilmenigheten seg? I Stavanger Domkirke? I bedehus? Du har vel svaret på dette?

2

[Svar](#)

1.43

Det klages på franske eiere, er det mulig at franskmennene også klager på vårt pensjonsfond som eiere av virksomhet i Frankrike?

3

[Svar](#)

1.44 svarer 1.43

Ikke problem generelt med utenlandsk eierskap eller med norsk i utlandet. Det spesielle her er at det går ut over almenningen og norsk natur, for eksport - og betalt av oss. Har folk sagt ja til det?

10

[Svar](#)

1.45

Av alle ting som er skrekkelig med vindkraft utbyggingene på land som vi nå står midt oppi, så er dette sykt irriterende: at vi nå SELGER UT NORSK NATUR til utenlandske selskaper. Skammelig. Hvor var vi i dag uten at noen her i landet var sta på at de naturressursene være seg vannkraft eller oljeforekomster, som ligger innenfor våre grenser, de tilhører oss, folket, staten....tenk å selge ut Norge, det er virkelig krise. Og så fatter jeg ikke hvorfor det ikke heller går an satse på havvind - disse gigamøllene har ingenting på land å gjør, det er bare støy, ødeleggelse, stygt å se på og fuglefiendtlig. Fiks på det vi har, nemlig vannkraften utnytt kapasiteten der, minimer gigamøllerparker på land, sats på havvind, tjen penger, men sørg for at overskuddet går til fondet vårt og til NORSK PENSJON!

1

[Svar](#)

1.46

Konsesjonsperioden er 25 år. Når anlegget nedlegges skal konsesjonær (eier) fjerne anlegget og tilbakeføre landskap til naturlig tilstand.

Retten til å utvinne energi er ikke «gitt» til et utenlandsk firma. Retten er solgt, som for mange vindkraftkonsesjoner.

Dersom Sandnes-politikerne virkelig ville prioritere å unngå utbygging på Vardafjell som de allerede hadde sagt ja til, burde de vurdert å selv kjøpe konsesjonen og skrinlegge prosjektet, eller oppføre lave vindmøller.

1

[Svar](#)

1.47

Svaret på spørsmålet i overskriften er kanskje følgende : Når det Norske Oljefondet får investere over 10 tusen milliarder i fond og bedrifter i andre land må et pensjonsfond i ett av landene som oljefondet har investert i ha mulighet til å sikre sine pensjonspenger i Norge Eller er det urettferdig ?

2. Sjå inngrepa i naturen på Vardafjell frå lufta (12.06, red, 61 komment.)

SANDNES: Aftenbladet sine bilete og video frå lufta viser at inngrepa i Vardafjellet er meir omfattande enn folk har trudd, meiner Stavanger Turistforening. – Ein kan ikkje bygge vindkraftverk utan å bygge vegar, svarer eigarselskapet.

Birgitte Flote

Journalist

Jarle Aasland

Fotograf

Publisert: Publisert:

12. juni

Ein lastebil køyrer sakte oppover fjellsida, på ein av vegane som går på kryss og tvers og deler Vardafjell i mange bitar.

Lastebilen køyrer oppover og oppover, mot ein stor firkanta grusflekk, som ei fotballbane i terrenget. I det kuperte landskalet er det laga fleire slike flater. Her ligg delar av vindmøller som etter kvart skal stå stødige oppreist og fange vinden, gjere den om til kraft.

– **Enorme inngrep**

På Vardafjellet nær Sviland i Sandnes, mellom Noredalen og Soredalen, skal det byggast sju vindturbinar. Kvar av dei 150 meter høge, rotordiameteren 87 meter.

– Det ser jo fælt ut, seier Preben Falck, dagleg leiar i Stavanger Turistforening, om Aftenbladet sine bilete.

– I konsesjonssøknaden ser det så tilforlateleg ut, men Aftenbladet sine foto viser at det er meir omfattande.

Vegane skal i hovudsak ikkje vere meir enn 5,5 meter breie, men kan vere breiare i svingar.

– Med utgangspunkt i bileta vil eg gjette at det er mykje breiare mange stadar. Når ein ser fyllingar, snuplassar og svingar, ser ein at det er snakk om enorme inngrep.

– Vi har dessverre visst lenge at det var slik det ville bli. Det er slik det blir på all vindkraftutbygging i vårt område. Det har samband med at landskapet er så kupert, og då må ein bygge ut så store veganlegg som dette. Gjennomgåande ser vi at det brukar å bli kraftig oppjustert, seier han.

I fugleperspektiv ser vi sentrum og Gandsfjorden i horisonten. For Stavanger Turistforening er Vardafjellet mest ei symbolsak i form av at naturøydeleggingane blir ekstra synlege når det kjem så tett på oss.

– Vi meiner det same om vindkraftanlegga i Bjerkreim og Egersund. Heile naturen i mellomregionen mellom flatjæren og fjellet blir sambandande vindkraftområde. Vi er opptatt av summen av alt dette, at det blir så massivt. Isolert sett er Vardafjell ille nok, men ein kan ikkje berre sjå det isolert. Ein må sjå på totalen og den er skremmande. Store areal som tidlegare var meir eller mindre urørt natur, blir gjort til industriområde, seier Falck.

– **Vindkraft er viktig**

– Ein kan ikkje bygge vindkraftverk utan å bygge vegar. Alle infrastruktur og prosjekt har konsekvensar. Personleg meiner eg at vindkraft er viktig, veldig viktig. Såleis synest eg denne parken og utbygginga har gått veldig bra så langt, seier Kalle Hesstvedt, prosjektleiar ved eigarselskapet Nordisk Vindkraft.

Han viser til at NVE har hatt tilsyn og ville omtalt breidda på vegen om den ikkje var som den skulle vere. Hesstvedt meiner jobben er gjort på den optimale måten.

– Skulle vi bygd med rettare vegar, ville ein fått enda større inngrep fordi ein måtte til med sprenging.

– Sjølv sagt er der inngrep, men ein del av jobben er å rette opp etter inngrepa. Så langt har vi ikkje kome enda. Det er bokstaveleg talt berre veker sidan arbeidet med vegane blei gjort her, det er null grad av gjengroing. Vi har strenge krav til kva vi kan tilføre av masse, difor vil det gro til etterpå.

Fjellet

Ruglete fjell. Innimellom stein er det grønt. Lenger nede: Store grønne beiter, og nedanom der igjen ligg hus og fjøs.

Enkelte sauer går sin eigen veg, nærmar seg området der menneska jobbar i fjellet. Sauene er små, kvite prikkar i landskapet. Små vatn glitrar i sola. På eitt av desse vatna er ei bittelita øy med eit enda mindre tre på. Eit steingjerde snor seg i fjellsida. På toppen av fjellet: ein varde.

Innimellom alt dette tar eldgammalt fjell ny form. Vindtårna er nyleg frakta hit, snart kjem vingane, sidan vindturbinar. Med tida blir kvite søyler og kryssande vegar ein del av fjellet.

2.1

Det er en skam å ødelegge naturen på den måten når vi egentlig klarer oss utmerket med vannkraft. 😞 😞

91

Svar

2.2 svarer 2.1

Syns det ser helt greit ut. Er 50+, vokste opp med damanlegg og disse er større inngrep i Sirdal, enn å sammenligne vindmøllene kun på Vardafjell, som på annen side lager lyd. Inngrepene vil etterhvert gro til i fjellene innen 10-20 år. Det hele roer seg ned. Området ble lagt ut siden bøndene hadde liten nytte av området, og med veiene vil bøndene få mer spredeareal for å gjødsle beiten som blir lettere tilgjengelige. At vindmøllene kjem opp er jo

en følge av alle som kjøper elektriske biler som vil være miljøvennlige. Kan bare oppfordre alle som har kjøpt el-bil, å melde seg inn i en Facebook klubb , for å støtte vindmøller .

48

[Svar](#)

2.3 svarer 2.2

Vet du hvor mye elkraft som skal til når hele bilparken er elektrifisert?

Vet du hvor mye elkraft som går med for å elektrifisere sokkelen som produserer dieselen du forbruker?

Jeg skal installere solceller på taket som produserer forbruket til elbilene våre og mere til. Hva gjør du?

10

[Svar](#)

2.4 svarer 2.2

Jeg vokste også opp i en vannkraftbygd.

Det ser ikke fint ut, men anleggene står ikke på utstilling oppe på fjelltoppene.

Det meste av vannkraften ble bygd ut for snart hundre år siden.

I tillegg bygde kraftselskapene ut mange lokalsamfunn, og det ble skapt mange arbeidsplasser til drift og vedlikehold.

Politikere den gang var også lure nok til å skattelegge kraftselskapene.

Dagens politikere har valgt å skattelegge oss gjennom økt elavgift for å bygge ut vindkraft.

Vindkraften betaler mye mindre skatt enn vannkraften, gir få arbeidsplasser til drift, har 5 års avskrivningstid, og det meste av fortjeneste går ut av landet, gjerne til skatteparadiser.

Å bygge vindkraft i Norge er som å gå over bekken etter vann.

63

[Svar](#)

2.5 svarer 2.2

Helt enig. Aftenbladet burde tatt bilder av nye hyttefelt i fjellet til sammenligning. Disse utgjør et vesentlig større inngrep i naturen, etter min mening. Motvind og turistforeningen er en stor vits!

13

[Svar](#)

2.6 svarer 2.5.

Det finnes ingen motsetningsforhold mellom å støtte Motvind eller være medlem av turistforeningen, og samtidig være imot utbygging av store hyttefelt. Snarere tvert i mot. De er begge organisasjoner som arbeider for at vi skal kunne ta del i, og samarbeide med naturen uten unødvendige inngrep. De fleste i Motvind og Turistforeningen vil nok også være imot dagens moderne hytteanlegg, som gjør beslag på store arealer i tillegg til de store utvidelser av kloakkanlegg og kraftforsyning til disse hyttene. Det du driver med her er kun lavmåls "whataboutisme".

4

[Svar](#)

2.7 svarer 2.2

En dam ser en ikke på 20 miles omkrets men det kan en nesten se disse fra langt til havs og fra hele Jæren til Karmsund og Boken i nord.

9

[Svar](#)

2.8 svarer 2.2

Oppgrader vannverkene du er så glad i så trenger du ikke vindmøller , veldig enkelt .

2

[Svar](#)

2.9 svarer 2.1

Denne strømmen er for eksport.

0

[Svar](#)

2.10 svarer 2.3

Tidligere leder av Fremtiden I Våre Hender, Steinar Lem sa at vindkraft er en blindvei. Dersom Europas bilpark skulle gå på strøm fra vindkraft, ville det ikke være plass til alle møllene!

1

[Svar](#)

2.11

Oppfordrer alle som har den minste motforestilling mot å bygge industriområder med svære vindturbiner til fjells om snarest melde seg inn i Motvind, søk de opp på Google og/eller Facebook, koster 200 kroner å være støttemedlem.

Tina Bru og høyre står for å si der mildt ikke høyt i kurs!

86

[Svar](#)

2.12 svarer 2.11

Nettsiden til "Motvind" kommer med en oppfordring til å skyte med skarpt. Denslags bør man holde seg langt unna.

9

[Svar](#)

2.13 svarer 2.12

Ja men du all verden så lyst å gjøre noe slikt for å stoppe galskapen til industripark mitt i nærmiljøet der de fleste går tur i Sandnes. Ja er rifle skudd kan gi store oljelekkasjer for i hver turbin ligger det flere tusen liter hydrolikkolje. Finn på noe bedre, helst før at dette blir reist, men den båten har nok gått nå. Makten bak har ingen skrupler for å ødelegge naturen i Norge på denne måten. Når utbyggerne kan gjøre dette kan vel motstanderne ikke være dårligere, men da synker like dypt i ødeleggelsene av naturen. Hva med ferdsel i dette området etter turbinene er satt i produksjon, ADGANG FORBUDT FOR UVEDKOMMENDE Overtredelse vil bli anmeldt. Dette blir vel det ender opp med, der er redde for sabotasje.

2

[Svar](#)

2.14

Park!!! Han kaller det «park»... 🙄 Dette er vel så langt fra park som det kan bli 😞 Industriområde, store ødeleggelser, myrer blir gruslagt, fugler og insekter blir drept, folk i nærheten får livene sine ødelagt. Alt ved dette er galt! Ingenting kan rettferdiggjøre disse enorme skadene og raseringene, ingenting! Redd naturen/jorda ved å ødelegge den, forstå det den som kan 🙄🙄🙄

72

[Svar](#)

2.15

Hesstvedt kommer med den evige løgnen om at vindkraft er viktig. Vi har mer enn nok energi ved å oppgradere litt av vannkraftanleggene våre.

58

[Svar](#)

2.16

Trist, bare trist! Trodde miljøkriminalitet var forbudt.

55

[Svar](#)

2.17

Politikere som har godkjent denne raseringen, vil bli dømt og fordømt av dagens og kommende generasjoner. Helt fortjent.

53

[Svar](#)

2.18

Trist å se at dette skjer under påskudd om et grønt skifte.

Lokalsamfunn og kommuner blir nå voldtatt av regjering og storting.

Siste på listen er Haramsøya.

Dette minner mer om diktatur enn lokaldemokrati, og de ansvarlige bør straffes.

Meld dere inn i Motvind!

50

[Svar](#)

2.19 svarer 2.18

Hva mener [navn utelatt, GR] med at "de ansvarlige bør straffes"?

En profilert vindkraftmotstander har tatt til orde for å skyte med skarpt mot nordmenn, og blitt belønnet med en beundrende profilartikkel i Klassekampen som Motvind-nettstedet gladelig lenket til. Andre tar til orde for å føre lister over meningsmotstandere.

Dette er ikke greit. Det er mye grums i den bevegelsen. Dessverre, for de kunne hatt en god sak.

6

[Svar](#)

2.20 svarer 2.19

De har en og sak.

0

[Svar](#)

2.21

Vindkraft er hverken viktig eller nødvendig. Disse vindmøllene har en levetid på 10-15 år. Sol og vindkraft er en blindvei som kommersiell produsent av strøm. Jo mer av dette som innføres, jo høyere strømpriser får vi. Det viser all erfaring verden over. Denne underskuddsindustrien vil for alltid være avhengig av subsidier, politiske særfordeler, skatte og avgiftsfritak, forrang i strømmettet m.m. I tillegg virker den ikke slik den skal i et moderne samfunn som trenger strøm døgnet rundt uansett vær. Det blir rett og slett for puslete. Den vil aldri kunne erstatte fossil energi som i dag står for 86 % av all produksjon i verden. Hvorfor skal vi rasere naturen, fugleliv og dyreliv, folks helse og miljø på noe som virker så dårlig? Går man vindkraft og solkraft nærmere etter i sømmene er det hverken miljøvennlig eller fornybart. Allikevel tror klimakrise-profitørene at dette skal redde verden fra undergang. Det kunne ikke vært mer feil.

37

[Svar](#)

2.22 svarer 2.21

for tre måneder siden

Forts.

«Environmentalists have long promoted renewable energy sources like solar panels and wind farms to save the climate. But what about when those technologies destroy the environment? In this provocative talk, Time Magazine “Hero of the Environment” and energy expert, Michael Shellenberger explains why solar and wind farms require so much land for mining and energy production, and an alternative path to saving both the climate and the natural environment.»

«Why renewables can't save the planet»

<https://www.youtube.com/watch?v=N-yALPEpV4w>

14

Svar

2.23 svarer 2.22

Vindturbiner har levetid på 25 år, eller lenger hvis spesifisert.

Storbritania har redusert kullforbruket voldsomt siste 5 år takket være storstilt utbygging av vindkraft.

Så ja, fornybare kilder fungerer og reduserer kullforbruket i Europa.

5

Svar

2.24 svarer 2.23

Det er stor forskjell, Norge er vel det eneste landet med strøm kun fra vannkraft. Vi hadde allerede fornybar kraft.

11

Svar

2.25 svarer 2.23

Nei, de fungerer ikke og er slettes ikke "fornybare". Vindmøller er penger ut vinduet. Ift installert kapasitet produserer de ingenting mesteparten av tiden. Landbaserte produserer kun 25-30 % av installert kapasitet. Mao står de stille 75 % av tiden. Levetiden er ikke 20-25 år, men 10-15 år.

De to vind-fenomenene kalt blockage-effekten (blokkering) og wake-effekten (vindskygge) har større effekt på energiproduksjonen enn tidligere antatt. Begrepene beskriver ifølge Ingeniøren hvordan vindmøller i en vindmøllepark både lager vindskygge for hverandre innbyrdes og for hele vindmølleparken. Noe som betyr at man har overvurdert vindmølleparkens energiproduksjon – både historisk og fremtidig.

<https://www.dn.no/energi/her-er-vindfenomenet-som-rystet-offshore-giganten/2-1-701490>

«Wind turbines are neither clean nor green and they provide zero global energy»

<https://www.spectator.co.uk/2017/05/wind-turbines-are-neither-clean-nor-green-and-they-provide-zero-global-energy/>

10

Svar

2.26 svarer 2.25

Uansett er sol og vindkraft hverken såkalt bærekraftige eller fornybare, da de begge er totalt avhengige av fossile energi for å produseres og driftes. Et komplett selvbedrag enkelt og greit. Sjeldne jordmetaller som benyttes i cellene på vindmøllene er alt annet enn «fornybart». 2500 liter med girolje og hydraulikkolje, 140 tonn betong og armering, komposittmaterialer, stål, likeså. Det er bemerkelsesverdig at klimakrise tilhengerne med CO2 angst omtaler f eks solcellepaneler som miljøvennlige. Disse lages av silisium som er fremstilt av kvarts og kull (karbon), og prosessen er svært energikrevende. Etersom karbon er en «ikke-fornybar» styggedom i den politisk korrekte verden og solcellepaneler har en begrenset levetid på 15-20 år før de mister effekten, kan de knapt kalles hverken miljøvennlige eller fornybare.

10

Svar

2.27 svarer 2.23

Ja, men det er ikke et poeng å erstatte moderne miljøvennlige kullkraftverk med produksjon av rimelige el-kraft mot miljøfiendtlig og fordyrende «grønn» energi. I UK fryser 1000'vis av eldre i hjel fordi de ikke har råd til oppvarming med den nye «grønne» energien.

5

Svar

2.28 svarer 2.27

Nye vindkraft prosjekter i UK tilbyr nå den billigste markedsprisen for strøm. Det er derfor nå også Skotland har åpnet opp nye store områder. Dessverre har ikke Norge like grunn kyst som England og har ikke samme muligheter for bunnfaste turbiner.

Og oppvarming i England er vel stort sett med gass og ikke strøm? Så hvis gamle folk fryser har det vel andre årsaker enn strømpris.

0

[Svar](#)

2.29 svarer 2.26

Vindprosjekter produserer i løpet av 4 til 7 måneder i drift ALL den energien som gikk med til å produsere turbinene inkludert hele verdikjeden, fra utvinning av mineraler i gruvene til produksjon av turbinene i fabrikkene og til bygging av grusveier og oppsetting av turbinene. Så etter 4 til 7 måneder i drift er vindturbiner CO2 negative i resten av levetiden, som er 25 år eller som spesifisert i kontrakten.

1

[Svar](#)

2.30 svarer 2.26

Du misforstår betegnelsen "kapasitetsfaktor". Vindturbiner står IKKE stille 75% av tiden slik du sier.

Vindturbiner produserer strøm mellom vindstyrker fra ca. 2,5 m/s til 25 m/s.

Merkeeffekten på oppnås rundt 12 m/s. Over dette ligger turbinen på merkeeffekt og under ligger den under merkeeffekt.

Nå blåser det ikke 12 m/s eller mer året rundt. Dermed leverer heller ikke turbinen merkeeffekt 100% av tiden.

Men når vinden er over 2,5m/s leverer den effekt til nettet. Og det er sjelden det blåser mindre enn 2m/s. Det er tiden den står helt stille.

1

[Svar](#)

2.31 svarer 2.30

Hvor er fossene i England, store elvestryk, det er ikke et land i Europa som kan sidestilles med Norge ang rein energi fra vannkraften så skal Erna kutte 50%, hva skal hun kutte i kufis? Hva med Elg, Hjort, Reinsdyr, Rådyr og annet storvilt som antallet over går alle husdyr i antall, skal disse også betale Co2 avgift. Alt en gedigen miljøbløff inkludert elektrifiseringen av våre oljeplattformer, vinninga går mer opp i spinninga og kostnadene er større enn gevinsten inkludert energitapet på veien er enormt. Ja en miljøbløff alt sammen.

0

[Svar](#)

2.32

Trist!

Den utbyggingen som nå foregår ødelegger mer enn den gagnar.

For all del:Ta ikke turen til Synesvarden for å nye Jærlandskapet, skuffelsen blir stor.

I alle retninger «prydes» landskapet av vindturbiner, og nå også i Sandnes. Jeg gjentar:Trist!

36

[Svar](#)

2.33

Det er vel fjell på østlandet også, sett opp driten der 🙄🙄

34

[Svar](#)

2.34

Hadde dette vært ett hyttefelt hadde dere laget reportasje over hvor flott det har blitt.

26

[Svar](#)

2.35 svarer 2.34

Nei!

Vi var helger og ferier hver vinter i Sirdal fra 2003 til 2007, for oss er Sirdal ødelagt, men pengene rår, der også.

6

[Svar](#)

2.36

Sånn e d når folk ikke følger me.. og stemmer som sauer... dessverre

22

[Svar](#)

2.37 svarer 2.36

Tenker du de som stemte FrP og Ap? For det er vel de som har vedtatt utbyggingen?

Hva med Tina Bru da?

6

[Svar](#)

2.38 svarer 2.37

Tina Bru har vært minister i 2 mnd våkn opp følg med før du kommenterer

7

[Svar](#)

2.39 svarer 2.38

Har du fått med deg hennes uttalelser siste uker? Våkn opp før du kommenterer!

8

[Svar](#)

2.40 svarer 2.39

for tre måneder siden

Hvis du hadde fulgt med i timen det er kommunene som tillater utbygging ikke Tina Bru

6

[Svar](#)

2.41 svarer 2.40

Lest denne?

<https://www.nrk.no/rogaland/regjeringa-varslar-faerre-vindmoller-i-framtida-1.15044999>

1

[Svar](#)

2.42

Tragisk og trist dette !

21

[Svar](#)

2.43

Det ville vært interessant med en tilsvarende fotoreportasje fra vindkraftanlegget mellom Undheim og Varhaug. Da vil en få inntrykk av hvordan det ser ut om noen år, for de fleste anlegg ser ganske ille ut i anleggsfasen.

21

[Svar](#)

2.44 svarer 2.43

Høgjæren er jo også eit forferdeleg anlegg. Turbinar som troner over Bryne by når ein kjører sørover frå Klepp. Heile horisonten i jærlandskapet er øydelagt.

36

[Svar](#)

2.45

Når det er snakk om hytter, alpin/skianlegg på fjellet er det stille, meget stille i rekkene!

16

[Svar](#)

2.46 svarer 2.45

Hytter og alpinanlegg benyttes av nordmenn for rekreasjon, dette er en del av den norske kulturarven. I tillegg blir dette beskattet og avgiftsbelagt som igjen gir inntekter for stat og kommune.

Subsidierte vindmøller som skal gi strøm til utlandet er noe helt annet.

13

[Svar](#)

2.47 svarer 2.46

Spot on! Men enkelte er vaksinert mot å innse fakta.

0

[Svar](#)

2.48

Ser fryktelig ut.ødlegge flott natur på den måten,tenker på dyr og fugler som får disse monstrene som de må leve og forholde seg til.

15

[Svar](#)

2.49

Dei gamle Fjell i Syningom
er alltid eins aa sjaa

.....

Ja, dei gode gamle Nutane
dei gjera Hugem glad.

Ivar Aasen

Stortinget er forgiftet av klimahysteri og ignorerer gammel visdom. Landskap som burde vært naturreservater blir nå omgjort til industriområder.

14

[Svar](#)

2.50

Dette er til å grine av. Naturen å ødelagt for alltid på disse stedene :-)

10

[Svar](#)

2.51

Synes ikke dette så så galt ut.

Veiene går rundt knausene og med tanke på pålagt rehabilitering og gjenplantning av anleggsveiene, så blir dette bra. Gir også letter adgang for syklistene bl.a.

En annen sak er dersom dette gir støyproblemer for naboer, men videoen viser i alle fall ingen nære naboer.

10

[Svar](#)

2.52

Litt malurt inn i diskusjonen om vindkraft:

Først var vannkraftutbygginga i heiane våre fy fy! Nå er det vindkraftutbygginga som er fy fy.

Ein sveiper over utbyggingsområdet på Vardafjell og kommentarer hagler om vegar og anleggsvirksomheten på fjellet. Ja dimensjonane er gigantiske, med diameter og omkrets, turbiner på toppen av svære tårn . Ja her er lokal motstand og krefter i sving for å bremse

utviklinga. Vandalisme i naturen, fugledød og all slag elendighet, argumentene hagler mot landbasert utbyggingar!

Og løysningen for landbaserte anlegg finn ein jo utpå havet. Ute av syn er ute av sinn! Kan hende me som forbruker elkraft bør tenka annleis? Kor mykje bruker den enkelte av oss i året! Vårt aukande forbruk utløyser behovet for utbygging til lands eller på havet. Har me ikkje eit stort ansvar for å dempe co2 utsleppa? Vindkraft betyr fornybar og CO2 fri kraftproduksjon.

7

[Svar](#)

2.53. svarer slettet kommentar [av redaksjonen, GR]

[navn utelatt, GR]. I 2019 produserte norske vindkraftverk 5,5 TWh strøm. Likevel hadde vi netto import av strøm (vi produserte mindre strøm enn vi forbrukte). Hadde vi ikke hatt denne vindkraften, måtte vi importert disse 5,5 TWh'ene fra utlandet. Siden ingen land utenom Norge har nær 100% fornybar strømproduksjon, betyr det i praksis at dette ville vært import av kullkraft.

Nå kan vi riktignok forvente et overskudd av strøm de neste årene, noe som bidrar til å holde strømprisen nede. Uten vindkraft vil strømprisen øke. Neppe bra verken for forbrukere eller næringsliv?

5

[Svar](#)

2.54

Blir mye bra strøm dette

6

[Svar](#)

2.55

Fin grusvei å gå tur på for folk som ikke er like stødige på beina som andre.

5

[Svar](#)

2.56 svarer 2.55

De kan gå på tur i byen.

0

[Svar](#)

2.57

Vindkraft er ikke viktig , hadde man oppgradert gamle vannkraftverk så hadde vi vert spart for dette og fått ut mye mer strøm , att Høyre går for å ødelegge urørt natur er vel forståelig , men att Venstre og KRF er med på dette er trist , bare for att en industri skal tjene penger , det er det det dreier seg om ikke behovet for mer strøm. Setter du inn feil vindu i huset ditt så blir det rabalder , men når det kommer til vindmøllene så kan du gjøre omtrent hva som helst uten reaksjon fra staten med NVE i spissen.

2

[Svar](#)

2.58

Vi ødelegger mer natur med gedigne hyttelandsbyer i fjellet med tilhørende infrastruktur.

2

[Svar](#)

2.59

Bare trist! Men enda værre er det at det startes opp slike prosjekter langs hele kysten nå.

Kysten blir rasert, og myndighetene lar det skje. Det er ikke til å tro

1

[Svar](#)

2.60

Eg syns det ser greit ut gjort på ein fon måte osv

Kommer til og gro fint tilbake igjen men husk ein ting det er ting som me heller skulle tenkt meir på som dei på sjuke og gamleheimer og barn som ikkje har det greit eg syns heller me skal bruka tid på det

Den største feilen her er jo att det er solgt ut av landet der har dei som har gjort dette våre kjempedårlige dei bør dere heller klaga til og dere som meiner dette er feil kom dere inn i politikken umiddelbart

1

[Svar](#)

2.61

3. Vindmølledebatten like hard som innvandringsdebatten (14.06, red., 61 komment.)

Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn (V) mener vindmølledebatten mer og mer likner på innvandringsdebatten.

Publisert: Publisert:

14. juni

[Einar Aarre](#)

– **Polariseringen** bekymrer meg, sier han.

Nå vil Rotevatn **endre systemet for konsesjonsbehandling** av nye prosjekter. Han vil komme noen av kritikerne i møte med **strammere krav til utbyggere**.

33-åringen fra Nordfjordeid ønsker å bli leder i Venstre etter Trine Skei Grande.

Lørdag samlet han Venstre-folk i Olav H. Hauge-rommet i Litteraturhuset i Bergen for å snakke om hvorfor han vil til topps.

Det er godt over 20 grader og knapt et vinddrag i luften i Østre Skostredet.

Smittevernreglene har satt en øvre grense for 30 personer inne i lokalet i Litteraturhuset.

Rotevatn vil at Venstre-folk skal bli **snillere** med hverandre – blant annet i **vindkraftdebatten**.

– Når Unge **Venstre sier de er veldig for vindkraft**, så kan en være raus nok til å tenke at Unge Venstre ikke er imot **naturvern**. Når andre sier nei til vindmøller, betyr ikke det at de ikke er opptatt av **klima**. Jeg ønsker et parti der folk tror godt om hverandre og viser større **tillit** til hverandre, sa Rotevatn.

Mange «hatmail» i innboksen

Også utenfor Venstre synes Rotevatn **vindmølledebatten** er for hard.

Overfor BT bekrefter han at han som klimaminister nå mottar stadig flere «hatmail» fra vindkraftmotstandere.

– Opplever du det som sjikane?

– **Jeg er minister**, og skal **tåle tøffe tilbakemeldinger**. Men det er veldig hard **ordbruk** – fra begge sider. Debatten forteller også at det er behov for å gjøre endringer for fremtidige vindkraftsaker. Mye av kritikken mot selve **konsesjonsprosessen** opplever jeg som legitim. Det må vi ta inn over oss, og forsøke å skape et **bedre system**, sier Rotevatn.

Bygger for store vindmøller

– Betyr det at regjeringen i større grad vil **høre på lokalbefolkningen** som sier nei?

– Når det bygges vindkraftanlegg, er det fordi kommunen har sagt ja. Men det er et problem at etter et ja-vedtak, så kan konsesjonene blir liggende i veldig mange år uten at noe skjer. I mellomtiden har stemningen i kommunen snudd. Jeg er veldig kritisk til at konsesjoner blir liggende i dvale. Jeg er også kritisk til at det endelige prosjektet endrer karakter når det bygges. Det er flere eksempler på at man har trodd at vindmøllene skulle ha en bestemt høyde, men så viser det seg at de blir mye større, sier Rotevatn.

Han sier at Venstre jobber for å få et «strammere» konsesjonssystem, og at resultatet av forhandlingene vil komme i regjeringens stortingsmelding.

– Har den sterke kritikken mot vindkraft også gjort noe med din egen positive holdning til vindkraft?

– Min holdning har alltid vært nyansert, og omtrent den samme som jeg har til vannkraft. Hvert prosjekt må vurderes for seg. Noen prosjekter er helt uholdbare fordi de går for hardt ut over naturen. Noen er fornuftige. Det finnes vindkraftprosjekter i Norge som ikke har lokal motstand, og som det ikke er grunner for ikke å bygge ut.

Han gjentar at hvert prosjekt må vurderes kritisk.

– Jeg mener Norge historisk har bygd ut en del vannkraftprosjekter som ikke burde vært bygget, fordi det har gått for hardt ut over naturen. Det samme ser en med vindkraftprosjekter. Vi må lære av det, sier Rotevatn.

– Klimakutt i Norge

Til Venstre-folkene snakket klimaministeren om at det går fremover med klimapolitikken regjeringen fører.

– Det går an å kutte utslippene. Norge har gjort det fire år på rad. Utslippene går ned i EU, til og med i USA, men de går fortsatt opp i en del av de fremvoksende økonomiene. Det må vi stoppe, sa Rotevatn.

Han ga følgende forklaring på hvorfor klimautslippene går ned i Norge:

– Jo, på grunn av de politiske grepene vi har tatt: Som første land i verden innførte vi forbud mot fyring med mineralolje. Annenhver bil som selges i Norge er en elbil. Vi faser inn biodrivstoff, mange flere bruker kollektivtrafikk og folk kjører mindre. Det er slike grep som gjør at klimautslippene går ned, sa Rotevatn.

Vil ha Norge inn i EU

Men partilederkandidaten vil ha større innflytelse i internasjonale fora, og lanserer nå ønske om at Venstre på høstens landsmøte skal si ja til norsk EU-medlemskap.

– 80 prosent av Norges miljøvernlovgiving kommer fra EU. Vi er med i klimavotesystemet og med i utforming av regelverket for kjemikaliebruk. Vi får snakke med folk i Brussel, men når bestemmelsen skal tas, henvises vi til gangen. Svenskene, danskene, franskmennene og tyskerne lukker døren. Det gir ikke mening. Det må vi få slutt på, sa Rotevatn.

– Tør du ta en ny runde om EU i Venstre med den historien partiet har?

– Ja. Jeg tror partiet nå er klar. Venstre har i dag ikke noe EU-standpunkt, og mener en folkeavstemning må avgjøre. Jeg mener vi skal anbefale folk å si ja.

– EU-saken førte i sin tid til at Venstre sprakk?

– Under EU-avstemningen i 1994 var partiet samlet, men EU-striden i 1972 ble veldig krevende. Partiet ble splittet og siden samlet igjen. EU-kampen har vært tøff i Norge. Men

jeg kjenner ikke til et eneste grønt sosialliberalt parti i Europa som ikke er for å delta i EU.
Det bør ikke Venstre heller være, sier Rotevatn.

Publisert:

Publisert: 14. juni 2020 09:02

Oppdatert: 15. juni 2020 08:19

3.1.

Rotevatn har fra før donert sin hjerne til FN, nå vil han også mønstre på den synkende EU skuta.

Det spørres hvor mange han får med seg ombord. Jeg håper både han og Venstre går med i dragsuget når partiet synker under sperregrensen.

41

[Svar](#)

3.2

Sveinung Rotevatn må nå straks sørge for at det blir gjort en vitenskapelig kvalitetssjekk av den klima-modellen som FN - IPCC bygger sitt temperatur-scenario på - og som Norge har sluttet seg til. Modellen bygger på at fossil CO2 gir et klima-avtrykk i atmosfæren. Dette er en umulighet, og trenger en nærmere vitenskapelig forklaring. Hvordan kan det dokumenteres at klodens planter kan avvise 4% av den CO2 som er i omløp i atmosfæren ? Bakgrunnen for bygging av vindmøller har sin bakgrunn i denne vrangforestillingen.

26

[Svar](#)

3.3 svarer 3.2

National Academy of Sciences har gjort denne kvalitetssjekken for lengst og sammen med sine Nobelprisvinner-kolleger i Royal Society har de laget et lite hefte som forklarer greit hvorfor menneskeskapte utslipp er dårlig for klimaet.

Når det gjelder IPCC forholder de seg til flere klimamodeller som inngår i arbeidet med prognoser for framtida. Hovedtesen deres er at en dobling av CO2-nivå fører til +3,0 graders oppvarming.

I 1880 var CO2-nivået 280 ppm - og nå er det 415 ppm. En kraftig økning på 140 år.

Temperaturen har steget med 1,1 grader i perioden.

11

[Svar](#)

3.4 svarer 3.3

Det er bare det at forløpet av CO2 endringer strider mot forløpet av temperaturendringer i hypotesen om at CO2 driver temperatur. Dette gjelder historisk i 1000vis av år, og også fra 1850, og også nå. Altså CO2 hypotesen er bare en hypotese, en hypotese som ikke gjenspeiles i det virkelige klimaet, altså en hypotese som er bevist 100% feilaktig.

9

[Svar](#)

3.5 svarer 3.4

Om noe skal kunne kalles vrøvl er det disse påstandene om manglende bevis. Så jeg kaller det vrøvl. Tror dere fornektene virkelig at vitenskapen baseres kun på syensing?

Det er godt dokumentert gjennom analyser av varmestråling målt fra satelitter at CO2 opptar varmeenergi akkurat slik teoriene tilsier (ellers hadde teoriene blitt revurdert), energibalansen kan måles, og dine påstander om at dette er en hypotese er basert på at du argumenterer ut i fra lite kunnskap.

Til alt overmål er jo NETTOPP denne situasjonen gjenspeilt i det observerte klimaet - også gjennom vitenskapelige målinger.

9

Svar

3.6 svarer 3.3

Det kongelige Akademiet du sikter til må ha gjort en dårlig jobb.

1. IPCC sin Bern-modell (Siegenthaler og Joos 1992) er fullstendig uvitenskapelig i sin definisjon av mengder og oppholdstider av antropogent (fossil) CO₂ i atmosfæren. De karene forstod tydeligvis ikke naturens gang og CO₂ molekylet - tilla all økning i CO₂ i atmosfæren etter 1750 til menneskers aktivitet !

2. Du kan bla. sjekke målinger av ¹⁴CO₂ i atmosfæren etter 1963 og noe fremover i tid - hva skjer ?

3. Du kan og sjekke klimasensitiviteten til forskjellige nivå av CO₂.

4. Pågående målinger av klodens temperatur ved UAH viser dessuten at modellens scenarier er langt unna virkelighetens målinger.

5. Nobelprisvinner Al Gore var og fullstendig uvitenskapelig i sin propagandafilm om CO₂ - og dømt for dette engelsk rett.

Så det er på tide for Norge å forkaste modellen slik USA har allerede har gjort etter sin høring med uavhengige klimaeksperter i Senatet.

8

Svar

3.7 svarer 3.6

Jeg gadd sjekke en av påstandene dine, nummer 1. Siden alt du sier er absolutt feil regner jeg med at resten av påstandene også er hentet fra Klimarealistene eller andre amatører som ikke skjønner dette, eller gjentar påstander fra andre som heller ikke skjønner dette. Hint - Siegenthaler og Joos 1992 handler ikke engang om det du tror det gjør.

Påstandene om "at du kan sjekke" er for såvidt sant - men fortrinnsvis så bør folk sjekke vitenskap på vitenskapelige måter.

Al Gore er ikke primærkilden til klimavitenskap. Så hva han mente, mener eller vil mene er faktisk totalt irrelevant. Det blir som å prøve å underkjenne Einsteins relativitetsteori ved å påstå at Donald trump er uenig.

6

Svar

3.8. svarer 3.7

Ja, men det viser ikke igjen i det virkelige klimaet. Du kan fortsatt ikke vise at CO₂ endring har gitt en kvantifisert temperaturendring i det virkelige klimaet. Men det er bevist at temperaturforløpet ikke følger CO₂ forløpet som jeg sier. Dine påstander feiler i helhetsbildet selv om du mener noe annet. Det er andre forhold enn CO₂ som styrer temperaturvariasjonene i både kortsiktig og langsiktig klima variasjon! Andre forhold har jeg linket til tidligere, stikkord er kosmiske forhold og solaktivitetstren med alle direkte og indirekte konsekvenser, det er hovedårsak på både kort og lang sikt, ikke CO₂.

5

Svar

3.9 svarer 3.8

Som du leste, er varmeopptaket til CO₂ målt. At temperaturen stiger er også målt. Dermed er effekten av CO₂ målt i den virkelige verden. Dette er ikke mine påstander, jeg bare opplyser deg om hva som er målt. Før du kommenterer at dette er feil så skråsikkert bør du sette deg inn i dette. Det vil si, lese vitenskapelige publikasjoner.

At du mener det er andre forhold som styrer klimaet er greit nok, men du får bevise det da. På en vitenskapelig måte. I mellomtiden tror jeg det er klokest å forholde seg til det du forneker, men som er påvist vitenskapelig.

Kosmiske forhold og solaktiviteten er godt dokumentert, og det er lenge siden en med absolutt sikkerhet kunne vite at slik ikke står bak temperaturøkningen som er påvist. Det finnes mye litteratur om dette, hvis du er interessert.

5

Svar

3.10 svarer 3.9

CO2 opptar og umiddelbart avgir varmestråling, riktig. Temperaturen har økt, nesten riktig. Den har både økt og sunket. Men du har ingen vitenskap som sier at derfor er det CO2 som styrer temperaturen!

Angående solaktivitet etc. som jeg nevnte så er det 100 vis av fagfelleverderte publikasjoner. Du bare røper din uvitenskapelige holdning ved å vrake noe som du ikke har kunnskap om, noe som er en hovedsak i klimaendringene. Jeg linker om igjen et hint som du kan starte med, som du tidligere har vraket uten å forstå. <https://youtu.be/rEWoPzaDmOA>

Så er der mange flere visninger utgitt seinere som går i noe mere spesifikke saker og detaljer. Du har litt å lære, start med YouTube, så kan du gå videre på enkelte saker basert på 100vis av fagfelleverderte publikasjoner. Det er riktig at mange har forsøkt å benekte dette, men det er fra miljøene som er forblindet på CO2 og at andre forhold vil ødelegge deres agenda og bevilgninger.

3

Svar

3.11 svarer 3.6

Du kan gjerne presisere poengene dine så de blir mer håndgripelige.

IPCC sin 2004 modell var meget bra med prognoser for endring som lå 9% over fasit, i praksis var avviket omlag 0,02 grader per 10-år. Også siste modell CPIM 5 viser kun litt for høy endring. Modellene angir retningen svært bra, og de er gode på endringsfarten. Dette i motsetning til flere klimaskeptikerne som har prediket at det skal blir kaldere i lang tid. CO2s klimasensitivitet er viktig, det har man hatt god forståelse av lenge - mens tilbakekoplingsmekanismene er mer kompliserte. Hvordan vil albedo-effekten endres når det blir varmere? Hva skjer med mengden vanndamp - og slike ting. Det er ting IPCC jobber med for å bedre modellene sine.

<https://www.carbonbrief.org/analysis-how-well-have-climate-models-projected-global-warming>

Al Gores film ble godkjent i engelsk høyesterett som i hovedsak nøyaktig og god, men 9 spesifikke punkter var ikke godt nok dokumentert eller underbygd, eks om isbjørner, Tsjadsjøen osv

UAH har systematisk lavere resultater enn alle andre som måler global temperatur. Deres tall er kun basert på satelitt-modelleringer av temperaturen høyt opp i lufta.

USAs senat har ikke forkastet klimavitenskapen i noe vedtak.

3

Svar

3.12 svarer 3.10

Naturlig oppvarming fører til økt CO2-nivå i atmosfæren fordi havet vil avgi CO2 når det blir varmere. Økt atmosfærisk CO2 vil i neste omgang øke temperaturen - dette fortsetter til man har balanse mellom inn- og utstråling av varme til og fra atmosfæren.

Poenget er at menneskeskapt CO2-utslipp i stor skala er historisk noe helt nytt. Det fører til økt CO2-nivå uten den forutgående oppvarmingen av havet, og det skaper oppvarming av atmosfæren i neste omgang. Havet vil også bli noe varmere. En bi-effekt av dette er at havets evne til å holde på CO2 blir redusert.

4

Svar

3.13 svarer 3.7

Ska sei - alt er absolutt feil , -men noe er forsåvidt sant ?!

Da er det vel bare å få gjort sjekken. Al Gore er relevant fordi han viste at økt CO2 i atmosfæren ikke er driveren for økt Temperatur og et varmere klima.

0

Svar

3.14 svarer 3.12

Når Bern-modellen forteller at 4 % CO2 med fossilt opphav skal gies en oppholdstid i atmosfæren hinsides lengre (noe feks 180 år lengre enn resten som er ca 4 år) trenger dette en nærmere forklaring, -dernest at all økning i CO2 etter 1750 (starten på den industrielle revolusjon) tilskrives fossil CO2 - da blir dette en uvitenskapelig og tilfeldig valgt forutsetning. Tror folk flest vil kunne forstå det.

14 CO2 målinger er udiskutable og bekrefter at IPCC sin forutsetning feiler.

Temperaturmålinger ved UAH er vel de mest anerkjente i dag - og viser også at hockey kurven (fasit-skremmekurven) skyter langt over målet allerede.

Derfor er det høyst relevant nå å foreta en uhildet vitenskapelig sjekk av modellen - som og er uvitenskapelig på flere forhold bla. betydningen av fuktighet i luften og havets rolle.

0

Svar

3.15 svarer 3.12

Havet avgir CO2 når det varmes opp, det er barnelærdom. Men avgitt CO2 gir ikke temperaturøkning som du påstår, en påstand som også flere har forsøkt å argumentere for. Men proxy data fra historien viser at det ikke er slik, din påstand er bare en ønskatenkning fra klimaalarmist opportunistene.

0

Svar

3.16 svarer 3.15

Jeg forklarte nettopp hvorfor vitenskapen sier det du tror den ikke sier.

"CO2 opptar og umiddelbart avgir varmestråling, riktig" - så med andre ord opptar den varmestråling, som igjen avgis til luften. Dette er ikke rakettvitenskap. Å tro at det da ikke blir varmere blir som å skru på varmen i huset og tro at det bare er en hypotese at det vil bli varmere.

"Temperaturen har økt, nesten riktig." - nei, helt riktig. Det finnes målinger av dette, og med mindre en leser temperaturgrafene opp-ned kan en ikke konkludere som du gjør.'

<https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-temperature>

Det er ikke jeg som vraker solaktivitet som utgangspunkt. Selvsagt har sola innvirkning på klimaet, men det finnes ingen sammenheng med den globale oppvarmingstrenden. Dette er godt dokumentert. Les vitenskap, ikke blogger eller youtube.

2

Svar

3.17 svarer 3.16

Videre: Det finnes overhodet ingen sammenheng mellom solens variasjon og global oppvarming. Å påstå dette er per definisjon derfor feil.

<https://archive.epa.gov/epa/climate-change-science/causes-climate-change.html#Sun>

2

Svar

3.18 svarer 3.17

Ja, men denne varmestrålingen driver ikke klimaet. Det er mye mer komplekst enn det du aner. Den klassiske linken din er kommentert mange ganger. Og du kan på ingen måte si at en

slik temperaturvariasjon som kurven viser har noe med absorpsjon av varmestråling og re-emittering fra CO₂ molekyler. Kurven er villedende og misbrukes. Du utaler deg om vitenskap, men isolerer deg til årsaksforhold som er ganske uvesentlig i forståelsen av klimaets variasjon. Du har fått informasjon, først gjennom YouTube og så gå videre til de 100vis av publikasjoner som går imot deg. Det er flere tema jeg nå ikke har berørt. Ett av disse er autokompresjon som viser overordnet temperatur på kloden, samt planetene våre. Alle disse viser at CO₂ ikke har betydning, som støttes av målinger i moderne tid. Bare det med skydannelse ødelegger hele teorien din, d.v.s. CO₂ absorberer og avgir varmestråling, men den drukner i alle andre forhold med komplekse tilbakevirkninger. Se mer YouTube og øk din viten!

0

[Svar](#)

3.19 svarer 3.17

Linken din til EPA. EPA har vært blant klimaalarmist opportunistene, men er nå svekket i forhold til tidligere. Du bør heller holde deg til vitenskap enn å linke til EPA-bloggen som inneholder mye historisk klimaalarmist villedelse. Angående solaktivitet, så går de i samme fellern som andre. Solaktiviteten W/m² varierer lite, men det er ikke det som er hovedsakensaken, men alle de andre og indirekte forholdene.

Til og med så er det målt variasjoner i hvnivået som følger 11-års syklusene. Ref. f.eks. Dr. Nir Shaviv. Fortsatt er YouTube visningen jeg linket til ypperlig kilde for økt viten. Legg også merke til vår eminente forsker, Kristian Birkeland som har fått sitt navn i videoen, Birkeland strømmen!

0

[Svar](#)

3.20 svarer 3.19

Selv de mest prominente skeptikerne som Lindzen og Curry medgir at økt CO₂ gir høyere temperatur i atmosfæren, men de er uenige med IPCC i hvor sterk CO₂s klimasensitivitet er. Dine henvisninger til skydannelse og autokompresjon som alternativ til CO₂-bevisene, er imidlertid halmstrå uten realitet. Dette er 'teorier' uten støtte i den vitenskapelige debatten. Noe man tyr til i mangel av motbevis.

1

[Svar](#)

3.21 svarer 3.14

Det er ikke slik at menneskeskapt CO₂ har lengre oppholdstid i atmosfæren enn annen CO₂. Atmosfæren og øvrig natur utveksler CO₂ kontinuerlig, eks mellom hav og luft.

Poenget er at selv om all menneskeskapt CO₂ blir opptatt i naturens CO₂-lagre, så øker likevel atmosfærisk CO₂ fordi man har en ubalanse mellom samlet utslipp og samlet opptak. CO₂-nivået øker for hvert eneste år og ligger nå rundt 415 ppm. Det er ikke opphavet til det enkelte CO₂-molekyl som er viktig, men den samlede balansen mellom utslipp og opptak. De menneskeskapt utslippene kommer på toppen av de naturlige og fører til ubalansen.

1

[Svar](#)

3.22 svarer 3.21

Riktig, men disse bekrefter også at de ikke kan kvantifisere dette. Jeg har ikke hevdet at skydannelse er et alternativ, men en faktor som klimamodellene ikke håndterer, altså mangler. Diskusjonen om sensitivitet er et tema som ingen behersker, det blir bare en diskusjon innen et snevert område i det som bidrar til klimaendringer. Autokompresjon er heller ikke et alternativ, men en fysikk, og som målinger viser, som viser at CO₂ sin virkning ikke bidrar. "Uten støtte i den vitenskapelige debatt", ja du kan mene du, men du har da koblet deg av den vitenskapelige debatten, samt observasjonene fra virkeligheten!

0

Svar

3.23 svarer 3.21

Å snakke om ubalanse blir feil - siden naturen selv balanserer utslipp og opptak kontinuerlig og uten besvær innen 4 års syklus. Denne fysiske forståelsen er enkel og likefrem - ref. bla måling/bevis av $^{14}\text{CO}_2$ etter stopp i atombombe -prøvesprengninger.

Tilførsel av 4% fossil CO_2 fra klodens reservoar av olje , gass og kull gir en tilsvarende økt vekstkraft til alt liv på kloden på land og tilhavs - altså en grønnere klode.

Det at CO_2 i atmosfæren nå øker og temperaturen justeres noe skyldes andre naturlige prosesser.

Det skyldes ikke CO_2 - det har Al Gore vist gjennom sin prisbelønte film.

Det må derfor skyldes en skiftene sol (bla. Milancovitch og andre kjente kortere prosesser i det ytre rom) - samt et endringer i de uforutsigbare, skiftende store havmassene og livet der (med underliggende vulkaner som spyr ut bla CO_2).

IPCC makter ikke å modellere denne komplekse virkeligheten.

1

Svar

3.24 svarer 3.22

Innen vitenskap på aller høyeste nivå - finner IPCC massiv støtte, mens motstanderne baserer seg mest på bloggere og en noen emeritus'er med gammel viten fra 70-tallet.

George Bush jr. var modig nok til å be USA beste vitenskapsmenn om en uttalelse om klima og CO_2 - og det fikk han fra National Academy of Sciences som har flere hundre nobeltakere som medlemmer - og ingen bloggere. NAS støtter klart IPCC sine konklusjoner.

1

Svar

3.25 svarer 3.23

Målinger av CO_2 13 vs CO_2 12 viser at vi har en menneskeskapte utslipp siden fossil energi har mer CO_2 12. Og ubalansen er velkjent - det er den som øker mengden CO_2 i atmosfæren hver eneste år. Før vi begynte å fyre kull og olje i enorme mengder var CO_2 mengden i lufta stabil i flere hundre år.

Vi har gode tall for menneskeskapte utslipp fra fossil energi: 37,1 mrd tonn CO_2 . Dessuten kommen en del fra skoghogst og landskapsendring, rundt 6 mrd tonn. Naturen/hav klarer ikke å ta opp hele denne ekstra mengden, noe som gjør at CO_2 -nivået i atmosfæren øker hvert år. I 2019 med 2,2 PPM. Totalt: 415 PPM .

Bemerk at CO_2 -nivået i havet også øker og fører til havforsuring.

1

Svar

3.26 svarer 3.25

Ja, du fortsetter med din tro om vitenskap. Du har ikke fulgt med i timen når du refererer til "motstanderne som refererer til gammel viten...". Det er jo stikk i motsetning til det jeg peker på, og som nyere forskning viser. At NASA støtter IPCC borger ikke IPCC s riktighet. NASA har manipulert og villedet opp gjennom årene, med James Hansen i spissen til å begynne med. Dette spillet fra NASA er åpenbart av flere, men jeg tror nå at det endres i lys av all kritikken NASA har fått. I tillegg så er de eldre emerituser ikke noe mindre kapable enn de yngre. Kanskje tvert imot. Flere av de eldre har en typisk historieie med "hands-on" istedenfor simuleringsverktøy som gir fine tall, men ikke virkelighet. Eksempel kan være simuleringsresultat med varme hot-spot i sydlige troposfære, noe som skulle bevise drivhuseffekt. Men denne hotspotten måles ikke i virkeligheten. Vil også nevne Nils Axel Mørner med sin bakgrunn i havstigning m.m. Han overgår troverdigheten mot NASAs resultat. O.s.v.

0

Svar

3.27 svarer 3.25

Beklager dette blir som i eventyrene - Ja vi kjenner til de fossile utslippene - planteverdenen er happy med den ekstra føden siden den har vært underernært en tid - de siste istider har hatt urovekkende lave CO2 verdier 200 ppm og under det. Planter evner ikke å diskriminere mellom disse kildene - hvordan skulle den det ?- hva sier vitenskapen om det ? Anbefaler at du vurderer 14CO2 som nevnt.

Politisk styrt forskning gjennom FN er fortsatt i betydelig grad vitenfornektene - etter å ha blitt forelagt et bundet politisk mandat. Frie tenketanker med høy kompetanse som Clintel, GWPE, Norske klimarealister mfl. vitner om at forskningen er på ville veier - vi trenger en skikkelig gjennomspying av modellen jo før jo heller.

Avslutter samtalen her for min del denne gang.

1

Svar

3.28

Det er på tide at også politikerne innser at vi ikke trenger vindkraft i Norge:

<https://www.ivars.no/trenger-vi-vindkraft-i-norge/>

Likeledes at hele fornybarpolitikken, og klimapolitikken, er på ville veier:

<https://www.ivars.no/fornybar-energi-et-feilgerer/>

23

Svar

3.29 svarer 3.28

Dette er nok vanskelig å få solgt inn. I motsetning til det vi ser nå, er det få markedskrefter som vil vinne på å snu trenden. Alt som kan gjøres litt anderledes om igjen er lønnsomt for bedrifter. Mer arbeidsplasser og mer liv i "maurtua" som vi alle bor på. Det hele har blitt pakket inn i en fremtidsromantikk som den yngre generasjon får servert mye av gjennom den offentlige morsmelka.

Skal dette stoppes må det vist gjøres av noen som ser penger i det.

3

Svar

3.30 svarer 3.29

Her er markedsmechanismens løsning på dette:

En effektiv og ressursvennlig bruk av kraft og ledningsnett kan kun skje ved at det betales reelle kostnader, uten bruk av subsidier. Det innebærer:

1. At alle betaler reelle kostnader for bruk av ledningsnettet (NOK/kWh)
2. At kostnader forbundet med levering av ustabil kraft blir betalt for (NOK/kWh)
3. At alle subsidier blir fjernet (unntak i spesielle tilfelle)
4. Etablering av en eventuell eksportavgift for kraft, for å sikre innenlandsk leveringssikkerhet

7

Svar

3.31 svarer 3.30

Store utenlandske selskaper «trenger» mye strøm til bitcoin mining.

0

Svar

3.32

I begge sakene er befolkningens meninger ignorert.

16

Svar

3.33 svarer 3.32

Det er nok kommentarfeltene du tenker på; befolkningen ellers tror på menneskeskapte klimaforandringer og er for vindmøller.

10

[Svar](#)

3.34 svarer 3.33

Nei. Vi ser engasjementet lokalt nå. Mulig det er et flertall for rasering av naturen blant folk i urbane strøk hvor den ensidige klimapropagandaen fra samtlige media har fått sterkest gjennomslag.

17

[Svar](#)

3.35 svarer 3.33

Kanskje du skulle lagt med statistikk som underbygger dine påstander på disse to feltene, komplette statistikker med undergrupper som forklarer hovedgruppen. Da hadde påstanden din kanskje vært mer troverdig på tråden her.

6

[Svar](#)

3.36 svarer 3.33

Nå må du våkne opp

5

[Svar](#)

3.37 svarer 3.33

Vindmølledebatten har intet med klima å gjøre - tvert imot, alle data viser at å satse på vindmøller er meget ineffektivt. Reelle løsninger finnes, men bare om miljøbevegelsen begynner å lære seg matematikk og naturfag. Kjernekraft kan løse dette, men det vil de ikke ha.

Dessverre er satsingen på vindmøller en garanti for at noen tjener store penger, men klimaeffekten er minimal.

<https://www.spectator.co.uk/article/more-gas-less-wind>

5

[Svar](#)

3.38 svarer 3.35

Ett enkelt googlesøk vil bevise at jeg uttaler meg korrekt, om man utelukkende baserer sin virkelighetsoppfatning på kommentarfeltet vil man som oftest ende opp med feilinformasjon, spesielt vedrørende disse sakene.

3

[Svar](#)

3.39 svarer 3.38

Flere og flere i alle partier ser at vindkraft i norsk natur har store, uønskede konsekvenser - og så langt er det vanskelig å dokumentere effekt på klima. Det som bygges her går stort sett til økt forbruk, da kommer vi aldri i mål. Det som er lett å dokumentere er skader på naturmangfold, myr, lynghei, fjell, skog, habitater - også med direkte og indirekte klimakonsekvenser. Dessuten ødelagte lokalsamfunn og redusert tillit til politikere og myndigheter.

7

[Svar](#)

3.40 svarer 3.39

Jeg er helt enig i at vindkraft på land ofte er ødeleggende og her bør politikerne gjøre noe med regelverket slik at man får stoppet konsesjoner der konsekvensene blir større enn man antok ved tillatelsen, som heldigvis Rotevatn påpeker i artikkelen at regjeringen jobber med... det er

dog veldig dumt at lovverket ikke har blitt forbedret gjennom det siste tiårs regjeringer slik at vi har havnet i denne situasjonen.

0

[Svar](#)

3.41

EU virker å ha som mål å danne USE (United States of Europe), hvor landenes suverenitet blir torpedert.

Er Venstre virkelig for en slik utvikling?

Selv som "bare" EØS-medlem har Norge måttet svelge kameler og har implementert lover og regler som er av høyst tvilsom karakter i forhold til Grunnloven, og EØS-medlemskapet koster oss dyrt:

Til sammen betaler Norge 8,5 milliarder kroner hvert eneste år som ledd i EØS-samarbeidet (okt. 2019).

Internasjonalt forpliktende samarbeid er fullt mulig uten å være medlem av EU, og handelsavtaler kan inngås med land uten å være medlem av EØS (ref. EFTA).

13

[Svar](#)

3.42

Han har jo rett i det. Innvandring og vindsvindel har jo til felles at tilhengerne er de som har inntekter av det.

12

[Svar](#)

3.43 svarer 3.42

Jaså ?? Hvilke tilhengere har inntekter av innvandring ? Er ikke FrP's forklaring at Norge (og folk flest) taper på innvandring ?

3

[Svar](#)

3.44 svarer 3.43

Seriøst?? Det finnes en hel flyktninge/asyl industri både i Norge og avsenderlandene, og det har du ikke fått med deg?

0

[Svar](#)

3.45

Jeg kom nettopp fra Sørlandet. Vindmølle (eller vindturbinene om de selges inn som), ser forferdelige ut. Bue blir jo helt ødelagt av monsternastene. Ikke kan vi gå tur der heller, for ved kjøligere vær vil vingene kaste isklumper på folk som går under dem.

9

[Svar](#)

3.46

At politikerene ikke har stoppet utbygginger er fordi sentrale politikere ikke klarer det uansett så feil det nå er. Dette er ekstra trist da de vet selv de aldri skulle ha sentralisert styringen og skulle latt demokratiet fungere som normalt.

Forutsigbarhet grunnlaget er fint og nødvendig, -men her bør en også se det totale bildet, den økende temperaturen og sett at dette ikke er særlig verdt å jobbe for/med.

På tide at vurderig sentralt er "Vi legger'n død", med en "Lesson learned" dokumentasjon til nytte sentralt for fremtiden..

8

[Svar](#)

3.47

Både V og MDG bør anbefale Ja til EU - for miljøets skyld.

5

[Svar](#)

3.48

"vindmølledebatten" burde aldri vært noen debatt-. Ser ikke hvorfor Regjeringen skal kunne påføre Norge dette i det hele tatt. Det bør kun være ett rettsoppgjør a la Nurenbergprosessen...

4

[Svar](#)

3.49 svarer 3.48

Jeg ser ikke bort fra at en Nürnberg-prosess vil komme i kjølvannet av naturfornekterne ikke lykkes med å lure en hel verden til å tro på vrangforestillingen om at CO2 utslipp fører til klimakatastrofe.

0

[Svar](#)

3.50 svarer 3.49

Er du enig i at sabotører som med vitende og vilje ødelegger fremtiden for barna våre skal kunne dømmes i en domstol? Da må vi skynde oss, siden mange av disse er pensjonister, eller i ferd med å bli det.

0

[Svar](#)

3.51 svarer 3.48

Dere er så jævlig drøye!!! Skjønner ikke at Aftenbladet tillater disse grove kommentarene fra dere! Skjerpings!

Først av alt; dere lyver i deres kommentarer: det er ikke regjeringen som «påfører Norge dette»! Det er kommunestyret og Stortinget som har godkjent konsesjonene! Det finnes ikke eksempler på at Stortinget har overkjørt lokale vedtak i konsesjonstildelingen.. At dere ikke tror på den globale oppvarmingen/at mennesket bidrar til denne får være deres problem; å sende ansvarlige politikerne til døden?! 🙄

1

[Svar](#)

3.52

Ikke unaturlig at dette skjer, siden det ofte er de mest ekstreme innvandringsmotstanderne som også er de mest ekstreme vindmøllemotstanderne. De som ønsker at alt skulle vært som i gamle dager, og som er villig til å gå langt for å stoppe endringer.

Folk flest er ikke ekstreme, og om de er skeptisk til noe så går de ikke til angrep på de som mener noe annet.

4

[Svar](#)

3.53 svarer 3.52

Dette var harde ord - tror du virkelig at alle vindmøllemotstandere er innvandringsmotstandere? Der ser vi bevist den fundamentalistiske og virkelighetsfjerne tilstanden i miljøbevegelsen. En meget farlig trend, og faktisk farligere enn de få klimafornektere og innvandringsmotstandere. I så henseende har denne alternative virkelighetsoppfatningen mye til felles med EU`s heiagjeng.

4

[Svar](#)

3.54 svarer 3.53

Fikk du ikke med deg rekkefølgen i ordene jeg skrev?

1

[Svar](#)

3.55 svarer 3.52

Kjenner veldig mange som erkjenner menneskeskapte klimaendringer, men mener det er fullstendig feil å ofre natur i Norge for en tvilsom effekt på utslipp en annen plass. Vi har en naturkrise også! Og vi har allerede fornybar kraft i vannkraft og kan faktisk øke denne noe uten nye naturinngrep. Systemet for subsidier, skatter og avgifter favoriserer ødeleggelse av natur og lokalsamfunn. Tragisk.

0

Svar

3.56 svarer 3.55

Ja, jeg ser ingen grunn til å ha hastverk med å bygge vindturbiner i Norge. Det finnes ofte enklere måter å få mer elektrisk kraft på.

Det artikkelforfatteren reagerer på er hvordan motstanden har endret seg, ikke hvorfor det er motstand mot vindturbiner.

0

Svar

3.57 svarer 3.56

Dessverre, jo. Du setter likhetstegn mellom vindmøllestandere og innvandringsmotstandere. Dette er en meget dårlig stråmann. Muligens du ikke mente det slik, men da var det dårlig formulert.

0

Svar

3.58 svarer 3.57

Nei, jeg sa at de mest ekstreme innvandringsmotstandere ofte var vindmøllestandere i tillegg, ikke at vindmøllestandere var innvandringsmotstandere, klimafornektende eller køsnikere.

Hvordan burde jeg formulert det?

1

Svar

3.59

Vindmøller har ikke livets rett og vil dø ut av seg selv. De er hverken miljøvennlige eller «fornybare». Ift installert kapasitet produserer de ingenting mesteparten av tiden. Landbaserte produserer kun 25-30 % av installert kapasitet. Mao står de stille 75 % av tiden. Levetiden er ikke 20-25 år, men 10-15 år.

"De to vind-fenomenene kalt blockage-effekten (blokkering) og wake-effekten (vindskygge) har større effekt på energiproduksjonen enn tidligere antatt.

Begrepene beskriver ifølge Ingeniøren hvordan vindmøller i en vindmøllepark både lager vindskygge for hverandre innbyrdes og for hele vindmølleparken. Noe som betyr at man har overvurdert vindmølleparkens energiproduksjon – både historisk og fremtidig."

<https://www.dn.no/energi/her-er-vindfenomenet-som-rystet-offshore-giganten/2-1-701490>

«Wind turbines are neither clean nor green and they provide zero global energy»

<https://www.spectator.co.uk/2017/05/wind-turbines-are-neither-clean-nor-green-and-they-provide-zero-global-energy/>

3

Svar

3.60 svarer 3.59

Det triste er at vindmøllene ikke dør ut av seg selv så lenge elitene krever at vi skal subsidiere dem. Og når nok vindmøller er bygget, kan ingen få dem bort, fordi samfunnet da er blitt avhengige av dem. Når det ikke blåser vil da strømprisene gå i været og/eller så blir strømmen rasjonert.

0

Svar

3.61 svarer 3.60

Jeg tviler på at samfunnet noen gang vil bli avhengig av underskuddsindustri som ikke virker 75 % av tiden.

4. Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet (25.06, komm., 48 komm)

KOMMENTAR: Alle partiene som har sittet med regjeringsmakt i Norge siden 2011, har et ansvar for at vindkraftutbyggingen har blitt en fiasko. Det er feigt å skylde på andre for den jobben som ikke er gjort.

Publisert: Publisert:

25. juni

[Hilde Øvrebekk](#)

Kommentator

I forrige uke la regjeringen, med olje- og energiminister Tina Bru (H) og klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn (V) i spissen, fram stortingsmeldingen om vindkraft på land.

Regjeringen vil stramme inn behandlingen av vindkraftkonsesjoner og styrke den lokale forankringen. [En «historisk innstramming av vindkraftpolitikken»](#), beskrev de det som. Selvfølgelig er dette historisk, for vi har aldri sett vindkraftutbygging i den skalaen vi ser i dag. Og ingen har før nå heller ikke gjort noe for å begrense utbyggingen.

Elsertifikater

I 2012 ble det innført et felles elsertifikat-marked med Sverige, som til sammen skulle gi 26,4 TWh mer strøm i de to landene. Dette førte til at utbyggingene ble mer lønnsomme. Vindkraftutbyggingen satte virkelig fart.

Ifølge NVE har det så langt blitt gitt [93 konsesjoner for vindkraft](#). 42 vindkraftverk er satt i drift, 20 er under bygging. Det betyr at vi risikerer å få 31 flere de neste par årene.

I 2012 var Sp-nestleder Ola Borten Moe olje- og energiminister. Til Adresseavisen sa han i forrige uke at han ikke [angrer på et eneste vindkraftverk](#). Fordi «for ti år siden var vi i en helt annen tid», og forståelsen for kraftutbygging er annerledes i dag.

«Borten Moe-møllene»

Venstres Trine Skei Grande sier at vi må kalle disse vindmøllene for [«Borten Moe-møllene»](#).

«Over halvparten av dagens gitte vindkrafttillatelse er gitt med Senterpartiet i olje- og energiministerposten under Stoltenberg II-regjeringen (2005–2013), og den aller mest ivrige vindkraftministeren var Ola Borten Moe», skrev Skei Grande i [et innlegg i Dagbladet denne uken](#). Der beskyldte hun også Sp-leder Trygve Slagsvold Vedum for «oppsiktsvekkende ansvarsfraskrivelse» etter at han i Politisk kvarter på NRK i forrige uke tok til orde for å stoppe konsesjoner de selv har gitt.

«Det kan se ut til at de har glemt åra de satt i regjering», skrev Skei Grande.

Slagsvold Vedum har kanskje «glemt» hva hans egen nestleder innførte. Men har ikke Venstre også glemt at de sitter i regjering da? Skei Grande skriver jo selv at nesten halvparten av konsesjonene er gitt i den tiden hennes parti enten var støtteparti eller satt i regjering.

Plutselige vindmotstandere

Og hva med alle de andre partiene som går ut mot vindkraft nå? Hadde Frp glemt at det var de som satt med olje- og energiministeren i over seks år, da Sylvi Listhaug i januar annonserte at partiet [ville ta opp kampen mot vindmøller?](#)

Å lytte til lokalsamfunn er tilsynelatende viktig for både Frp og SV. Men da Sp og MDG i fjor la frem et forslag om at vindkraftkonsesjon ikke kan gis i strid med kommunestyrevedtak, var det [bare representanter fra Sp, MDG og Rødt som stemte for](#). Nå skal vi heller ikke glemme at absolutt alle vindkraftverkene som har fått konsesjon, først har fått ja fra kommunene. Av de samme politikerne som nå kjemper mot vindkraft. Problemet er at kommunestyrene har sagt ja til prosjekter, som i Tysvær og Sandnes, men at prosjektene har endret seg så mye at de samme politikerne nå går mot sine egne vedtak. Mest sannsynlig går det ikke an å gjøre noe med de konsesjonene som allerede er gitt. Selv om SV nå muligens får med seg Stortinget på å [kreve en gjennomgang av konsesjonene](#) som er gitt, men der arbeidet ikke er satt i gang. Et forslag fra SV, som satt i regjering med Sp og Ap i 2012.

Utenlandske selskaper

Den siste tiden har diskusjonen dreiet seg om de utenlandske selskapene, mange av dem pensjonsfond, som eier over 60 prosent av vindkraften i Norge.

Av den totale energien 25 vindkraftverk som er under bygging, kommer til å produsere, eier utenlandske selskap 75 prosent, ifølge bransjeorganisasjonen Norwea.

Slik systemet har vært lagt opp havner mesteparten av pengene utenfor Norge. I motsetning til vannkraft og olje og gass, der hensikten er at det skal komme fellesskapet til gode.

Regjeringen ønsker nå å styrke den lokale og regionale forankringen. Men også dette kommer lovlig sent.

For i stedet for å sørge for at pengene havner hos fellesskapet, har de havnet i lommebøkene til de såkalte «vindbaronene», som gjennom konsesjonssystemet har kunnet spekulere i å selge konsesjoner til de utenlandske eierne.

Ett eksempel er Norsk Vind Energi, der de to største eierne har bygget seg opp personlige formuer på til sammen over 60 millioner kroner. I 2018 hadde de inntekter på henholdsvis over 20 millioner og 6 millioner kroner.

Ansvarsfraskrivelse

De eneste politikerne som har sagt tydelig ifra om at det var nok, var fylkespolitikere i Rogaland, som i 2009 utarbeidet en [fylkesdelplan for vindkraft](#). Denne ble godkjent av Miljøverndepartementet og definerte tydelig ja- og nei-områder og strenge restriksjoner for ny utbygging. Etter at elsertifikat-ordningen ble innført, ble konsesjoner likevel gitt. Den «historiske innstramningen» av vindkraftpolitikken kunne skjedd helt fra starten. Tidligere statsminister Jens Stoltenberg (Ap) kom i sin bok «Min historie» i 2016 med kross kritikk av elsertifikatene. Men heller ikke han gjorde noe med det.

Politikerne kunne sikret lokal forankring og endret reglene, både helt fra starten og i alle årene etter. Og kommunestyrene kunne sagt nei.

Det er først nå, når de ser de sterke reaksjonene, at alle har snudd seg mot vinden.

Men alle de partiene som har sittet med regjeringsmakt i Norge siden 2011, har et ansvar for at vindkraftutbyggingen har blitt en fiasko. Det er feigt å skylde på andre for den jobben som ikke er gjort.

Publisert: 25. juni 2020 19:00

Oppdatert: 25. juni 2020 20:40

4.1

Vindmøllene er et resultat av tanketom politikk der det har vært viktigere å imponere EU enn å tenke på eget folk, eget land og egen industri. _Hvorfor_ endres ikke skattereglene sånn at det ingen, på papiret, blir lønnsomt å utvide kapasiteten og utnyttelsesgraden i eksisterende vannkraft? Kan noen stille politikerne til veggs på det? Hvorfor er det greit å kast skattebetalernes penger etter utenlandske spekulanter For at disse spekulantene skal rasere vår natur, men totalt umulig å sørge for å få enda mer igjen for vannkraften vår?

42

[Svar](#)

4.2 svarer 4.1

Ja, og nå ser vi galskapen i praksis med vindmøller på hver fjelltopp. Det er ikke mye pent. Det er ødeleggelse av den norske naturen, og strømmen skal jo ut av landet.

6

[Svar](#)

4.3 svarer 4.1

Merk at det legges betydelige summer igjen i form av eiendomsskatt og årlig leie til grunneiere. Over 20 MNOK i året For et 200MW anlegg kommer godt med i bygdenorge.

1

[Svar](#)

4.4

Meget bra journalistikk!

Konsesjonene varer ikke lenge. Her er det bare å signalisere at ingen videreføring av konsesjoner gis, og at alle områder skal tilbakeføres til opprinnelig stand.

"I henhold til Energiloven er det krav om konsesjon for å bygge eller drifte et elektrisk anlegg med spenning over 1000 V. Et vindkraftverk trenger dermed konsesjon. Denne konsesjonen gir en rett, men ikke en plikt, til å bygge og drifte et vindkraftverk i 25 år."

I energilovforskriften heter det at vindkraftverkene skal tilbakeføres til naturens opprinnelige tilstand, så langt det lar seg gjøre. NVE har innrømmet at de ikke har kontroll på dette. Hoder bør rulle. Dette kravet må signaliseres at skal følges opp meget strengt.

35

[Svar](#)

4.5 svarer 4.4

25 år er "lenge", vil mange si, men en slik signalisering betyr at ikke mer vind"parker" blir bygd, inkludert planlagte. Disse er nemlig overhodet ikke lønnsomme uten håp om evig konsesjon pluss subsidier pluss å skyve tilbakeføringen inn i uendeligheten. Vanlig prosedyre har vært å slå seg konkurs, så slipper en disse kostnadene.

Det verste en kan gjøre er å gi bort konsesjonene, eller signalisere at disse fornyes. En må håpe på at velgerne straffer slikt.

15

[Svar](#)

4.6 svarer 4.5

Samfunnets behov for elektrisitet må naturligvis veie tungt når NVE vurderer forlenget konsesjon utover 25 år. Det vil være ganske meningsløst å bygge ned et velfungerende anlegg

et sted, dersom man bygger opp et tilsvarende et annet sted for å dekke bortfallet av kraftproduksjon. Det handler om sunn samfunnsøkonomi.

Selskapene er forpliktet til senest i det 12 driftsåret å rapportere sin plan for tilbakeføring og demontering til NVE. I Norge er de fleste anleggene av nyere dato enn dette.

Ang avsetninger til fjerning i regnskapet skal de kontrolleres av ekstern revisor - og skattemyndighetene har ansvar for kontroll fra myndighetens side.

0

Svar

4.7 svarer 4.5

"Vanlig prosedyre har vært å slå seg konkurs."

Hva vet du om det?

Hvilken kraftpris trenger nye vindparker i Norge for å gå i balanse?

0

Svar

4.8 svarer 4.7

<https://www.windtaskforce.org/page/abandoned-eyesores>

Vi lever dessuten i et demokrati, så hvis flertallet ikke ønsker vindkraftverk, så har det lite å si med økonomien.

Slik går det også i Tyskland.

<https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2019-09-25/german-wind-power-sector-crisis-energiewende-under-further>

3

Svar

4.9 svarer 4.8

Lite konkret info på den første henvisningen din. Og vi diskuterer faktisk vindkraft i Norge, ikke i New England-statene.

Den andre henvisningen handler heller ikke om manipulerte konkurser for å unngå opprydding, men at ny vindkraftutbygging på land stagnerte i Tyskland i 2019. Dvs en annen problematikk enn opprydding av gamle vindparker etter konkurs i eierselskaper.

Det er poliitikerne som avgjør vindkraft-reglene, ikke meningsmålinger, og det er kun hypotetisk at norske politikere vil innføre strømmangel i Norge ved å legge ned vindkraften. Omtrent like hypotetisk som at de vil skrote CO2-målene.

1

Svar

4.10 svarer 4.9

Ingen større anlegg er utdatert i Norge ennå. Men NVE har ikke orden på kontraktene, slik at loven ikke nødvendigvis blir fulgt uansett. Hvem betaler da for å få fjernet dette?

https://www.nrk.no/trondelag/vindkraftselskap-gjor-store-inngrep-i-naturen_-men-har-ingen-plan-for-a-rydde-opp-1.14774291

Mye tyder på at ting skjer slik jeg sier. I Tyskland har man nok bedre kontroll enn i USA, man diskuterer nå hva som skal gjøres. Mitt tips er at fellesskapet må betale. Du vet, når et firma ikke tjener penger - er det konkurs. Slik fungerer verden.

<https://stopthesethings.com/2017/11/14/kaput-german-wind-farms-set-for-dismantling-as-subsidies-dry-up/>

3

Svar

4.11 svarer 4.10

Hvordan går det med vindmøllestrategien til politikerne? Jeg ser kun fossroing per idag.

Muligens med unntak av Venstre (minipartiet) som mener vindparker er del av naturen.

Akkurat som oljeparker er det?

MDG mener all vindkraft skal ta hensyn til natur og dyreliv. Men skjønner ikke at da kan ingen vindkraftanlegg bygges.

1

[Svar](#)

4.12 svarer 4.11

Det er i konsesjonene satt vilkår om at konsesjonær innen utgangen av det 12. driftsåret for anlegget skal oversende NVE et konkret forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og tilbakeføring av området som sikkerhet for at NVEs krav til nedleggelse blir ivaretatt. De tidligst idriftsatte anleggene har kommet så langt i driftsperioden at dette er aktuelt, og NVE vil følge opp dette.

1

[Svar](#)

4.13 svarer 4.12

Ja, det skulle bare mangle. Det mange lurer på er hvor mye dette koster, er det innkalkulert i kraftprisene, hvor strenge blir kravene til tilbakeføring, slipper selskapene billig unna, etc? Finnes det oversikt over kostnader ved tilbakeførelse, i andre land har slike kostnader i praksis blitt langt undervurdert.

Når dette ikke er under kontroll per idag kan det synes som om hele prosessen har gått meget raskt i svingene.

Og hva betyr "forslag"? Et slikt anslag (for det bør det være - basert på fastsatte kriterier) er jo også totalt avhengig av varigheten av et anlegg. Kan dette fastslås nøyaktig? Baserer en seg på at konsesjoner automatisk fornyes? Etc etc

0

[Svar](#)

4.14 svarer 4.13

I praksis betyr dette at selskapene skal sette av del av overskuddet til dette arbeidet. Og budsjettet skal selvsagt beregnes til gitt nøyaktighet som er normalt i industrien. Fra det 12. Året har operatøren fremdeles 13 år igjen av normal konsesjonsperiode, så disse budsjettene vil oppdateres årlig og gradvis øke i nøyaktighet, samtidig som del av overskuddet blir satt av og låst til dette arbeidet.

0

[Svar](#)

4.15

"Vindkraft-fiaskoen alle kunne ha stoppet..."

Ja, hvis man ikke hadde vært så fordømt "politisk korrekt" at alle fakta ble avvist med svada og snikk-snakk.

Men nå begynner heldigvis fakta å trenge inn, galskapen blir tydelig - og politikerne kappes om å ta avstand fra tidligere bastante holdninger.

19

[Svar](#)

4.16

Skylddeling er helt på sin plass mellom de største partiene, men det nytter liksom ikke at Sylvi Listhaug sanker stemmer på å være imot, når hun selv og andre i FrP har satt som olje og energiminister i regjeringen de siste 7 årene. Men det er vel lettere å være høyrøstet når man er i opposisjon ...

Og herlig at du kaller det for vindkraftverk, og ikke "vindpark" som jo er totalt misvisende. Alle konsesjoner som enda ikke er satt i gang må kunne stoppes for en ny og kritisk gjennomgang ...

11

[Svar](#)

4.17

Vindmøller er bare en ny måte å skjule eksporten av vannkraft. Uten garantert leveranse av billig kraft når det er vindstille så hadde du ikke kunnet gitt møllene vekk gratis.

10

[Svar](#)

4.18 svarer 4.17

Tøys. Det er ikke slik kraft markedet fungerer. Les litt om det 😊

3

[Svar](#)

4.19

Er systemene korruperte, ja så vil de nok alltid være det

10

[Svar](#)

4.20

Vedum har i alle fall tatt til fornuft, det gjør ikke Ola B Mo, men har var da ikke med gutteklubben grei i NVE og utbyggerne og han vil ikke innrømme sine tabber, men Vedum tar og vil ta ansvar og lytter til folket sin stemme det gjør ikke Olje Ola.

Når både politikere og folket er lurt av vindkraft elskere og når SA i da skriver om at Fylkesmannen vil rive et naust for det skjemmer naturen og landskapet som den reine skandalen, men fylkesmannen ser vist ikke vindkraft hva det ødelegger av natur og friluftsområder å boligområder i Sandnes og andre steder i Rogaland som er langt over grensen til det som kan godtas av vandalisme i offentlig regi av naturødeleggelse.

8

[Svar](#)

4.21

75% ut av landet.. Fy flate, dette er røveri av regjeringene som har sittet. Hvordan i alle kan vi stole på politikere etter dette ?

7

[Svar](#)

4.22 svarer 4.21

Tja, røveri ?

Statkraft har investert mer og eier mer kraftproduksjon i Tyskland enn utenlandske eiere har investert og eier av norsk kraftproduksjon. Så er du da også imot norske investeringer i utlandet?

2

[Svar](#)

4.23

Norge bygger mer fornybar energi grunnet de folkerettslige forpliktelsene som Norge har undertegnet.

Vi skal fjerne utslippene fra 80 TWH fossil energi på 10 år. Dersom alt blir tatt via elektrifisering, betyr det 40 TWH mer kraft, noe som utgjør en vekst på ca 29%.

Noe vil komme fra vannkraft - EnergiNorge og kraftkommunene har et opplegg for 5 TWH mer vannkraft via oppgraderinger. I tillegg kommer strøm fra småkraftverk. Men vindkraft vil være viktig, forhåpentlig mer på havet etter hvert.

Alternativet er å redusere forbruket, lønninger og trygdestønader . Alt koster - også å si nei til mer kraft. Klimautfordringen setter rammen.

7

[Svar](#)

4.24 svarer 4.23

Hvilken klimautfordring?

Den politiske?

Norge er en liten spissmus i global sammenheng, og å rasere norsk natur er ikke positivt hverken for klima eller naturmangfold!

22

[Svar](#)

4.25 svarer 4.23

Nei, vi kunne bygd noen kjernekraftverk, solgt overskuddstrøm og produsert hydrogen. Det ville monnet, istedet for å selge naturen for å komme med marginale løsninger. Men miljøbevegelsen har sabotert kjernekraft siden 60-tallet, og er direkte ansvarlige for at verden valgte å videreføre kull.

I tillegg saboterte en (bokstavelig talt) franske kjernekraftverk som kunne bruke opp radioaktivt avfall - så at dette ennå eksisterer er også på miljøbevegelsens hode.

4

[Svar](#)

4.26 svarer 4.24

Klimautfordringen som de aller fleste kjenner til med stigende global temperatur.

Norge overholder sine inngåtte avtaler.

Parkene vil utgjøre 450 km² i 2021. Av dette er 4% opparbeidet areal, eller ca 20 km².

3

[Svar](#)

4.27 svarer 4.25

Kjernkraft i Norge er luftslott og kommer aldri på bordet. Vel snakker noen FRP'ere om Thorium og den slags, men dette er ren teori og er altfor dyrt.

Ny kjernekraft koster enormt, Hinkley C har en garantipris på ca 1,30 kr per KWH.

Avfallet må lagres i flere hundre tusen år, lenger enn menneske har eksistert. Det er ingen politisk kraft av betydning som jobber for dette i Norge.

4

[Svar](#)

4.28 svarer 4.27

"Avfallet må lagres i flere hundre tusen år,....."

Har du dokumentasjon på en slik bastant påstand?

Ellers er det med respekt å melde rent tøv!

1

[Svar](#)

4.29 svarer 4.27

Du er klar over at i et livstidsløp er kjernekraft billigere/gir større inntjening enn gasskraft?

Hinkley har en høy garantipris fordi miljøbevegelsen har gjort det lite PK å bygge

kjernekraftverk, da ønsker en større garantier. Dessuten. Hvis alle sluttet å bygge bruer i noen tiår, ville neste bru også bli meget dyr, fordi en da må resertifisere alt.

Avfallet er uproblematisk, det er langt farligere med fiberplast fra vindmøller - og det blir det mye av etterhvert. Strålingsfare er totalt misforstått - det er det avfallet med minst halveringstid som er farligst. Det mest lengst halveringstid er minst farlig. Miljøbevegelsen saboterte forøvrig prosjekter som kunne ha brukt opp dette avfallet.

Det er bare et land som har nådd utslippsnivå lik det som mange land ønsker uten vannkraft tilgjengelig i store mengder - det er Frankrike, og det er på grunn av kjernekraft. I praksis er også prisen på strøm vesentlig billigere i Frankrike enn i Tyskland. Men miljøbevegelsen har snart fått slutt på det også.

2

[Svar](#)

4.30 svarer 4.29

Videre: Etter fadese med vindkraft som skjedde tredd ned over hodene på folk, bør en vel snart slutte å lete etter fornuft blant eksisterende politiske regime. Så at de ikke vurderer kjernekraft indikerer det kan være en meget god løsning. Naturfaglig sett er det da også en meget god løsning. Matte og slikt har faktisk mer å si enn føleri.

<https://www.iaea.org/topics/nuclear-power-and-climate-change>

Å satse på vindmøller, og samtidig ha kull og gasskraft ennå i flere tiår vil garantert ikke fungere.

3

Svar

4.31 svarer 4.27

Vindmøller løser ikke klimautfordringen. Dette vet nok noen i bransjen allerede, men det handler om å tjene penger.

Les hva Time magazine "Hero of the Environment" mener:

<https://www.youtube.com/watch?v=N-yALPEpV4w>

Forøvrig er ikke utsikten til vindmøllene, samt støyen, heller ikke veiene, begrenset til selve "parkene". Kjernekraftparker er mye mindre, og kan plasseres mye mer strategisk (la oss bruke begrepet park om alt - oljeparkene i nordsjøen inkludert).

3

Svar

4.32 svarer 4.28

Forbes skriver at de mest potente radioaktive stoffene må lagres i 1 mill år, mens 10 000 år til 100 000 er det lagringsstedene vanligvis oppgir.

<https://www.forbes.com/sites/christinero/2019/11/26/the-staggering-timescales-of-nuclear-waste-disposal/#7fb988cd29cf>

Scientific American skriver om en tidshorisont på 250 000 år dersom man ikke klarer å gjenbruke avfallet fra kjernekraftverkene.

"Spent Nuclear Fuel: A Trash Heap Deadly for 250,000 Years or a Renewable Energy Source?"

Poenget er at lagring har en svært lang tidshorisont.

3

Svar

4.33 svarer 4.31

Du kan ikke skylde feilene ved Hinkley C på Miljøbevegelsen. Det er ikke de som har stått for den hinsides dyre planleggingen og konstruksjonen. Vi ser og at USA ikke bygger ny kjernekraft fordi det koster for mye.

Fisjon er en evolusjonsmessig blindgate.

For Norge er kjernekraft uansett ikke aktuelt av en lang rekke grunner, og bra er det.

4

Svar

4.34 svarer 4.31

Radioaktiv stråling er absolutt farlig - mens vindturbiner resirkuleres 96%. Mht glassfiber komponentene er de ikke farlige men de varer lenge, og man må følge etter Tyskland og påby restbruk. Roth er et tysk firma som fører an i bruken av glassfiberkomponenter fra vindturbiner. Sementindustrien er en viktig avtaker.

Etter hvert blir bladene mer tilpasset gjenbruk. Dette er en industri i stor utvikling.

Teknologien er i støpeskjeen.

IEA oppgir at havvind alene kan dekke verdens strømbehov 18 ganger, så dine påstander om manglende potensiale er ikke holdbare.

3

Svar

4.35 svarer 4.34

Men sier de at etter 400 år kan du ha dette lagret i stua uten å overskride noen grenseverdi? Med mindre du bor i for eksempel Norge, og får radongass inn i stua? - men hadde jo ingenting med det radioaktive avfallet fra kjernekraft å gjøre. Det finnes forøvrig en masse geologisk inaktive områder å lagre dette i.

I uranrike områder i USA kan en måle radioaktivitet på høyde med reaktor avfall. Hint - det er ikke farligere enn norsk radon.

Miljøbevegelsen saboterte uansett reaktorer i Frankrike som skulle ha brukt opp dette avfallet, så at det ennå eksisterer er på de grønnes hode.

Langt mer radioaktivt avfall spys ut fra kullkraft - dette sprer seg i lufta. Avfallet fra kjernekraft er under total kontroll, og samlet opp.

2

Svar

4.36 svarer 4.34

<https://www.dagbladet.no/kultur/nei-kjernekraft-er-ikke-for-dyrt/70278391>

Fisjon er bare en blindgate hvis en ønsker å fortsette med utslipp fra fossilenergi.

https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_France

1

Svar

4.37 svarer 4.34

Radioaktiv stråling er farlig - men bare over visse nivå. Glassfiber er meget miljøskadelig.

Disse fibre dreper deg raskt hvis du får de i kroppen. Eller om dyr får de i kroppen.

Blandes de i betong slipper de fri når betongen smuldrer - et langtidsproblem.

Vind er ustabil - det er poenget. Verden tar ikke ferie den dagen det ikke blåser. Hele poenget med vind er at installert effekt ikke er garantert effekt.

<https://www.wind-watch.org/documents/hidden-consequences-of-intermittent-electricity-production/>

0

Svar

4.38 svarer 4.34

"folkerettslige forpliktelsene"??? For noe tull. Parisavtalen er ikke juridisk bindende og er frivillig for alle. Det vanker heller ingen reaksjoner for de som ikke oppfyller sine egne mål de selv har bestemt seg for.

0

Svar

4.39 svarer 4.37

Du er klar over prisen på kjernekraft?

0

Svar

4.40 svarer 4.34

Dette er skummelt - her kommer en rekke fakta, og tilsvar med nye fakta. Det liker jo de fleste på disse nettsidene dårlig. Kanskje flere bør smake på de to siste linjene i ditt innlegg [navn utelatt, GR]? Til nå har jeg tilgode å lese at motstanderne mot "det meste" har uttalt at de er selv villige til å redusere strømforbruket sitt, lønningene sine og innbyggernes trygdestønader?

0

Svar

4.41 svarer 4.39

Ja, kjernekraft gir langt større fortjeneste enn eksempelvis gasskraft. Problemet er at en idag regner kun kortsiktig. Når man tar hensyn til levetid, kraftproduksjon og inntjeningssevne ligger kjernekraft meget godt an.

Prisen på en investering er uvesentlig - resultatet av en investering er det vesentlige.

0

Svar

4.42 svarer 4.39

<https://www.world-nuclear.org/information-library/economic-aspects/economics-of-nuclear-power.aspx>

Spørsmålet er heller om de som mener kjernekraft er for dyrt er klar over prisen på kjernekraft? Svaret er nei, istedet snakker de om et enkelt tilfelle (Hinkley). Det finnes forklaringer på hvorfor dette tilfellet er dyrt (allerede lenket til dette). En vet noen er på tynn is når en må sitere enkelttilfeller (cherrypicking) for å få frem et poeng.

Det en virkelig må spørre seg om er hva det vil koste å drifte vindmøller til havs, utsatt for vær og vind, saltvann, korrosjon etc, med relativt kort levetid og sterkt varierende elproduksjon i utgangspunktet, og hva dette vil si for økonomien.

0

Svar

4.43

Jeg håper politikerne lærer at de skal representere folket ikke seg selv, nå de sitter på Stortinget. Det som ligger i bunn for vedtaket om utbygging av vindmølle-anlegg er klimahysteriet. Vanvittige «grønne» tiltak settes i gang uten mål og mening. Nå baller det på seg med el-ferger, hydrogen-drift og CCS. Rene symbol-tiltak uten noen som helst verdi og til en enorm kostnad. Det værste er at et flertall av politikerne fremdeles kappes om å være mest klimareligiøse, økonomi og miljøhensyn blir glatt ignorert.

3

Svar

4.44

Takk, det vet de fleste av oss. Men den sittende regjeringen har gjort null og niks for å stanse vindkraftverk-utbygginger som er vesentlig endret i forhold til det som i sin tid ble godkjent. Det gjelder m.a. de fleste vindkraftverk i Rogaland. Kystheiene i regionen er nå helt ødelagt, og vindkraftutbyggere som famøse Norsk Vind, Zephyr og Fred Olsen Renewables er i ferd med å ødelegge fjellheimen også, kun for penger, mellom 1.5-2 MNOK i ren profitt pr MW som bygges ut. Dere i Stavanger Aftenblad har heiet og heier vel fortsatt på denne cowboy-gjengen og nikkedukken deres fra Rogaland? For dere ser vel fortsatt ikke noen av vindturbinene her i regionen fra Gaustadtoppen?

1

Svar

4.45

Det mest fornuftige er å skrote denne underskuddsindustrien! Klimakrise forkjemperne kappes om å kaste penger etter klimakrise profitørene i et pinlig forsøk på å endre naturens gang. Dette vil etter planen gi dem flere velgere ifølge strategien. Problemet er bare det at såkalt «fornybar energi» som sol og vindkraft hverken er fornybar, miljøvennlig eller bærekraftig. Den er totalt avhengig av fossil energi i alle ledd; -produksjon, utbygging, drift, vedlikehold, osv. Og uten en oljesmurt økonomi er det bråstopp for subsidiene og politiske særfordeler som muliggjør denne underskuddsindustrien.

«Når investeringar skett så har investerare räknat med nästan ingen underhållskostnad och vindkraftverk som ska fungera bra i 25 år.

Verkligheten har visat sig att det är stora löpande underhållskostnader och en livslängd på turbinen på 10-15 år. Byta turbin kostar nästa lika mycket som bygga ett nytt vindkraftverk.»

<https://bladet.se/bransle-miljo/de-flesta-vindkraftverk-gar-mot-konkurs/>

1

Svar

4.46

Hvilken arealbruk kommer på de mange fjelltoppene med industriveier, og fotballbaneplataer om 25 år, mon tro?

Mang en politiker og grunneier begynner nok allerede å ha dollartegn i øynene....

Blir ikke mye tilbakeført natur av det!

1

Svar

4.47 svarer 4.46

Myndighetene kan stille krav til om at utbyggerne skal betale inn til et fond for tilbakeføring av områdene som ødelegges. Dette bør bli så dyrt at utbyggingen stopper opp.

0

Svar

4.48

Vindkraftutbyggingen i Norge er ikke bare en skandale den er en katastrofe for landet og natur og faunaen i landet vårt. Dessverre tar ingen i regjeringen tak i denne katastrofen som rammes over hele distrikts Norge hvor sårbar natur går til spille, ingen hører på lokalbefolkningen, alle lukker ører og øyner hva de sier, trist men sant.

5. Vindkraftpolitikk på avveie (20.07, komm., 93 komm.)

KOMMENTAR: Har vi egentlig behov for ny kraftproduksjon i Norge?

Stortingsmeldingen om vindkraft har mange og store svakheter og gir derfor dårlige svar.

Publisert: Publisert:

20. juli

Kjell Traa

Seniortanken

Ivar Sætre

Seniortanken

Torvald Sande

Seniortanken

Hjalmar Inge Sunde

Seniortanken

Gunnar Berge

Regjeringen la nylig fram Stortingsmelding nr. 28 "Vindkraft på land". Ifølge meldingen vil Regjeringen "... fortsatt legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft" og uttaler videre at "...vindkraft trolig vil være den teknologien som har lavest utbyggingskostnader i Norge framover".

På bakgrunn av sterkt økende motstand mot vindkraft på land i Norge det siste året varsler Regjeringen en mer restriktiv linje, både når det gjelder nye konsesjoner og gjennomføring av nye utbygginger.

Lønnsom vindkraft?

Kilden til vindkraft og lønnsomhet i stortingsmeldingen er et [dokument](#)(Kostnader for kraftproduksjon) utgitt av NVE, som er basert på en beregningsmetode hvor

energikostnader (investering og drift) er fordelt over levetiden for ulike strømproduksjoner.

Denne beregningsmetoden gir som resultat at vindkraft på land kommer ut med den laveste energikostnaden over levetiden, **men** det er en meget forenklet statistisk betraktning. Metodens store **svakheter**, som det ikke er tatt forbehold om i stortingsmeldingen, er blant annet at vindkraften er tilfeldig variabel mens vannkraft kan levere strøm hele tiden. Sammenliknet med vannkraften tas det heller ikke hensyn til vindkraftens skattemessige fordeler, indirekte subsidiert balansekraft, tilnærmet gratis tilgang til det norske strømmettet og stor forskjell i levetid mellom vindkraft og vannkraft.

Ved å korrigere for disse forskjellene i forutsetninger vil resultatet kunne bli tilnærmet stikk motsatt av det som NVE har beregnet; nemlig at vindkraften på sikt kan bli dobbelt så kostbar over levetiden som vannkraften.

I klartekst altså: Forutsetningen i stortingsmeldingen om "**lønnsom vindkraft**" er høyst **tvilsom** og bør gjennomgås på nytt.

Det hører også med i en vurdering av vindkraft og lønnsomhet å prissette skadene på natur og miljø som landbasert vindkraft forårsaker.

All utbygging av vindkraft i Norge bør stoppes når dagens godkjente prosjekter er avsluttet.

En annen stor økonomisk usikkerhet er knyttet til om eierne av vindkraft på land vil oppfylle kravet (i henhold til energilovforskriftens par. 3-5) om fjerning av installasjoner, samt tilbakeføring av naturinngrep til opprinnelig tilstand etter endt driftstid.

Behov for ny kraft?

I meldingen diskuteres behovet for ny kraftproduksjon i Norge. Allerede **i dag** har Norge et estimert **kraftoverskudd** på cirka 15 TWh/år, eller rundt 10 prosent av total produksjon i et normalår.

Dette kraftoverskuddet vil øke i årene framover, blant annet som følge av mer vindkraftproduksjon, fra dagens 5,5 til rundt 15 TWh/år.

I tillegg kommer potensialet for økt vannkraftproduksjon som følge av oppgradering av utstyr og utvidelser. Her er det sterkt ulike meninger. Kunnskapssenteret Cedren ved NTNU har anslått at det kan bety 15-20 TWh/år i tillegg, mens NVE tror at potensialet kan være rundt 6 TWh.

Dette betyr uansett at selv med fradrag for planlagt økt elektrifisering er det realistisk å anta at Norge i løpet av de neste 10-20 år fortsatt vil kunne ha et kraftoverskudd på minst 15 TWh/år.

For vindkraft i Norge bør konklusjonen derfor bli at all utbygging bør stoppes når dagens godkjente prosjekter er avsluttet.

Gavepakke til investorer

Når investorer nærmest har stått i kø for å investere i norsk vindkraft, skyldes det selvsagt at det er penger å tjene. Dette gjelder i første omgang salg av konsesjoner og dernest i form av subsidier, både direkte (el. sertifikater) og indirekte (subsidiert balansekraft og nettooverføring av strømmen), alt betalt av norske strømkunder. Dette er villet norsk energipolitikk, som både er naturødeleggende og bidrar negativt til landets økonomiske utvikling.

Stortingsmelding nr. 28 "Vindkraft på land", gir et lite dekkende bilde av vindkraften, både når det gjelder lønnsomhet og mulighet for utbygging av ny kapasitet, sammenliknet med potensialet for videre utvikling av norsk vannkraft.

En ny stortingsmelding om norsk kraftpolitikk burde også ha diskutert den store "skjulte" reserven som energisparing og effektivisering representerer. Ved storstilt overgang fra direkte elektrisk oppvarming til varmepumper og bruk av LED-lys, er det trolig potensial for å spare minst 20 TWh/år.

Publisert:

Publisert: 20. juli 2020 11:56

5.1

Takk til Seniortanken!

Med de enorme skadene vi nå ser på natur, framtidige skader på fugleliv, ødeleggelse av ikoniske landskap, ødeleggelse av lokalsamfunn - for noe vi ikke trenger (har ikke nevnt økonomi og fjerningsrisiko engang) - burde vi stoppe konsesjoner/bygging straks!

Dessuten burde Riksrevisjonen granske hvordan dette kunne skje. Mange av ulempene var kjent allerede i 2012 ifm etablering av grønne sertifikater.

31

Svar

5.2 svarer 5.1

Godt forslag at Riksrevisjonen bør se på dette!

Det er også godt dokumenter at alle sammenligninger av lønnsomhet mellom vann og vindkraft er feilaktige og av en eller annen høyst besynderlig grunn vurderer veldig skjevt i favør av vindkraften.

Her er en som tar for seg realitetene - den er skrevet av en forsker ved NTNU og en stortingspolitiker.

<https://www.tu.no/artikler/vindkraft-pa-sviktende-okonomisk-grunnlag/496068>

13

Svar

5.3 svarer 5.2

I europeisk perspektiv bør LCOE (beregnet kostnad per MWh) for kjernekraft følgelig påplusses en veldig ekstrakostnad for risiko vedrørende ulykker, mulig terrorisme, og lagring i hundrevis av år.

Kull- og gasskraft må påplusses framtidig CO₂-pris i et scenario for 0-utslipp, dvs i praksis kostnaden ved karbonfangst og lagring.

Sol og vind påplusses kostnaden for balansekraft som i framtida kan bli et konglomerat av pumpekraft, hydrogen og batterier. Israelske forskere har på gang en prosess med kun 1,3% energitap ved hydrogenproduksjon som er presentert i Nature og andre seriøse medier.,

https://materials.technion.ac.il/home_slider/fuel-of-the-future/

For Norge sin del har vindkraft en balansekostnad dersom den påfører vannkraften et produksjonstap. Dette er lite sannsynlig en betydningsfull faktor over tid.

2

Svar

5.4 svarer 5.3

Kjernekraft er morsomt nok den sikreste form for kraft. Tsjernobyl var forøvrig et anrikningsanlegg for våpegrads plutonium.

<https://ourworldindata.org/safest-sources-of-energy>

Det er også slik at avfallsproduktet er 100% under kontroll, og hadde det ikke vært for miljøbevegelsen, hadde vi nå kunnet bruke opp også dette avfallet (Superphenix-teknologi)

Har en nok balansekraft, behøves ikke vindmøller. Pumpekraft er en ikke-løsning fordi det ikke finnes nok kapasitet tilgjengelig. Hadde det gjort det, kunne hele EU gått på vannkraft. Vi vil aldri ha råd til å investere i nok batterier til å stabilisere nettet. Når det gjelder hydrogen - er du klar over hvor store/mange brenselceller som må til for å balansere kraftbruken?

<https://www.technologyreview.com/2018/07/27/141282/the-25-trillion-reason-we-cant-rely-on-batteries-to-clean-up-the-grid/>

Dette er ren ønsketenkning. Og et potensielt katastrofalt økonomisk eksperiment.

6

Svar

5.5 svarer 5.3

Det fins mye dokumentasjon på at kjernekraft er den klart sikreste form for produksjon av energi. Det er også den eneste form for energi som pr. i dag kan erstatte fossil energi, dersom dette er et mål.

Les boka Apocalyps Never av den tidligere miljø- og klimaaktivisten Michael Shellenberger, og bli overbevist.

4

Svar

5.6 svarer 5.4

Det er fremdeles mye potensiale for ny pumpekraftverk i Europa og verden. Antagelig mer enn nok til å støtte et elnett med høy andel av vind og solkraft.

<https://www.nature.com/articles/s41467-020-14555-y>

0

Svar

5.7 svarer 5.6

Du tror det kan lages nok bassenger tilsvarende at hele Europa kan gå på vannkraft når vindmøllene står stille? Og nå skal altså de fleste høyereliggende innsjøer også ødelegges på grunn av vindmøller? Selv om motstanden mot vindmøller allerede er meget stor.

Lykke til med det. Hvem betaler?

2

Svar

5.8 svarer 5.5

Hmm, Michael Schellenberger bruker gammel info som ikke lenger er riktig i sin argumentasjon. Det meste av hans «fakta» kan lett tilbakevises.

0

Svar

5.9 svarer 5.7

Forskningsparken Fraunhofer i Tyskland har meget gode analyser på europeisk kraftbehov fram til 2050.

Pumpekraft er en del-løsning for balansekraft. Balansekraft som nå er blitt den store anstøtssteinen mot miljøvennlig kraftproduksjon. Pumpekraft utgjør rundt 25 TWH i Tyskland, en liten men viktig brikke. En annen er biogass, i seg selv ikke stort, men viktig for balansekraft. Over 60 TWH i Tyskland. De kommer på toppen i et system med mye vind og solkraft. På toppen.

Tyskland ligger på 3. plass i europeisk nettstabilitet, etter Sveits og Danmark. Triste fakta for klull-lobbyen.

Artikkelen din handler ikke om brenselceller, men om batterier. Den slår også inn åpne dører fordi ingen hevder at batterier alene skal balansere nettet. Stråmannargumentasjon.

Hydrogen trengs ikke kjøres via brenselceller, det kan brennes direkte både for å produsere strøm, varme eller drive transportmidler. En ny feil fra din side. Hydrogen kan brukes til syntetisk drivstoff slik som man gjør på Herøya - jet fuel.

Flott vi har forusteende industrifolk som ser langt og lenger enn Kommentariatet.

2

Svar

5.10 svarer 5.7

Typisk stråmannargumentasjon igjen. Kritikk av et standpunkt ingen forfekter.

"Du tror det kan lages nok bassenger tilsvarende at hele Europa kan gå på vannkraft når vindmøllene står stille?"

1

Svar

5.11 svarer 5.5

Ifølge Det Internasjonae Atomenergibyrådet kostet Tsjernobyl-katastrofen 235 milliarder Dollar. I tillegg kommer alle de menneskelige lidelsene. Og livsfarlige materialer ligger under sarkofagen av betong for hundrevis av år framover.

Menneskelig svikt og x-faktoren pluss lagret materiale på avveier - dette er den farligste formen for energiproduksjon. En evolusjonsmessig blindgate.

1

Svar

5.12 svarer 5.11

<https://www.spiegel.de/international/germany/german-failure-on-the-road-to-a-renewable-future-a-1266586.html>

Virkeligheten ser ut til å være mer enig med meg en dine "industrifolk".

3

Svar

5.13 svarer 5.11

Skjønner du hvordan pumpekraft fungerer? Du må ha bassenger for å pumpe opp vann. De fleste blir naturlige bassenger, men du må ha dem. Så må du bygge pumper, og du må ha vann å ta av. Skal du kunne bruke denne oppsamlede potensielle energien, må denne gjennom et kraftverk. Siden det du nå har er vannkraft, må dette være et vannkraftverk. Alt dette må bygges, alt dette koster penger, og alt dette vil ødelegge natur på toppen av det vindmøllene allerede gjør. Og kapasiteten må være stor nok til at energibehovet dekkes selv når det ikke blåser.

Europa er konkurs lenge før dette er på plass.

2

Svar

5.14 svarer 5.8

Så tilbakevis det. Jeg tror Schellenberger har rett. At det mures kraftig i Tyskland nå nettopp på grunn av prisen og naturødeleggelsene og støyforurensningen trekker meget kraftig i den retning. Dessuten går det ikke akkurat etter planen.

Det tar nok en tid før dette innrømmes, for Merkel og hennes støttespillere innrømmer nok ikke at dette skar seg.

<https://www.spiegel.de/international/germany/german-failure-on-the-road-to-a-renewable-future-a-1266586.html>

1

Svar

5.15 svarer 5.14

Tyskland har nettopp besluttet grønn hydrogen som deres løsning fremover, og satser på storstilt utbygging det neste tiåret og videre. Det betyr storstilt utvidelse av offshore vindkraft. De installerte 1100 MW offshore i 2019, mens «kun» 900 MW på land. Grønn hydrogen lages altså med fornybar energi, til forskjell fra tradisjonell hydrogen fra naturgass.

0

Svar

5.16 svarer 5.14

Pumpekraft er meget enkelt og i full bruk i Tyskland. Pumpekraft er én av flere komponenter for reservekrafttilgang. Én av flere. Det er enkelt og virksomt - og ikke farlig. Atomkraft derimot er noe tyskerne avviker, naturlig nok.

0

Svar

5.17 svarer 5.15

Saklig som alltid, fakta, ikke bare tro og følelser. Meget bra.

0

Svar

5.18

Et meget bra innlegg av Seniortanken igjen!

De treffer meget godt i sin analyse av vindkraftens vilkårlighet, udugelighet, ulønnsomhet og ødeleggende virkninger. Kraftbransjens vev av myter og illusjoner om denn såkalt "grønne energien" sprekker på alle kanter.

En ting mener jeg imidlertid bør sies litt sterkere:

Når de sier at: "All utbygging av vindkraft i Norge bør stoppes når dagens godkjente prosjekter er avsluttet" så er jeg selvfølgelig enig i det, men utsagnet bør reformuleres til: "Vindkraften er nå bevist å være så miljø og naturskadelig og svært samfunnsøkonomisk ulønnsom og unyttig. Attpåtil har vi ikke behov for kraften. All vindkraftutbygging bør derfor stanses nå"

Deretter bør vi begynne å se på hvordan vi kan få plukket ned de mest ødeleggende vindkraftverkene som er bygget / bygges - og det er mange! Mange av disse er tildelt på bakgrunn av mangelfull og feilaktig informasjon og fremgangsmåte. De er derfor ulovlige. En konsesjon er kun en rettighet som består om den er gitt på et lovlig grunnlag. Er den ikke det må den trekkes tilbake.

20

Svar

5.19 svarer 5.18

Enig. Dessuten må Stortingsvedtak fra 19. juni følges opp med frister, det haster! Har arbeidet startet? Hvem er uavhengige nok til å vurdere lovligheten, oppfyllelse av krav?

10

Svar

5.20 svarer 5.19

Det er et stort problem at slik det nå ser ut er det NVE som skal kontrollere seg selv. Da vet vi hva svaret blir. Det er derfor nødvendig at det stilles krav om at en uavhengig institusjon skal utføre denne lovlighetskontrollen av tildelte vindkraftkonsesjoner.

5

Svar

5.21

Det er veldokumentert at gunstig plassert vindkraft på land er lønnsom, også uten subsidier. Godt halvparten av Norges befolkning (især de yngre) støtter vindkraft på land som grønn energi. Det er især den eldre delen av befolkningen der er motstandere, og de bruker et hav av vikarierende argumenter. Det ville være befriende om de av og til kom med de vanligste grunne: 1) Jeg liker ikke synet av vindmøller 2) Jeg er bange for prisfall på hytten/huset mitt. For 'Seniortanken' kan det ligge et argument de ikke nevner. Hvis Norge i fremtiden eksporterer mye grønn strøm, da kan det gå ut over eksporten av 'rein' norsk gass.

15

Svar

5.22 svarer 5.21

Enhver industri må oppfylle krav til natur, miljø og det samfunnet den tilhører, nedfelt i lover og retningslinjer.

Ingen industri må subsidieres av det offentlige, med unntak av helt spesielle, og tidsbegrensede, FOU-prosjekt.

Alle offentlige tjenester en industri betjener seg av, må det betales fullt for. Om private investorer tilbyr billige, eller gratis, tjenester, er det OK, så lenge dette ikke medfører skattefradrag.

Industrier som kan innordne seg slike krav, har livets rett. Vindkraft gjør det ikke.

32

[Svar](#)

5.23 svarer 5.22

Javel - og leterefusjonsordningen + de nye krisepakker, er det ikke subsidier til oljenæringen ??

5

[Svar](#)

5.24 svarer 5.23

Leterefusjonsordningen sikrer vel at langt større beløp innbetales til statskassen i neste omgang. Vindkraft på land skiller seg fra petroleum også på følgende områder:

Konsesjonslovgivning generelt

Eierskap til ressurser

Skatteforhold

Krav om fjerning

Konsekvensutredning

17

[Svar](#)

5.25 svarer 5.23

Dersom du spør Oljedirektoratet, så har leterefusjonsordningen vært en økonomisk suksess.

De nye "krisepakkene" er egentlig i all hovedsak kun en utsettelse av skatter og avgifter, og primært en støtte til leverandørindustrien for å komme gjennom en økonomisk krise.

Noen ser ut til å være fanatiske motstandere av petroleumsindustrien, selv om vi alle er økonomisk helt avhengige av den. Alternativene er pr. i dag få, om de i det hele tatt fins.

19

[Svar](#)

5.26 svarer 5.23

En meningsmåling referert i Dagbladet i august i fjor, viste at 25 % er ubetinget for vindmølleutbygging på land, 25 % er for hvis vindmøllene ikke kan sees fra turterreng eller boliger (!), 39 % er mot uansett, og 10 % vet ikke.

Det betyr, med litt journalistisk triksing, at 50 % er for vindmølleutbygging på land.

Hvis vindmøllene er usynlige.

9

[Svar](#)

5.27 svarer svarer 5.21

Til [navn på skriver av 5.21, utelatt av GR]:

Hvis du mener at vindkraft er lønnsom før subsidier som grønne sertifikater, gunstige avskrivningsregler etc, så må du gjerne dokumenter det. Men hvis det skulle være sånn at det er lønnsomt før subsidier, gjør det saken enda verre. Det betyr at eierene først får et overskudd før subsidier, og så får de i tillegg pengene fra de grønne sertifikatene. Dette har til nå utgjort 2.5-3 milliarder i året, og denne ordningen skal fortsette i 15 år til for alle vindkraftverk som er idriftsatt før 31.12.2021. Disse skattepengene på totalt kanskje 20-45

milliarder er det svært mye annet fornuftig bruke til, isf å berike noe få (utenlandske) vindkraftinvestorer.

23

Svar

5.28 svarer 5.21

Jeg har sett en liste på 37 argumenter mot vindkraft i norsk natur (det er jo der den bygges, LNF områder gjort om til industri). Du mener på kritikernes vegne at 2/37 argumenter skal 'bekjennes' spesielt? Selvsagt er ikke industrialisering av natur vakkert! Det dreier seg om Hertervigs landskap, ikoniske Stadt, det er Garborgs himilrand, det er vår alles identitet og sjelero, det landet turister vil se. Er det galt? Og hvis du eier en bolig, og det kommer en 10-etasjers boligblokk som tar sol og utsikt, verdiforringer ditt, da blir vel du glad? Hva mener du om de 35 andre argumentene?

17

Svar

5.29 svarer 5.21

Hvis lønnsomhet er veldokumentert, er det greit å vise det. Sjekk filmen Økonomibløffen (YouTube), Faktisk.no, motsvaret fra Naturfilmkanalen - og les så Jon Hustad sin artikkel i Dag og Tid 10. juli «Eit feilslege prosjekt», faktisk.no mangler kompetanse.

14

Svar

5.30 svarer 5.27

[navn utelatt, GR] og [navn utelatt, GR]. Her er link til rapport fra 2017 der viser lønnsomhet av grønn energi.

<https://www.greenmatters.com/news/2018/01/15/Z1Ypdi0/renewable-energy-equal-cheaper-fossil-fuels-2020>

2

Svar

5.31 svarer 5.27

Nasjonalbudsjettet angir kostnaden over tid til 10-12 mrd kr for en 23 års periode - og det gir omlag 500 mill i støtte per år for denne strømmen på 15 TWH for Norges del. Totalt blir den nordiske kraftbalansen styrket med 38 TWH.

EL-sertifikatene er et påslag i pris, samtidig blir grunnprisen på kraft rimeligere med 10% større tilbud av strøm.

Norge trenger veldig my strøm i framtida når olje/gass skal skiftes ut.

3

Svar

5.32 svarer 5.30

Takk for lenke!

Men dette er generelt, will be, fra 2017. Direkte anvendelse er deduksjon (fra det generelle til det spesielle) uten verifikasjon, enn si validering. Vi er allerede fornybare gjennom vannkraft, og kan øke produksjonen billig og i stor grad uten ytterligere naturtap. I stedet lar vi ny 'fornybar' bruke natur, uten at det koster (vi betaler).

<https://youtu.be/8MrToabuosM>

9

Svar

5.33 svarer 5.30

Godt halvparten av Norges befolkning bor i "et utvidet Oslo-område" og slipper å se og erfare hvilke ulemper og naturødeleggelser disse vind"parkene" forårsaker.

10

Svar

5.34 svarer 5.30

[Navn utelatt, GR] bør sette seg inn i de norske skattereglene for olje- og gassnæringen før han uttaler seg . . .

8

[Svar](#)

5.35 svarer 5.33

[Navn utelatt, GR) - jeg har jobbet 34 år i Statoil innen leting. Der har jeg vurdert et hav av 'kreative' prospekt som olje-mygg har boret tørt på skattebetalernes regning. Det er den mørke siden av leterefusjonsordningen. Når egenkapitalen i slike olje-mygg er brukt etter 4-5 tørre brønner fusjonerer de med en annen olje-mygg og gamblingen betalt av staten fortsetter.

2

[Svar](#)

5.36 svarer 5.32

EnergiNorge og kraftkommunene har sendt et brev om oppgradering og utvidelser til den norske stat. Potensialet de angir er 5 TWH. Det er reelt, for her er det snakk om eierne av anleggene. Oppgraderingene krever imidlertid skattelette for å bli lønnsomme.

Vi kan ikke leve av luftslott, men av konkrete og realistiske planer.

Hva skal Norge eksportere når fossilmarkedet forvitrer? Hele EU skal videre-elektrifiseres. Strøm fra Nordsjøen er en stor mulighet om vi ikke sover i timen.

5

[Svar](#)

5.37 svarer 5.35

Ja som sagt gjør det jo saken enda verre hvis vindkraft er lønnsomt før subsidier, da går jo norske skattepenger rett i lommen til vindkrafteierne som en ekstra fortjeneste, i stedet for å bli bruk feks skoler, omsorgsboliger, støtte til kommunene osv.

6

[Svar](#)

5.38 svarer 5.36

Hovedpoenget er at Norge ikke har behov for vindkraft i det hele tatt, hverken på land eller til havs.

Uten vesentlige investeringer, og antakelig uten subsidier, kan antakelig tilgangen på elektrisk kraft i Norge økes med 50-100%, gjennom energieffektivisering (varmepumper), oppgradering av eksisterende vannkraft, og forsiktig utbygging av ny vannkraft.

<https://www.ivars.no/trenger-vi-vindkraft-i-norge/>

7

[Svar](#)

5.39 svarer 5.38

For det første skal vi leve av noe når det europeiske fossilmarkedet faller helt bort om nøyaktig 30 år, og da er elektrisitet en enormt gunstig mulighet for Norge grunnet veldige vindressurser i Nordsjøen. Vi skal være veldig blinde for ikke å se den muligheten.

For det andre er energi-effektivisering noe vi driver med uavlatelig, uten at det fører til økt overskudd på energi ganske enkelt fordi vi bygger stadig flere boliger, næringsbygg, transportmidler, dataparker som igjen bruker energien fra effektiviseringen. Vi kan ikke erstatte 80 TWH fossilt innen 2030 via energi-effektivisering. Det er et luftslott.

Tankegangen om at olje- og gassinntektene skal vare evig er dessverre en feilslutning.

5

[Svar](#)

5.40 svarer 5.37

Vindkraft har vært avhengige av subsidier. Men kostnadene har falt veldig siste tiåret slik at Ny vindkraft kan nå bygges uten subsidier der vindforholdene er gode, slik de er mange steder på Vestlandet.

Uansett i 2021 blir subsidier faset ut. Da regner en med også at eksisterende elsertifikater faller i pris til nær null.

2

Svar

5.41 svarer 5.39

NTNU oppgir høyere tall, mellom 6 og 30 TWh. I tillegg har NVE oppjustert nedbørsprognoser med 5%. Vi har ikke tatt ut potensialet i enøk, det er muligheter for solceller, geotermisk m.m.. Dessuten: Hvor mye energi skal vi ha, til hvilken bruk - og til hvilken pris?

Vi kan ikke øke ødeleggelsene av natur, jmf FNs naturpanel.

4

Svar

5.42 svarer 5.39

Tyskland har allerede begynt å skjønne at vindmøller ikke fungerer. Utbyggingen der står nå i stampe. Frankrike har allerede oppnådd målene (på seksti og sytti-tallet) med kjernekraft.

Om en eller høyst to generasjoner kjernekraft har vi fusjon, der det nå gjøres store fremskritt. Alle investeringer i vindmøller vil på dette tidspunktet være bortkastede.

3

Svar

5.43 svarer 5.39

[navn utelatt, GR];

80 TWh betyr i størrelsesorden 900 STORE offshore vindturbiner, eller 2000 enorme på land. Om da 80 TWh kapasitet skulle bygges ut i løpet av 10 år, som du insinuerer, må det hver uke installeres og settes i drift 2 stk. offshore vindturbiner i relativt kystnære farvann, fra neste uke av. Å fremme en tilsvarende (enda) høyere veksttakt av vindmøller på land, er neppe gangbart.

Noen umiddelbare utfordringer kan tenkes:

- 1) Investeringskapital / cash-flow.
 - 2) Energi, råvarer og fabrikkasjonskapasitet for ALLE typer materialer og komponenter som skal til for å produsere vindturbiner i et slikt tidsperspektiv, om alle land skal fase ut kull/olje/gass i samme tempo.
 - 4) Areal. Anta typisk 500 meter avstand mellom hver vindturbin. Store områder vil begrenses for eksempelvis skipsfart og fiske. Hver måned i 10 år vil et nytt havområde på 1 x 1 km beslaglegges. Interessekonflikter?
 - 5) Vindturbiners effekt på livet nede i havet og over havflaten i disse havområdene?
- For all del, bygg ut innen økonomiske, fysiske og hensiktsmessige rammer. Ny og alternativ energiforsyning er velkommen og er del av normal utvikling, men ha et realistisk forhold til dimensjonene og ikke kast blå i øynene på folk!

3

Svar

5.44 svarer 5.42

Frankrike planlegger nå storstilt utbygging av vindkraft, siden atomkraft er svindyr 😊

2

Svar

5.45 svarer 5.44

Kjernekraft er langt billigere på sikt. Men dyrere i "innkjøp". Det er miljøbevegelsen som presser frem vindmøller, som blir dyrere på sikt på grunn av kortere levetid og mindre produksjon.

Til og med Tyskland har skjønt dette og revurderer nå kjernekraft. Men miljøbevegelsen presser ironisk nok på for å ødelegge natur og garantere at målene ikke nås.

Matte og fysikk bryr seg ikke om føleri.

2

Svar

5.46 svarer 5.38

All industri med en offentlig nytteverdi får subsidier i en kortere eller lengre periode .

Fusjonsenergi har fått subsidier i 50 år, og har fremdeles langt å gå før vi har gjennombrudd.

Tradisjonell atomkraft mottar også fremdeles subsidier, selv om det er en moden teknologi.

Solkraft mottok subsidier, men bygges må uten i solrike områder. Og bunnfaste vindturbiner langs kysten av UK og grunne områder langs Europas kyst kan nå bygges uten subsidier.

1

Svar

5.47 svarer 5.45

Det stemmer ikke. Tyskland installerer mer vindkraft på havet, og mindre ny vindkraft på land. Q1 inneværende år ga >50% fornybar strømproduksjon for første gang i historien.

0

Svar

5.48 svarer 5.43

Å fjerne 80 TWH fossilt innen 2030 er den norske stats bestemmelse.

Siden el er mer effektivt enn fossil energi, trenger man ikke ersatte 1 til 1. Men 40 TWH er nødvendig dersom alt skal tas via ny el.

Problemet med havvind er i all hovedsak økonomisk. Foreløpig er det for kostbart og prisen må ned. Derfor er FOU viktig.

De nye Haliade-X turbinene gir 0,07 TWH per år. 1200 stykk vil greit gi 80 TWH på ett år.

Det vil ta 1200 km² med 1 km mellom hver turbin. 1,5 km gir 2700 km². Et lite område på

havet. Men disse tingene er i støpeskjeen. Vi vet bare at potensialet for strømproduksjon på sokkelen er enormt. Det er mye forskning på interessekonflikter og hav-biologi fra dansk

havvind. Funnene er ikke avskrekkende.

1

Svar

5.49 svarer 5.41

De ferskeste kontraktene i England viser rundt 45 øre/kWh for offshore bunnfaste installasjoner. Og siden offshore er betydelig dyrere å bygge enn på land, vil landfaste priser ligge godt under dette, antagelig rundt 30 øre pr kWh for lønnsomhet.

<https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/electric-power/042820-uk-ppa-auction-bids-fall-to-record-lows-in-uncertain-times>

1

Svar

5.50 svarer 5.37

Ikke glem at vindkraft kommuner kan motta 10 til 15 MNOK pr år i eiendomsskatt for et 200 MW anlegg.

Og grunneierne vil motta årlig leie i samme størrelsesorden. Dermed gode inntekter til skoler og sykehjem for landsbygda.

1

Svar

5.51 svarer 5.43

Europa installerte ca. 3600 MW ny kapasitet i offshore vindkraft i 2019. Vi snakker om da 15 TWh i årlig strømproduksjon.

Fremover vil dette aksellerere.

Så 80 TWh i løpet av 10 år er antagelig et lavt anslag.

Hverken areal behov eller produksjonskapasitet blir et problem. Antagelig får vi også 20 MW turbiner om få år, så færre turbiner blir nødvendig for samme effekt.

0

Svar

5.52 svarer 5.45

Vel, Hinkley point har avtalt svindyr kraft de neste 30 årene fra det nye atom prosjektet. Tror også Frankrike er skremt fra Flamanville prosjektet og vil nå installere vind kraft offshore.

1

Svar

5.53 svarer 5.51

De nye 80 TWh i løpet av 10 år gjaldt kun for Norge.

Aksellererende (eksponensiell, om "klimamålene" skal nås) installasjonstakt i Europa og verden for øvrig vil røyne en del forsyningskjeder, og se ikke bort fra rebound effects. I Norge er det oppstandelse og motstand når noen søker om å starte ny kobberutvinning. Greit å lukke øynene og la andre ta seg av the dirty work.

2

Svar

5.54

Norge trenger ikke en eneste vindmølle som sprer ut mikroplast ut i naturen. Stopp all vindkraft, og fokuser på å effektivisere vannkraften. Enorme energimengder ligger bare og venter på å bli effektivisert.

14

Svar

5.55

Vindkraft vil aldri bli en seriøs leverandør av energi. For å bli det må den være; -billig, lagringsvennlig, lett tilgjengelig, regulerbar, stabil og ikke minst økonomisk, praktisk og teknisk bærekraftig. Vindkraft oppfyller ikke noen av disse kriteriene. I tillegg er den totalt avhengig av fossil energi i alle ledd; -produksjon, utbygging, drift og vedlikehold. Lav levetid på 10-15 år gjør det ikke bedre.

<http://www.forbes.com/sites/realspin/2013/03/14/germanys-green-energy-disaster-a-cautionary-tale-for-world-leaders/>

<https://www.technologyreview.com/2018/07/27/141282/the-25-trillion-reason-we-cant-rely-on-batteries-to-clean-up-the-grid/>

8

Svar

5.56 svarer 5.55

Design levetid er normalt 25 år for nye vindkraft anlegg. Anlegget på Smøla har nå stått 20 år så langt. Anlegg bygges nå subsidiefritt, hvilket betyr at de er økonomiske, lønnsomme, og dermed billig.

Trenger ikke gå lenger enn til UK for å se hvordan kull har blitt faset ut takket være Blant annet storstilt utbygging av fornybar Kilder.

Og en vindturbin bruker kun måneder før den har betalt tilbake all energi og CO2 utslipp som gikk med til å lage den inkludert mineral utvinning.

3

Svar

5.57

Helt korrekt ! Amen !

Stopp raseringen av norsk unik natur....

8

Svar

5.58

Det må mer realisme inn i norsk energi- og klimapolitikk. Det holder ikke at «jentunger» med kompetanse på ungdomsskole-nivå skal sitte å styre Norge.

8

Svar

5.59

God kommentar - kanskje det nå etterhvert kan begynne å nærme seg et punkt i energipolitikken der noen norske politikere (eller journalister) våger å etterspørre -for å få bekreftet -hvorvidt det såkalte menneskeskapte klima-avtrykket i atmosfæren virkelig finnes ?

7

Svar

5.60

Det er noe som er stein hakkanes galt med bergingen av kostnad ved å produsere vindkraft i disse enorme vindkraft industriområdene.

Først ser jeg på all den tiden vindturbinene står stille når det ikke blåser og når de stoppes når det blåser for mye, hvor mye står et vannkraftverk, aldri, da løper kostnadene om vindturbinen om de står stilt.

Når vannkraften koster ca 3 til 5 øre å produsere og når en bare ser på et vindkraftverk på Fitjarfjellet der koster strømmen 75 øre i rene kostnader, det har de selv skrevet i Sunnhordlands avis.

Så kan vi ta blåfjellfallene kraftverket i Sunnhordland, der koster strømmen ca 5 øre å produsere 1 kilowatt (1000 watt)

Vi ser aldri noen steder i media hva er den aktuelle kostnad å produsere 1 Kwh i våre vindkraftverk, det nevnes ikke med et ord.

Hva koster strømmen på Vardafjell, i Sirdal og andre plasser, dette tallet holdes skjult for folket, hvorfor.?

Når det koster i dag på de nyeste og mest lønnsomste vindturbinene så skrev pressen at nå var produksjonsprisen kommet ned i 58 øre, så hvem betaler mellomlegget, jo vi på nettleien og når som strømmen til oss forbrukere ligger på fra 17 øre til opp til 35 øre pr. Kwh forsatt er det langt igjen til å dekke kostnaden til vindkraften, men vannkraften er forsatt lønnsom.

Hvorfor presenterer ikke vindkraft selskapene sine rene kostnader for å produsere 1 Kwh i hver eneste vindkraft industriområde, da først kan vi virkelig se hva denne vindkraften koster samfunnet og hvor galt denne satsingen på vindkraft er.

Hele denne vindkraft industrien lever kun på tilskudd, en kan investere en milliard og (et eksmp.) få tre tilbake men selv om det er en underskuddbedrift som aldri vil få et overskudd uten disse tilskuddene.

Hvorfor skal vi bygge og holde liv i bedrifter som ikke har livets rett uten tilskudd, når de ikke kan eksistere uten tilskudd.

Hva skjedde med bøndenes mikrokraftverk når strømprisen falt, de ble umiddelbart slått konk null hjelp ang redusert skatt og avgifter som tok knekken på dem, så ble de solgt for kostpris til utenlandske investorer, det var ok.

Gasskraft verkene ble ikke lønnsomme på grunn av avgifter, og Co2 avgifter, Co2 trenger vi for å leve inkludert annet liv på planeten, så hvorfor drepe selskap med slik avgift på noe vi trenger.?

7

Svar

5.61 svarer 5.60

Ny vindkraft kostet i snitt 32 øre per KWH i 2019. Det er mye lavere enn for få år siden. Du kan ikke bruke nedskrevne vannkraftanlegg som sammenligning - men ny vannkraft og oppgraderinger av gamle. Vi kan ikke bygge ny vannkraft uten avskrivninger av investeringskostnaden.

Både ny vannkraft og vindkraft får støtte fra el-sertifikater. Vannkraft < 10 kvA har lav skattesats.

5

Svar

5.62 svarer 5.60

Det er lite tilskudd fremover når subsidier fases ut og pris for elsertifikater faller til nær null. Du spør om priser. De fleste vindprosjektene selger kraften til lange avtaler før prosjektet besluttes. Tonstad vindpark som du nevner ble besluttet etter at Norsk Hydro hadde inngått kjøpsavtale i 25 år av all strøm fra anlegget. Dette er private avtaler som det offentlige da ikke kjenner innholdet i. Men Eierne av tonstad vindpark har antagelig ikke tatt særlig hensyn til subsidier i utbyggingsbeslutningen siden de snart fases ut. Så Ingen tvil om at vindkraft er lønnsomt selv uten subsidier om en nå finner kjøpere av strømmen til 30 øre pr. KWh eller høyere på lange faste avtaler.

3

Svar

5.63 svarer 5.62

Når Hydro har kjøpt all produksjonen fra Tonstad Vindpark, så er det ikke variabel, men jevn strøm fra nettet som blir levert og dette utgjør en stor forskjell. Variabel vindkraft har ingen kommersiell verdi, før den er matet inn i et strømmnett med tilstrekkelig balanse -og back-up kraft. Vindkraftprodusentene reklamerer med at de forsyner så og så mange husstander med strøm, men det er selvsagt bare bløff.

5

Svar

5.64 svarer 5.61

Vindkraft varierer såpass, at teoretisk effekt ikke er så viktig som man tror. Dette er en bløff. Istedet blir et elnett gradvis mer ustabil desto flere vindmøller som bygges.

<https://stopthesethings.com/tag/intermittency-of-wind-power/>

De som allerede har garantert inntjening i sine prosjekter mener selvsagt dette problemet kan løses. Risikoen er ikke deres... Og de tar heller ikke kostnadene.

3

Svar

5.65 svarer 5.63

Hmm, rart argument du kommer med. Norge med enorme vanndammer har jo alle muligheter til å justere uttaket fra dammene, og dermed balansere kraften.

Neste år starter vi opp 1400 MW kabel til Newcastle. Forretningssideen med denne er nettopp at Norsk vannkraft kan fungere som batteri for UK. Når England har overskudd av vindkraft kjøper vi billig kraft fra UK, og lar dammene fylles opp. Når UK trenger strøm kan vi da selge magasinert strøm dyrere til UK. Samme gjelder for kabler til Danmark og Tyskland . Altså ingenting galt med vindkraft når vi kan lagre energi.

1

Svar

5.66 svarer 5.61

Vindkraft med gratis transport til utlandet, gratis balansekraft, gratis natur, ingen pålagt kompensasjon for ødelagte livskvalitet og redusert eiendomsverdi, i de fleste tilfellene ingen

annen skatt enn eiendomsskatt og pengene går rett i lomma på internasjonale finansinstitusjoner med bankkonto på Caymanøyene.

4

Svar

5.67 svarer 5.65

Vindkraften er prisgitt at det er balanse/back-up tilgjengelig og den dagen vindkraftprodusentene må betale fullt for denne systemtjenesten vil økonomien bli en annen. Enig i at her til lands er det så langt enkelt å balansere med magasinkraft, men langt fra sikkert at "magasinet" strøm kan bli solgt dyrere. I andre land, f.eks. Tyskland må fossil kraft sørge for balanse/back-up og bli påført store tap pga. redusert driftstid og "hot" stand-by.

1

Svar

5.68 svarer 5.66

Vannkraft eksporteres gratis til utlandet.

Vindkraft betaler leie til grunneier.

Konsesjonen er 25 år med krav om tilbakeføring.

Overskudd på vind skal skattlegges i Norge uavhengig av eierskap.

Miljøkravene er satt og kontrollert av den norske stat.

1

Svar

5.69 svarer 5.64

Danmark og Tyskland er nr 2 og 3 på europeisk nettstabilitet.

<https://www.cleanenergywire.org/sites/default/files/resize/styles/large/public/images/factsheet/saidi-international-2016-800x667.jpg?itok=bcenYInW>

1

Svar

5.70 svarer 5.67

1400 MW Kabelen til Newcastle som startes opp neste år er bygget nettopp på den forretningsideen jeg beskrev over.

Prosjektet koster 20 milliarder kroner, så beslutningen er neppe tatt på svakt grunnlag slik du insinuerer.

0

Svar

5.71 svarer 5.69

Danmark er også helt avhengig av balansekraft fra omverdenen, når alle har vindmølleøkonomi, går ikke dette. Så lenge Danmark kan importere så mye kraft de ønsker, kan de leke med vindmøller så mye de vil.

Frankrike på den annen side, med sin kjernekraft, er en netto eksportør av utslippsfri kraft og tjener inn kjernekraftanleggene mangedobbelt over tid. Tyskland HADDE engang et stabilt nett - det er ikke lenger tilfelle.

"A group representing the nation's biggest power suppliers warned that the grid may become increasingly unstable as the government orders coal and nuclear plants to shut. "By 2023 at the latest, we will be running with eyes wide open into a shortfall in secure capacity," said Stefan Kapferer, a managing director for the group BDEW."

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-08-26/sometimes-a-greener-grid-means-a-40-000-spike-in-power-prices>

1

Svar

5.72 svarer 5.71

Tyskland har manglet god forbindelse mellom nord og sør i landet, som har vært en del av problemet. Men nå bygges kabelen. De vil få orden på stabiliteten etterhvert. Flere løsninger på dette.

0

Svar

5.73 svarer 5.71

Tysk nett er fremdeles meget stabilt over mange år - ingen dårlig trend, heller tvert om, tross mer fornybart. Siste tall er fra 2018.

https://www.cleanenergywire.org/sites/default/files/styles/paragraph_text_image/public/paragraphs/images/germany-annual-power-supply-interruption-2006-2018.png?itok=9uU-55LW

.

0

Svar

5.74

Problemet i dag er at Norges velferd i for stor grad er bygd på kvikkleire - som har en lei tendens til å rase ut når det blir belastninger.

Tar man EUs planer på alvor - betyr de 0-utslipp av CO2 i år 2050. I stedet skal Europa elektrifiseres enda mer med strøm-basert transport og oppvarming (varmepumper) samt syntetisk gass og drivstoff basert på elektrisitet. Norsk industri følger opp med produksjon av syntetisk flybrennstoff på Herøya og planer om stor batteriproduksjon i Nord-Norge.

Hydrogen er én viktig faktor.

Europa og Norge vil trenge veldig mye ny el, og stadig mindre fossil energi. Dette kan man ta innover seg, eller lukke øynene for. Fram til 2030 skal CO2 ned med 50%. Strøm derimot skal kraftig opp. Hvordan tilpasser vi oss den virkeligheten?

7

Svar

5.75 svarer 5.74

Så [navn utelatt, GR] mener det er helt OK å rasere norsk natur for å hjelpe kontinentet? Skulle nesten tro at [initialer utelatt, GR] har økonomiske interesser i norske landbaserte vindkraftverk?

12

Svar

5.76 svarer 5.75

I 2021 vil vindparker utgjøre 450 km² av Norges areal. Av dette vil 4% eller drøye 20 km² være opparbeidet areal. Dette er på ingen måte noen rasering. I framtida kan vi trolig flytte vindkraften ut på havet og slette det meste etter sporene av landvind etter hvert. Selskapene gjør avsetninger for tilbakeføring av de brukte områdene på 20 km².

Av Norges areal er ca 1,8% tatt i bruk til byer, veier, vindparker etc.

Enhver som kan lese litt om energi i Europa vet utmerket godt at fossil energi vil forsvinne og erstattes av elektrisitet, veldig mye ny elektrisitet.

5

Svar

5.77 svarer 5.76

<https://www.dw.com/en/german-wind-energy-stalls-amid-public-resistance-and-regulatory-hurdles/a-50280676>

0-utslipp i 2050 oppnås ikke med vindmøller, såpass er sikkert.

Men det tar nok minst 10 år før dette innrømmes. I mellomtiden har man begynt å fundere på om ikke kjernekraft kan regnes som fornybart.

4

Svar

5.78 svarer 5.76

Det behøves ikke mange vindmøller for å visuelt og akustisk ødelegge mange kvadratkilometer - å regne bare fotavtrykket til vindmøller er direkte uærlig fra bransjen. Men det jukses også med effekt, og pris.

Alle som leser litt om energi i Europa har nå skjønt at vindmøllesatsing var en meget dyr fiasko.

Etter å ha brukt så mye penger på vindmøller at arbeiderklassen snart ikke har råd til strøm, og etter å ha ødelagt utallige kvadratkilometer natur og nattesøvn for tyskere i (tydeligvis) ubetydelige områder (bermen?), er Tyskland ennå et kullbasert industriland. I motsetning til Frankrike, som allerede hadde oppnådd uavhengighet fra fossilenergi. Men som nå blir ødelagt av miljøbevegelsen, som mener antall kjernekraftverk skal reduseres.

https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_in_Germany

Tysklands mål var ikke å fase ut kull, men kjernekraft. Dette er en miljø-skandale.

3

Svar

5.79 svarer 5.78

Ifølge din spesielle versjon av tysk vindkraft, skulle den tyske arbeiderklassen marsjere i gatene og kreve atomkraft for alle penga. Men slik er det naturligvis ikke. Energiwende står sterke enn noen gang før. Kun ytre høyre og AFD har motforestillinger, men også der er det faktisk intern strid.

Tyskland faser både ut atomkraft og kull. Begge er på klar retur.

2

Svar

5.80 svarer 5.79

"German consumers have paid dearly for the energy transition. German electricity prices are 45% above the European average, McKinsey reports. Green taxes account for 54% of household electricity prices."

<https://www.forbes.com/sites/michaelshellenberger/2019/09/05/renewables-threaten-german-economy-energy-supply-mckinsey-warns-in-new-report/#6040beef8e48>

Til og med industrien i Tyskland begynner å murre, fordi de skjønner at de ikke kan ha subsidiert strøm betalt av skattebetalerne evig. Flere og flere lokalsamfunn i Tyskland motsetter seg vindmøller så godt de kan. Dette vil før eller siden få politiske konsekvenser.

<https://www.cleanenergywire.org/factsheets/fighting-windmills-when-growth-hits-resistance>

2

Svar

5.81 svarer 5.80

Før skatt er fransk kraft dyrere enn tysk. At Tyskland har valgt høy skattesats på strøm er deres valg. Tyskland har bygget opp et stort fond på milliarder av euro med disse skattene. Frankrike har Intet slikt fond, noe som nå skaper problemer når flere av atomkraftverkene nærmer seg slutten av levetiden. Men de har besluttet å bygge billig offshore vindkraft, så mulig de har en løsning 😊

0

Svar

5.82 svarer 5.80

Tyskland har alltid hatt høy skatt på strøm. Det du underslår, er imidlertid at de bruker langt mindre el i husholdningene enn i Norge. En familie på 4 bruker typisk 5000 KWH. Regningen blir derfor lav for folk flest.

Som med all produksjon av strøm er det lokaliseringdebatter også i Tyskland, men det står ikke i veien for en veldig sterk støtte til Energiwende på 80% og mer. Dette underslår du imidlertid hele tida.

0

Svar

5.83

Det viktigste elementet mangler - dette er EU-politikk som vi dilter lydige etter.

"In December 2008, the EU adopted an ambitious and far-reaching 'climate change and energy'

package which, inter alia, commits the EU-27 countries to increasing the share of renewable energy to 20% of Europe's total energy production by 2020;"

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf

Norge er ikke et EU-medlem, men hopper høyest når noen blir bedt om å hoppe. De økonomiske forutsetningene for vindkraft ble importert fra EU. Nyere retningslinjer vil nok også bli implementert, det blir da opp til kommunene å si nei, og regjeringen behøver press fra befolkningen til å legge om politikken.

5

Svar

5.84 svarer 5.83

I det store bildet tjener kraftselskapene (og dermed norske kraftkommuner) gode penger på å sende kraft til utlandet hvor prisene ofte er høyere enn i Norge.

I denne sammenheng vil norsk vindkraft bidra positivt til dette salget. Og samtidig kan kraftselskaper magasinere vann ved mye vindkraft som igjen kan selges senere ut av landet. Norge har totalt sett gode inntekter fra kraftsalg til utlandet. Hvilket vil øke med nye kabler som startes opp i 2021 og 2022/2023.

0

Svar

5.85 svarer 5.83

Tillegg: Det kan komme som en overraskelse på mange at EU (Tyskland først og fremst) faser ut kjernekraft, når målet burde være å fase ut fossilenergi. Svaret ligger i at byråkratisk er ikke kjernekraft definert som fornybart. Her opereres med føleri og byråkratiske definisjoner istedet for fornuft og naturfagbasert forståelse.

Slik går det når miljøbevegelsen setter agenda.

Tyskland vurderer nå om kjernekraft likevel skal defineres som fornybart - selv om en like godt kunne snakke om karbonutslipp! Mye tyder på at eksperimentet har gått galt på grunn av manglende fornuft.

1

Svar

5.86 svarer 5.84

Poenget er jo nettopp at nå styrer kapitalen basert på kortsiktige mål, langsiktig og sosial akseptabel samfunnsplanlegging er ikke-eksisterende. Ingen hevder vel at det ikke er noen som skummer fløten av noe som svært mange overhodet ikke ønsker.

Norge hadde imidlertid tjent VESENTLIG mer ved å ha billigere kraft som ble beholdt i landet, og tjene på å omdanne råvaren elektrisitet til varer istedet.

Den som tror Norges økonomi reddes av at vi skal selge strøm istedet for olje og gass i fremtiden, tar feil.

1

Svar

5.87 svarer 5.86

Kjernekraft er per definisjon ikke fornybar. Vi trenger en supernova eksplosjon for å lage Uran, så dermed en begrenset ikke fornybar ressurs 😊

0

Svar

5.88 svarer 5.87

Det er utviklet kjernekraft som produserer mer materiale enn det forbruker. Alternativt kan disse reaktorene "brenne opp" radioaktivt avfall inntil det blir praktisk talt ufarlig. Dette ble lagt på hylla i Frankrike på grunn av motstand og direkte terrorisme av de grønne. Men poenget med å ønske å anse kjernekraft som fornybart er politisk føleribasert panikk, fordi en nå begynner å få kalde føtter.

Vindmøller krever en rekke stoffer som også må lages i en supernova. Det er meget sannsynlig det vil bli mangel på disse ressursene hvis hele verden skal elektrifiseres med batterier med strøm fra vindmøller.

Dessuten tyder mye på at vi ikke behøver mer enn en generasjon, høyst to med kjernekraft, fordi det skjer en stadig utvikling mot fusjon.

Hvis målet er å kutte hurtig i utslipp, bør uansett kjernekraft vurderes. Frankrike har vist at null utslipp av klimagasser er mulig. Tyskland har vist at å prøve med vindmøller går mindre bra.

1

[Svar](#)

5.89 svarer 5.88

De tre landene med store CO2-kutt siden 1990 har alle satset på vindkraft. UK, Tyskland og Danmark. Kutt i utslippene på 35-40%. Imponerende!

0

[Svar](#)

5.90 svarer 5.88

Å skyldte på storkapitalen for etablering av vindturbinene er bare tull og tøys. Dette er politiske belsutninger av Storting og regjering.

Strømprisene i Norge er lave og forblir lave. men industrien står ikke i kø når det gjelder energikrevende prosjekter fordi markedene er oversvømmet av billige metaller og energikrevende varer. På sikt kan imidlertid hydrogen og syntetisk drivstoff bli viktig - slik som man nå bygger på Herøya. Også batterifabrikk som i Nord-Norge.

Norge bør på satse på voksende markeder - og el-markedet i Europa kan dobles fram mot 2050 iflg EU-kommisjonen. Derfor er strøm-eksport en naturlig sektor å satse på dersom Norge tenker framtidsrettet. Voksende markeder er faktisk langt bedre enn synkende markeder,

0

[Svar](#)

5.91

Tusen takk dere kloke seniorer! Finnes det like kloke mennesker i Regjering og Storting lenger tro? Media? Ang sistnevnte virker dere å være totalt fraværende. Vaktbikkjer? Nei, heller kjøpt og betalt. Flaut når media ikke lenger gjør jobben sin!!

2

[Svar](#)

5.92

Vi bør kunne forvente, ja bent fram FORLANGE, at regjeringen, ved Tina Bru og Erna Solberg, leser dette, og kommer med en uttalelse om hvorfor de fortsatt ikke bryr seg om slike vektige argumenter for å få full stopp i vindkraftutbyggingen. De bør forklare hvorfor de fortsatt vil ha dette, slik at alle vi "med vettet" kan imøtegå deres argumenter. Det er uholdbart at Bru og Solberg forholder seg tause til all fagekspertise som bent fram slakter vindmøllepolitikken, og bare lar det skure videre.

2

[Svar](#)

5.93

Her er årsaken til at all vindkraftutbygging i Norge må stoppes umiddelbart. Dette burde politikerne tenkt på før de reiste på ferie dette året: https://www.document.no/2020/07/21/i-et-spill-uten-regler-taper-den-aerlige-velkommen-til-vindkraftbransjen/?fbclid=IwAR1JZn9nditIxGkavF4L_RUPzEJEaQL2IG4boeWzFqokq41Lpw8y26eioPk

6. Landet som glemte sin energihistorie (04.08, deb., 75 komm.)

FORNYBAR: På kort tid har vindkraftindustrien omformet deler av det norske kyst- og fjellandskapet til det ugjenkjennelige. Et areal like stort som gamle Vestfold fylke er bygget ned og dominert av vindturbiner. Mer enn seksti mil med anleggsveier i stort sett urørt terreng er bygget.

Publisert: Publisert:

4. august

Debattinnlegg

Erling Diesen

Energiveteranene

Sverre Sivertsen

Talsperson, Motvind Norge

Dette er den desidert største nedbygging av norsk natur i moderne tid. Det skjer i et land med store energiresurser liggende urørt i våre eldre vannkraftverk der naturinngrepene allerede er gjort.

Rett til indrefiletten

Vindkraftindustrien har fått fri adgang til indrefiletten av norsk kystlynghei og fjellandskap. Utbyggingen grenser til nasjonalparker, landskapsvernområder, fuglereservater, nasjonale trekkruter for fugl og reindriftsområder.

Hvordan kunne det skje?

Mange fagfolk i NVE undret seg over politikernes mål om å bygge ut 3 TWh vindkraft innen 2010. En fremstående fagøkonom advarte mot satsingen som krevde støtte fra staten. Flere fagmiljøer mente det stred mot energilovens formål om at kraftproduksjonen ikke skulle subsidieres.

Vindkraftsatsingen var politikerstyrt og tilskyndet av EUs krav om at alle medlemsland skulle øke fornybar-andelen. Miljøvernorganisasjonene gjorde seg til sterke talspersoner for en rask vindkraftutbygging.

Olje- og energidepartementet var utålmodig og la press på NVE for å få fortgang i konsesjonsarbeidet. Myndighet og beslutningsansvar ble overført fra plan- og bygningsloven til energiloven. Slik ble konsesjonsarbeidet sentralisert. Fylkene mistet mye av sin innflytelse, og kommunene ble redusert til en høringspart.

Vindbaronene får fritt leide

Dette ulykksalige politiske grepet må ta mye skyld for den skandaløse arealdisponeringen som har skjedd, med det resultat at energimyndighetene er kommet på kant med lokalsamfunnet og har mistet mye tillit i befolkningen.

Et annet politikergrep var å innføre et pliktig elsertifikat-marked sammen med Sverige. Etter hvert utløste ordningen milliardinvesteringer i ny kraftproduksjon og nettkapasitet i et marked som ikke etterspurte mer energi. Det førte også til at strømkundene ble pålagt å betale en avgift til strømleverandørene gjennom et ekstra påslag over strømrregningen. Vindkraftregimet i Norge er så historieløst som det kan få blitt. Glemte er historien om konsesjonslovene som har styrt vår vannkraftpolitikk i mer enn hundre år og sikret norsk eierskap til vår mest verdifulle ressurs, vannfallene, det økonomiske grunnlaget for vår velferd. I stedet har vi gitt vår tids «fossespekulanter», «vindbarone» og deres utenlandske bakmenn, fritt leide i norsk natur.

Får naturen på sølvfat

De kan ta seg til rette og velge areal på øverste hylle gjennom hemmelige avtaler med lokale grunneiere. Naturinngrepene koster dem ingenting. De blir attpåtil belønnet med subsidier gjennom strømrregningen. Skatteinntektene forsvinner til utlandet fordi de rigger seg slik at de betaler minst mulig skatt. Derfor har det ikke vært lønnsomt å ta ut den billigste, mest miljøvennlige og minst naturskadelige ressursen som ligger i oppgradering og utvidelse av våre eldre vannkraftverk.

Det er kanskje greit å være snill, men dumsnillhet er å forsømme fellesskapet.

Nå ser det heldigvis ut til at en samlet opposisjon på Stortinget, endelig har forstått ufornuften i dagens politikk og har lovet å endre beskatningen slik at en nødvendig oppgradering av vannkraftverkene kan skje. Det er også på høy tid å kreve en full gjennomgang av både lovverk, skatteregler og forvaltningspraksis i norsk energipolitikk.

Publisert:

Publisert: 4. august 2020 06:08

6.1

Amen til dette innlegget. Misforstått miljøhysteri hvor de smarte stikker av med pengene.

38

[Svar](#)

6.2

NVE sitter med mye for stor makt. Politikere er bare løpe gutter for dem. Hvorfor skal utlendinger tjene store penger på våres natur? Vi har mer en nok el kraft fra elvene våres. Alt dreier seg om penger, og ikke om mennesker. Nå skylder alle politikere på hverandre, de så ikke dette komme.

24

[Svar](#)

6.3

Kvifor kan ikkje vindkraftanlegga (og oppdrettsanlegga) skattas etter sama prinsipp som oljeinstallasjonane eller vasskrafta?

22

[Svar](#)

6.4 svarer 6.3

Vannkraften er for høyt beskattet, det er derfor eierne ikke oppgraderer anleggene. Vindkraft har samme beskatning som annen industri i Norge, 22%. Ergo bør skatt på vannkraft reduseres.

Vindkraft kan dessuten nå bygges uten subsidier, og subsidiene fases ut ila. 2021.

Og en bør ikke glemme at et 200 MW vindkraft anlegg gir rundt 12 til 15 millioner i årlig eiendomsskatt til kommunen, og nesten samme nivå i årlig leie til grunneiere. Kommer godt med i bygdenorge.

7

[Svar](#)

6.5 svarer 6.4

Grunneierne skulle med slike inntekter vært garantister for at områdene tilbakeføres til full opprinnelig stand. De som drifter vindmøllene vil selvsagt slå seg selv konkurs når den tid kommer, slik de har gjort i USA.

13

[Svar](#)

6.6 svarer 6.4

"Fases ut i 2021"?

De bygger i rasende fart nå, for å rekke å bli ferdige til 31/12-21, for da er de sikret subsidier til 2034, betalt av deg & meg!

Det er konsesjoner som ikke blir bygget nå, forde at det er avkrevd nye utredninger, som gjør at de ikke rekker å bygge ut innen fristen (31/12-21), å dermed mister retten til denne støtten. Det sier sitt! Vindkraft i Norge er et gedigent feilsteg!

18

[Svar](#)

6.7 svarer 6.3

Men det er ikke godt nok. Vindkraft burde blitt skattet ekstra på grunn av urimelige naturinngrep.

12

[Svar](#)

6.8 svarer 6.7

Vindkraftselskapet må sette av midler fra år 12 på lukket fond til fremtidig fjerning av anlegget. Myndighetene har tilsyn på at dette utføres. USA har ikke samme regelverk som Norge/Europa.

4

[Svar](#)

6.9 svarer 6.6

Subsidiene er i form av sertifikater og ligger på kun 2-3 øre per KWh. Poenget er også at prisen for disse eksisterende vil falle til nær 0 de neste par årene, så da må de klare seg uten.

4

[Svar](#)

6.10 svarer 6.9

For petroleum må det settes av fra første år. Ellers fungerer det ikke. Vi har ikke lært av historien, men begår alle feil som kan begås for vindkraft.

7

[Svar](#)

6.11 svarer 6.6

Merkverdig argumentasjon. Fordi subsidiene opphører er vindkraft et feilsteg?

2

[Svar](#)

6.12 svarer 6.7

TrønderEnergi og Tyske Pensjonkasser slå seg konkurs en masse.

Funny!

4

[Svar](#)

6.13 svarer 6.9

2-3 øre per KWh blir tilsammen 2-3 milliarder pr år. Dette er våre skattepenger som sendes til eierene av vindkraftverkene. Det er svært mange andre måter å bruke offentlige midler til, som barnehager, skoler, sykehus osv.

11

[Svar](#)

6.14 svarer 6.13

80 TWH er belagt med grønne sertifikater man kan ikke regne av hele el-produksjonen. Omfanget størst i midten av støtteperioden. Nasjonalbudsjettet angir samlet ca 12 mrd for 23 år (netto nåverdi).

Spørsmålet er om 15 ekstra TWH er gunstig for landet.

1

[Svar](#)

6.15 svarer 6.7

Ja det er slik de gjør det, og tas subsidiene bort i 2021 ja da er ikke et eneste vindanlegg som vil klare seg økonomisk. Det at de skal bli lønnsomme i 2021 det er som å drømme om å vinne topp premie i LOTTO. Når det koster på de nyeste vindanlegg å produsere 1 kwh 1000 watt litt under 60 øre, så hvordan skal de i 2021 da bli lønnsomt uten tilskudd av noe slag, hvem tror på slikt. ?

Vi ser jo på dagens kraft pris til oss forbrukere, så er det like mye vann i våre magasiner i 2021 når tilskuddene faller bort da må vindselskapene gå konk, det sier seg selv.

Tilskudd, Grønne sertifikater, hva en vindselskapene får i penger for å drive dritten så er og blir det tilskudd og subsidier, hva enn de kaller pengene de får for ikke å gå konkurs.

5

[Svar](#)

6.16 svarer 6.15

Utbyggere foretar ikke milliardinvesteringer uten lønnsomhet. Normal grense er 8% avkastning. Og de tar med i regnestykke av subsidier fases ut, helt normal test av lønnsomhet. Og siden beslutninger fremdeles tas betyr dette at anleggene kan bygges lønnsomt uten subsidier.

1

[Svar](#)

6.17

Alle de etablerte partiene har gått i "klimafella" her. På tide å få fornuften tilbake i politikken. Derfor bygges det nå opp et nytt parti i sentrum av norsk politikk. Et industri og næringsparti med stor fokus på virkelig naturvern. INP

16

[Svar](#)

6.18 svarer 6.17

Og hvem skal INP samarbeide med for å få flertall for 'virkelig naturvern' ?? Er ikke INP et parti av 'stolte oljearbeidere' ??

1

[Svar](#)

6.19

Er det ingen her i landet som kan stoppe denne galskapen nå ? Spist er spist og kan vel ikke omgiøres nå, men våre «eminente» politikere må nå vise handlekraft og høre på personer (som de som skriver her om skandalene) som vet hva de snakket om 🙄🙄🙄

14

[Svar](#)

6.20 svarer 6.19

Nei, politikerne må høre på faginstanser som kan bringe riktige fakta på bordet, ikke slik denne artikkelen fremstiller virkeligheten med falske sådanne.

5

[Svar](#)

6.21 svarer 6.20

Fortell hva som er riktig da, og dokumenter det!

7

[Svar](#)

6.22 svarer 6.20

[navn utelatt, GR].

Ja , vi venter på et tilsvaret til [navn utelatt, GR].

1

[Svar](#)

6.23 svarer 6.21

Du krever utgreiing og dokumentasjon om et omfattende emne i Kommentarfelt med ordbegrensing.

Smart.

2

[Svar](#)

6.24

Tiden begynner vel etterhvert å nærme det punktet i Norge at det blir et krav til politikere at de offentliggjør sine klimamodeller. Det er en historie fra Vancouver der Michael Mann nekter å komme til retten med dokumentasjon om akkurat dette - merkelig siden forskningen har pågått fra før FN møtet i Rio (de Janeiro) i 1992.

12

[Svar](#)

6.25 svarer 6.24

Norske politikere har ikke klimamodeller, slikt overlates til vitenskapelige institutt. Som seg hør og bør. Du forventer vel heller ikke at norske politikere har egne teorier om for eksempel kvantefysikk? At fornektene prøver å sette opp en falsk rettssak sier mer om dem enn Michael Mann - fornektene har ikke skjønt at ingen enkeltperson har satt frem personlige meninger om dette. Det handler om overveldende vitenskapelige bevis fra et samlet vitenskapelig miljø. Motsigelser skal komme i form av vitenskapelige data - ingen rett har kompetanse til å vurdere slikt. Bare fornektebevegelsen tror slike stunts har verdi, og det sier litt om hvor lite de skjønner av vitenskapelige prosesser.

7

[Svar](#)

6.26 svarer 6.25

Imøteser som du [navn utelatt, GR] sier - og som seg hør og bør - en redegjørelse av det instituttet som føler ansvar på på vegne av norske V - politikere som styrer med kunnskap og klima her i landet. Tror ei heller - som du sier- at politikere besitter egne teorier om kvantefysikk eller for såvidt vitenskapelige prosesser. Men ansvar for utøvende politikk har de uten tvil så vidt demokratiet i Norge fungerer.

Som velger og skattebetaler har jeg i stadig økende grad mistillit til slike modeller som sorterer under Klimapanelet i FN og som i økende grad feiler i sine postuler om klimautviklingen - det er det som jeg har problem med å forstå - enn sålenge.

4

[Svar](#)

6.27 svarer 6.26

Modellene står seg godt i møtet med virkeligheten.

<https://climate.nasa.gov/news/2943/study-confirms-climate-models-are-getting-future-warming-projections-right/>

4

Svar

6.28 svarer 6.27

Vel , hva om det blir noe varmere da ?. Hva er problemet ?.

Vil du tilbake til den lille istiden , og i så fall , hvorfor det ?.

[youtube.com/watch?v=Y4b-1rQW0QA](https://www.youtube.com/watch?v=Y4b-1rQW0QA)

4

Svar

6.29 svarer 6.28

Problemet er om det blir stadig varmere slik som i tidlig Pleocene med 3 grader høyere temperatur. Da vil ismeltingen virkelig skyte fart og vi kan få store flyktningebølger fra klimautsatte områder. Typer ekstremvær vil øke når havet blir varmere. mer nedbør og sannsynlig større orkanbelter. Temperaturen i havet mater mye av disse fenomenene.

4

Svar

6.30 svarer 6.29

OK, og hva så da?.

Her var det forøvrig mye " OM det " , "vi KAN få " og "sannsynlig".

Variasjoner i klimaet har jordkloden bedrevet med i mange millioner år. Også de siste 1000 år. Og det vil nok kloden fortsette med det i mange millioner år enda.

Du snakker muligens om et økende havnivå som en trussel for mange mennesker. Og det kan nok stemme..

Men et økende havnivå er ikke nødvendigvis forårsaket av at havnivået i seg selv øker. Det kan ha like med å gjøre at landmassene i kystområder synker på grunn av at man velger å bygge millionbyer langs kysten mange steder i verden (tyngde på boligmasser) , og at man forbruker opp grunnvannet på disse stedene.

At man også velger å bosette seg i en ørken , uten å ta de forhåndsregler som er nødvendig hva gjelder brann osv , har jo ikke noe så mye med klimaforandringer å gjøre. Det har jo med dumhet å gjøre.

Det samme kan man jo si om mennesker som velger å bosette seg i jordskjelvaktive områder. man VET jo at det før eller siden.....

Klimaforandringer er noe mennesket må lære seg å leve med , og tilpasse seg til.

Og lage et hysteri av dette problemet hjelper egentlig ingen.

Bortsett fra klimaprofitørene som ser sitt snitt til å tjene noen gode kroner på klimahysteriet.

4

Svar

6.31 svarer 6.30

Å snakke om framtidige scenario gir en del 'om' og 'kan' - og bra er det. Vi har muligheter for å gripe inn i utviklingen. Til og med ytre høyre partier i Europa ser skriften på veggen og begynner å snakke om klima. Sverigedemokratene har en føre var posisjon, enda mer sensasjonelt er Nasjonal front i Frankrike som har gitt opp sin klimaskepsis som var et varemerke få år tilbake. Konsensus på at vi har et menneskeskapt klimaproblem blir stadig sterkere over hele det politiske spekteret.

Byer kan synke av flere grunner - eks erosjon, men stigende havnivå er absolutt en grunn å regne med dersom oppvarmingen fortsetter.

Naturlige klimaendringer over flere tusen år er ikke et argument for at dagens brå endringer er naturlige. Endringstakten er mye større nå - f.eks sammenlignet med avslutningen av siste istid.

+1,1 grad på 140 år er rekordfart.

3

Svar

6.32 svarer 6.31

Virkelighet og virkelighet - når utgangspunktet er som originalest

Etter den lille istid ble det heldigvis (for Norge og andre nordlige lokasjoner) litt varmere etterhvert pga at solen ble mer aktiv. Ca 100 år etter dette starta begynte og CO2 og øke - helt i tråd med anerkjent vitenskap som sier at CO2 ikke er/ eller har vært årsaken til temperatur/klimaendringer på kloden.

(kloden er ganske kaotisk i så måte uten vår hjelp) Dette stadfesta forsåvidt og Al Gore i sin prisbelønte film fra 2007.

Det "klimaavtrykket" vi mennesker idag etterlater oss beløper seg til ca 1 prosent - og spiller ingen eller helt ubetydelig rolle for klima - kun en liten positiv rolle for planter liv - CO2 nivået kunne gjerne vært litt høyere slik det var i "riktig gamle dager".

PS. - hva menes med begrepet klimafornekter - kjenner ingen av det slaget.

For å presisere pågående sak i Vancouver - Saksøker er M. Mann himself, men han greier visst ikke fremskaffe dokumentasjon - mystisk etter alle de dokumentene som er forsket frem etter alle disse årene.

2

Svar

6.33 svarer 6.32

Ove i Danmark går man over til å bruke klimaignorant ;-)

0

Svar

6.34 svarer 6.31

At " ytre høyre partier " i Europa også ser skriften på veggene og begynner å snakke om klima skulle jo nesten bare mangle..Man er jo pent nødt til det i dagens Europeiske samfunn.

Og nå er det jo ikke slik at jeg mener at menneskelige aktiviteter ikke er en årsak til klimaforandringer. Det er jo ganske klart at det har en viss påvirkning. Men det store spørsmålet er jo hvor mye innvirkning har den menneskelige påvirkningen på CO2 nivået.

Mange mener det er svært så lite. Så lite som 0,4 %. I verdenssammenheng. I Norge så snakker vi om 0,004 prosent av disse 0,4 %. Altså et musepiss i havet.

Klimafanatikerne sitt største ønske er å få stoppet all fossilt drivstoff/brensel innen 2050. Hvis ikke vil verden koke i stykker.. Det er jo en helt utopisk drøm som aldri kommer til å skje.

Stoppe all bruk av kompresjon/forbrenningsmotoren innen 2050 ? . Hvor dum går det an å bli. ? Det skjer jo ikke.

Du kan jo prøve å sende noen brev til eierne av all verdens forsvar , og be dem om å slutte å bruke forbrenningsmotorer. Lykke til.

Helt sikker på at både USA ; INDIA , SØR KOREA , NORD KOREA , FRANKRIKE , STORBRIANIA , RUSLAND , EGYPT , ISRAEL , IRAN ; IRAK , NORGE osv osv osv , er kjempeklare til å gå over til elektrifisering av sine forsvar innen 2050. Hvis du tror at det kommer til å skje så tror jeg du tar helt feil.

Men det er jo lov å tro og håpe.

Men det mest fornuftige er nok å være realistisk.

Oljealderen er på langt nær over.

Sann mine ord.

3

Svar

6.35 svarer 6.33

Ja - mange sover i timen - andre tror på eventyrfortellinger- alle kan forske.

Etterhvert så våkner de fleste til virkeligheten - og vi får en ny type konsensus.

1

Svar

6.36 svarer 6.35

Vitenskapen har for lengst avdekket: 1. naturlige klimaendringer som ikke minst skyldes endringer i jordens bane rundt sola samt endring i hellningen på jordaksen 2. menneskeskapte klimaendringer grunnet forbrenning av fossilt materiale.

Poenget er at punkt 1 ikke utelukker punkt 2 eller omvendt. Klimaskeptikerne må legge en svær sammensvergelse til grunn når det meste av oppegående vitenskap støtter IPCC sine teorier. George Bush spurte National Academy of Sciences om råd og fikk klart svar - det foregår omfattende menneskeskapte klimaendringer. men bloggere og pensjonistene i Klimarealistenes råd de påstår at NAS farer med juks og fannteri !

368 medlemmer av NAS inkl 30 nobelprisvinnere skrev et åpent brev der de krevde fortgang i klimaarbeidet. Men skeptikerne hausser opp en enslig Ivar Giæver som ledestjerne. Han meldte seg ut av Den amerikanske fysikerunionen fordi de forkastet de dårlige argumentene mot AGW.

Tim Ball skrev at klimaforsker Michael Mann hørte hjemme i fengsel. Retten ville ikke avsi dom i injuriansaken, så Ball slapp unna. Det gjorde han og en gang tidligere da han ble saksøkt av leder i IPCC. Den gang sa dommeren at Ball var uetterrettelig til den grad at hans påstander ikke hadde injurierende kraft!

2

Svar

6.37 svarer 6.36

Her har du en video på 1 time av en av grunnleggeren av Greenpeace , Patrick Moore , som stiller store spørsmål om alt det du snakker om. Klimaalarmismen.

Om jeg stoler på deg og dine , eller personer som Patrick Moore er lett å svare på.

Patrick Moore.

<https://www.youtube.com/watch?v=w5nEboAQncQ>

2

Svar

6.38 svarer 6.37

Jeg stoler langt mer på National Academy of Sciences innen vitenskapelige problemstillinger enn jeg stoler på et forhenværende Greenpeace-medlem. .

1

Svar

6.39 svarer 6.38

Det tror jeg nok at du gjør.

Du har nok ikke engang gidde å se på poengene til Patrick Moore .

Du har altså klimaskylappene på , og tør ikke å se på videoene engang. I tilfelle du skulle ta feil.

Men som sagt , er nok ikke noe overrasket over deg. Eller andre nærmest religiøse klimaalarmister/dommedagsprofeter som mener det samme som deg. Og sprer skremselspropaganda blant barna våre.

2

Svar

6.40 svarer 6.38

Å avsi dom i en sak der dokumentasjonen eller beviser mangler eller treneres er ikke gjørlig.

Journalister pleier ellers å vise interesse for det som foregår i retten.

Av vesentlig betydning å spørre seg da om dokumentasjonen i det hele tatt finnes - så lenge saken treneres - hva har forskerne egentlig funnet så langt i fortsatt pågående klimaforskning ?

Mitt spørsmål i saken var forøvrig til politikere som er ansvarlig for nåværende vindkraftutbygging i norsk natur. Det dreier seg om kvalitetssikring av et beslutningsunderlag der konsekvensen er særdeles alvorlig for norske borgere, norsk natur og norsk miljø , -med mindre du er utnevnt til offisiell talsperson.

1

Svar

6.41 svarer 6.40

Slike injuriesøksmål passer best i Se og Hør. Tim Ball er en uinteressant person angående klima, og at Mann går til søksmål for ærekrenkelses er naturlig når han blir beskyldt for å være kjeltring og høre hjemme i fengsel. Men dette har knapt relevans for klimaspørsmålet.

0

Svar

6.42 svarer 6.39

Hvorfor skal vi lide oss gjennom lange videoer med Patrick Moore? Hva er så genialt med hans utlegninger? Jeg har lest hans erklæring til Kongressen og litt i boka - mye raskere. Det er ikke noe spesielt nytt der. Alt stoffet om historiske endringer av klima sier ingenting nytt om de siste 140 årene som har en formidabel øking av CO2-nivået. Det reiser to viktige spørsmål.

Hvorfor har CO2-nivået økt så mye?

Påvirker CO2-økningen klimaet i merkbare grad?

NASA, IPCC, NAS og mange andre topp vitenskapelige institusjoner har grundige svar på dette. Så også i Norge. Det er ikke Bjerknes-senteret, Polarforskningen, Geofysisk Institutt, NIVA som sitter med skylapper og nisselue.

Historisk har CO2-økning kommet etter global oppvarming og så forsterket denne. Det skyldes at havet avgasser CO2 når det blir varmere. Men denne gamle sammenhengen gjelder ikke for brenning av fossilt materiale i stor omfang.

2

Svar

6.43

Dette debattinnlegget om norsk vindkraft er signert av Erling Diesen, med tilknytning til "Energiveteranene". En aldrende energiveteran men absolutt ingen "hvem-som-helst", se kortversjon nedenfor, av hans karriere, bl. a. 12 år som generaldirektør i NVE.

Håper at både dagens ledelse i NVE og norske politikere leser innlegget.

Erling Diesen, norsk sivilingeniør, utdannet fra NTH i 1956. Han var ansatt i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fra 1961 til 1978, underdirektør i Olje- og energidepartementet fra 1978 til 1980 og i NVE fra 1980 til 1983. Han var administrerende direktør i Buskerud Energiverk fra 1983 til han i 1987 ble generaldirektør i NVE, en stilling han hadde til 1999.

11

Svar

6.44 svarer 6.43

Veldig rart da at han kommer med såpass mange grunnløse påstander i artikkelen. Som eksempelvis denne myten om at skatten blir unnalurt, eller at grunneiere inngår hemmelige avtaler som om det er et korrumpert system når kontrakter inngås mellom parter. Vel det er ikke mer hemmelig enn at vi vet hva de generelle leiekostnadene ligger på.

Og når der gjelder skatt betalte eksempelvis Lista Vindpark 6,4 millioner i skatt i 2018, et lite anlegg på noe over 70 MW. Og ganger vi opp med dagens installerte vindkraft i Norge, får vi et potensiale på 2,2 milliarder i årlig skatt fra norske vindparker.

Og som all annen industri tar det noen år før skatteposisjonen inntreer i forhold til nedskrivninger etc, men det blir 20 milliarder+ over de neste 20 årene garantert til det norske felleskapet.

5

[Svar](#)

6.45

"Vindkraftsatsingen var politikerstyrt og tilskyndet av EUs krav om at alle medlemsland skulle øke fornybar-andelen."

TAKK! for at noen endelig tør si dette. Norsk strategisk politikk har sjelden utspring i Norge, og det er derfor slike ting kommer som julekvelden på kjerringa på befolkningen som tror saker av såpass stor betydning skal gjennom demokratiske prosesser.

Men Stortinget har neppe skjønt annet enn at de må ta hensyn til velgerne når velgerne først innser alvoret. Dette var ment å gå under radaren.

11

[Svar](#)

6.46 svarer 6.45

Norsk energipolitikk er underlagt et internasjonalt rammeverk både klimamessig, miljømessig og økonomisk. Det er en frivillig politikk som skiller Norge fra Nord-Korea. Tanken er at vi tjener mye på å følge internasjonale retningslinjer og avtaler. Det har gjort oss meget velstående så langt.

1

[Svar](#)

6.47

Norges natur blir i rasende fart og uten hensyn til negative konsekvenser omgjort til gigantiske industrilandskap. Vindindustrien setter en ny standard for utnyttelse av verdifull urørt natur. Enormt store arealer blir preget av dette. Å mene at man til og med kan ha landskapsvernområder tett inntil skyhøye og gigantiske roterende industriuturbiner vitner om total mangel på gangsyn og fornuft. De prøver å få oss til å tro at det "bare" er midlertidige skadevirkninger. Grådigheten lever i beste velgående! Maksimal utbygging av vannkraften tas selvsagt i neste omgang...

9

[Svar](#)

6.48

Artikkelen påstår arealet til vindkraft tilsvarer gamle Vestfold fylke. Dette er feil. Arealet i 2021 tilsvarer rundt 400km², eller som arealet til hovedstaden. Som andel av Norges areal snakker vi om promiller.

Norge har over 100 000 km med traktor og skogsveier, så grusveiene til vindkraft er også et forsvinnende lite tillegg her.

9

[Svar](#)

6.49 svarer 6.48

Blir naturødeleggelsene mindre av den grunn? Vindmøller er da også forurensning på den måte at de er langt mer synlige, og fra meget større områder, enn skogsveier. Skogsveier dreper heller ikke fugl eller skaper lydforurensning. Skogsveier er som hovedregel ikke skutt ned i fjell. Skogsveier skaper ikke tusenvis av tonn med avfall fra glassfiberblader. Skogsveier har ikke betongfundamenter.

14

Svar

6.50 svarer 6.49

Naturødeleggelse?

Jeg lurer av og til hvor alle protestene mot nedbygging av jordbruksjord til industri og bebyggelse blir av. Dette er permanent ødeleggelse av matjord, mens vindturbiner blir stående i 20-30 år og blir fjernet Etterpå og naturen tilbakeført i området.

Selv mye av grusveier og snuplasser blir dyrka igjen når turbinene er satt opp.

Men jeg faktisk enig i at avstandsbestemmelsene mellom bolig og turbiner er altfor lave.

Denne må økes.

7

Svar

6.51 svarer 6.50

Fotavtrykk pr turbin sier ingenting om total virkning, sprenging, utfylling, hogst, veier, fraksjonering av leveområder, ødelagte nærområder og visuell forsøpling milevis unna.

10

Svar

6.52 svarer 6.50

Du er sterkt imot naturødeleggelse, skjønner jeg - men for vindmøller? Det er vel en sannhet med modifikasjoner at områdene kan tilbakeføres fullstendig. Og det er jo økonomisk galskap hvis en ødelegger et område for et så kort tidsrom som 20 - 30 år med strømproduksjon. Det er nok ikke dette som ligger bak de økonomiske beregningene, en ønsker nok heller å bygge nytt.

Avstanden blir per definisjon aldri bra nok på land. I Danmark kan du høre sus fra vindmøller over titalls kilometer, alt etter vindretning. Tyskland har ødelagt nattesøvnen i en rekke landsbyer på grunn av dette.

8

Svar

6.53 svarer 6.52

Heldigvis er teknologien kommet en del videre de siste 20 årene og nye vindturbiner er bedre isolert og har langt mindre støy enn tidligere. Ta en tur til Haugesund og prøv å høre turbinene på Karmøy siden, ca 1000 meter unna 😊

Økonomien for vindprosjekter baseres på konsesjonsperioden, typisk 25 år.

2

Svar

6.54 svarer 6.52

For mange år siden (ca 30år) hørte jeg meget godt suset ved Limfjorden i Danmark. I senere år er turbinene større og jeg er nærmest dem i Sønderjylland. Der hører jeg knapt noe til dem. Verden går fremover og vindteknologien med den. Forøvrig står turbinene midt i dyrkede områder både i Danmark og Tyskland. Anleggsveiene er fjernet og området dyrket, men mindre veier gir adkomst for vedlikehold.

Jamen godt at norsk oljevirkosomhet foregår ute av syne for de fleste nordmenn. Ellers hadde vel frykten for alt nytt hindret disse inntektene også.

4

Svar

6.55 svarer 6.53

Jeg skjønner at du er en ihuga Vindkrafttilhenger. Men hvorfor det egentlig ?.

Når vi vet at vindmøller er overflødig om vi fornyer vannkraften.

<https://www.dn.no/innlegg/energi/vindkraft/fornybar-energi/vindmoller-overflodig-om-vi-forny-er-vannkraften/2-1-600733>

Var nylig på et oppdrag i Guleslettene Vindpark ,Bremanger , og fikk nærmest sjokk da jeg kom dit.

Her skal man anlegge 47 vindturbiner med alt det innebærer. Blant annet har man bygget 40 kilometer med grusvei midt oppe på snaufjellet. Det så for jævli ut for å si det slik. Her er en video fra januar 2019. Og jeg kan love deg at det ser mye verre ut idag.

Jeg kan bare ikke forstå at du , og flere med deg , ønsker dette hjertelig velkommen. Særlig med tanke på at det er helt unødvendig.

[youtube.com/watch?v=Z5x-aZKiwO4&t=73s](https://www.youtube.com/watch?v=Z5x-aZKiwO4&t=73s)

PS , så må du gjerne forklare oss andre hvordan man tenker å tilbakestille naturen slik den var for man begynte på dette ,og andre , slike prosjekter.

Skal man lime sammen steinen man har sprengt i filler med stein-lim?

9

Svar

6.56 svarer 6.51

Opparbeidet areal er 4% av planområdet. I Norge blir det ca 18 km² i 2021. Svært begrenset. Planområdet blir i 2021 ca 450 km² - omtrent som Oslo kommune.

1

Svar

6.57 svarer 6.52

Skogsveiene er mye mer omfattende anleggsveiene til vindkraft. De første er på 48 000 km og dekker mer areal enn hele planområdet til vindkraften.

De øvrige stråmann-argumentene er ikke interessante. Ingen hevder at skogsveier skaper lydforurensing i bebodde områder eller tar mye fugl. Det gjør heller ikke vindturbiner.

Naturvårdsverket anslo 7 turbiner per fugl/årlig i en undersøkelse

Type tall for vind er 0,8 km anleggsvei per turbin. Rundt 1200 km totalt i 2021.

På litt sikt flytter vindkrafta ut på havet og man avslutter utbygginger på land.

1

Svar

6.58 svarer 6.53

Mener du virkelig at vindturbinene "er bedre isolert". Det er jo ikke mulig å "isolere" et turbinblad, hele hensikten er at de står ut i vinden. Støyen øker med størrelsen på turbinene, det er bare å slå opp i databladene hos leverandørene.

6

Svar

6.59 svarer 6.58

Girsystemet har tradisjonelt gitt en mer ubehagelig støy enn bladene. Men girboks er i dag bedre isolert og også bladene er bedre formet i dag sammenlignet med tidligere modeller.

3

Svar

6.60 svarer 6.51

Snakker du nå om alle disse hyttelandsbyene som popper opp overalt i fjellheimen..., eller noe annet 😊?

Poenget mitt er at all menneskelig aktivitet påvirker naturen, men i det minste gir vindkraft noe tilbake, i motsetning til våre stadig flere og større hyttelandsbyer, som kun handler om forbruk, forbruk og forbruk.

1

Svar

6.61 svarer 6.60

Feil.

En hytte er ment å stå i minst hundrede år , fra generasjon til generasjon.

Det er ikke en vindmølle.

2

Svar

6.62 svarer 6.61

Nettopp, hytten gir permanent skade, turbinen kun tidsbegrenset. Og turbinen ga oss miljøvennlig energi i tiden den stod der, mens hytten handler om forbruk.

1

Svar

6.63 svarer 6.62

Ok , så vindmøllene skal kun brukes i ca 20 år , så er det ikke behov for de lenger. ? Da er kloden reddet ?

Og det skal ikke bygges nye andre plasser ?. For målet er nådd ?.

Give me a break [navn utelatt, GR).

2

Svar

6.64 svarer 6.63

Etter 25 år må de i tilfelle søke myndighetene om forlenget konsesjon, siden den varer generelt 25 år.

0

Svar

6.65

Meget bra skrevet, støtter fullt ut!

8

Svar

6.66

Vindkraft er et absolutt must for at Europa skal klare sine CO2-målsetninger. Kun land med veldig satsing på vind og/eller sol vil redusere sine utslipp betraktelig. Vi ser UK nå har 40% reduksjon i CO2 fra 1990, og den sure nedbøren som ødela våre fiskevann er borte. Et veldig framskritt.

Vi ser og at UK har rimelig ny vindkraft - og dyr ny kjernekraft fra Hinkley C til kr 1,30 per kWh.

Equinor har stor utbygging på Doggerbank med Strike price 0,54 kr per kWh inflasjonsjustert opp.

Norge får ikke solgt mye olje gass til EU om 20 år og framover. Vindkraft på sjøen kan bli ei veldig ny næring forutsatt at de bakstreverske ikke får styre utviklingen. Litt vindkraft på land gir verdifulle erfaringer å bygge på. Vi bygger opp et norsk miljø, selv om det er ute vi lærer mest.

5

Svar

6.67 svarer 6.66

Norge har ikke noe behov for vindkraft, og det som eventuelt bygges ut for eksport (havvind) må kunne realiseres fullt ut uten noen form for norske subsidier, direkte som indirekte. Skal det ha noen som helst betydning for landet, bør det i tillegg ha et rimelig skattbart overskudd. Europa bør snarere starte å bygge nye kjernekraftverk, i stedet for å sanere dem. Det er den eneste langsiktige energiløsningen, for Europa og verden. Stå opp for

dette: <https://standupfornuclear.org>

10

Svar

6.68 svarer 6.66

Og hva hjelper det på om Nord Vest Europa klarer sine CO2 målsetninger.

Målsetninger satt av Al-Gore , KlimaGreta og IPCC.?

Har vi reddet verden fra " Klimaundergangen " da ?.

1

[Svar](#)

6.69 svarer 6.67

Omleggingen til en mindre fossildrevet økonomi (80 twh skal bort) krever desto mer strøm - opp til 40 twh om alt skal dekkes via elektrifisering. På sikt bør vi belage oss på stor strømeksport. fra havvind.

Vannkrafta kan bidra med 5 twh skriver eierne i et brev til staten. Norge bør av alle bidra med et kraftoverskudd uavhengig av mer langsiktige planer. Strøm-eksport bidrar til mindre CO2 i Europa også her og nå. Vi kan gjerne selge litt ren elektrisitet i tillegg til all oljen og gassen. Flott av Equinor å få ned strike price til 54 øre per KWH på Doggerbank (bunnsfast havvind). Man burde fått masse gratulasjoner for en slik teknologisk bragd! Men ros for godt klimaarbeid er sjelden vare her i landet. Dessverre.

3

[Svar](#)

6.70 svarer 6.68

De fleste utviklingsland har forpliktet seg til reduksjoner fra 2030 av, inkl Kina og India. Trolig er Trumps linje erstattet med klimavennlig politikk i USA - da flertallet av amerikanerne er for slike tiltak.

3

[Svar](#)

6.71 svarer 6.67

IEA skriver at Europa kan produsere 10 ganger så mye strøm fra havvind som man bruker av elektrisitet i dag.

Norge har en særegen fordel på havvind - merkverdig om vi ikke satser på vårt store fortrinn her.

2

[Svar](#)

6.72 svarer 6.71

Det skal bli interessant å se om Equinor noen gang kommer til å tjene penger på Doggerbank-prosjektet.

De første spørsmål vil bli stilt på neste generalforsamling i selskapet.

1

[Svar](#)

6.73

Hadde vi heller fått bygget 60 mil med ny motorvei i Norge det hadde nok vært mye mer lønnsomt enn hele vindindustrien i Norge som tapper oss og staten for mange hundre milliarder kroner i turbinens levetid på ca 15 år inkludert demontering og forsatt er naturen der turbinene sto ødelagt.

Men ok veier i fjellet for oss rullestolbrukere, men selv det holder ikke, for om vi ikke kan gå i fjellet er ikke det en rett at vi skal komme oss til topps.

2

[Svar](#)

6.74 svarer 6.73

Sant nok.

I hvert fall mer klima/miljøvennlig.

2

[Svar](#)

6.75

De har ikke bare glemt vår energihistorie, men de har diktet seg en ny fantasiverden hvor de ser en CO2 basert klimakrise som de skal løse med vindmøller. Opplegget er prikk lik hva våre gode gamle kvakksalvere gjorde. De diktet opp et problem og solgte deretter løsningen på det. Når lettlurte politikere og andre kvakksalvere oppdager hvor lettlurte folk er, så tjener de seg søkkrike på klima-skremslar og hallelujah løsninger som vind og sol-kraft.

7. Menn som skriver sin egen energihistorie (10.08, deb. 140 komm.)

[VINDKRAFT: Herrene Erling Diesen og Sverre Sivertsen forsøker å skrive om historien for å fortelle en feilaktig historie om nåtiden. Det er sjelden vellykket.](#)

Publisert: Publisert:

10. august

Debattinnlegg

Andreas Thon Aasheim

Spesialrådgiver i Norwea

Det er selvsagt ikke riktig at vindkraften «krever like mye areal som gamle Vestfold fylke». All norsk vindkraftutbygging til dags dato har et samlet beslaglagt areal som tilsvarer Gardermoen Lufthavn.

Hyttebyer, ikke vindkraft

Og nei, vindkraft er ikke den «desidert største nedbyggingen av norsk natur». Den største utbyggingen av naturen er hyttebyene våre. De summerer seg til mange ganger det arealet norsk vindkraft krever. Det er ikke uklart, det er ikke et diskusjonstema. Tallene ligger åpent tilgjengelig på NVE sine nettsider.

Så må historiefortellingen være riktig, selv i kampen mot vindmøller: Glemt er hvordan hele dalfører ble lagt under vann, hvordan ørret- og laksestammer nærmest ble utradert på jakt etter elektrisk kraft. Glemt er hvordan Diesen og Sivertsen selv, gjennom sine virker i Olje- og energidepartementet og NVE var en del av det de selv omtaler som en «skandaløs arealdisponering», og «dumsnillhet». Diesen og Sivertsen satt selv sentralt plassert da vi foretok den viktige, men også svært kontroversielle utbyggingen av vannkraften på 70- og 80-tallet. Som pensjonerte kraftveteraner er de ute og radbrekker innsatsen til sine etterfølgere i forvaltningen, og mistenkeliggjør deres motiver. Det må være tidenes erindringsforskyvning.

Sitt eget verdensbilde

Kraftutbygging engasjerer og er omstridt. Kraftutbygging medfører store inngrep, og utbyggingen har konsekvenser. Men når Diesen og Sivertsen, som åpenbart vet bedre, forsøker å fremstille det som at «EU krevde at vi økte fornybarandelen» nærmest uten grunn, da er det på tide med en liten pustepause. Vi bygger vindkraft fordi norsk vindkraft er Europas billigste nye kraftproduksjon. Fordi vårt felles klima er helt avhengig av en omstilling fra fossilt, til fornybart. Og fordi vi vil fortsette å gi industrien vår gode nok levevilkår til at den ikke bare består, men kan utvikle seg. [Og bare så vi har det på det rene: Norsk vannkraft har mottatt betydelig mer i subsidier gjennom elsertifikat-markedet enn hva vindkraften har – på tross av at vi bygger betydelig mer vind enn vann.](#)

Det er lov å mene at alt var bedre før. Men å forsøke å skrive om historien til å passe sitt eget verdensbilde, det går bare ikke.

Publisert:

Publisert: 10. august 2020 10:29

Vindkraften beslaglegger mer natur en bare selve fundamentet til turbinen. Hele industriområdet med veier etc. bør regnes med. Det kan forfatterne her umulig ha gjort.

81

[Svar](#)

7.2 svarer 7.1

Ordet beslaglegge er da feil. Grunneiere får gjerne nytte av utilgjengelige områder med veinett for spredeareal til sine gårder. Muligheter for å dyrke mer mark. Veinett er også til nytte vinterstid for disse som driver motorsport. Det blir gjerne satt opp hytter som en ikke kunne fått transportert materialer uten helikopter bruk

12

[Svar](#)

7.3 svarer 7.2

Ikke nødvendigvis. Landbruk og vindkraft kan kombineres, ref Danmark. Da vil jeg påstå turbinens inngripen kun er fundamentet. I Norge vil tilsvarende sauer og reinsdyr kunne beite helt inntil turbinene.

6

[Svar](#)

7.4, svarer 7.3

Hei [navn utelatt, GR],

I og med at våre venner i Danmark ikke har vannkraft er det vel ikke unaturlig at de har bygget ut vindkraft. I Norge har vi vannkraft, vi kan øke energiproduksjon via oppgradering av eldre anlegg og har fremdeles stort potensiale i å redusere el forbruk.

Hvorfor skal vi dag bygge ned kyst & natur med støyende og skjemmende vindturbiner?

23

[Svar](#)

7.5 svarer 7.1

Miljødirektoratet bruker betegnelsen planområde om 'hele området' - deres typetall er 30 km² per 1 TWh.

Det gir et planområde på $15\text{twh} \cdot 30\text{km}^2/\text{twh} = 450\text{ km}^2$ i 2021. Som Oslo kommune. Av dette er igjen 4% opparbeidet areal til veier etc. Det vil si ca 20 km² til veier, fundament o.l.

6

[Svar](#)

7.6 svarer 7.4

Ja vi må oppgradere vannkraften også, men gir kun 5 TWh hvis ikke flere områder demmes opp, med de negative konsekvenser det medfører for naturen.

Vi må derfor også utnytte vindkraft, siden Norge har gode ressurser og dette nå er billig kraft, og dermed kan bidra til at Europa kan redusere konsum av kullkraft.

Poenget mitt er at vi har et enormt overforbruk, som ikke er bærekraftig. Men våre tyske biler produsert med kullkraft vil vi fortsatt kjøpe, så får vi kompensere med ren kraft i retur.

4

[Svar](#)

7.7 svarer 7.2

Siden alt ifølge "reklamen" skal tilbakeføres til opprinnelig stand, kan per definisjon det du sier her ikke være sant. Med mindre en vet at påstanden om tilbakeføring er total løgn.

8

[Svar](#)

7.8. svarer 7.3

Vi har allerede kompensert ved å selge opprinnelsesgarantier. Norge har nå regnskapsmessig bare 10% ren kraft. Slik blir vi lurt om og om igjen.

<https://www.abcnyheter.no/stemmer/2020/08/08/195694992/bare-10-prosent-av-norsk-kraft-er-fornybar-tro-det-eller-ei>

Trodde du at elbiler i Norge kjører på ren kraft? Nei, i Norge kjører de på 90% uren kraft. Du kan ikke føre dobbelt regnskap.

10

Svar

7.9 svarer 7.8

Opprinnelsesgarantier er en form for lovlig lureri, men gir i seg selv hverken mer eller mindre fornybar kraft i strømmettet. Norge tjener vel en del på dette ved å garantere kjøper at man tilfører en bestemt mengde vannkraft eller vindkraft til nettet.

Norsk el-biler kjører nesten utelukkende på fornybar kraft. Disse garantiene påvirker ikke kraftbalansen til landet.

5

Svar

7.10 svarer 7.9.

Godt du innrømmer dette, fordi hele systemet er en del av en stor bløff. Men regnskapets time kommer når EU krever å se Norges regnskap for å vurdere fremdrift i fornybarkraftet. Da regnes altså disse opprinnelsesgarantiene med enten du liker det eller ikke. Ser du nå hvorfor Norge "MÅ" bygge ny vindmøllekraft? Vi har gått med på et system der vannkraften vår nesten i sin helhet er nullet ut!

Du misforstår imidlertid - det er ikke slik at det garanteres en viss mengde vann- eller vindkraft til nettet. Det er slik at vann- og vindkraft ALLEREDE brukt i Norge regnes som "byttet ut" av den som har kjøpt garantiene - eksempelvis et kullkraftverk. Dette er jo langt over grensen til det absurde, men slik fungerer det altså.

I dette regnskapet kjører altså norske elbiler på den miks regnskapet viser. Totalt uavhengig av hva både du og jeg vet er realiteten. Edit: muligens betaler noen elbileiere for opprinnelsesgarantier, det har jeg ikke satt meg inn i.

8

Svar

7.11 svarer 7.10

Nei, [navn utelatt, GR], sånn fungerer det ikke.

Opprinnelsesgarantier har altså intet å gjøre med fornybarmålene å gjøre; og det er ingen "kullkraftverk som har kjøpt garantiene". Men, forbrukere kan altså kjøpe opprinnelsesgarantier, for å på den måten synliggjøre at de har gjort et bevisst valg knyttet til sitt strømforbruk.

Opprinnelsesgarantier er ikke knyttet til den fysiske strømmen, men som navnet lyder, så er de en garanti på at det er produsert en gitt mengde strøm fra et gitt kraftverk, innenfor et gitt tidsvindu.

Så kan du velge å mene at systemet er teit, men det er altså den eneste måten du og jeg som forbrukere kan bruke forbrukermakten vår. Slik som enkelte strømselskaper nå gjør her hjemme, og kjøper opprinnelsesgarantier fra vannkraft, og slik kan selge "vindkraftfri strøm" til for eksempel Motvind-medlemmer.

4

Svar

7.12 svarer 7.1

Det må det vel for ordens skyld gjøres med hyttebyer og andre utbygginger også. Jeg er ikke særlig tilhenger av vindkraft i naturen, men er enig i at riktig faktaopplysning må legges til grunn for argumentasjon fra begge sider - og jeg mistenker at artikkelforfatter her har rett.

5

Svar

7.13 svarer 7.10

NVE forklarer saken, og den er i samsvar med hva jeg skrev ovenfor.

"Det er strømleverandørene som kjøper opprinnelsesgarantier fra kraftprodusenter. Strømleverandørene kan da tilby kundene en garanti for at det produseres like mye fornybar kraft som den kraftmengden kunden bruker. Det er valgfritt for kunden om den vil inkludere opprinnelsesgarantier i sitt strømabonnement."

Garantien gjelder som sagt at det sendes en viss mengde fornybar strøm inn på strømmettet - i dette tilfelle i Norge. Norge får absolutt ingen dårligere kraftbalanse og økt eksport med disse garantiene - det er en stor misforståelse.

Dersom mange kjøper slike garantier, gir det mer penger til fornybar produksjon, det er den positive effekten. Lureriet er at kunden ikke er garantert fornybar strøm til sitt eget forbruk.

1

Svar

7.14 svarer 7.2

Stemmer jo ikke helt det..., da områdene i radius ca 300m fra hver vindturbin blir stengt/forbudt område vinterhalvåret pga faren for iskast fra turbinbladene....

Bare å lese om hytteeier på Tonstad som nå ikke får bruke hytta si vinterstid pga den ligger i faresonen for iskast..

Så å si at det er positivt mtp nye hytter og vintersport er ganske feil gitt..., sorry

5

Svar

7.15.svarer 7.14

Nei, det er ikke et generelt forbud om vinteren. Isdannelse oppstår i spesielle værforhold, eksempelvis tåke kombinert med 0 grader.

Tonstad vindpark har da en kontinuerlig oppdatert risiko liste med timevarsel for iskast fare på sin nettside. Og det gir kun råd, ikke forbud mot ferdsel. Eksempelvis gå med vinden i ryggen hvis du skal nær en vindturbin.

2

Svar

7.16 svarer 7.4

Ja vindturbiner sees over mange, mange miles avstand, hytter glir inn i terrenget, det kan vi ikke si om vindturbinene som går over 200 meter over bakken og en hytte er ikke forstyrrende for reinsdyr eller andre dyr.

Vindmøller dreper og det er ikke lite fugl som går med, så blir en måke drept og rovfuglene ser den ligge på baken er den et lett bytte og de flyr selv rett inn i bladene for å ta bytte på bakken.

Bladene på vindturbinene ser ikke ut som de går fort, men faktisk beveger de seg med flere hundre kilometer i timen ute på tuppen av bladene. Slikt klarer ikke fuglene å beregne, derfor er de store dødsfeller for fuglene. Vi må få stoppet denne galskapen, vi må satse på oppgradering av gamle vannkraft anlegg og får mye mer strøm enn hva vindturbinene vi gi oss over hele landet og mye billigere blir det også og de trenger ikke en krone i subsidier bare mindre skattetrykk.

0

Svar

7.17 svarer 7.11

<https://www.nettavisen.no/nyheter/haplos-eu-ordning-lar-norske-stromselskaper-tjene-milliarder-pa-a-selge-god-samvittighet-til-tyskland/3423675912.html>

Slik fungerer det. Slutt med tullet.

0

Svar

7.18 svarer 7.13

Lek med ord. Som jeg skjønner elbransjen er meget flinke til. Dette er en bløff som folk har gjennomskuet for lenge siden.

"Ifølge NVE var over 46 prosent av all norsk strømforbruk basert på fossil varmekraft (primært kull- og gasskraftverk), og 22 prosent var atomkraft. Bare 32 prosent var fornybar."

Denne type dobbel bokføring viser bare at bransjen ikke må få styre dette - overhodet.

0

Svar

7.19

Sjelden unyansert innlegg; "Vi bygger vindkraft fordi norsk vindkraft er Europas billigste nye kraftproduksjon. Fordi vårt felles klima er helt avhengig av en omstilling fra fossilt, til fornybart." Vindkraft i Norges bygges fordi et politisk flertall på Stortinget har ønsket det, og har lagt til rette for subsidier og konsesjonsprosesser som gjør det spesielt lønnsomt og relativt enkelt å bygge ut vindkraft i norsk natur. Hvis argumentet var omstilling fra fossilt til fornybart, så hadde langt flere fornybare energiformer vært med. Verden vil bedras, og stadig oftere av sterke interesser. Derfor kan vi nok ikke vente noe bedre enn dette av en talsmann fra Norwea, vindbaroneenes egen interesseorganisasjon.

60

Svar

7.20 svarer 7.19

Helt enig i ditt utsagn om at verden vil bedras.

Himmel og jord er i bevegelse helt uten vår hjelp - her er det mange politikere som har sterke meninger om årsakssammenhenger nå om dagen - underlagt gode intensjoner om en bærekraftig utvikling.

13

Svar

7.21 svarer 7.19

Det er godt dokumentert et vindkraft nå gir den billigste kraften i områder med gode vindressurser, om det så er Vestlandet av Norge, eller i grunne områder rundt kysten av UK, hvor bunnfaste turbiner kan settes. Offisielle tall for lange strømkontrakter viser dette. Uansett har vi et overforbruk av ressurser i Norge og vestlige samfunn. En måte å kompensere dette fottavtrykket på er å bidra med miljøvennlig kraft til Europa, hvor vindkraft er en del av bildet.

7

Svar

7.22 svarer 7.19

Nå er det på sin plass å minne om at vannkraften får -akkurat- de samme subsidiene som vindkraft, gjennom de grønne sertifikatene.

Faktisk har vannkraften mottatt betydelig mer i subsidier enn vindkraften gjennom systemet: <https://www.faktisk.no/artikler/YAb/viral-vindkraft-video-er-full-av-feil>

6

Svar

7.23 svarer 7.19

Vannkraft er også med - det bygges ut småkraftverk som får like mye støtte som vindkraft per produsert kwt fra grønne sertifikater. Norge og Sverige laget denne ordningen sammen der motivasjonen var mindre klimagass-utslipp og tilgang på mer fornybar energi. Spesielt svenskene har bygd mye vindkraft, der ligger de et godt stykke over det norske nivået. En opinionsundersøkelse fra 2018 var også meget positiv til mer vindkraft i Sverige.

I sum er tiltakene forventet å gi minst 38,4 TWH fornybar kraft før det avsluttes. Det kan erstatte mye fossil energi.

6

Svar

7.24 svarer 7.21

Hva definerer du som billig?

Når vind prosjekter blir til de grader subsidiert- blir det da billig?

Skal en trekke fra forventede inntekter og forventet inntjening slik at subsidie regnskapet går i balanse eller til overmål faktisk gir inntekter?

3

Svar

7.25 svarer 7.22

Selektiv bruk av data her Herr Aasheim,

Kan ikke du forklare ulik beskatning og forhold til forventet inntjening?

Du bør ha god tilgang til denne type informasjon, men jeg ser at det vil være uheldig for din argumentasjonsrekke, eller verdensbilde som du selv kaller det.

7

Svar

7.26 svarer 7.25

Poenget er at vindkraft nå kan bygges uten subsidier. El sertifikater er nå på 2-3 øre per KWh. Det er all subsidie som vindkraft får, men disse vil falle til nær null etter 2021 når subsidiene avsluttes.

3

Svar

7.27 svarer 7.26

Hva er billig? Tatt hensyn til levetid og utgifter til vedlikehold, er kjernekraft billigere på sikt. Problemet er at verden idag har et økonomisk system som kun ser kortsiktige gevinster. Det er en del av problemet, ikke en del av løsningen.

<https://www.world-nuclear.org/information-library/economic-aspects/economics-of-nuclear-power.aspx>

Vi har forøvrig bidratt med 90% av vår miljøvennlige kraft allerede.

<https://www.abcnyheter.no/stemmer/2020/08/08/195694992/bare-10-prosent-av-norsk-kraft-er-fornybar-tro-det-eller-ei>

4

Svar

7.28 svarer 7.27

Jeg har vel nevnt Hinkley point prosjektet i UK tidligere. Siste og beste innen atomkraft og den kommende desidert dyreste kraften i UK etter offisielle tall. Det dobbelte av markedspris.

1

Svar

7.29 svarer 7.28

Og jeg har nevnt hvorfor det er dyrt tidligere. Gjennomsnittlige tall finner du i lenken jeg oppgav. At du bare har et tilfelle som eksempel sier litt.

Det er bare et land i Europa utenom Norge som i praksis har oppnådd målene for utslippskutt allerede, det er Frankrike, og årsaken er kjernekraft. Frankrike har overskudd av strøm, og selger mye til Tyskland. Frankrikes kjernekraft betaler seg selv.

Det er lett å se feilslutningen i argumentet om pris - vindmøller har langt kortere levetid enn kjernekraft. Med dagens argumenter for vindkraft hadde vannkraften vår heller ikke blitt bygget ut. Den er nemlig dyrere - i en kortsiktig og økonomisk feilaktig vurdering. Fordi vannkraft har vesentlig lengre levetid og er mer stabil, er den altså strategisk sett langt

billigere. Og en nasjon bør tenke langsiktig, ikke kortsiktig, slik kapitalinvestorer per definisjon vil gjøre.

6

Svar

7.30 svarer 7.29

Også Frankrike opplever at nybygg av atomkraft er svindyr. Ref det pågående prosjektet i Flamanville, som har pågått i 15 år og fortsatt ikke er ferdig. Over 8 USD per MW installert effekt er himmelhøyt over alle andre energikilder og vil tilsvarende enten måtte kraftig subsidieres eller ta en veldig høy strømpris for å bli lønnsom.

Samme gjelder forøvrig det nye kraftverket i Finland. Opp mot 9 USD per watt installert i CAPEX er IKKE billig.

1

Svar

7.31 svarer 7.29

Kjernekraft hadde vært fint og flott, hadde vi bare greid å bygge greiene!

Det har ikke blitt bygget en eneste kWh med ny kjernekraft i Europa siden 2005; Finnene har bygget sitt Olkioluoto 3 siden 2005; det er nå MINST tre ganger dyrere enn planlagt, og er, selv før det er ferdig, verdens nest dyreste bygning. Det er nå 11 år forsinket, og blir, litt fleipete sagt, utsatt med 6 nye måneder hvert halvår. Det nærmer seg dithen at det gikk raskere å bygge Kheopspyramiden enn dette kraftverket!

I Frankrike, forsøker man omtrent like fånytt å ferdigstille Flamanville. Det har man jobbet med siden 2007, og også her er overskridelsene enorme: Fra en opprinnelig prislapp på 3,3 milliarder euro, er den foreløpig siste prislappen oppe i 12,4 milliarder Euro. Den franske energiministeren, og husk hvor viktig kjernekraft er for Frankrike, har dette å si om Flamanville: <https://www.montelnews.com/en/story/french-epr-is-a-mess--energy-minister/1133707?s=09>

Hinkley Point C er selve rosinen i pølsa: Her har utbyggeren fått en garantert pris på £92,5/MWh, KPI-justert, i -35- år! Det gjør HPC til om ikke verdens, så i alle fall Europas soleklart dyreste kraftkilde. Og: Det er før også HPC møter overskridelser - er du villig til å ta et veddemål på at de kommer i mål uten?

Hvordan kan kjernekraft være en løsning, når vi ikke engang klarer å bygge greiene?

1

Svar

7.32 svarer 7.30

Du har rett i at disse prosjektene er dyre. Og har hatt store kostnadsoverskridelser. Dog er levetiden for en slik reaktor 60 år, og kostnadene bør da også ses i en slik sammenheng. På denne tiden må Europas vindmøller erstattes minst tre ganger. Dessuten er en watt fra et kjernekraftverk en watt, mens det for en vindmølle kun er teoretisk en watt under optimale forhold - men det er en bagatell.

Men her er en nyhet - pris for utbyggere er ikke prisen et land betaler for energi, og prisen per Kwt levert til nettet. Energiewende i Tyskland er beregnet til å koste over en billion (norsk billion = engelsk trillion) euro innen 2030. Del dette på antall vindmøller planlagt bygd og du får en helt annen pris enn det en offisielt opererer med. I disse tallene er heller ikke tatt med kostnadene for utjevningskraft. Vi opererer derfor med to forskjellige måter å regne kostnader på.

3

Svar

7.33 svarer 7.31

Nettopp derfor burde vi ha gått for den franske løsningen, et standard europeisk kjernekraftverk. Dette ville ingen ha, og miljøbevegelsen har kjempet mot kjernekraft i alle år,

til og med gått så langt som å sabotere påbegynte anlegg i Frankrike. Når lang tid går, tar det tid å stable ting på beina igjen.

Men spørsmålet er om en vil kutte utslipp eller ei. Vindmøller vil ikke alene kunne klare det.
0

Svar

7.34 svarer 7.33

Ja, det er jo akkurat det Frankrike har forsøkt da: EPR, 3. generasjon. Det har, med respekt å melde, gått sånn ca katastrofalt.

Du kan dele kostnaden på 130 milliarder kroner for Flamanville på så mange år du bare vil; du kommer aldri i nærheten av hva vind- og sol klarer å produsere til. Og: Der enkelte i denne tråden er opptatt av oppryddingen etter et vindkraftverk.. Hva tror du det vil koste å lagre det radioaktive avfallet i de nødvendige 10.000 årene? Hvor skal du lagre det? Det eldste skriftspråket vi kjenner til er sanskrit, og er ca 4000 år gammelt: Hvilket språk skal du ha på døren, som sier "IKKE ÅPNE DENNE DØREN FØR ÅR 12030!"

Så aner jeg ikke hvor du har tallet ditt om Energiewende fra, men dersom du tror at Energiewende kun handler om fornybar kraft, vel, da foreslår jeg at du leser deg litt opp. Energiewende handler om en fullstendig omlegging av energisektoren, men også om en omstilling av Tysklands økonomi. Vindkraft er en del av Energiewende; og så langt er det så godt som kun vind- og solkraft som har bidratt til å kutte tyske utslipp. <https://www.cleanenergywire.org/news/germanys-co2-emissions-set-fall-markedly-year-energy-use-declines>

Så, skal du først skyte på noe i Energiewende, foreslår jeg at du skyter på de delene som så langt knapt har bidratt noe som helst, i stedet for det som fremstår som det mest suksessfulle i hele pakken.

2

Svar

7.35 svarer 7.34

Kjernekraft var Frankrikes tilnærmet enstemmige flaggskip - helt til lagringsdebatten skjøt fart på 2010-tallet. Folk er redde for branner og lekkasjer til grunnvannet. Cigeos anlegg er ved siden av å være enormt dyrt og farlig - også kraftig forsinket slik det alltid er med kjernekraft-løsninger.

Opinionen har snudd, 53% mot kjernekraft i 2018, og Macron vil skrote 14 gamle reaktorer fram til 2035. Disse vil inngå i avfallsproblemet.

1

Svar

7.36 svarer 7.19

Tysk vindkraft er i dag billigere enn kullkraft.

Les litt. Kullkraftverk stenges ned fordi de ikke lenger er lønnsomme.

1

Svar

7.37 svarer 7.30

Det gis ikke nye elsertifikater, men de vindkraftverkene som bygges nå nyter godt av ordningen til 2036! Så lenge skal vi gremmes og betale for totalt unødvendige ødeleggelse.

3

Svar

7.38 svarer 7.37

Ja men verdien av sertifikatene regner man med vil falle mot nær 0 øre/kwh etter 2021.

1

Svar

7.39

Har tilgode å se en hytte som rager 200 meter over de høyeste fjelltopper, skaper en helt ny og fremmedartet "skyline" og som lager svosj-svosj-lyd døgnet og året rundt.

Kom nå litt ned på jorda, Norwea.

35

Svar

7.40 svarer 7.39

Om du hører Svosj-svosj lyd Er selvsagt avhengig av hvor nærme du står. Reis til Haugesund og prøv å høre turbinene på Karmøy siden som står rundt 800 meter unna 😊

3

Svar

7.41 svarer 7.40

Ifølge offisielle tall kan vindmøller høres 2 kilometer unna. Av og til lenger. Dette avhenger av vindretning og atmosfæriske forhold, men høres best om natten, når folk skal sove.

Flere landsbyer i Tyskland har blitt ødelagt av at innbyggerne ikke lenger har nattesøvn. Dette hører du ikke om i mainstream media.

7

Svar

7.42 svarer 7.41

Du mangler kilder på dette, [navn utelatt, GR].

Vi vet at støy er farlig. Det er derfor vi i Norge er underlagt strenge støybegrensninger for vindkraften. Snittstøyen fra vindkraft skal helst ikke overstige 45 desibel (dB) over ett år.

Snittstøy uttrykkes som «Lden» (Level day evening night) der støybelastning om kvelden og natten «straffes» med hhv. 5 og 10 dB ekstra, slik at snittbelastningen over året i praksis er under 40 dB. <https://enerwe.no/du-kommer-til-a-bli-syk/166144>

Dette er altså støy ved ytterveggen, ikke inne i huset. Til sammenligning tilsvarer det støyen fra et kjøleskap.

3

Svar

7.43 svarer 7.40

Vedr vindmøllene på Karmøy oppleves disse som en provokasjon for innbyggerne i Haugesund, lyd, støy eller ikke, avhenger selvsagt av vindretninger.

Var selv og tok disse i øyensyn i sommer og stod på sydsiden av møllene med vind fra sydvest, og da vil man naturlig nok få mindre opplevd støy, det var likevel en blanding av dur fra dieselaggregater og dur fra møllene der og da. De 2 møllene på på nordspissen av Karmøy er dessuten forholdsvis lave, men skjemmende uansett!

5

Svar

7.44 svarer 7.42

Nei, jeg mangler ikke kilder. Det er bare vindmølle-entusiastene som ikke følger med i den virkelige verden.

<https://www.dw.com/en/the-germans-fighting-wind-farms-close-to-their-homes/a-51417653>

<https://www.smh.com.au/environment/sustainability/can-wind-turbines-disturb-sleep-research-finds-pulsing-audible-in-homes-up-to-3-5km-away-20190617-p51yik.html>

At andre "eksperter" betalt av myndighetene (som ønsker vindmøller) eller vindmølleselskaper mener at det ikke finnes problemer er dessverre bare nok et bevis på at hele systemet er basert på å bulldose over folk flest. Jeg har selv opplevd støy fra vindmøller over to kilometer borte i Danmark under visse vindforhold.

9

Svar

7.45 svarer 7.44

Støtten til Energiwende er generelt veldig høy i Tyskland - det er bare de høyre-ekstreme i AFD som er imot, men selv der er det klimavennlige folk.

Så har man alltid lokaliseringsdebatter, og noen personer er langt mer sensible overfor lave lyder enn andre. Men Tyskland kan ikkje gi opp sitt klimavennlige program fordi noen ikke liker lyden av vindturbiner. Der må man bruke andre løsninger.

Etter hvert flytter mer av vindkraften til havs. På sin vesle Nordsjøskokkel vil Tyskland etablere vindparker på 22% av arealet. Det er her Norway kan komme inn med alternative nyheter og strømekспорт. Det gir begge land store fordeler.

3

[Svar](#)

7.46 svarer 7.44

Støyen i Risavika er ikke lovlig regulert den heller. Den holder også naboer våkne om natten.

2

[Svar](#)

7.47 svarer 7.43

Turbinene på nord Karmøy er vel 3,2 MW per stk så de er ikke spesielt små. Normale for nye er rundt 4 MW.

0

[Svar](#)

7.48 svarer 7.45

Er støtten generelt veldig høy ja? På samme måte som vindkraft-lobbyen påstår at det er høy støtte til Vindindustri i Norge? En liten gruppe høyreekstreme mennesker som lyger så de tror det selv.

Det at man etterhvert har ruinert store deler av befolkningen med galopperende strømpriser, samt fullstendig rasert landet med vindturbiner har ført til at støtten i Tyskland er minimal. Det er kun en liten korrupt elite som støtter galskapen, på samme måte som i Norge. Og ikke minst dem som tjener på det selv er veldig for.

0

[Svar](#)

7.49

Hytter er da ingen problem,, det er vi vant med, og er forankret i relativt gode regler om hvordan skal være og hvor. De genererer glede og inntekter for samfunnet rundt om. Vindmøller er direkte stygt! genererer inntekter til små utenlandske jappefirmaer som med fiffige økonomiske stunt gjerne ikke betaler noe tilbake til samfunnet der møllene står. Eller skal vi kale det fuglefeller? Og distribusjonsnetter er det gjerne vi innbyggere som må [betale.Tips](#), Hvis dere vil gjøre dem enda styggere ? mal dem stripe eller i knall sterke farger,, det er vel godt innafor utbyggers drøm! Har nettopp sjekket om hvilket kraftselskap som ikke leverer vindmøllekraft. Står på FB siden til Motvind norge.. Har tenkt å bytte leverandør. Har litt tro på forbruker makt enda.

29

[Svar](#)

7.50 svarer 7.49

Poenget er at hytter griper inn i naturen like mye om ikke mer enn vindkraft. Veier skal bygges, rørsystemer skal legges i grøfter, elektriske luftledninger skal legges opp, myrer dreneres, habitater for dyr og fugler forsvinner når skog og fjell ryddes for hyttebygging. Og når det gjelder økonomi, så får altså kommunen 12 til 15 millioner i årlig eiendomsskatt og grunneiere nesten like mye for et 200 MW anlegg. Kroner som kommer godt med i bygdenorge.

10

[Svar](#)

7.51 svarer 7.50

Det du beskriver er jo vindkraftutbygging! Og hvor får du 12-15 millioner i fra i årlig eiendomsskatt? Sandnes kommune får 60 000,- i året fra Vardafjell vindturbin-industriområdet. Å sammenligne hyttebygging med vindkraftutbygging er totalt håpløst, selv om det bør bli restriksjoner der også. Hyttene er ikke 150 - 250 meter høye med blinkende lys på toppen, ei heller sprer de mikro plast, lekker hydraulikk olje og dreper ørn og andre fugler med sagtann bladene sine. På Tonstad vindkraftverk er anleggsveien inn 45 kilometer lang og 7 meter brei, har til gode å se et hyttefelt utbygd med slike sinnsyke proporsjoner.....

16

Svar

7.52 svarer 7.51

Nei. Sandnes kommune får 60.000 i år, fordi kraftverket ikke er ferdig bygget. Når kraftverket er ferdig bygget, og dersom Sandnes selv velger å sette skattesatsen til det høyeste nivået, vil eiendomsskatten beløpe seg til 1,7-1,9 millioner kroner i året. Vardafjellet er på 30 MW, ganger vi opp til 200 MW, er vi på over 12 MW. [navn utelatt, GR] har med andre ord helt rett.

4

Svar

7.53 svarer 7.51

Sandnes får 60 000 kr i 2020 da det første året kun kan kreves 2 promille eiendomsskatt. Men når den økes til 7 promille senere øker skatten. Vardafjell vindpark er kun 30 MW. De 12 til 15 millioner gjelder større anlegg. Tonstad vindpark er på 210 MW og Sirdal kommune vil motta i størrelsesorden 12 til 15 mill i årlig eiendomsskatt. Dette er beskrevet i konsesjonen til Tonstad vindpark.

3

Svar

7.54 svarer 7.51

Hvor mye mikroplast og hydraulikkolje avgir norske vindtrubiner til naturen per år? Det var en mindre sak opp i Nord-Norge der utslipp fra vindkraft fikk skylda, men etterforskning avdekket at det var tale om naturlig forurensing fra fjellgrunn.

<https://www.itromso.no/nyheter/2019/01/23/Politiet-har-henlagt-anmeldelse-av-vindm%C3%B8llepark-18301019.ece>

1

Svar

7.55 svarer 7.54

Bladene på moderne vindturbiner avskaller maksimal 50 gram per blad, per år. Det er coatingen som skaller av. Til sammenligning produserer hver og én av oss 30 kilo med plastsøppel i året (kun husholdninger, ikke næringsliv).

Så vidt jeg kjenner til, har ingen norske vindkraftverk hatt større lekkasjer, men det kan selvsagt ikke utelukkes: Derfor er det krav i konsesjonene om rutiner, spesielt for de kraftverkene som har vassdrag i nærheten. Ref saken i Troms, så var det jo ikke snakk om hydrokarboner, som du er inne på, [navn utelatt, GR].

1

Svar

7.56 svarer 7.55

50 gram er minimalt. Vi har en god del mikroplast fra andre kilder som du skriver - ikke minst fra bildekk. Poinetet er da å utvikle nye og bedre bildekk - ikke forby bilkjøring.

1

Svar

7.57 svarer 7.53

Sandnes kommune, lav sats for verk og bruk: kr 60.000 pr år for Vardafjell. Det dekker ikke engang økte tilsynskostnader (kommunen skal ha ansvaret for støy). Og støyproblemer blir det. Pluss tapte turistforeningsløyper/allemannsrett. Store naturinngrep. Synlig fra omtrent hele Sandnes, Stavanger, Sola, fra Boknafjorden, fra høyere deler av Strand, Forsand..

6

Svar

7.58 svarer 7.57

Som nevnt 60 000 kr er kun første året. Vi snakker om opp mot 2 mill per år hvis Sandnes tar full eiendomsskatt. Og så får grunneiere sitt som kommer godt med i landbruket. Grusveier kan brukes av alle til turterreng, slik en har opplevd mange andre steder.

1

Svar

7.59

Det er patetisk (les latterlig), når en informasjonsmedarbeider i Norwea forsøker å irettesette Erling Diesen, (tidligere generaldirektør i NVE), for å spre usannheter om norsk vindkraft på land.

Det innledes med at all utbygging hittil, ikke beslaglegger mer areal enn Gardermoen lufthavn, noe som selvsagt er det reneste vås.

Et betimelig spørsmål er: Hva ville norsk vindkraft vært uten vannkraften? Svaret er: null og niks.

Vindkraften er 100% avhengig av å bli matet inn i et strømmnett hvor det er tilstrekkelig balanse -og back-up strøm tilgjengelig. Som igjen betyr at vindkraften isolert sett har ingen kommersiell verdi, før den kan hentes ut fra et strømmnett som jevn strøm, innenfor strenge krav til spenning og frekvens.

Dette er en realitet som vindkraftprodusentene stadig underslår, når det reklameres med at et vindkraftprosjekt dekker strømbehovet til så og så mange tusen eller millioner husstander.

Vindkraftbransjen liker også helst å snakke om hvor mye kapasitet som bygges ut ... betydelig mer vind enn vann i Norge, skriver Aasheim, men unnlater å gjøre oppmerksom på at kapasitetsutnyttelsen for vindkraft er langt under halvparten av det som kan oppnås både med vannkraft, fossilkraft eller kjernekraft.

Det pågår idag en massiv utbygging av vindkraft, særlig i Europa, ut fra en naiv forestilling om at 60 -70% av strømbehovet skal bli dekket av tilfeldig/variabel strøm fra (særlig) havvind.

Når folk i Tyskland og andre land, i løpet av de neste par ti-årene har fått nok av spenningssvikt og strømbrudd, vil pendelen snu, og vindkraft-epoken går mot slutten.

20

Svar

7.60 svarer 7.59

Tyskland hadde i første halvår 2020 en andel på 55,8% fornybar strøm. Det har gått helt greit. Tyske teknologer og planleggere kjenner naturligvis utfordringene med nett-stabilitet liksom de har oppdatert kunnskap om fornybar produksjon og hydrogen som energibærere. Større kabler mellom Nord og Sør er en del av oppgraderingen.

Det som er naivt - er å tro at Tyskland skal vende tilbake til mer kull, olje og kjernekraft.

4

Svar

7.61 svarer 7.59

Ingen problem med høy andel av fornybare energikilder som Solkraft og vindkraft når man bevisst designer nettet for dette. Både England og Tyskland er kommet er langt stykke på vei. UK hadde 40% fornybar i Q3 2019, og det fungerte greit. Poenget er da et sammenhengende nett i Europa med gode muligheter for utjevning og overføringer, lagring av energi blir en del

av bilde, batterier, hydrogen, og vannkraft. Det vil si at Norge tar imot overskudd av vindkraft og holder tilbake vannkraft.

1

[Svar](#)

7.62 svarer 7.60

I statistikken som du viser til for 2020 er andelen variabel strøm fra vind og sol 42% (Tyskland har, heldigvis for dem, også litt vannkraft + noe varmekraft fyrt med bio). For 2019 var andelen vind + sol 33,6%. Dvs. som et gjennomsnitt har andelen variabel strøm i den tyske kraftforsyningen vært i området 30 - 40% i det siste og det er anslagsvis den maksimale andelen av variabel strøm som kan håndteres i en velfungerende strømforsyning.

Mange forestiller seg at andelen variabel strøm kan økes til både 60 - 70% (og mer), ved avansert bruk av data (smarte algoritmer), batteripakker osv. til å jevne ut svingningene, men dette er mest spekulasjoner og teori.

Tyskland har allerede smertelig erfart konsekvensene av ustabile kraftnett og mer skal det bli, før fornuften overtar.

2

[Svar](#)

7.63 svarer 7.62

Det er ikke slik at tyskerne har smertelige erfaringer med ustabil strømnett grunnet fornybar energi. De er blant topp 3 i Europa på stabilitet.

"Production of intermittent green electricity has risen sharply over the last few years in Germany, and industry occasionally voices concern about the security of the power supply. But Germany still has one of the most reliable electricity grids in the world, and according to the country's grid agency BNetzA, actual power blackouts are increasingly caused by extreme weather events, rather than by the transition to renewable energies. [Update January 2020]"

0

[Svar](#)

7.64

Ny runde mer klikkemani fra SA-

Norwea er kjøpt og betalt for å tilpasse fakta til egne påstander eller eget verdensbilde som han selv kaller det.

Andreas Thon Aasheim er en profesjonell løgner og jeg ser frem til at han med flere blir avslørt.

18

[Svar](#)

7.65 svarer 7.64

Takk for hyggelige ord.

Jeg jobber for en interesseorganisasjon, og har aldri forsøkt å skjule hvem jeg jobber for. Jeg legger også ved kilder på det jeg skriver her. Så imøteser jeg gjerne konkrete tilbakemeldinger på hva som måtte være feil?

11

[Svar](#)

7.66 svarer 7.65

Mener du i fullt alvor at vindindustrien ikke beslaglegger mer areal enn selve fundamentet vindturbinen står på? Forventer du virkelig å bli tatt seriøst?

0

[Svar](#)

7.67

Så argumentet er at alt annet ødelegger naturen, så da kan vi ødelegge den videre?

Vindkraft er langt mer visuelt forurensende enn alt annet. Og ses og høres på mange kilometers avstand. Derfor er nedslagsfeltet for irritasjon langt større enn alt annet som nevnes her. En kan godt gå inn i diskusjonen om det bør bygges mer hyttefelt, det betyr ikke at vindkraft bør slippe diskusjon.

17

Svar

7.68

For det første: Alle som viser til Faktisk.no kan ikkje takast seriøst.

Temaet hyttebygging vs. vindkraftutbygging er elles ferdigdebattert. NORWEA og vindkraftutbyggjarar "gløymer"/ynskjer ikkje forholde seg til at vindturbinar er 150-220 meter høge, og at turbinane må reknast som eit "samla anlegg", at området mellom turbinane også er beslaglagt, og milevis etter milevis med tapt friluftareal, og private eigedommar utanfor anlegget vert beslaglagt.

Aasheim viser til at "Norsk vannkraft har mottatt betydelig mer i subsidier gjennom elsertifikat-markedet enn hva vindkraften har – på tross av at vi bygger betydelig mer vind enn vann". Kvifor påpeiker han det? Det understøtter jo berre at vindkrafta produserer lite, til tross for massive utbyggingar, samanlikna med vannkrafta.

13

Svar

7.69 svarer 7.68

Nei. Det understøtter bare at vannkraften ble bygget tidligere i systemet, med betydelig høyere subsidier. Prisen på elsertifikater har ramlet fullstendig sammen, fordi det har blitt bygget betydelig mer enn man hadde lagt til grunn: Ene og alene fordi vindkraft har blitt så billig. Prisene er, og har i flere år, i praksis vært 0, allikevel bygges det store mengder ny vindkraft i både Norge og Sverige.

Vi kan godt legge til grunn at det er det samlede planområdet vi skal bruke, altså yttergrensene til kraftverkene. Jeg har gått igjennom alle konsesjoner som er bygget/under bygging i Norge frem til og med i dag, og det -samlede- planområdet summerer seg til 520 km². Det tallet er forsåvidt noe for høyt, for det hensyntar blant annet ikke at noen av kraftverkene er tatt ned, men det er av akademisk interesse. Det betyr, at Diesen og Syvertsen har 4-doblet arealet, ut av løse luften (pun intended). Jeg FORSTÅR ikke hvorfor man ønsker å lyve om noe som er så enkelt å ettergå. Og jeg forstår virkelig ikke motivasjonen.

3

Svar

7.70 svarer 7.68

Vel på Fitjar så vel kommunelegen at helsen til beboerne var blitt bedre ved at de nå fikk et mer tilgjengelig turareal i vindparken. Så friluftarealer er vel tvert imot blitt mer tilgjengelig med disse gruseveiene i fjellheimen.

Og både sauer, elg og reinsdyr kan beite helt inntil turbiner, så arealet mellom turbinene er vel ikke akkurat beslaglagt....

4

Svar

7.71 svarer 7.70

Det finnes andre måter å få gaming-gutter og andre innesittere i aktivitet på enn å ødelegge naturen og landskapet i landet vårt. Hvis reinsdyrbeiting er forenlig med vindkraftanlegg så hadde det vel heller ikke vært konflikter mellom reindriftseiere i Trøndelag, Troms og Finnmark som mener de mister sitt levebrød, og NVE og utbyggere.

4

Svar

7.72 svarer 7.71

Tror kommunelegen refererte helst til eldre med høyt blodtrykk som nå fikk lange grusveier de kunne spasere på ute i naturen 😊

0

[Svar](#)

7.73 svarer 7.72

Hvis disse «eldre» har pacemaker bør de ikke bevege seg inn i vindkraftanlegg. Alle anlegg er uansett stengt for turgåere omtrent 5 mnd i året ved fare for iskast. Jeg har også sett at det går an å anlegge grusveier andre steder enn akkurat i områder med myr og kystlynghei, f.eks. Man trenger heller ikke ødelegge Turistforeningen sine turløyper for å få eldre ut på tur.

2

[Svar](#)

7.74 svarer 7.69

Det var om kroner og øre, og om kraftmarked og varierende priser det var snakk om, ja. Burde jo ha skjønnt at det var en sånn oversikt du trekte fram... og ikkje i forhold til reell produksjon og utbygd kapasitet... Og det spørsmålet er jo meir sentralt i ein diskusjon om vindkraft er ei moralsk forsvarleg kraftkjelde eller ikkje.

Det naturlige ad. beregning av beslaglegging av areal er influensområdet, dvs det samanlagte arealet for visuell forurensing, vanleg støy og lavfrekvent støy (opptil 2,5 km).

3

[Svar](#)

7.75 svarer 7.73

Så vidt jeg har sett er ikke veiene stengt om vinteren, men det settes opp fareskilt i perioder hvor ising kan forekomme. Og på nettet har parkene kontinuerlig oppdatert risiko vurdering i forhold til ising. Størst fare for ising ved tåke og 0 grader. Så det er vel anbefalinger, ikke forbud.

1

[Svar](#)

7.76

Andreas Thon Aasheim rådgiver for norsk vindkraft! Sett på maken til frekkhet? Det er vel ingen som i det hele tatt tar dette innlegget som seriøst? Snakk om å snakke bort sine egne synder! Stoler ikke et sekund på vindkraftindustrien og tar ikke dette debattinnlegg som noe annet en ren propaganda!

11

[Svar](#)

7.77 svarer 7.76

Finner du noen feil?

Er det ikke litt rart å avfeie alt bare fordi du har et negativt syn på vindkraft (antar jeg)? Krever ikke den opplyste samtalen, og ikke minst demokratiet vårt, at deltakerne leser seg opp, ettergår påstander, sjekker fakta? Er det ikke litt for enkelt å bare avfeie alt som ikke passer inn i nettopp ditt "syn"?

2

[Svar](#)

7.78 svarer 7.77

Ja, en stor feil. Artikkelforfatteren prøver å skyldte på at noen andre (hytteutbyggere) gjør mye mer galt (med naturen) enn den aktiviteten artikkelforfatteren representerer (vindkraft). Det vil alltid være korrekt å snakke om egne feil dersom en prøver å fremstå som etisk og etterrettelig. Derfor stoler jeg ikke på forfatterens innlegg i debatten. Hvilke skader hyttebygging står for blir en helt annen debatt og den får en ta i et eget fora.

1

Svar

7.79

Kan være tildels enig...dersom hyttene i Norge var 250m høye, og kvernet som ei gigantisk kjøttkvern, midt i viktige naturområder og trekkruer for fugler?

11

Svar

7.80 svarer 7.79

Så så, rolig. Vi har hatt vindpark på Smøla i 20 år og en ørnestamme som Fremdeles lever i beste velstand der 😊. Alle parker gjennomgår en grundig konsekvensvurdering, hvor dyreliv er en del av bildet.

1

Svar

7.81 svarer 7.80

Javisst. "Konsekvensutredningen" er stort sett klipp og lim som gjenbrukes i alle prosjekt, uansett hvor det er. Ørnestammen lever i beste velgående til den er utryddet, er det ikke slik det er?

0

Svar

7.82

Når herr Aasheim, spesialrådgiver i Norwea, Vindkrafttilhengere/bedrifter, i ramme alvor påstår at dagens vindkraftutbygging til dagsdato, (10.08.20) KUN har beslaglagt areal som tilsvarer Gardemoen Lufthavn, så må man jo bare undres. Eller kanskje ikke?.

norwea.org

Her er video fra Guleslettene Vindpark. Bare i dette ene vindmølleprosjektet snakker vi om 40 kilometer med grusvei på snaufjellet.

<https://www.youtube.com/watch?v=Z5x-aZKiwO4>

Så kan man stappe disse 40 kilometerne med grusvei inne i kartet til Gardemoen Lufthavn, og så kan vi snakkes. Og så kan vi stappe resten av arealet til de øvrige eksisterende og kommende vindkraftverkene inn i samme Gardemoen Lufthavn-kartet. Og så begynne å le.:)) Forfatter Aasheim er en Vindmølle elsker.

enerwe.no/hvor-mange-kvadratkilometer-tror-dere-vindkraften-kommer-til-a-beslaglegge/168312

Om mannen har investert noen kroner i landbaserte vindmøller vet jeg ikke, men man kan jo undres når man ser videoen over/under.

Fakta er jo enkel. Norge har ikke behov for Vindkraft. Vi har mer enn nok vannkraft.

tu.no/artikler/vindkraft-er-unodvendig-i-norge/276721

Så da er det bare tull å fortsette med videre utbygging av disse vindprosjektene.

sintef.no/siste-nytt/kan-fa-mye-mer-vannkraft-og-bedre-miljo/

Og denne er viktig.

Vindmøller overflødig om vi fornyer vannkraften.

dn.no/innlegg/energi/vindkraft/fornybar-energi/vindmoller-overflodig-om-vi-fornyervannkraften/2-1-600733

10

Svar

7.83 svarer 7.82

Aasheim mener nok opparbeidet areal der Gardemoen har ca 15-20 km² lagt under asfalt og betong. Det er samme arealet som går til veier og fundamenter i norske vindparker i 2021 samlet.

40 km vei i Guleslettene gir begrenset mengde vei areal- med 7 m bredde dekker den 280 da eller 0,28 km².

Oppgradering av vannkraft kan gi 5 TWH sier eierne av vannkraften. Det er en langt mer viktig kilde enn hva Lia sier fra sitt kontor. Disse 5 TWH krever imidlertid skattelette for vannkraft.

3

[Svar](#)

7.84 svarer 7.83

Helt rett, [navn utelatt, GR].

Det sagt, fysisk, beslaglagt areal er neppe et særlig interessant tall, annet enn for akademiske diskusjoner. Det er litt av poenget jeg forsøkte å få frem, men kanskje ikke lyktes med. Summerer vi derimot samtlige planområder, altså arealet definert av kraftverkernes yttergrenser, litt enkelt forklart, kommer vi til rundt 500 km² for alle bygde vindkraftverk, og for vindkraftverk under bygging. Nå, det er et stort tall, så absolutt, men det er altså skarve 25% av areal Diesen og Syvertsen opererer med, tilsynelatende uten grunnlag.

3

[Svar](#)

7.85

Vindkraftindustrien har vært en viktig premissleverandør for norsk klima og energipolitikk med sine investorer og lobbyister, som gjerne kan være «klimaorganisasjoner», som feks Zero. Noen ser stor fortjeneste i klimaendringene.

Det er rådgivere fra Zero i regjeringen, i opposisjonen, AP mm, hos myndigheter og i sentrale medier. De er klimaprofittørenes forlengede arm inn der beslutningene for klimasatsinger tas. Det brukes særdeles grovt sikte når det hevdes at Norge og verden trenger mer fornybar kraft når olje og gass skal fases ut. Norge er et av landene i verden med høyest andel fornybar kraft i sin energi-miks, og på topp i verden med høyest elektrifiseringsgrad. I store deler av resten av verden øker bruken av fossil energi jevnt og trutt.

Norge har et betydelig kraftoverskudd og eksporterer rundt 10 TWh i et midlere år. I 2030 vil Norge eksportere rundt 20 TWh pga vindkraftutbygging. Norge har mer enn nok kraft til å møte en elektrifiseringsbølge som kan komme. Dette i følge Statkraft og Statnett i KraftNytt 24. mai, 2019.

Når de to siste kablene til Europa nå er bygd får Norge en eksportkapasitet på rundt 50 TWh. Ved å oppgradere eksisterende vannkraftverk kan man få ut 22-30 TWh mer, i følge NTNU forskning, Leif Lia.

Vindkraft er subsidiert, har særdeles fordelaktige skatte-, avgifts- og nedskrivningsfordeler. For at vindkraft skal være lønnsomt må de samfunnsøkonomiske gevinstene være større enn miljøulempene og nettokostnadene for nødvendig utbygging av nettet.

De gode kraftressursene generelt i Norden og Norge bevirker at dette ikke er tilfellet. Samlede drifts- og vedlikeholdskostnader for vindkraft er høyere enn kraftprisene og vil være det i lang framtid.

Vindkraft får gratis tilgang til nettet og de forsterkningene dette krever av nettet. Dette blir betalt av norske husstander over nettleia.

Og de enorme miljøødeleggelsene vindkraften medfører får utbyggerne gratis. Dette til tross for at FNs naturpanel mener at ødeleggelse av natur skal koste dyrt.

7

[Svar](#)

7.86 svarer 7.85

Regjeringens Klimakur 2030 opererer med 23 TWh økt kraftforbruk forutsatt karbonfangst og lagring. Det vil Norge klare med dagens utbygginger av vindkraft. Problemet er hva vi skal leve av når fossilmarkedet forvitrer etter 2030. Da skal etter hvert 600 mrd i olje/gassinntekter erstattes.

Vindkraft til havs kan bli en stor ny næring - forutsatt at de bakstreverske ikke vinner fram i denne debatten. Sammen med UK har vi de beste forutsetningene for havvind i Europa. En svær naturressurs som kan sikre landets framtidige eksportinntekter og bidra til løsning på klimautfordringen. EUs mål er 0 fossil energi i 2050. En stor utfordring for Norge.

2

[Svar](#)

7.87 svarer 7.86

Vi har aldri sagt ja! Vi ble ikke spurt om vi ville betale for(!) ødelagte heier, skog, kyst, fjell og landskap - for å eksportere kraft vi ikke trenger, fra anlegg eid av noen langt borte som tjener seg rike på å grafse i norsk natur. Fordi klima? Hvem lurte hvem?

3

[Svar](#)

7.88 svarer 7.87

Du får stemme på partiene som ikke vil ha vindkraft (Rødt og FRP). Spør gjerne samtidig hvordan de erstatte olje og gassinntektene og sikre framtidens pensjoner og velferd.

2

[Svar](#)

7.89 svarer 7.86

Kina skal bygge to gigantiske kullkraftverk i uken foreløpig fram til 2030. Bruk av fossil energi øker mer enn bruk av fornybar energi i verden.

Land som Kina, India, Indonesia med med mange fler driver med stor kullkraftutbygging, og denne utbyggingen vil fortsette.

Det er over to milliarder mennesker som har ved og kumøkk som sin hovedenergikilde.

Videre kommer jordas befolkning til å øke med tre milliarder, til rundt ti milliarder mennesker, i løpet av tretti år. Det meste av befolkningsøkningen vil komme i den fattige delen av verden. Disse menneskene skal også ha et anstendig liv og tilgang på moderne energi. IEA har regnet ut at verden trenger 40% mer energi for å oppnå dette.

Når fattige land med dårlig infrastruktur skal ut av fattigdommen, er det å sikre energiforsyning grunnleggende. For disse landene er det absolutt enkleste og tryggeste å satse på kullkraftverk. Og det er det som kommer til å skje. Når mennesker kan komme ut av sult og elendighet så er det dette som vil ha full prioritet.

Regjeringens klimakur kan ingenting gjøre med dette. Europas betydning er også overvurdert, i 2050 vil Europas befolkning utgjøre rundt 6% av jordas befolkning. Europas politikk vil føre til at deres energi- og arbeidskrevende industri ikke ville kunne konkurrere med resten av verden. Hvis denne flyttes til u-land vil ikke dette bidra til mindre klimagassutslipp.

Det eneste som kan erstatte verdens fossilkraftverk er kjernekraftverk. Man bør satse på å utvikle smeltet salt thoriumreaktorer. Kina bla mange andre satser på dette. Så bør man ikke ødelegge jordas natur og naturmangfold med vindkraftverk i mellomtiden. Og det vanvittige CCS prosjektet viser med all tydelighet hvor dårlig det står til med teknologikunnskapene i Norge.

2

[Svar](#)

7.90 svarer 7.89

Sant nok.

Kjernekraftverk er den beste løsningen. Ingen tvil om det.

Men det vil nok gå noen år før "de grønne " vil innse det.

Dessverre.

1

[Svar](#)

7.91 svarer 7.89

Kullkraft og store CO₂-utslipp har vært det enkleste i mange år og ført kloden inn i en situasjon med alvorlig menneskeskapt oppvarming. Imidlertid er landvind og solkraft i ferd med å bli billig energi - noe som etter hvert kommer utviklingslandene til gode.

Dersom Europa og rike land ikke går foran i klimaarbeidet, vil den globale oppvarmingen fortsette ufortrødent med svært negative konsekvenser. Derfor har utviklingslandene fått fritak fram til 2030. men de legger fram planer om sin framtidige Co₂-håndtering og klimapolitikk generelt underveis.

Tyskland som Europas industrielle lokomotiv har opprettholdt sin industrielle posisjon samtidig med satsing på fornybar energi. I framtida vil klimakravene også slå for fullt inn i asiatisk industri grunnet disse lands forpliktelser fra 2030 og i Latin-Amerika. Sannsynligvis er USA også på vei bort fra sitt klimablindspor. Men mye bra skjer der bort på delstatsnivå. USA har redusert sine klimautslipp mye siste 20 år.

Thorium er uaktuelt for Norge - altfor kostbart og enormt mye arbeid gjenstår, omtrent som for fusjonskraft. Disse prosjektene med breeder reaktorer, smeltet salt osv er for det mest skrivebordsplaner som aldri blir fullført/kommersialisert.

IEA oppgri at havvind kan gi 18 ganger dagens strømproduksjon i verden. Det burde holde ganske bra. Norge har et veldig potensiale og naturlige fortrinn. Mye enklere enn kjernekraft. Og man slipper terroristtrusselen/lagrinsproblemet.

Karbonfangst er allerede i bruk på kraftverk i USA. Det forlenger fossilalderen og letter overgangen til grønn energi.

1

Svar

7.92 svarer 7.89

Nå har vel India oppdaget at det er billigere å bygge nye Solkraft enn å holde eksisterende kullkraftverk i drift, så det ser vel ut som solkraft med lagring vil ta over fra kullkraft.

1

Svar

7.93

Ser en snakker om områdene som blir beslaglagt ved utbygging av vindturbinparker. Er det også da tatt med oppryddingen etter utbyggingen som vi er gjort med vannkraftutbyggingen over hele landet?

7

Svar

7.94 svarer 7.93

Når vindturbiner er satt opp blir mesteparten av grusveier og snuplasser ryddet og gjendyrket.

4

Svar

7.95 svarer 7.94

Hei [navn utelatt, GR],

Kan ikke du utdype hvem som har ansvaret (les må ta regningen) for tilbakeføring av landskap?

Det ser ut til at du har svar på det meste.

4

Svar

7.96 svarer 7.95

I henhold til energilovforskriftens § 3-5.Plikter ved konsesjon for elektriske anlegg, samt særskilte vilkår i konsesjonen:

Konsesjonær. Det skal stilles nødvendige garantier (bankgarantier, el.l) senest i det 12. driftsåret (merk: Konsesjonen er på 25 år).

"Ved nedleggelse plikter den tidligere konsesjonæren å fjerne det nedlagte anlegg og så langt det er mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen."

2

Svar

7.97 SVARER 7.95

Fra år 12 må eier av vindparken sette av midler på egen konto for tilbakeføring av området når konsesjonen er over etter 25 år. Myndighetene fører tilsyn med vindkraftselskaper at midler settes av.

1

Svar

7.98 svarer 7.97

Nei, myndighetene har innrømmet at de ikke har ført tilsyn med dette. I USA slår selskapene uansett seg selv konkurs og vindmøllene blir stående.

<https://www.nrk.no/trondelag/vindkraftselskap-gjor-store-inngrep-i-naturen-men-har-ingen-plan-for-a-rydde-opp-1.14774291>

5

Svar

7.99 svarer 7.98

for en måned siden

Det viser seg at innslaget til La Naturen Leve rett og slett ikke holder mål, det er synd at NRK velger å trykke en sak uten å sjekke den opp.. Men, her er en liten klargjøring:

<https://norwea.org/new-blog/2019/11/29/selvflgelig-rydder-man-opp-etter-seg>

2

Svar

7.100 svarer 7.99

Selvsagt sier Norwea dette. Hva skjer hvis de går konkurs fordi de ikke hadde nok penger til å rydde opp?

Dessuten misser du hovedpoenget - myndighetene var så ivrige at de IKKE hadde kontroll. Slik jeg leser dette innrømmer altså Norwea at kravet allerede er bortfalt nettopp av denne grunn på flere prosjekter.

3

Svar

7.101 svarer 7.100

Det skal altså stilles en garanti senest innen utgangen av det 12. driftsåret. Da har kraftverket 13 år igjen av konsesjonen.

En moderne vindturbin på 4,2 MW (som er snittstørrelsen på de vi setter opp nå), produserer 15000 MWh i året. La oss, for argumentets skyld, si at strømprisen er 10 øre de siste 13 årene, da?

Da vil en slik turbin produsere strøm til en verdi av 1,5 millioner kroner i året, i 13 år. Det er 19,5 millioner kroner. Samtidig er kostnaden ved å fjerne turbinen, inkludert veier, nett, etc ihht kravene i konsesjon og energilovsforordning estimert til 1 million kroner.

Så er vi oppriktig imøtekommende for å diskutere hvorvidt garantien for tilbakeføring skal innføres allerede ved byggestart, dersom det vil gjøre at folk føler seg tryggere. For, som vi skriver i teksten jeg linket til:

Selvfølgelig rydder man opp etter seg.

Du skal være bra dum om du slår deg selv konkurs og gir fra deg 19,5 millioner kroner for å spare 1 million kroner i oppryddingskostnader....

2

Svar

7.102 svarer 7.101

"1 million kroner i opprydningskostnader" - jeg forstår at begrepet "opprinnelig tilstand" IKKE er med i planen. Du kommer ikke langt med en million idag. Da har vi altså per definisjon blitt lurt, fordi en skikkelig opprydning koster nok langt mer enn det. Jeg kan opplyse om at man i USA regner med det dobbelte for å ta ned en mølle - uten at prisen for full tilbakeføring er med. Norske priser er som regel høyere enn amerikanske.

Hvem er det som definerer "opprinnelig tilstand" - dere selv? Med NVE som sandpåstrøer?

3

Svar

7.103 svarer 7.102

NVE estimerer 1,2 MNOK per turbin for 3,6 MW typer. Men kraftselskapet må sette av mer midler enn dette, siden også arealet skal gjendyrkes etter demontering. Regner med Bøndene vil be om at grusveier blir stående slik at de har tilgang til arealet sitt, men det får tiden vise. Det er mange år til de første anleggene i Norge blir demontert.

0

Svar

7.104 svarer 7.102

Igjen, kilder, [navn utelatt, GR]!

Nei, det er altså NVEs Miljøtilsyn som fører oppsyn, og det er et ufravikelig krav i konsesjonen av området skal "tilbakeføres til sin naturlige tilstand, så langt praktisk mulig". Og så står du helt fritt til å mene at det ikke er godt nok, eller at NVE er korrupte, eller hva enn du vil, men fra her jeg sitter, med faktiske erfaringstall fra norske vindkraftverk, så er 1 million kroner per turbin i overkant av hva man trenger. For: Det aller, aller meste av turbinen er gjenvinnbart, og har i seg selv en verdi.

2

Svar

7.105 svarer 7.103

Er lov å håpe. Hvem har satt av penger til dette da? Eierstrukturen er jo laget slik at ansvaret flyttes og tilslutt er de konkurs. Da står grunneierne igjen med regningen. Me de har jo sikkert fått et par millioner de har til dette etter 25 år.

1

Svar

7.106 svarer 7.104

Hm, hvorfor stole mer på aktørene som tjener på dette enn på organisasjoner som på fritiden vil beskytte natur og miljø?

0

Svar

7.107 svarer 7.104

Hvordan kan man rydde opp for en million? Gigantiske kraner (dere har vel ikke tenkt å velte dem?), demontering, sortering, resirkulering (var visst litt vanskelig), frakt, fjerning av betong (oups - Oslo får store problemer med Y-blokka), tilbakestilling av fjell, restaurering av myr og vassdrag, fjerning av vei, rydding av løse fragmenter... - Ja, men var ikke dette fornybart?

0

Svar

7.108 svarer 7.105

Nei, alle vindparker i Norge drives av et norsk registrert AS. Dette er det ansvarlige selskapet. Aksjene i dette norske AS'et kan godt eies av utenlandske borgere, men disse styrer ikke selskapet, de er kun aksjeeiere. Og dette norske AS'et skal sette av midler fra og med år 12 til utløpet av konsesjonen i år 25 til demontering av anlegget.

0

Svar

7.109 svarer 7.108

Javisst, og da skal oppsprengte fjell og heier føres tilbake til slik det var opprinnelig. Fatter ikke at det er mulig å være så frekk.

0

Svar

7.110

Hvis du synes vindkraftverk er så fortreffelig, Andreas Thon Aasheim, så kan du jo kjøpe boligen til [navn utelatt, GR] og bo der.

Til taksten eiendommen hadde før vindkraftverket ble satt opp.

Nå har jo taksten blitt redusert med 45 prosent. På den måten kan du jo slå to fluer i et smekk - du kan både hjelpe en familie og du kan bosette deg slik at du kan beundre fruktene av ditt arbeid. Kose deg med utsikten, støyen og skyggekast. Du kan jo få hjemmekontor så du slipper å forlate boligen?

I tillegg så kan du også få deg fritidsbolig på Haramsøya, så du alltid har muligheten for å være i nærheten av et. Så kan du jo samtidig ha foredrag om vindkraftens fortreffelighet for befolkningen der ute og overbevise dem ved bruk av fakta og tall om at dette må de elske. Du får sikkert alle med deg på det, tror du ikke?

5

Svar

7.111

Jeg trengte bare å lese de første setningene for å forstå at dette er sludder og grønnmaling.

5

Svar

7.112 svarer 7.111

Hadde det ikke vært mer konstruktivt om du leste hele innlegget, og eventuelt påpekte hva du mener er feil? Har vi havnet der at man avfeier alle argumenter som ikke passer med "ditt syn" som "sludder og grønnmaling", helt uten argumenter? Helt uten videre?

Hvorfor det, egentlig?

2

Svar

7.113

Ødeleggelsen av det flotte ville, uberørte landskapet er vannskelig å akseptere. Det er mye verre en vannkraft, for vannmagasinene blir etterhvert en del av landskapet. Hyttebyer og veier blir også en naturlig del av landskapet. Vindmøller derimot ødelegger landskapet så lenge dem står der.

4

Svar

7.114 svarer 7.113

Det er nok ingen som er uenige med deg i at vindturbiner endrer, og til dels ødelegger horisonten/utsikten/landskapet. Men jeg tror du undervurderer vår egen evne til å tilpasse og venne oss til ting.

Da vi la hele dalfører under vann under den store vannkraftutbyggingens tid, da fossefall ble tørrlagt, og hele elvesystemer ble forandret, var det nok ikke alle som var like overbeviste om at de kom til å "venne seg til det".

Og, fra et rent økologisk perspektiv er det liten tvil om at vindturbiner har et betydelig lavere fotavtrykk enn mye av vannkraften. Slik FNs Natur-, Ressurs og Miljøprogram sier: <https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/xPaJnQ/vindkraft-er-en-del-av-loesningen>

Det finnes ikke én løsning å klimakrisen, vi kommer til å trenge mye av mangt. Og det kommer til å kreve tunge valg, det er det liten tvil om.

2

[Svar](#)

7.115 svarer 7.114

Heldigvis er det noen som får godt betalt for å like vindkraft.

0

[Svar](#)

7.116

en grunnleggende feil i analysen er at beslaglagt areal settes til fundament. likevel regnes "tomt" og ikke "bygning og veier" når man ser på hytter.

mer riktig er å se på område rundt som ikke kan benyttes. da vil vannkraft og vindkraft slå kraftig ut

3

[Svar](#)

7.117 svarer 7.116

Jeg er i utgangspunktet enig med deg, og vi bruker i all hovedsak planområdet, litt enkelt definert som arealet gitt av yttergrensene av kraftverket, som arealmål. Da lander vi, for alle bygde vindkraftverk og alle vindkraftverk under bygging, på et sted rett over 500km².

Men, det sagt: Arealet mellom turbinene kan selvsagt brukes; På Haramsøy, for eksempel, skal arealet mellom turbinene fortsatt brukes av landbruket. I alle kraftverkene "våre", opplever man en klar økning i bruken av arealet, ...Vis mer

2

[Svar](#)

7.118

NORWEA forteller ikke at de første seks årene så gikk mesteparten av pengene innbetalt av norske strømfbrukere til å finansiere vindkraft i Sverige i det felles norsk-svenske sertifikatmarkedet. I tillegg nevner han heller ikke at kraftselskapene forsynte seg rundelig av pengeen til å administrere ordningen for vindkraften - og for vannkraften.

The devil is in the detail!

2

[Svar](#)

7.119

Og den karen som har skrevet dette, han er selvfølgelig veldig objektiv og kommer ikke til å tjene en krone på vindkraft!

2

[Svar](#)

7.120 svarer 7.119

Jeg har aldri hevdet å være objektiv, jeg er tvert i mot rimelig åpen om hvem jeg jobber for. Samtidig er jeg, og jeg beklager dersom dette fremstår som klysete, en av landets fremste eksperter på vindkraft. Jeg håper ikke du antyder at jeg i kraft av min rolle ikke skal få delta i debatten?

2

[Svar](#)

7.121 svarer 7.120

Tror ikke du trenger å bekymre deg for å ikke fremstå som klysete.

0

[Svar](#)

7.122 svarer 7.120

Det du skriver bør merkes som "kommersielt innhold".

0

Svar

7.123

Den som har interesse av kostnadene ved ulike typer energiproduksjon, kan gå inn på NVEs analyser av ulike typer el-kraft produksjon. Her går det fram at landbasert vind er billigst. LCOE tar for seg alle kostnader og estimert levetid for de ulike typer anlegg. Det laveste anslaget for havvind er bunnfaste turbiner.

<https://www.nve.no/energiforsyning/energiforsyningsdata/kostnader-i-energisektoren>

2

Svar

7.124 svarer 7.123

Selvsagt er det slik, derfor er også havvind rene galemtias. Hva blir prisen på vedlikehold? Sikkert kjekt for norsk oljerelatert industri, som kan tjene mye penger.

Men poenget er at landbaserte vindmøller er det stor motstand mot - og skal vi ennå leke demokrati, må dette tas hensyn til.

3

Svar

7.125 svarer 7.124

Poenget er at flytende havvind er en ny teknologi, mens de andre teknologiene er langt mer modne. Flytende havvind er på stadiet landbasert vindkraft var på for 10 år siden. vedlikehold er naturligvis inkludert i LCOE og man har tall på slike ting fra etablerte anlegg til havs. Equinor er de som er best på dette - de regner 40-60 øre per kwt i 2030. Det kan gi enorme mengder norsk strømekSPORT til EU pluss hydrogensproduksjon i veldig omfang, forutsatt at man er villig til å ta omstillinger og ikke sover i timen.

2

Svar

7.126 svarer 7.124

UK har lang erfaring med bunnfaste offshore vindturbiner. Kostnadene for utbygging og vedlikehold har falt, slik at dette når gir billig kraft. Faktisk omtrent på markedspris i UK, som er rundt 40-50 øre/KWh.

2

Svar

7.127 svarer 7.125

Dette er vel for nye, store vannkraftverk og er jo ikke aktuelt? Da er prisen irrelevant. Det som er tilfelle er følgende fra billigst til dyrest:

Mindre energibruk (gratis), ENØK-tiltak (kr/kWh for varmpumpe), oppgradering av gamle vannkraftverk (generator, rørgater, styring etc), vindkraft på land (fordi natur gis bort gratis), vindkraft til havs på bunn, flytende vindkraftverk.

0

Svar

7.128 svarer 7 127

Folk kan skru ned på ovnene sine i stor skala og dusje langt mindre. Men det krever et tvangsregime for å skje i stor målestokk.

Vi driver ENØK hele tida både på byggutforming og varmpumper der vi er verdensmestre allerede. Men dette gir lite frigjort kraft fordi vi bygger stadig flere bygg, hytter, institusjoner.

Ny vindkraft på land er billigst, men oppgradering med 5 TWh er lønnsomt dersom de store kraftselskapene får skattelettelse.

2

Svar

7.129 svarer 7.127

Vi /Europa trenger faktisk å gjøre ALLE de tiltakene du nevner og mer til skal vi SAMMEN redde verden fra undergangen.

1

[Svar](#)

7.130

Her oppe på åskammen skulle det stått 76 monsterturbiner, 180 meters høyde, hvis Havgul hadde fått det som de ville. Heldigvis gikk storbøndene etter Balkehøgda amok: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:PermaLiv_kornh%C3%B8st_12-08-20_2.jpg Dette ville lagt beslag på HELE Mjøslandet, man ville kunnet se disse turbinene fra så godt som hele turen med Skibladner langsetter Mjøsa, fra hele Toten, Gjøvik, Hamar, det meste av Totenåsen og laaaangt innover Hedmark. Hele dette området ville dette vindkraftverket lagt beslag på, da disse monsterturbinene ville influert vårt prøysenske landskap i hele dette området, jeg antar et areal omtrent på størrelse med Israel. Og jeg kjenner meg det da virkelig som om jeg lever i et slags Israel, da Toten og Oppland fremdeles er vindturbinfritt, mens vi er omgitt av vindterror på alle kanter. Islamsk terror ville vært å foretrekke. Selv kommer jeg ikke til å reise mer omkring i Norge, holder meg på Toten og i Oppland, kjemper mot vindterroren herfra, og gir full gass til Gardermoen når det blir for klamt, og jeg må ut av dette galskapens land for å trekke luft!

1

[Svar](#)

7.131

[navn utelatt, GR] Hvorfor har de ikke noen vindmøller rundt omkring på Østlandet , der er masse fine plasser til dem der, det hadde pyntet opp der borte. 👍 😊

1

[Svar](#)

7.132

Anbefaler å se denne videoen:

<https://m.youtube.com/watch?feature=youtu.be&v=sbCs7ZQDKoM>

1

[Svar](#)

7.133 svarer 7.132

En 12 år gammel film. Sier litt om hvor sjelden slikt skjer. Uansett bedre design i moderne turbiner, så denne sannsynligheten for feil er nå redusert enda mer. Men all menneskelig aktivitet medfører risiko for skade og forurensing, selv det å bygge hytter i fjellheimen.

5

[Svar](#)

7.134 svarer 7.133

Hva med is på turbinblader, hvor stor sikkerhetsavstand kreves?

Hva med oljelekkasjer med påfølgende forurensing i nærliggende vassdrag?

Hva med selve turbinbladene?

2

[Svar](#)

7.135 svarer 7.134

for en måned siden

Ja, ved spesielle værforhold som tåke og 0 grader kan ising oppstå. Da må man unngå å gå nærmere enn 200-300 meter, gjerne med vinden i ryggen. Men dette skjer ikke veldig hyppig. Olje lekkasje er en forsvinnende lite risiko. Vindoperatøren har god online overvåking for å stoppe turbinen tidlig ved begynnende feil. Og hvis dette var et reelt problem er det mulig å bruke bio nedbrytbare smøremidler, slik det brukes i skogindustri.

Turbinblader vil bli gjenvunnet når den tid kommer. Ingen blader vil bli gravd ned slik det har foregått i USA, som har lavere miljøkrav. Mye forskning som foregår på området nå.

1

[Svar](#)

7.136 svarer 7.135

Hytter slipper vel ikke ut så mye olje til drikkevann og «mikroplast» i nærområdet. Hytteutslipp er vel helst fra en lekk snurredass og litt zalo fra oppvaskvann. Kan vel ikke sammenlignes.?

2

[Svar](#)

7.137 svarer 7.136

Hmm, de fleste nye hytter har vel også vaskemaskin. Vaskemaskiner slipper ut en betydelig mengde mikroplast fra klær som vaskes...

1

[Svar](#)

7.138

Mann får følge med hvilke argumenter Andreas Thon Aasheim når det gjelder utenlandskabler også da om det handler om billig strøm til Norske bedrifter.. Ett forferdelig unyansert innlegg og jo, vindkraft er den største nedbygging av Norsk natur noensinne.

Mann kan ikke se på bare fundamentet der turbinen står men mann må ta med att naturopplevelsen fra hele området der turbinene står er ødelagt.

Dermed blir ødeleggelsene fra vindkraft mye mer enn Gardemoen lufthavn.

Men hva annet enn dette kan vi forvente fra en rådgiver fra Norwea..

0

[Svar](#)

7.139

Andreas Aasheim må være Norges frekkeste menneske. Tenk å få seg til å skrive slike vanvittige løgner mot betaling.

0

[Svar](#)

7.140

Den største forskjellen her er at hytter har en nytte, vannkraft i Norge er bedre på alle punkter, pris, forurensing, dødsfall grunnet konstruksjon/drift, inngrep i naturen.

Det finnes absolutt ingen grunn til at Norge skal subsidiere vindkraft, de gjør det kun fordi det er populært i dag, noe som er merkelig, fordi befolkningen er i hovedsak i mot det, må være media som driver teite ting som dette fremover.

8. Utsikten fra Høg-Jæren gjør meg fortvilet, (17.08 deb, 71 komment.)

VINDKRAFT: Jeg var på Synesvarden og Steinkjerringa nettopp. På toppen ble jeg stående og måpe, for vi var omringet av vindkraftanlegg. Over 150 turbiner, inklusive Vardafjell. Er det rart vi bli fortvilet? Steinkjerringa hadde i hvert fall snudd ryggen til alle anleggene.

Heidi Bjerga

Sandnes SV

FN sier at vi må stoppe nedbygging av naturen. Men vi har bygd ned areal tilsvarende 30 fotballbaner hver dag de siste tiårene. Vindkraftutbyggingen kommer nå på toppen av allerede nedbygde områder.

Utsikten ødelegges

Tenk deg at du står på Sør-Norges største fuglefredingsfjell Runde og ser utover hvor hav møter himmel. Alt er blått så langt du ser. Fra Runde vil du snart se vindturbiner i havet. Der er det gitt konsesjon til Havsul 1, og trekkfuglene som skal til Runde må fly gjennom kvernene fra vindturbinene for å komme fram til hekkeplassene. Og Havsul 1 er planlagt midt i det viktigste matfatet for fuglene på fuglefjellet.

Tenk deg at du drar ut på Stadlandet med den hvite sanden og vinden fra vest som lager de beste bølgene i landet for surfere, og en utsikt det ikke finnes maken til. På Stadlandet vil du snart se vindturbiner også. Der vil innbyggerne og turistene møte svære turbiner enten de er til lands, havs eller på Vestkapp, eller de kommer fra nord og de mektige fjellene der.

Tenk deg at du står på Sukkertoppen på Kvamsfjellet på 1200 meters høyde og kjenner vinden ta tak i klær og hår. Du ser mot nord, og der ser du Rondane i all sin prakt. Så snur du deg mot vest. Der ser du Jotunheimen som ruver med sine topper. På Kvamsfjellet vil du ikke se vindturbiner, uansett i hvilken retning du snur deg.

Noen har klart det

Tenk deg at du tar en tur til Filefjell, og går en tur gjennom hyttefeltet og opp langs elva Tenla. Det er fjell rundt deg uansett hvor du snur deg, snart er du oppe i høyden og viddene åpner seg. På Filefjell klarte de å stoppe planene for vindkraft. Der var det nok hyttefolket som mobiliserte, og fikk stoppet vindturbiner i deres paradisi.

Vi er avhengige av økosystemene, men nå ødelegger vi naturen i jakten på grønn energi. Vindkraftindustrien har fått tilgang til vår hei og våre fjell, de er midt i reinens trekkområder, og like i nærheten av nasjonale fredningsområder. Mer enn 60 mil med anleggsvei er bygd i urørt natur, og noen mener vi allerede har bygd ned et areal like stort som det gamle Vestfold fylke i jakten på den grønne energien. Er det rart følelsene tar overhånd?

Folks protester blir i hovedsak ikke hørt. Naboer og folkevalgte blir ikke hørt. Politiske vedtak blir ikke vektlagt. For når konsesjon er gitt, så er det fritt fram. Demokratiet er satt på sidelinjen, og dispensasjoner gis uten mulighet til påvirkning, selv om det får store konsekvenser for folk.

Sinne og avmakt

Er det rart vi blir forbanna?

Jeg har vært på Sukkertoppen i sommer, og på Runde, Stad og Filefjell. Det har vært fine turer i vakker natur, enten det har vært på høyfjellet eller ytterst mot havet. Og jeg håper inderlig at ingen av stedene skal ødelegges av vindkraftutbygging.

Selvfølgelig handler vindkraftutbygging om følelser. Følelser som blir sterke når fakta ikke nytter. For det er mye fakta som er kommet fram, men det nytter tydeligvis ikke å legge fakta på bordet i debatten om vindkraft. Fremdeles blir vi motstandere avfeid med at vi føler for mye. Jeg kjenner på følelsen av avmakt, fortvilelse og forbannelse. Det er sterke følelser, men de er der fordi vi har kunnskap, men blir ikke hørt.

Fornuften sier at det er på tide å stoppe videre utbygging nå. Følelsene sier det skulle vært gjort for lenge siden.

Folks protester blir i hovedsak ikke hørt. Naboer og folkevalgte blir ikke hørt. Politiske vedtak blir ikke vektlagt. For når konsesjon er gitt, så er det fritt fram. Demokratiet er satt på sidelinjen.

Publisert:

Publisert: 17. august 2020 11:01

Oppdatert: 18. august 2020 07:57

8.1

Takk Heidi Bjerga fordi du setter ord på hvordan det kjennes - når en går på tur i store deler av Rogaland/vestlandet

48

Svar

8.2 svarer 8.1

Men SV ønsker jo bare en ullen satsing på desentralisert energi. Virkeligheten blir mangel på strøm. Da blir det vanskelig å kjøre på tur med elbilen.

"SV vil ha en stortilt satsing på solceller og annen desentralisert energiproduksjon og lagring, og en satsing på flytende havvind"

Havvind er langt mindre effektivt enn vindkraft på land, og langt dyrere, selvsagt må vedlikehold til havs per definisjon koste mer. Solceller kan bygges på taket til de rikeste, men snylter på elforsyningen, fordi eierne er avhengige av strømmettet uansett. Dessuten er dette løsninger for Borgerskapet, ikke den typiske SV-velger.

"Annen" desentralisert energiproduksjon er bare ord. SV vil jo heller ikke ha vedfyring.

Nedbygging av kjernekraft i Europa er årsaken til at Europa MÅ satse på vindmøller. Hadde en bygget mer kjernekraft, kunne naturen bli spart, og en ville hatt overskudd til elektrifisering OG nedleggelse av kullkraft. Men politikken er for veik.

7

Svar

8.3 svarer 8.2

Her er et konkret forslag til en ny norsk energipolitikk:

<https://www.ivars.no/norsk-energiolitikk/>

4

Svar

8.4

Flertallet av våre folkevalgte elsker penger. Det er bare å vifte med noen tusenlapper så gis det konsesjoner. Vindkraften greier vi oss uten. Vannkraften dekker behovet!

27

Svar

8.5 svarer 8.4

Nei, vannkraften dekker ikke behovet, som er å godtgjøre for vårt enorme overforbruk av ressurser. Vindkraft gir store inntekter til bygdene i form av eiendomsskatt og leie til grunneiere. Inntekter som igjen gir arbeidsplasser i de samme bygdene. Rart at SV aldri protesterer mot nedbygging av fjellheimen med hyttelandsbyer, siden det er nedbygging av naturen som artikkelen starter med.

4

Svar

8.6 svarer 8.5

Er faktisk nok å effektivisere all gammel vannkraft, og vi kan skrote alle vindparkene. Sprer hyttene samme mengde mikroplast i naturen, dreper på mengder av insekter og fugler? Ser frem til vinteren å se om hyttene slenger fra seg store isklumper i stor fart, som gjør at det er utrygt å gå i hyttefeltene, slik som det er å gå i nærheten av vindturbinene!

12

Svar

8.7 svarer 8.5

Feil.

dn.no/innlegg/energi/vindkraft/fornybar-energi/vindmoller-overflodig-om-vi-fornyervannkraften/2-1-600733

5

Svar

8.8 svarer 8.6

Ja, hyttene sprer mer mikroplast fra maling som flasser av hyttene. Og insekter fanges av lyset fra lampene og slipper ikke unna, så lys tar livet av mer insekter enn turbinene. Det gikk nok med en del fugler og habitater da fjellsiden ble rasert til fordel for hyttelandsbyen. Sjelden vindturbiner har isdannelse, mest ved kombinasjon av 0 grader og tåke. Vindparken har advarsel på nettet når det kan være aktuelt. Men uansett få dager i året.

4

Svar

8.9 svarer 8.7

Merk at artikkelen sier Utvidelse. Altså mer oppdemming med de konsekvenser det får. Jeg refererte til fornying av vannkraft. Uansett må vi både ha mer vann og mer vindkraft NÅR både Nordsjøen og land skal elektrifiseres.

3

Svar

8.10 svarer 8.9

Feil , det står Opprustning og Utvidelse.

Forøvrig så synes at denne E-fiseringen av Norge har gått over alle støvleskaft.

Klimahysteriet har virkelig tatt overhånd , og grenser til det nærmest religiøst hysteriske.

Bare det å tro at man kan stoppe klimaforandringene er så bort i staur og vegg , at det faktisk er skremmende. At klimahysterikerne faktisk også , i ramme alvor , mener at det MÅ bli slutt med utvinning av fossilt innen 2050 er jo rett og slett dumt og tåpelig etter min mening . Og det kommer aldri til å skje.

Det er en like umulig oppgave som det å prøve å stoppe klimaforandringene.

10

Svar

8.11 svarer 8.10

En vindturbin avgir ca 50 gram plast per år - det er minimalt. 3000 turbiner i 2021 vil avgi ca 150 kg mikroplast i naturen - mot 5 000 000 kg fra bildekk alene. Dette med mikroplast er et konstruert argument mot vindkraft. Eller vil [navn utelatt, GR] forby biler?

Hytter har takras og vindtubiner har iskast en sjelden gang. Mange blir skadet/og enkelte drept i skibakker - knapt noen av de nyttige vindturbinene som lager elektrisitet.

3

Svar

8.12 svarer 8.10

Siden olje og gass brukes til mer enn ren forbrenning, men altså også i viktige produkter som plast, asfalt, bildekk etc. så blir det aldri slutt på fossil utvinning. Men etterspørselen vil reduseres og dermed lavere pris når all transport elektrifiseres, så da er det ikke sikkert Nordsjøen er konkurransedyktig...

4

Svar

8.13 svarer 8.12

Nei , det er ikke sikkert. Det er det ingenting som er.

Men da må jo Norge sørge for at man er konkurransedyktig da. :-))

Men bra at du er enig i at oljealderens tid ikke er over på lang tid.

" når all transport elektrifiseres " uttaler du.

Når er det du forresten ser for deg at all verdens forsvar/bruk av forbrenningsmotoren er elektrifisert ?.

0

Svar

8.14 svarer 8.11

Tja , og hvordan kvitter vi oss med rotorbladene ?

faktisk.no/faktasjekker/Gzg/rotorbladene-av-vindmoller-begraves-ofte-i-deponier

Og det dør flere av vind/solkraft enn av Kjernekraftverk.

nrk.no/norge/vil-bli-kvitt-mytene-_fysiker-ber-om-mer-kjernekraft-1.14598634

5

Svar

8.15 svarer 8.14

Det er flere som utvikler gjenvinning av rotorblader. Eksempelvis Veolia, eller denne under, Roth International.

https://www.roth-international.de/en/recycling-recovery/recycling-of-rotor-blades/?gclid=CjwKCAjw1ej5BRBhEiwAfHyh1NCVYIx8q3qixpk_1yXjiDTCGRXeukFeHNtBHheDjD7PBlr6oWDYsBoCk5wQAvD_BwE

1

Svar

8.16 svarer 8.14

Antall døde og skadde fra Tsjernobyl er mye høyere enn de offisielle tallene om direkte dødsfall. Vi snakker om flere tusen ofre grunnet langtidsvirkninger, Langt mer enn sol og vind.

<https://www.bbc.com/future/article/20190725-will-we-ever-know-chernobyls-true-death-toll>

At noen land har sløvt regelverk om deponering, er et dårlig argument mot vindkraft.

Tyskerne viser vei og tillater ikke nedgraving av gamle blad. Problemet er platen som utgjør begrensede 4-5% av hele turbinen. Den kan resirkuleres eller brennes. Noe blir brukt til betongforsterkning. Dette er under utvikling fordi utfordringen er ganske ny.

2

Svar

8.17 svarer 8.16

Google søppelberg fra utrangerte vindmøller.

Du kan umulig ha sett hvor enorme skader/ slitasje vindturbinbladene får etter få år, og du snakker om gram. Realisme er noe annet en svada om noen få gram.

2

Svar

8.18 svarer 8.15

I 2017 var 12% av oljen etterspurt av petrokjemisk industri og 8% av gassen. I tillegg kommer asfalt.

Produktene, spesielt plast, vil øke i omfang. Til reduksjon kommer mer resirkulering og bruk av annen energi i prosessene.

I prinsippet kan produktene lages av andre råvarer, men det er energikrevende.

0

Svar

8.19 svarer 8.17

Du har aldri noen kilde på disse påstandene dine. Jeg har vist til en tysk undersøkelse om saken og hva Norweas Aasheim skrev om saken.

Jeg har ikke sett disse store skaden på turbinbladene, og det har heller ikke mange andre når man søker på nett.

0

Svar

8.20 svarer 8.15

Joda , oppgrader gamle vannverk så har vi strøm i massevis.

1

Svar

8.21 svarer 8.20

Norges totale energiforbruk er dessverre vesentlig høyere enn det vår vannkraft kan dekke selv med oppgraderinger. Siste tall på energi er alltid tilgjengelig hos SSB <https://www.ssb.no/energi-og-industri/statistikker/energibalanse>

Vi må nesten doble vannkraftproduksjonen hvis vannkraft skal dekke all energi vi bruker. Det er urealistisk. Derfor må vi ha andre former for energi tilgjengelig - og hvis vi ønsker å bli «grønnere» så har vi muligheten til det. Vindkraft er ett godt alternativ.

Det som skjer nå med vindkraft er ganske likt det som skjedde for 40-50 år siden da vannkraft ble utbygd for fullt. Vannkraft ble regulert til slutt og i dag lever vi med de enorme endringene i naturen vannkraft tross alt gjorde den gang. Vannkraftkonsesjonene ble i noen tilfeller gitt for 50+år så vi må nok forvente at det kan bli enkelte vannkraftverk som blir fjernet når konsesjonstiden går ut.

0

Svar

8.22

Biotopdestruksjon, landskapsødeleggelse, massedrap av fugler og insekter, støy, stygt og relativt liten energiproduksjon. Denne galskapen er gått altfor langt! Trekk tilbake alle konsesjoner og slutt! Det inkluderer også til havs hvor det også gjør stor skade.

14

Svar

8.23 svarer 8.22

Galskap? Lurer av og til hvor alle protestene mot nedbygging av naturen med hyttelandsbyer blir av. Dette har gitt større biotopreduksjon enn vindparker. En biltur til hytta og du tar livet av flere insekter enn en stk vindturbin gjør i løpet av ett år. Rett og slett fordi det er langt flere insekter langs bakkenivå enn 150 meter opp i lufta. Studier av fugler som kolliderer med turbiner viser at dette er et overkommelig problem.

2

Svar

8.24 svarer 8.23

Tja . i Tyskland tar vindmøllene livet av ca 1200 tonn insekter hvert år. Og det er god butikk i drive med rengjøring av rotorbladene. Så påstanden din om 1 biltur til hytta tar livet av like mange insekter som rotorbladene på en vindmølle i løpet av et år , tar jeg med en aldri så liten klype salt.

Når det gjelder dette at det " nesten ikke " finnes insekter i omkretsen til rotorbladene , så tar jeg også den påstanden med en enda mindre klype salt.

forskning.no/biologi-insekter/tonnevis-av-insekter-flyr-langt-over-hodene-vare/374683

3

Svar

8.25 svarer 8.24

Studien som sier at tyske vindparker spiser 1200 tonn insekter per år har blitt kritisert av flere. Blant annet er det statistisk uinteressant siden Tyske fugler spiser 400 000 tonn insekter i året. Altså er matfatet veldig stort.

Og jeg skrev flere insekter langs bakken ikke «nesten ikke» insekter lenger oppe i lufta. Kanskje mer enn en stk biltur, men poenget er at dette blåses opp som et problem, når det overhodet ikke er det.

4

Svar

8.26

Bjergas parti SV skal kutte hele 150 TWH fossil energibruk i Norge til 2040. Skal de erstatte denne energien - tydeligvis ikke. Hva vil da skje med arbeidsplasser og velferd? Hvor skal kuttene tas. Skal tungindustrien forsvinne fra landet?

De skal dessuten utvikle oljenæringen. Olje og gass eksporterer for 5-600 mrd i et normal år. De sier nei til gruver og skal ha alt oppdrett på lukkede anlegg. Fine tanker - men hva skal vi leve av her i landet med disse nedleggelsene og begrensingene? Nå er også vindkraft ut.

Alle som jobber med klimautfordringen peker på solkraft og vind som alternativene. Det er løsningen, jfr IEA m. flere.

For SV gjenstår luftslopp og pengetrykking.

14

Svar

8.27 svarer 8.26

Kommentaren din er korrekt, men dog så feil. Jeg er nok i andre enden enn SV på "skalaen", men dette er nok mer skrivebords beslutninger i SV for å framstå annerledes slik de tror alle velgere vil ha det...

Hvis SV også får opp øynene for at vindturbiner IKKE er svaret, så skal jeg hylle det istedet for å rakke ned på andre beslutninger de vil se er umulig ut fra realitetene.

Vindkraften skyldes i stor grad at alt for mange har blitt narret til å tro at det er minste motstands vei til deres utopia. Når sannheten kommer for en dag, må hele Norges befolkning gå inn og ta styring over disse individene som handler for egen vinning. Start på toppen og "isoler" Norge fra Acer. Lag samarbeidsavtaler med dem som ønsker å handle kraft med oss. Vindkraft er en naturressurs akkurat som vannkraft. Naturressurs loven gir oss derfor mulighet til å tilbakekalle konsesjonene som er gitt siden de fleste kan bevises å være på feil eller manglende grunnlag.

Enda bedre vil være å endre rammebetingelsene slik at mange vil gi opp det håpløse prosjektet det er å skape lønnsom energi fra vind.

12

Svar

8.28 svarer 8.27

Verden er i endring, og vårt viktigste marked, EU, leder an i endringen henimot grønn energi. Sol, vind, hydrogen er stikkordene. Fram mot 2050 vil fossilmarkedet i EU forvitte, mens markedet for ren elektrisitet og hydrogen vil vokse kraftig. Norge kan holde sin posisjon som energistormakt ved å bygge ut havvind til sjøs og eksportere store kvanta. Dermed kan vi og beholde den høye velferden. Pointet er å få ned kostnadene til et nivå som harmonerer godt med EUs vilje til betaling per kWh. Equinors anlegg på Doggerbank er i så måte svært interessant.

SV er iferd med å gjøre seg helt uinteressant i denne diskusjonen, dersom Bjerga er noenlunde representativ.

1

Svar

8.29

Helt riktig Heidi. En må lure på om miljøekstremistene, miljøvernorganisasjonene kun er til for å motta økomisk støtte fra samfunnet til å sitte å drikke kaffe latte.

Ja det er et grusomt syn som åpenbarer seg fra høggjæren og sørover. Hele landskapet er rasert. Og det svært få snakker om er all mikroplast som blir spredd over store områder i naturen pga slitasje på turbinbladene.

10

Svar

8.30 svarer 8.29

Det er svært lite mikroplast som spres fra turbin vinger. Langt større mengde mikroplast fra maling som flasser årlig fra en stk hytte i fjellheimen, og ikke minst fra klærne vi går med rundt i naturen.

Personlig syns jeg det er fantastisk flott å se turbinene som åpenbarer seg i horisonten når en kommer over Runaskaret sørfra 😊

5

Svar

8.31

Svært gledelig å se at du er opptatt av fakta siden dette dreier seg om klimaspørsmålet under FN.

Fakta om CO2 er at FN over en tid har skapt et ufortjent og feil fiendebilde av denne livets gass - med god hjelp av media og forskjellige «stjerner».

Det globale problemet med fossil energi er at de trengende ikke har tilgang - mens de bemidlede fråtser og overforbruker i alle ledd.

En vei frem for FN i dette spørsmålet kan være å vri fokus fra produksjon til marked slik at forbruket totalt går ned og omfordeles.

Økt teknologiutvikling mht effektiv utvinning og reinere forbrenning vil bidra - Equinor er ganske gode der.

CO2 samler seg ikke som en sky i atmosfæren slik modeller under Klimapanelet prediker (det er naturvitenskapelig umulig) - klimaeffekten er ubetydelig - ca 1 prosent.

Så slutt å skremme den oppvoksende slekt med klimaspøkelset ! Fokuser heller på Miljø.og naturfag - himmel og jord er i bevegelse.

10

Svar

8.32 svarer 8.31

"CO2 samler seg ikke som en sky i atmosfæren"

INGEN har noensinne sagt at det er slik det fungerer. Du må nok ta en ny runde for å oppdatere deg på klimavitenskap.

3

Svar

8.33 svarer 8.32

Morsomt at du reagerte så kraftig på ordbruken - det finns flere andre enkle begreper som kan være dekkende i andre mer vitenskapelige fora - feks "Perturbation" på engelsk som er benyttet i noen gamle sentrale vitenskapelig avhandlinger som Klimapanelet fortsatt legger til grunn - og som den moderne klimavitenskapen forlengst har forkastet.

Imøteser dog din helt enkle forklaring til interesserte lesere på slik det fungerer [navn utelatt, GR] - siden du gir uttrykk for at du er klar og oppdatert.

4

Svar

8.34 svarer 8.33

Nei, du kan nok ikke kreve å få opplæring i et kommentarfelt - jeg anbefaler deg å lese virkelig vitenskap, slik at du skjønner emnet bedre. At du fremstiller det slik du gjør gjør det så alt for tydelig at du kan ha fordel av det.

Du vil da finne ut at "anthropogenic CO2 perturbation" ikke har det ringeste å gjøre med at "CO2 samler seg som en sky i atmosfæren".

0

Svar

8.35 svarer 8.34

Siden du klager på liten plass i kommentarfeltet til å drive opplæring [navn utelatt, GR] - Ser da frem med forventning og glede til at du får belyst de etterhvert mange uvitende med de VIRKELIGE vitenskapelige sider av saken som du mener du forstår så inderlig vel - i f.eks. en kronikk i denne avisen - med det aller første. Antar at folk her i landets energihovedstad etterhvert har gjort seg fortjent til en slik orientering - også undertegnede som du sier kan ha fordel av det.

3

Svar

8.36

Er det ikke en vondt å erkjennelse at du har blitt lurt?

SV er et av partiene som innbitt har kjempet FOR Vindkraft på land!

Ta det i egne rekker før du går ut og prøver deg på stemmefiske- reis deg opp og ta kampen internt!

Fra Twitter :

Kari Elisabeth Kaski (SV)

@kariakas

Det er synd å si det, men jeg håper @PSTnorge følger med på den radikaliseringa som finner sted blant en del vindkraftmotstandere nå.

Ikke imponert over SV- det kommer aldri til å skje at dere får min stemme.

9

Svar

8.37 svarer 8.36

Heidi har hatt et tydelig standpunkt lokalt i mange år. Hun burde berømmes for det, i stedet for å få skylden for sentrale vedtak.

5

Svar

8.38

Alternativet er atomkraft - når skal SV gå for det?

8

Svar

8.39 svarer 8.38

Tja, et veeldig dyrt alternativ....

2

Svar

8.40

Nei du har helt rett Heidi Bjerga, det er helt uforståelig. De har forlatt det logiske prinsippet de vanligvis hevder, nemlig om at forurenser skal betale. Her har de erstattet det med at forurenser får subsidier. Subsidier i milliardklassen, for å dekke kostnadene disse fuglekvernene må ha for at den beskjedne kraften de leverer skal komme på nettet. Det dreier seg om tekniske saker som skal gjøre at den ustabile kraften er i fase med nettet, og at de har rett spenning, samt selve kablene fra vind industri området (slutt å kalle det en vindpark!) til

nettet. Og i tillegg disse utenlands-kablene som vil gjøre strømmen dyrere for oss. Europeiske priser blir snart vanlig i Norge, de er tre -fire ganger høyere.

Men bare vent! Om tyve år når kvernene skal skrotes, hva tror dere skjer da? Det koster millioner å fjerne bare en eneste turbin. Tror dere at det er penger til det? Nei da er "gutta boys" borte, og vi vanlige forbrukere må dekke disse kostnadene med nye subsidier, som legges på den strøm vi allerede har betalt for.

Heldigvis er det noen som protesterer. De som forstår galskapen har nå en organisasjon "Motvind" som kjemper for å stoppe idiotien. Meld dere inn dersom dere synes dagens energipolitikk ikke er rett. Og tusen takk til alle dere i Motvind som står på og demonstrerer, organiserer, anmelder overgrep, osv. Dere er gull verd!

8

Svar

8.41 svarer 8.40

Markedspris for europeisk kraft er ikke veldig ulik Norge, vanligvis. Ligger Generelt på 40 øre/kWh +/- . Men andre land har betydelig høyere skatter som gjør prisen til sluttbruker høy. Vindparkene er pliktig til å sette av midler for fjerning fra år 12 til konsesjonen går ut etter 25 år. Staten fører tilsyn med at disse midlene settes av, slik de gjør med andre industrier, som olje.

Vindkraft gir et verdifullt bidrag til strøm, og gode inntekter til bygdekommuner og grunneiere. Vi som bor i sentrale strøk bør ikke skrike for høyt om dette, men heller protestere mot nedbygging av verdifull jordbruksjord i våre nærområder.

2

Svar

8.42

Tuuusen takk, Heidi!

6

Svar

8.43

Det er et samlet politisk miljø som står bak den vindkraft-utbygging vi nå er vitne til. At noen i SV nå bokstavlig talt har snudd sin kappe etter vinden, virker ikke særlig ærlig eller tillitvekkende.

Hvis politikere ikke på forhånd forstår konsekvensene av sin politikk, ser det mørkt ut for å kunne hindre fremtidige skadevirkninger av «det grønne skifte».

5

Svar

8.44 svarer 8.43

Enkeltpersoner har vært kritiske lenge, men ikke nådd gjennom. Det er fortsatt ikke så lett, selv om flokken som ser galskapen vokser for hver dag. Det var dessuten ikke lett å se konsekvensene for 7 - 15 år siden da disse prosjektene dukket opp, hele Stortinget var heiagjeng, en hadde aldri vært i et vindindustriområde, man visste ikke om inngrepene, turbinene var mye mindre, informasjon og involvering var fraværende.

Men at regjeringen fortsatt ikke har stoppet galskapen, det er det verste!

Og de som burde visst og sagt fra, det er NVE, energipolitikere og miljømyndigheter (dessverre fikk de etterhvert ikke være med i behandling av sakene).

4

Svar

8.45 svarer 8.43

Hmmmm, vi kjøper veldig gjerne våre tyske biler produsert med tysk kullkraft, men å sende ren kraft til Europa, det er vi imot ?

Hele Europa er i samme båt, og målet er å fjerne kullkraft. Norge skal solidarisk bidra her. Da er videre utbygging av vannkraft og vindkraft nødvendig.

2

Svar

8.46 svarer 8.45

Steinar Lem skrev for noen år siden at vindkraft er et blindspor. Dersom Europas bilpark skal gå på strøm fra vindkraft, vil det ikke være plass til alle møllene!

2

Svar

8.47 svarer 8.44

Så det du mener er at dagens regjering skal gå inn for å omgjøre eller trekke tilbake konsesjoner som er gitt for maaaaange år siden , og at Staten skal ta sjansen på langvarige rettsprosesser og kanskje sitte igjen med et betydelig erstatningsansvar?.

Jeg regner jo med at dere i SV har tenkt nøye igjennom denne saken. Hvor mange milliarder kroner er det i så fall vi snakker om ?. Kom gjerne med et anslag.

Jeg er ikke uenig at det absolutt er noe å tenke på.

Så for min del så må man gjerne sette en bråstopp for all videre vindkraftutbygging på land. Fra imorgen av.

Norge har helt sikkert råd til det.

Man skal jo bruke 65 milliarder skatte kroner , årlig , på klimatiltak i utviklingsland. I tillegg til de andre titall milliardene man skal bruke her hjemme/EU.

2

Svar

8.48 svarer 8.46

Nei, da må du regne på nytt. Vind vil bli en betydelig bidragsyter i Europa. Om ti år har vi havturbiner på 20MW per stk, og dermed kreves kun 100 stk for å tilsvare ett atomkraftverk.

0

Svar

8.49 svarer 8.48

Hvordan kan du fare med slike usannheter? Havvind har en utnyttelse på maks 50-60 % av installert kapasitet, landbaserte ca 25-30. I praksis betyr dette at vindmøllene ikke produserer noen ting henholdsvis 70-75 og 50-60 % av tiden ift til installert kapasitet. Sammenligningen din er helt bak mål, da et atomkraftverk virker hele tiden. At vindkraft noen gang vil erstatte fossilkraft eller atomkraft for den saks skyld, er historiens største selvbedrag.

3

Svar

8.50 svarer 8.48

100 stk i havet , hver på størrelse med Eiffeltårnet tenker du på. ?.

Som ikke virker når det blåser for lite , eller for mye.

tu.no/artikler/utvikler-virtuell-vindmølle-som-skal-fa-det-beste-ut-av-gigantiske-vindturbiner-i-framtiden/475293

Tja , det skulle ikke forundre meg..

Men jeg holder nå en hånd på kjernekraft jeg. Det virker konstant.

tu.no/artikler/gass-og-vannkraft-er-billigst-kjernekraft-mest-stabilt-mens-kullkraft-er-avfallsverstingen/492851

0

Svar

8.51 svarer 8.49

Nei. Lagring av energi er på full vei inn i Europa. Vi snakker ikke kun batterier, men Hydrogen, pumpekraftverk, ordinær vannkraft som holdes tilbake i Norge. Men ditt uttrykk

«av tiden» er helt feil. Kapasitetsfaktor er ikke av tid men av kapasitet. 100 turbiner * 20 MW= 2000 MW installert effekt. 50% kapasitetsfaktor betyr et snitt på 1000 MW levert som er samme som typisk atomkraftverk. Effekten vil variere mellom 0 og 2000 MW for vindparken. Om 10 år har vi enorme energilagere som kan lagre denne variasjonen slik at effekten blir jevn.

2

Svar

8.52 svarer 8.51

Interessant.

Du har gjerne noe dokumentasjon på din påstand om lagring av vindkraft ?

Bare for ordens skyld.

2

Svar

8.53 svarer 8.52

Tyske myndigheter har nylig besluttet å støtte storstilt utbygging av Hydrogen som lagring mot 2030. Hovedsakelig grønn hydrogen, hvor altså vind og sol brukes som energikilde. Linken under er kun et eksempel. Det er mange slike prosjekter som kommer de neste par årene, GW størrelse prosjekter.

<https://www.evwind.es/2020/08/04/orsted-secure-funding-for-renewable-hydrogen-project-westkuste-100-in-germany/76226>

2

Svar

8.54

Sterkt og så riktig! Følelse av sinne og avmakt fordi fakta ikke virker, i tillegg til at gravemaskiner i natur og dyrket mark alltid føles ille.

Takk Heidi!

5

Svar

8.55

Så hyttefolket på Filefjell fikk stoppa en vindpark. Hurra. Så kan de med ren samvittighet bruke noen liter diesel på å kjøre sine diesel biler til paradishytta med oppvarmet innkjørsel så de slipper å måke snø, og selvsagt parkere i oppvarmet garasje siden strømmen er så billig. Og vaske av en kilo innsekter fra bilene som gikk med i dragsuget på vei til hytta. At dekkene også la igjen en del mikroplast på veien opp er en bagatell. Vi fikk redda utsikten i paradiset mot disse propellene i horisonten som potensielt kunne redusert verdien av hytta. Drit i kloden, redd utsikten!

4

Svar

8.56

Takk for et godt innlegg HEidi, og takk for et flott engasjement for saken! Vel talt!:-)

4

Svar

8.57

Enda tristere blir det når vi vet vi ikke trenger dem , att politikerne våre sitter helt stille og lar dette skure , utrolig skuffende.

2

Svar

8.58

Mange som angrer i ettertid og det er svakhetene av mennesker.

2

Svar

8.59

Jeg synes det er trist at du ikke liker vindkraft som er bygget på land. Personlig synes jeg faktisk at disse vindturbinene er vakre å se på og jeg drar gjerne ens ærend til områder med vindturbiner for å se på disse - for meg - vakre teknologipålene. Men - jeg kan forstå at det er andre meninger og jeg synes at det absolutt bør tas hensyn til at vi har forskjellige meninger. Jeg antar at jeg kjenner litt på følelsene dine når jeg kjører forbi for eksempel Gravarstølen og ser de enorme inngrep på naturen som vannkraft medfører med nedtappede vann som etterlater forferdelig stygge sår i naturen over enorme områder - og det er naturligvis i tillegg til demningene som er bygget som massive nærmest uendelige vegger midt i fjellheimen hvorhen du går. Men jeg tenker at selv om vannkraft betyr formidable inngrep i naturen og det ser katastrofalt stygt ut i noen vassdrag - så er det et nødvendig onde for å oppnå andre goder - og vi har nå blitt vant til det. For meg er vindkraft vakker og mye penere enn noen demninger eller nedtappede vann noensinne har vært, og derfor blir jeg bare trist når det er så sterke meninger mot disse flotte vindturbinene.

Det er ingen tvil om at vi har behov for nye energiformer hvis vi ønsker å oppnå utslippsmål i Norge. Dagens vannkraft dekker dessverre kun litt mer enn halvparten av vårt totale energiforbruk i Norge, og selv med oppgradering og modernisering er det langt fra nok. Vindkraft vil være en god bidragsyter, og da må vi finne gode løsninger også for vindkraft slik at vi på sikt når våre egne mål for utslipp i Norge.

Det som er helt sikkert er at vi må få regulert all vindkraft slik vi gjorde med vannkraften. Det blir ikke penere av den grunn - for de som måtte synes det er stygt - men det blir ihvertfall en plan for hvordan vi i fellesskap har blitt enig om at vindkraft skal bygges ut. Det er etter mitt skjønn helt nødvendig. Det at vi har forskjellig syn på hva som er pent og stygt kan vi aldri regulere - og godt er det - for at det er mange forskjellige meninger er bra.

1

Svar

8.60

På toppen av galskapen så trenger vi ikke denne strømmen, men urørt natur ofres for penger i kassen takket være våre styrende politikere. Har vi ikke hatt forakt for våre politikere før så får du det i hvert fall når du ser elendigheten ute i naturen.

1

Svar

8.61

Sett ned små turbiner i vannledningsnett, i kloakk nettet, la de surre å gå tror ikke vannet får mindre trykk. men i kloakk vil nok en turbin ha mer problem med alt folk kaster i do og fett som vil legge seg på en turbin her. Vet ikke hvor mange meter i sekundet drikke vannet har men sikkert nok til å drive en liten turbin til gatelys med mer. Hva med gatelys med solceller på hver lampe.

Det er nok mye som kan gjøres i stedet for vindturbinene som er underskuddforetak alle som en uten unntak og vindturbiner til havs, er enda verre, de suger milliarder av kroner ut av den Norske økonomien, subsidier er det eneste vindselskapene overlever på, tas de bort går de konk på en måned.

Konk da blir gjelden slettet og hva skjer da, noen kjøper konkursboet for Kr.1,- og starter opp igjen, med nesten null i gjeld som mikrokraftverkene som gikk konk for strømprisene falt, ingen hjelp var da å få, så kom utenlandske investorer å kjøpte dem opp for kostpris. Vil dette skje med vindturbinene når tilskuddene forsvinner. ?

1

Svar

8.62

Tviler på at en vil se havsul 1 vindparken fra Runde. Avstanden må være 50 km, ser neppe turbiner på så lang avstand. Men typisk motstandere av vindkraft å komme med vanvittige overdrivelser. Eksempelvis har de fleste motstandere egne biler og dreper også et betydelig antall insekter i året.

1

Svar

8.63

SV kan selvfølgelig ikke være skarp motstander av energi fra olje og motstander av vindkraft. Mulig vi skal ta sykkelen fatt når vi skal til Oslo neste gang.

0

Svar

8.64

SV har mye av æren for den energipolitikken som er ført i Norge de siste 10-år. Det ville være fint om de nå endrer kurs. Her er et forslag:

<https://www.ivars.no/norsk-energipolitikk/>

Det neste bør være å endre den økonomiske politikken, men det er nok for mye forlangt.

0

Svar

8.65

Nå kan en se hva resultatet av å ønske å nedlegge kjernekraft i Europa vil bety. SV og miljøbevegelsen generelt har arbeidet for dette lenge.

Med mindre en ønsker seg tilbake til middelalderen, må det da bygges alternativer. Det eneste skikkelige alternativet blir da vindkraft, komplementert av noe solceller. Vannkraften finnes det ikke nok av. Siden begge faktiske alternativer er meget spredt kraft, må det bygges overalt, og nødvendigvis bli en miljøkatastrofe på flere plan uten like.

Flertallet i det politiske miljø har fått det slik de vil. Jeg må minne om at Stoltenberg ivret for Norge som Europas batteri, og EU sørger for at vi også må være med på vindmøllebyggingen, selv om vi teknisk sett ikke ennå trenger ny kraft. Men med elbilstrategien vil jo dette snart skje uansett.

Så, enten kjernekraft i Europa - eller flust av vindmøller i Norge. Det er valget. Å sutre hjelper ingenting!

0

Svar

8.66 svarer 8.65

For noe vrøvl. Å effektivisere all haug gammel vannkraftverk i Norge hadde det dekket inn for all vindkraft som er blitt bygget. Vannkraft kan også reguleres i motsetning til vindkraft.

Vannkraft dreper ikke insekter, fugler og sprer mikroplast i naturen. Den er heller ikke utslitt etter 10 - 20 år, og havner på et søppelberg som ingen vet hvor det skal gjøres av!

10

Svar

8.67 svarer 8.66

Vrøvl? Du har neppe lest min kommentar. Litt finlesing vil vise deg at jeg IKKE er for vindmøller. Alt du sier om dem er korrekt, og er argumenter jeg tidligere har brukt flere ganger. Det jeg sier er at uten kjernekraft, vil Europa MÅTTE satse på vindmøller, som jo også er faktisk vedtatt politikk. Å effektivisere vannkraftverk i Norge er selvsagt fornuftig. Dette vil imidlertid ikke på noen måte gi Europa erstatning for all kjernekraft som er og skal nedbygges.

Tror du vi bygger vindkraft fordi vi trenger det selv? Tror du norsk politikk ennå styres av norske myndigheter? Vindkraft er avhengig av at hele Europa er en vind"park", der kraft

kontinuerlig styres og sendes i kabler fra områder med mye vind til områder med lite vind. Selv om ingen har forklart dette for oss, er Norge nå med i Europas Energiewende.

2

Svar

8.68. svarer 8.67

Videre: Jeg gjentar meg selv: "Nå kan en se hva resultatet av å ønske å nedlegge kjernekraft i Europa vil bety". Dette burde gitt deg et hint om at jeg ikke ønsker vindmøller, men kjernekraft. Beklager hvis jeg ikke var klar nok på dette.

Vindmøllene er EU-politikk. Snur en i spørsmålet kjernekraft, er ikke lenger vindmøller nødvendige. Dette vil imidlertid være et så stort prestisjetap for først og fremst Tyskland, at det neppe skjer. Vi er nå med i et Europeisk styrt energiregime der fokus er på vindmøller, ikke vannkraft, rett og slett fordi vannkraft ikke finnes i stort nok omfang i Europa.

Derfor finnes ingen logikk i energipolitikken i Norge sett ut i fra et rent norsk perspektiv.

3

Svar

8.69 svarer 8.68

Og der var beviset for at veldig få faktisk leser gjennom kommentarer før de kommenterer selv eller trykker liker. LOL! Greit å få det bekreftet ;)

2

Svar

8.70 svarer 8.68

Jeg tenker vi går for kjernekraft.

Det eneste fornuftige .

1

Svar

8.71 svarer 8.68

Også Frankrike kommer til å redusere andelen atomkraft til fordel for vind og sol. Nybygg av atomkraft blir for dyrt.

9. – Landskapet er blitt et sirkus av blinkende, røde lys (08.09, red, 79 kommentarer)

Anders Minge og Birgitte Flote (journalister)

(Ingress:)

Før stjal solnedgang og stjernehimmel oppmerksomheten. Nå – blinkende, rødt lys fra vindmølleparken på Vardafjell: – Jeg er kjempelei meg.

– Egentlig er vi enormt heldige som får lov til å bo på en plass som dette, sier Leif-Harald Horve.

På Horve, rundt 20 minutter kjøring fra Sandnes sentrum i retning Høle, slipper tunge skyer enorme mengder regn. Denne kvelden er solnedgang og stjernehimmel et fjernt minne.

Iselin Horve og mannen Leif-Harald står foran huset og kikker mot sør. Akkurat i dag ser de rett inn i en vegg av mørkegrått, men bak tåken vet de at sju røde lys blinker kontinuerlig.

I rundt tre uker nå har blinkene fra vindturbinene på Vardafjell sendt rødt lys over Storavatnet og rett inn på terrassen, stua og soverommene til familien på Horve. Endringen har satt spor, livskvaliteten er i endring. Ekteparet mener at lysene ikke bare er til sjenanse for dem, men for alle som er glad i friluftsliv i Sandnes kommune.

Guttungen fikk ikke sove

– *Hvordan har lysene påvirket hverdagslivet?*

– Vi står opp til blinkende lys – og vi legger oss til blinkende lys. Lysene gjør noe med oss; vi blir stresset og utilpass. Freden vi før følte av å bo landlig til, er på mange måter borte. Fjellet med vindturbinene ser nærmest beleiret ut, sier fembarnsfare.

Iselin vokste opp på Horve og har bodd her hele livet. Da vindmølleparken var under planlegging, tenkte hun egentlig ikke så mye over konsekvensene.

– Men plutselig sto turbinene der, så kom lysene. Nå ser jeg ikke naturen, fjellet og himmelen fordi blinkene stjeler all oppmerksomhet. Utsikten min, hvor øynene i alle år har kunnet hvile mot rolig landskap, er nå blitt et sirkus av blinkende røde lys på kveldshimmelen. Jeg ble kjempelei meg. Vindmøller er galskap, mener 41-åringen.

Varsler flytrafikken

Lysene er der for å varsle flytrafikken. Lysmerkingen er styrt av Luftfartstilsynets forskrifter. Vindturbinene ved Vardafjell har såkalte mellomintensitetslys.

– Lysene er i henhold til kravene. Vi kan ikke gjøre noe annet enn det vi er pålagt av Luftfartstilsynet. Det er disse lysene som kommer til å være der, sier Kalle Hesstvedt, prosjektleder ved eierselskapet Nordisk Vindkraft.

Opprinnelig skulle vindturbinene vært 130 meter, men ble oppjustert til 150. [På bakgrunn av dette uttalte Luftfartstilsynet for to år siden at det kunne bli krav om høyintensitetslys.](#) I tillegg til det samme blinkende røde lyset kvelds- og nattetid, ville man da hatt et langt sterkere hvitt blinkende lys på dagtid. Fra 150 meter og oppover skal det i utgangspunktet være høyintensitetslys, men ved Vardafjell er dette unngått ved å bygge vindturbinene slik at de er rett under 150 meter.

– Forstår at det er plagsomt

Eierselskapet Nordisk Vindkraft har ikke oversikt over hvor mange mennesker som blir påvirket av lysene.

– Alle som kan se turbinene, vil nok også se lysene, men lysene reduseres kraftig med avstand, sier Hesstvedt.

– *Forstår du at folk reagerer på blinkingen?*

– Jeg har ikke vanskelig for å forstå det. Dette er nytt og uvant, men erfaringen fra tilsvarende andre steder er at man venner seg til endringer.

Blinkene irriterer

Forsker Arne Follestad ved Norsk institutt for naturforskning har i en omfattende rapport oppsummert hvordan lysforurensing påvirker dyr, mennesker og natur.

– Den viktigste medisinske effekten kraftig lys har på mennesker, er at det reduserer kroppens produksjon av melatonin. Melatonin er viktig for søvn.

– *Er det grunn til å tro at lysene fra vindturbiner påvirker mennesker?*

– Jeg vil ikke tro at lyset fra vindturbinene vil ha medisinsk effekt på mennesker, men har ikke grunnlag for å si noe sikkert om dette. Blinkingen vil uansett irritere folk. Konstante lys venner man seg til, men blinkingen gjør at man hele tiden vil registrere lyset.

– Det er en mulighet for at lyset fra vindturbiner kan tiltrekke seg fugler og insekter. Om de får dårlig sikt, kan lysene føre til at de kommer inn i sveipområdet til rotorene.

Follestad viser til forskning som konkluderer med at gatelys kan gi stor dødelighet på insekt. Insektene sirkler rundt og rundt til de blir utslitt, eller kommer så nærme at de brenner opp.

– Skulle redde verden

Leif-Harald Horve sier han var i møte hos ordfører Stanley Wirak før lysene ble skrudd på for godt.

– Først nå i ettertid har politikerne angret seg.

I 2013 sa flertallet i bystyret i Sandnes ja til vindkraftverk på Vardafjell. Nå har de snudd.

Ordføreren mener det er viktig å huske hvordan situasjonen var i 2013.

– Da var det hallelujastemming, man mente dette skulle redde verden, Stortinget maste om at vi skulle få fart på det. Det kan ikke være noe feil i å oppdatere seg og si at det ikke ble som

man trodde. Nå som vi har mer kunnskap, har vi sagt at vi ikke vil ha flere utbygginger, sier Wirak.

Klagesak

Turbinene på Vardafjellet har blitt både høyere og kraftigere underveis i prosjektet, noe Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått med på. Sandnes kommune klagde oktober 2019 inn vedtaket om Vardafjell til Olje- og energidepartementet. Kommunen mener saken er preget av mangelfull medvirkning, feil i gjennomføring av høringer og varslinger om vedtak, feil lovforståelser og helt feil forståelse av støyretningslinjen. I sum førte dette til saksbehandlingsfeil, mener kommunen.

19. august skrev Aftenbladet at kommunen [ikke får medhold i hos Olje- og energidepartementet på klagen](#). Behandlingen av saken har fulgt gjeldende lover, konkluderte de, og de finner ikke saksbehandlingsfeil.

– Nå har vi prøvd de mulighetene vi har. Svaret fra departementet er endelig, da har vi ikke flere muligheter. Vi kan ikke holde på videre med en sak som er ferdig, men vil ikke godkjenne flere utbygginger i Sandnes i nærheten av folk, sier Wirak.

Trenger vi vindmøller?

Leif-Harald Horve forstår at vindturbinene må være markert, men undres over nødvendigheten av mengden lys, og at lyset må blinke. 43-åringen synes vindmøller er bra, men har mindre forståelse for at vi trenger dem i Norge.

– Her i landet har vi overskudd av energi, men vi har ikke overskudd av fantastisk natur. Vi har et stort ansvar for kommende generasjoner om å verne den.

Ekteparet har ikke vært i kontakt med eierselskapet Nordisk Vindkraft om lysproblematikken, men reagerer kraftig på prosjektleder Kalle Hesstvedt uttalelse om at «man venner seg til det».

– Det synes jeg er flåsete sagt. Horve er et unikt naturområde, ikke bare for oss som bor her, men for alle. Jeg synes det er tåpelig å uttale seg slikt. Men jeg forstår at utbygger må følge retningslinjer, men man må kanskje ta vurdere hvor mye lys som trengs, sier Leif-Harald.

Har håp

Han har nylig meldt seg inn i organisasjonen Motvind Norge, som ønsker å stanse all utbygging av vindkraft i Norge. [Ifølge E24](#) har Motvind 17.000 medlemmer. Første runde i retten, hvor organisasjonen forsøkte å midlertidig stanse utbyggingen ved Vardafjell, endte med nederlag og saksomkostninger på 1,3 millioner kroner. Motvind Norge har anket kjennelsen.

Hver eneste dag ser ekteparet vindturbinene ruve i sør. Håpet er der, men også tvilen:

– Vi drømmer om at vindmøllene fjernes, men tviler på at de forsvinner i vår levetid.

– *Hvordan ser dere på framtiden for Horve?*

– Vi har vann, skog og dyreliv – plassen er helt unik. Vi kommer nok fortsatt til å bo her, og vi skal verne om Horve så godt vi kan.

kommentarer

9.1

Det aller verste med vindmøller er at de er totalt unødvendige i et land som produserer mer vannkraft enn vi klarer å bruke. Uten ett eneste naturinngrep kunne vi oppgradert eksisterende vannkraftverk med nye turbiner etc og økt produksjonen med 15 %. Det tilsvarer mer enn eksisterende og planlagte vindmølleanlegg. En stor forskjell er det dog: -Vannkraft virker hele tiden året rundt, i motsetning til vindmøller som ift installert kapasitet kun virker 25-30 % av tiden. Med andre ord for mye inn og for lite ut.

97

[Svar](#)

9.2 svarer 9.1

Det glemmes hvem-hva som hjernevasket politikere som vedtok utbyggingen for flere år siden og da var det ingen som tenkte på røde blinkende lys som lyser opp i mørket. Dessuten kan disse som stemte for EØS-avtalen være stolte av disse Vindmøllene og at skipsindustrien er i andre land enn Norge , for det er EØS-avtalen som binder Norge til å levere strøm til andre land etter EU regelverket. Så disse Vindmølle fanatikere tenker så kortsiktig at disse ikke ser forbindelsene til fortiden, hva deres egne forbilder og forfedre sørget for. Så strømbehovet er ikke til Norge, det er å forsyne kontinentet med billig strøm, der forbrukeren i Tyskland slipper å se vindmøller i deres eget fjell-landskap

18

[Svar](#)

9.3 svarer 9.1

Nei vindturbiner virker mer enn «25-30%» av «tiden». De går over 95% av tiden, MEN de produserer ikke FULL effekt hele tiden. Det er forskjellen.

8

[Svar](#)

9.4 svarer 9.2

Og det er vi forbrukere som betaler for dritten via nettleien vår og andre avgifter, hva selges denne strømmen for, hva koster det å produsere 1 kWh her i dette industrianlegget på Varafjell. Den som legger disse to tallene på bordet så kan vi se hva 1 kWh koster oss i å subsidiere dette anlegget. Strømmen selges gjerne nå for 10 øre pr kWh og produksjonskostnad på 50 til 60 øre pr produsert kWh mellomlegget må norske forbrukere betale via avgifter som nettleien er.

Ingen i Europa betaler det denne strømmen koster, nei det er vi Norske husholdninger som betaler dette. Våkn opp se galskapens økonomi i dette, det hører ikke hjemme noen steder at vi forbrukere i Norge skal betale dette inkludert at Europa skal ødelegge naturen vår. Så vet noen hva denne strømmen koster å bli produsert da uten å blande inn tilskudd som grønne sertifikater og andre tilskuddsordninger for at dette herket ikke skal gå konk.

7

[Svar](#)

9.5 svarer 9.3

Uansett hvordan klimakrise-tilhengere vrir og vrenger på tall for å føre folk bak lyset, er det kun én ting som teller når det gjelder kapasitetsutnyttelsen til vindmøller; -Gjennomsnittlig produksjon av installert kapasitet. For at en vindturbin skal produsere maksimalt må den gå med en viss hastighet konstant året rundt. Men dette er selvsagt umulig, ettersom vinden er lunefull. Produksjonen blir derfor tilsvarende ustabil og uforutsigbar.

Gjennomsnittlig produserer norske landbaserte vindturbiner ca 25-30 % av installert kapasitet. Dette tallet er det eneste tallet som kan fortelle noe om hvor ineffektivt vindkraft er, og derfor opplyses allmenheten heller aldri om dette. Jeg tviler også på om politikerne er kjent med dette. Da hadde de antagelig stoppet galskapen før det var for sent.

Enda verre hos Energiewende for noen år siden.

<http://notrickszone.com/2015/02/07/germany-2014-report-card-is-in-its-25000-wind-turbines-get-an-f-averaged-only-14-8-of-rated-capacity/>

6

[Svar](#)

9.6 svarer 9.2

Faktisk ligger årsaken til vindmølleutbyggingen ikke i EØS, men i klimakrise-ideologien som har bredd seg til alle partier. De kappes med hverandre om hvem som kan bruke mest penger på å forandre naturens gang. Men det er selvsagt fånyttet.

6

[Svar](#)

9.7 svarer 9.3

Morroklumpen Lande er ute igjen og dementerer- alt som kan motsi innsalgsargumentene for Vindraft

Reell vinproduksjon fra Svensk Vindindustri anlegg var 17% over en periode på 5 år.

5

[Svar](#)

9.8 svarer 9.7

Og derfor en god grunn til å legge vindparker til Vestlandet istedet for Sverige. Får over 30% kapasitetsfaktor her 😊

2

[Svar](#)

9.9 svarer 9.5

Nei, det viktigste er kostnad og pris for kraften. Og vindkraft er billig kraft. Turbiner produserer på merkeeffekt ved 11 meter/s vind og høyere. Starter produksjon ved ca. 2m/s. Det er sjelden vindstille samtidig alle steder langs Vestlandet, så ujevn vindkraft jevnes ut over Større områder og med sammenhengende nett. Dessuten blåser Det godt på Vestlandet, så dette er et fornuftig sted å plassere turbiner 😊.

5

[Svar](#)

9.10

Kanskje det hadde vært lurt med en pause for bygging av vindturbiner på Vestlandet? Pausen skal ikke kunne oppheves før det er blitt bygget 10 store vindturbiner i Oslo...

84

[Svar](#)

9.11 svarer 9.10

Det er rart og mene slik. Det Er ikke vindmøller I noen av de store byene, Stavanger, Bergen, Trondheim eller Stavanger. Vindmøller blir bygget utenfor.

0

[Svar](#)

9.12 svarer 9.11

Den største norske byen med vindturbiner nær sentrum er vel Haugesund, og det var Karmøy som plasserte to 150 meters vindturbinene der i 2018.

Jeg tror det ville blitt bråk i Oslo hvis det hadde blitt satt opp vindturbiner på Holmenkollen...

16

[Svar](#)

9.13 svarer 9.11

Du har jo ikke forstått poenget til [navn utelatt, GR]

5

[Svar](#)

9.14 svarer 9.12

Holmenkollen, Slottsparken der er det plass til flere og i mitrabatten fra stortinget og opp til slottet er det vel plass til noen vindturbiner.

5

[Svar](#)

9.15 svarer 9.12

Og fantastisk flott å se på turbinene fra Haugesund siden 😊

3

[Svar](#)

9.16

Flott at flere og flere oppdager alle ulempene med vindkraft-utbygging. La oss håpe at det tar slutt nå, og aller helst at det etableres en plan for å fjerne de som er mest til plage for omgivelsene. Det verste er jo at vindkraften er helt unødvendig i Norge, den er kun egnet til å berike de involverte, på bekostning av alle oss andre som er glad i naturen og levekårene våre.

55
[Svar](#)

9.17

Hvor er apparatet til Fylkesmannen i disse sakene? "Me tar vare på Rogaland" er slagordet... Men for all del, det er nok viktigere å forby en og annen surfer å bruke Jærkysten vinterstid. For ikke å glemme kjeppene i hjulene til Biltema på Forus...

45

[Svar](#)

9.18

Vi var kjempe overaske at plutselig dukker opp røde lys bak fjellen som vi aldri har sett før. Og vi bo på åmøy! Helt unødvendig ingrip i naturen.

44

[Svar](#)

9.19 svarer 9.18

Vi ser 7 røde blinklys godt fra Jørpeland også.

9

[Svar](#)

9.20

Vindmøller er politisk korrekt, hva berørte mener er irrelevant. Snart skal vi også tvinges til å spise mindre kjøtt og fantasien stopper nok ikke der. De rike med definisjonsmakt har mange planer.

Synd da at slike tiltak ikke har den minste effekt. Europa kunne vært nesten karbonfritt ved å satse på kjernekraft, slik som Frankrike. Men nå skal Frankrike også bygge vindmøller og bygge ned kjernekraft. Da ender vi alle opp som California og Australia, som nå har for lite strøm. Da stanser også elektrifiseringen opp.

Miljøbevegelsen bygger på føleri. En har glemt at fysikk og matematikk (dvs. virkeligheten) alltid trumfer slike drømmerier.

I mellomtiden tjener særinteresser stort, og miljø-elite reiser frem og tilbake i privatfly for å diskutere hvordan plebeierne skal tuktes videre. I mellomtiden finner de løsninger som passer dem selv.

39

[Svar](#)

9.21 svarer 9.20

California og Sør-Australia har meget sterk backing fra befolkningen i satsingen på fornybart - både sol og vind. California skal være 100% rent i 2045 - vekk med gass, kjernekraft og kull.

Fornybarsatsing krever nettoppgraderinger for å relokalisere kraft mer effektivt enn i dag. Dog er forsyningsproblemene i California små med noen kortvarige utkoplinger under hetebølgen i august. Folk er langt mer bekymret for alle skogbrannene, grunnvannet og forurensingen av havet.

Ingen drømmer om nuclear i disse to områdene. Holdningen er motsatt. Hvorfor gjøre ting komplisert når man kan gjøre det enkelt med vind, sol og geotermisk kraft.

6

[Svar](#)

9.22

En skam for politikerene, MDG, miljøaktivster, og dem som er for dette.

Hva skal de si til barn og barnebarn som må arve den natur og miljøkriminaliteten?
De kunne effektivisert vannkraft, og sågar bygget ut vannkraft med minimale naturinngrep,
og spart oss for denne miljø og naturkriminaliteten!

33

[Svar](#)

9.23 svarer 9.22

Du har glemt Alta utbyggingen 😊

4

[Svar](#)

9.24 svarer 9.23

Hvor skrev jeg at jeg har glemt Alta utbyggingen?

Alta utbyggingen står med de samme turbinene enda.

Hadde det blitt bygget vindkraft i samme størrelse, så skulle du fått sett de enorme områdene de hadde mått rasert.

Hvor mange ganger hadde vindmøllene måttet bli byttet ut i perioden frem til nå?

Det er de samme turbinene som står den dag i dag i Alta.

Det kalles miljøvennlig, istedenfor å bytte ut 10-15 års gamle vindturbiner som er utslitt, og har spredd store mengder mikroplast ut i naturen!

5

[Svar](#)

9.25 svarer 9.24

Nei, turbiner står i 25 år ved vanlig vedlikehold.

Poenget med Alta utbyggingen var at du skrev «bygge ut vannkraft med minimale naturinngrep». Ikke alle er enig i det 😊

1

[Svar](#)

9.26

Viktigere å ha ren strøm som selges til utlandet, slik at vi som bor her kan dra nytte av å få lov og kjøpe dyr skitten strøm fra utlandet.

Hipp Hurra for Nord Pool....

Kapitalisme på sitt 'beste'

30

[Svar](#)

9.27 svarer 9.26

Nei, hvis du følger med på når Norge importerer elektrisk kraft fra utlandet så er det vanligvis når de har for stort overskudd av fornybar kraft (for mye vind) slik at prisen blir lav nok til at den kan utkonkurrere norsk vannkraft.

På dette animerte kartet kan du se kraftmiksen i øyeblikket, og hvor mye som importeres eller eksporteres i Europa:

<https://www.electricitymap.org/map>

4

[Svar](#)

9.28 svarer 9.27

Det ser jo vel og bra ut det. Men sist jeg leste angående disse strømkablene vi legger til resten av Eu så måtte norske forbrukere regne med en strømgning rundt 600-1200kr høyere (årsbasis) selv om vi tjener store penger på selge unna strømmen vår.

Strøm er jo ferskvare, og jo mere vindmøller vi har rundt om, jo mere ferskvare har vi å selge.

Her føler ihvertfall jeg at det er noe muffins...

6

Svar

9.29 svarer 9.28

Strømkablene er ikke gratis, og forbrukerne ender opp med regningen til sist.

Strømselskapene tjener penger på kablene, og for dem kan det være mer lønnsomt med utenlandskabler enn med nye kraftverk.

Forøvrig hører vi sjelden samme type klager om dyre overføringskabler og linjer mellom fylker og regioner internt i Norge, der kommer klagene når de er "stygge". Jeg antar dermed at dyre overføringskabler kun er et problem når de går til utlandet...

2

Svar

9.30 svarer 9.28

Utenlandskablene gir noe høyere pris på strømdelen, men lavere nettleie for norske forbrukere. Med utenlandskablene blir prisen på det norske kraftoverskuddet høyere - det går til utlandet i stedet for å bli dumpet billig på det norske markedet.

10 TWH i strømekспорт tilsvarer utslippene fra 4 mill personbiler (fossilbiler).

Iflg Statnett ga utenlandskablene 2,8 mrd lavere nettleie internt i Norge i årene 2006-2018.

Det skyldes at man tjente så godt på bruken av disse at nettleia ellers ble favorisert.

Norge tjener og på å importere billig vindkraft når det blåser mye ute.

3

Svar

9.31 svarer 9.28

Jo mer vi selger av vannkraften jo mer må vi importere av gass og kullkraft fra Europa, de selger vannkraften vår for at Europa skal kjøpe seg fri fra utslipp og vi forbrukere i Norge må betale prisen for at EU skal få vår vannkraft på billig salg på minst tre til fem års kontrakter derfor går vannturbinene for fult om våre vann magasiner nesten er tomme for å oppfylle kontrakten om levering av vannkraft til EU. Der kommer kravet at vi må ha vindturbiner for vi har ikke nok strøm for den er solgt i minst 5 år frem i tid.

Ja siden NORPOL kom er norske forbrukere vært lurt, nå har vi fått ACER da blir det til slutt EU som bestemmer hva som skal bygges ut i Norge for ved EØS kontrakten og nå ACER som skal styre kraftutbyggingen i Norge og alt som skjer i Norge må avklares med EU også innen finans vedtak og alt ang korona tiltak i Norge, alt må avklares med EU som nå bestemmer 99,9% over Norge, ikke en dritt kan vi gjøre nå uten å få det avklart med EU.

0

Svar

9.32

Det kommer til å bli enda verre for mange i Rogaland. Lysene på Vardafjell er mellomintense, da høyden på turbinene er 150 m. På Faurefjell i Bjerkreim og Gismarvik i Tysvær vil vindkraftselskapene sette opp 200 m høye turbiner. Det utløser krav til høyintense blinkende lys. Det kan påvirke søvnen til mange naboer.

26

Svar

9.33

Steingale 😊 😊

19

Svar

9.34

Hvis de ikkje har mer å klaga øve enn någen blinkande små røe lys om nattå, så må de pinede finna på någe aent 😊 De sitte vel ikkje oppe på nettene for å se på de ?

15

Svar

9.35

Dette viser bare at miljøforkjempere ikke tenker med hode.

Som andre skriver så kan vi bare oppgradere vannkraftverkene som er, så vil det dekke inn all vindkraft som er bygget i dette landet og de neste 100 årene

Om vannkraftverkene fikk de tilskudd som vindkraften får, har fått, ville ikke vært en vindmølle.

Miljøsatsing er prestisje, koste hva det koste vil

15

[Svar](#)

9.36 svarer 9.35

Vannkraft som skrivebordsløsning bidrar dessverre svært lite. Eierne sier 5 TWH.

EnergiNorge stoler langt mer på NVE's konkrete gjennomgang av anleggene.

Eierne og kraftkommunenes brev til regjeringen oppgir disse 5 WTH hvis de får skattelette.

Det er tallet planleggerne har å holde seg til - ikke hva som er teoretisk mulig å få til på skrivebordet.

4

[Svar](#)

9.37 svarer 9.36

Forsker Leif Lia ved NTNU angir minst 22-30TWh om man oppgraderer og utvider eksisterende vannkraft. Det er vel like mye som all planlagt vindkraft på land skal gi. Så vi kan unngå denne utbyggingen og raseringen av vår uberørte natur og samtidig ikke ødelegge for trekkfugler, insekter og turområder.

6

[Svar](#)

9.38 svarer 9.37

EnergiNorge og kraftkommunene kjøper ikke leif Lias regnestykker - det er poenget her.

Alltid lett å trylle frem store sjablongverdier på skrivebordet.

5TWH sier de som driver kraftverkene. De har skrevet brev til regjeringen om saken - de krever skattelette for vannkraft og skal levere 5 nye TWH i løpet av 10 år hvis de får lavere skatt. Det er fasiten.

De enkleste oppgraderingene er allerede unnagjort.

4

[Svar](#)

9.39 svarer svarer 9.38

Har vel mest å si hvilken kompetanse de har og ikke minst viljen.

Jeg er ett 100% sikker på at oppgradering vil gi over 50%, om staten betaler 100% av oppgradering

3

[Svar](#)

9.40 svarer 9.39

Kompetanse? Det er Lyse, BKK, Agder Energi - som driver disse anleggene og kjenner dem ut og inn. De vet hvor skoen trykker og hva som er mulig å få til. De kan og forklare hvorfor oppgraderingen av Jøssang kraftverk var ulønnsom.

50% økning er endog langt utover hva Leif Lia sier er teknisk mulig.

[Svar](#)

9.41

Hva med å alle de høye kraftmastene?

Ingen som klager på de ta deg en tur rundt om på Jæren det kryr av dem.

Blinkende lyst og lysende reklameskilt har jeg utenfor mitt vindu.

Lever godt med det.

Fornybar energi trenger vi enda mer.

11

[Svar](#)

9.42 svarer 9.41

Kraftmaster må vi ha for å få billig strøm hjem til forbrukerne, vi må ikke ha vindmøller..

5

[Svar](#)

9.43

NVE bryr seg ikke om naturen i det heletatt , trist att urørt natur ødelegges for kun å tjene penger , viftene trenger vi ikke , i Tyskland sitter de å ler av oss.

11

[Svar](#)

9.44

Skal vi fortsette med olje og gass i mange år fremover?

Da får vi mye større problemer en noen blinkende lys.

Sats på grønn fornybar energi.

10

[Svar](#)

9.45 svarer 9.44

Hvilke problemer tenker du på da?

2

[Svar](#)

9.46 svarer 9.45

Du følger visst ikke men på hva som skjer på kloden vår.

Kan gi deg noen stikkord. plast i havet.

fossilt brennstoff,

temperatur stigning

Isen som smelter både på nordpolen og sørpolen.

Amazonas som blir mye mindre for hvert år.

Permafrosten som tine. Havet stiger osv.....

Det og mye annet gjør at vi kommer til å få store problemer fremover.

Tenk på dine barn og barnebarn.

Og du er visst så trangsynt når det er noen blinkende lys og vindmøller.

Egoisme kalles det.

0

[Svar](#)

9.47

Sirkus var et passende begrep på det som nå utspiller seg.

Etterhvert som folk (og pressen) bestemmer seg for å våkne og forstår at Klimapanelets

klimamodeller bygger på en snodig hypotese om klimabidraget fra CO2 med fossile røtter - da først blir det skikkelig sirkus.

Heldigvis er det noen politikere rundt om på kloden som er begynt å våkne.

10

[Svar](#)

9.48 svarer 9.47

Putin, Trump, Saudi-Arabia og Kuwait fikk torpedert enigheten under klimamøtet i Katowice ifjor. Så du har rett i at noen politikere er i ferd med å 'våkne'.

2

[Svar](#)

9.49 svarer 9.48

Det er flere enn som så for folk som følger med i timen - bla. noen i Australia med uvanlig klar og skarp tale - så dette baller på seg etterhvert som vitenskapen vinner frem.

1

[Svar](#)

9.50 svarer 9.49

Angående Co2 så er vindturbinene en versting, det går med mer olje til å bygge disse vindturbinene og mer Co2 sippes ut under bygging i alle plan enn de sparer naturen for så lenge de står og produserer strøm.

Hele vind industrien er bygget på løgn og bedrag ang miljø.

Vindmøllene de ødelegger mer enn de grønne politikere vil innrømme.

Hilsen medlem av DNF, Det Norske Folkeparti, vi vil stoppe denne satsingen ang vind industrien, som er bygget på feil premisse og har knapt noe med miljø å gjøre.

3

[Svar](#)

9.51 svarer 9.49

Vitenskapens konklusjoner er klare slik det går fram av National Academy of Sciences og alle andre ledende, vitenskapelige forsamlinger. (Ikke den private foreningen Klimarealistene).

1

[Svar](#)

9.52 svarer 9.51

Store ord uten innhold - du må komme med flere konkrete opplysninger om NAS og alle de andre forsamlingene.

[Svar](#)

9.53

Sirkus Ciceroe kommer til et sted nær deg, med blinkende lys og stor ståhei. På programmet står klimaklovner, illusjonister og ikke minst den berømte madam Paris. Hun har evnen til å se inn i fremtiden og hvis du følger hennes råd og betaler, kan du unngå skjebnen. Og ikke minst har sirkus Ciceroe den fantastiske akrobaten mr. Flopp, som kan slå logisk salto mortale. Du vil ikke tro det før du får se det.

9

[Svar](#)

9.54 svarer 9.53

2

[Svar](#)

9.55

Prisen for strøm er høy uansett. Alta elva, vind turbiner. Land strøm offshore, høyspent linjer over naturen. Uansett hvilken kraft vi har er det missfornøyde folk over hele fjøla. Hadde de nærmeste naboene til turbinene fått gratis strøm, hadde tonen vært en annen. De er ikke så vakkert syn, er enig i det. Jeg personlig er ganske galen og mener atom kraft er det beste. I Norge kan vi produsere trygt og sikkert. Som Svenskene. Men da er det andre som blir missfornøyde.

8

[Svar](#)

9.56 svarer 9.55

Men Norge har ofret mye natur til vannkraft. Skal vi ofre "resten" for at Europa skal få legge ned sine kjernekraftverk?

Dessuten burde vi , som du er inne på, heller bygget noen kjernekraftverk selv. Fordi elektrifiseringen vil kreve MYE kraft.

14

Svar

9.57 svarer 9.55

Ja til Atomkraft med Thorium, Norge har nok Thorium for flere hundre år til brensel til atomkraftverk for hele verden, det er bare å skyte seg dypt inn i et fjell og lage en stor fjellhall der atomkraftverkene kan monteres i sikkerhet om nedsmelting skulle oppstå, da er det bare å stenge dører og sluser.

Slik blir norske atomkraft verdens sikreste i forhold til de som står ute på åpne marker, mye bedre enn hele vindkraften pluss er de sikre i drift og leverer stabil strøm året rundt, mens vindkraften leverer vel bare i 60 til 75% av tiden, resten står de stille av for lite vind eller for kraftig vind, pluss er vindkraften totalt ulønnsom.

0

Svar

9.58 svarer 9.57

Thorium-kraft er ren fantasi, Norge vil ikke bruke hundrevis av mrd til å utvikle en ny type atomkraft med verdens høyeste kostnader. Det blir mange kroner per kwh - om det i det hele tatt blir noe av. Fagfolk sier dessuten at det er langt billigere å kjøpe thorium av India enn å produsere den dårlige norske malmen.

Det får holde med karbonfangst når det gjelder månelandinger - det koster kun en del titalls milliarder.

3

Svar

9.59

Man kan ikke si at naturen i dette området er "urørt", det er jo beitemark. Naturen var allerede borte!

7

Svar

9.60

Synes det er helt forkastelig det som foregår i hele Norge. Rasere den flotte naturen og forgifte med avskalling av epoxy, (som aldri blir nevnt i debatter). Den dagen slakteriene oppdager giften i kjøttet og annen mat som dyrkes, hva da? Blir det kroken på døra for alle bønder som bor ved disse anleggene (ikke parker). Er det med i "planen" for nedbygging av norsk landbruk. Norge ut av EØS - opprop UTAVEOS.ORG

6

Svar

9.61

NVE pleier utenlandske kapital interesser som kun kjøper opp vindindustri anlegg for en ting, garantert milliarder i statelige subsidier og andre støtte ordninger for å få millioner i pluss i regnskapet, alt er tapt prosjekt til milliarder av kroner.

De som tjener vanlige ærlige penger er anleggs entreprenøren men i bunnen ligger også milliarder i tilskudd for at han skal få utbetalt for jobben.

Så lysene, for fly, hvilke fly fra SAS eller andre flyr i en høyde av 250 meter, ja da er det i fred med å gå i bakken samme om det er lys på møllene eller ikke.

Ellers så blir de avmerket på alle flykart og flygeleiderne har full kontroll på hvor fly og vindturbinene står så det er bare å fjerne disse lysene, helt unødvendig selv om forskriftene er der, når de kan øke høyden på galskapen uten konsekvenser kan lysene skrues av eller ta Rifla i bruk og plukk dem ned med, de har null visjon kun ulempe som trekker fugler og insekter til seg.

6

Svar

9.62

Har stor sympati med de som plages med dette. Hva med å la de røde lysa stoppe og binke og heller lyse hele tiden uten blink. Da blir det mindre forstyrrende for øynene.

6

[Svar](#)

9.63 svarer 9.62

Eller hva med å rette de oppover. Se skal jo varsle flytrafikk. Ingen grunn til å se de fra bakken.

4

[Svar](#)

9.64 svarer 9.63

Har vært blinkande lys på ullandhaugtårnet i ørten år, e kje ein kjeft som har blitt plaga av det, nå må folk ta seg samene.

8

[Svar](#)

9.65

Siden lysene er for flytrafikken, så burde det være mulig å hindre at lysene er synlige nedover.

5

[Svar](#)

9.66

Ja forsett å forurense-.

Så får vi en jord det ikke går an å leve på.

Havene stiger.

Hva gjør vi da?

5

[Svar](#)

9.67

NVE har under utarbeidelse løsninger som reduserer blinkende lys om natta. Det enkleste er om alle fly pålegges en transponder som sender info til anlegget innen en viss distanse, eks 5 km. Det andre er radar på selve anlegget. Da kan lysene være av det meste av tida.

Vindkraft er helt nødvendig når Norge skal erstatte 160 TWH fossil energi over 30 år.

Oppgradering av vannkraft dekker kun en brøkdel av dette. 5 TWH lover eierne hvis de får skattelette. Karbonfangst kan bidra noe, men hoveddelen faller på vind.

Alternativet er å redusere BNP, lønninger og stønader tilsvarende mye. Havvind kan og gi mye eksport når EU slutter med olje/gass til energiformål.

4

[Svar](#)

9.68 svarer 9.67

Uansett, [navn utelatt, GR], vindkraft er IKKE løsningen. Ulempene er alt for store! Enten får man endre Thorviks målsettinger, eller finne andre måter å oppnå dem på. Dessverre synes ikke [navn utelatt, GR] og hans kumpaner å være i stand til å se og forstå hvor gale det blir med vindkraftinstallasjoner rundt omkring i det ganske land.

18

[Svar](#)

9.69 svarer 9.68

Vindkraft er eneste muligheten for Norge til å skaffe seg store mengder fornybar kraft i framtida. Det vet naturligvis politikerne veldig godt. Vannkraftepoken er over - der gjenstår marginale forbedringer.

Politikerne vet og utmerket godt at olje/gass-salg til EU forvitrer etter 2030 med EUs mål om 0-utslipp om 30 år. Derfor har de seriøse politikerne våre planer om havvind og hydrogen. De

tenker langsiktig. Et Norge med kun vannkraft og olje/gass under avvikling - blir en meget ribbet nasjon. Det forstår både Erna og Jonas.

5

[Svar](#)

9.70 svarer 9.69

Heldigvis tar [navn utelatt, GR] fullstendig feil. Og han synes å tro at lille Norge kan redde klodens klima og at rasering av norsk natur er et greit offer. Vi får heller droppe elektrifiseringen av alt mulig, inntil vi har bedre løsninger enn den ødeleggende vindkraften.

13

[Svar](#)

9.71 svarer 9.70

Flere enn [navn utelatt, GR] som ser at vi trenger vindkraft. Vi har mer enn utsikten å bekymre oss for med vårt overforbruk. Kjøper gjerne biler fra Tyskland bygget med kullkraft. Men sende ren kraft i retur vil vi ikke. Egosentrisk.

5

[Svar](#)

9.72 svarer 9.71

Det blir heldigvis stadig færre av dere. Stadig flere ser galskapen i vindkraftutbyggingen og forstår at man må finne andre løsninger.

10

[Svar](#)

9.73 svarer 9.72

Å droppe elektrifisering er å melde Norge ut av Paris-avtalen - det vil ikke en gang FRP gjøre.

I 2021 vil vindparkene utgjøre 450 km² - det er 0,15% av arealet i landet. Av dette vil 13 km² blir lagt under betong og grus for en periode på 25 år. Med tida vil havvind overta. Ingen grunn til å hausse dette opp til en slags tsunami. Og hva skal dette landet leve av når EU struper kjøpene av fossil energi?

5

[Svar](#)

9.74 svarer 9.73

Vi HAR allerede elektrifisert. For 100 år siden.

3

[Svar](#)

9.75 svarer 9.74

Elektrifiseringen er å skifte ut alle fossil energibruk som ikke kan nøytraliseres via karbonfangst. Slik regjeringen og Stortinget går for.

2

[Svar](#)

9.76 svarer 9.75

Paris-avtalen er bare et stykke papir som hverken er juridisk bindende eller verdt papiret det er skrevet på. Klimavariasjonene har kommet for å bli! Å tro at mennesker kan hindre naturens gang, er å tro på julenissen! Vi må slutte å kaste bort hundretusenvise milliarder på ikke eksisterende problemer.

Disse klimakrise-profitørene som har gjort skremselspropaganda til sitt levebrød vil måtte finne seg noe nytt å gjøre når virkeligheten returnerer til forskningsmiljøene, politikerne og MSM.

2

[Svar](#)

9.77

Hvis disse har mellomintensitetslys, så lurer jeg fælt på hvor godt de intense lysene lyser, når disse nærmest lyser opp stua mi på andre sia av fjorden.

3

[Svar](#)

9.78

Heldigvis har vi foretak som ser lenger enn til steinrøysdebatten. Men "Motvind" ønsker ikke slike satsinger i Norge.

·"Equinor inngår samarbeid om havvind i Japan

·Equinor inngår en avtale med selskapene Jera og J-Power om samarbeid for å etablere havvindprosjekter i Japan.

De tre selskapene vil jobbe sammen for å gjennomføre felles vurderinger og levere felles bud i Japans første storskala havvindauksjon, som skal igangsettes av japanske myndigheter, opplyser Equinor i en pressemelding.

Samarbeidet kan føre til Equinors først havvindpark i Japan. Etableringen av samarbeidet er en del av Equinors strategi på fornybar energi for å bli en global aktør innen havvind."

3

[Svar](#)

9.79

Alle har glemt om Alta vannkraftverk? Stor demonstrasjoner osv. Blir ikke noe ut av det. Hvis politiker har bestemt seg for å bygge det de er lyst, så blir det ferdig bygget uansett hva borgere gjøre eller mener..

[Svar](#)

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hva skjer språklig i et kommentarfelt?

Referansenummer

176120

Registrert

08.09.2020 av Gaute Roaldsøy - g.roaldsoy@stud.uis.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for kultur- og språkvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, bjorn.k.nicolaysen@uis.no, tlf: 51831467

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Gaute Roaldsøy, gauteroa@gmail.com, tlf: 97627184

Prosjektperiode

14.08.2020 - 31.12.2021

Status

02.08.2021 - Vurdert

Vurdering (2)

02.08.2021 - Vurdert

NSD har vurdert endringen registrert 19.07.2021.

Vi har nå registrert 31.12.2021 som ny sluttdato for behandling av personopplysninger.

NSD vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Lene Chr. M. Brandt

Lykke til videre med prosjektet!

15.01.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 15.01.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.07.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil behandle personopplysninger med grunnlag i en oppgave av allmenn interesse. De registrerte er personer som selv har offentliggjort opplysningene i kommentarfeltet til en av landets største aviser. På bakgrunn av dette må de forventes å bli forsket på. Det vil ikke registreres særlige kategorier opplysninger og opplysningene vil anonymiseres før publisasjon.

Vår vurdering er at behandlingen oppfyller vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmennhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være utførelse av en oppgave i allmennhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e), jf. art. 6 nr. 3 bokstav b), jf. personopplysningsloven § 8.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a)
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19) og protest (art 21).

Det kan unntas fra informasjonsplikt etter art. 14 nr. 5 b), der personopplysninger ikke har blitt samlet inn fra den registrerte. Unntaket fra informasjonsplikten skyldes blant annet utvalget også består av personer som forsker ikke vet hvem er, og det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats for prosjektet å informere disse.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfylder kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32)

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Lene Chr. M. Brandt
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)